

วารสารวิชาการรัตนบุศย์

RATANABUTH JOURNAL

ISSN 2697-6641 (Print)
ISSN 2822-0080 (Online)
วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 4 ฉบับที่ 3
กันยายน – ธันวาคม 2565
RATANABUTH JOURNAL Vol.4 (No.3)
September – December 2022

ISSN 2697-6641 (Print), ISSN 2822-0080(Online)

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL)

ปีที่ 4 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2565

Vol.4 No.3 September – December 2022

กำหนดการออกเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน ในการสนับสนุนบุคคลที่ทำคุณงามความดีกับสังคม ส่งเสริมงานด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ของนักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัย เผยแพร่สู่สังคมและเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารรัตนบุศย์

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

ประธาน

พระมหาจิรายุทธ ปโยโค ผศ.

กรรมการ

พระปลัดทองใบ สุภาโส

กรรมการ

บรรณาธิการ

ดร.พิกุล มีมานะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

กองบรรณาธิการ

ดร.พิกุล มีมานะ

บรรณาธิการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

กรรมการ

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

กรรมการ

รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

กรรมการ

อาจารย์ทองหมูน น้อยนนท์

กรรมการ

ร.ต.ต.ดร.สนุก สิงห์มาตร

กรรมการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

ผช.บรรณาธิการ

เลขานุการ

อาจารย์ทองหมูน น้อยนนท์

ศิลปกรรม

นายธงชัย บรรจมาตย์

สำนักงาน

ที่ตั้งเลขที่ 202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลดู่ทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 35000 โทร 08-0169-6593

202/1 Moo 4 Duthong subdistrict, Mueang District, Yasothon Province. 35000

จัดพิมพ์โดย

โรงพิมพ์ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป ที่ตั้ง 56 ถนนแก้วเสนา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

โทร. 045-324777-9, Fax 045-324788

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ดร.วิภาพรรณ อุปนิสาร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สุวิมล สมไชย	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ว่าที่ ร.ต.ดร.พิชิต กันยารวรรณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศาสนศาสตร์ยโสธร
ดร.เอกวิชัย เมย์ไธสง	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
ดร.จีณัสมมา ศรีหิรัญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อ.ชัชพงศ์ เทียมทัศนนิช	สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
อ.เจษฎา จันทนาภรณ์	วิทยาลัยชุมชนยโสธร
อ.ณัฐพล จินดารัมย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
ดร.ดวงตา ราชอาษา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพงศ์พรทิตย์ สุธีโร,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย สีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.แหวนทอง บุญคำ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุรพันธ์ สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.จำรัส บุคดาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
ผศ.ดร.สุทธิพันธ์ อรัญญวาส	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผศ.ดร.จิราพร บาริศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญมี โททำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.วรเชษฐ์ ไทอ่อน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
พ.ต.ท.ดร.ชัยบัญชา กองทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
พ.ต.ต.ดร.ณัฐภัทร เสมานู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ร.อ.ดร.กิตติพงษ์ พลทิพย์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตอีสาน
ดร.ชวลิต ไหลรินทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กันต์ ศรีหล้า	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
ดร.อัครงค์ ชุมนุม	มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
ดร.อัญชลี ชุมนุม	มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น
ดร.บรรณากิจบรรจง ทองจำปา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ดร.พีระศักดิ์ กิ่งพุ่ม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ฉบับนี้เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน – ธันวาคม 2565 ซึ่งอยู่ภายใต้การคุ้มครองของสมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ที่ชาวสมาคมฯ มีความตั้งใจจัดทำวารสารนี้ขึ้นเพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานการวิจัยและผลงานทางวิชาการและผลงานอื่นๆ ให้กับสมาชิกของสมาคมและนักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไปที่สนใจนำผลงานมาตีพิมพ์เผยแพร่ให้สาธารณชนได้รับทราบ ตลอดทั้งเชื่อว่าผลงานวิชาการที่นำเสนอผ่านวารสารนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรของชาติให้เกิดการพัฒนา รวมทั้งผลงานวิชาการที่นำเสนอผ่านวารสารนี้จะสามารถใช้เป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาสังคมส่วนรวมได้ สำหรับผลงานทางวิชาการที่นำเสนอในฉบับนี้ได้มีเครือข่ายนักวิชาการจากหลากหลายสถาบันและหลากหลายสาขาได้นำมาตีพิมพ์เผยแพร่

สำหรับวารสารวิชาการรัตนบุศย์ฉบับนี้มีผลงานทางวิชาการที่น่าสนใจที่หลากหลายจากนักวิชาการที่ได้ส่งผลงานมาเพื่อเผยแพร่ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 21 เรื่อง บทความวิชาการ จำนวน 6 เรื่อง ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดบทความฉบับสมบูรณ์ได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความอุตสาหะและความเพียรพยายามที่จะชี้แนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงงานให้ออกมาอย่างถูกต้อง สมบูรณ์ รวมทั้งจะเป็นประโยชน์ในวงวิชาการ และสุดท้ายขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้ หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นกองบรรณาธิการวารสารขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

ดร.พิกุล มีมานะ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร (Application of Buddhadhamma principles to increase efficiency in the performance of land officers in Yasothon Province)	
กรกฎ พันธุ์เลิศ, พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร.และผศ.ดร.สยามพร พันธุ์ไชย.....	1
การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยใช้แนวคิด BALANCE SCORECARD (BSC.) (The Achievement Assessment for Bachelor of Political Science Program in Government (B.Pol.Sc. 2020) of Mahamakut Buddhist University by Balanced Scorecard Concept)	
พระมหาอรุณ ปญญารุโณและดร.กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์.....	12
การพัฒนาแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียน บ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (The Development of an Internal Supervision Model by applying the Professional Learning Community in Bankonadee school. The Primary Educational Service Area Office Amnatcharoen Office of the Basic Education Commission (OBEC))	
ศรีสุดา พุทธิรักษา.....	34
การศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อ โคโรนาไวรัส ในนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (The study compared stress levels among individuals with and without a history of coronavirus infection in students at Faculty of Nursing Buriram Western University)	
กิตติพงษ์ พลทิพย์, สุดาร์ตน์ มีทรัพย์, ลดาวัลย์ ยอดโยธี, ปุณฺณชรีสมิ์ คุณาชนม์, ยุวดี อุ่นอุดม, ธนพร วุฒิสารและภาสินี สีवास.....	49

ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ : การบูรณาการเพื่อจัดหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ (The Traditional Chinese New Year Procession of The God and Goddess of Pak Nam Pho.The integration for the promotion of knowledge management for Social Studies, religion and culture for Navamindarajudis Matchim School Nakhon Sawan) จรินทร์ สิทธิและ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม.....	60
แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 (Guidelines of Innovation Development for Academic Administration of Small Schools under Loei Primary Educational Service Area Office 3) จันทร์แรม พรหมทา,สุขุม พรหมเมืองคุณและศักดิ์นาภรณ์ นันท์.....	72
วัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ (Community Culture: Sustainability, Conservation for Integration of theTeaching of Civil Duty and Morals Thai Arts and Culture Unit, Phrae Technical College) จิรภิญญา สิงห์คำและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม.....	89
สมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม (Executive Competence and Personnel work of Educational PersonnelWat Sukwararam School, Don Tum District, Nakhon Pathom Province) จุฑาทิพย์ อินทพักษ์,ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม.....	105
หลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย (Good governance principles and academic administration behavior of educational personnel at Sukhothai Vocational College) ชรินทร์ทิพย์ ศรีเตวีต,ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำห่อม.....	119

**ทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**

(Administrative resources and the efficiency of school administration of educational
personnel Ban Tha Fang School, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province)

ดิณณภพ แก้วแจ่มใส,ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำพอม..... 135

**ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน
ชุมชนประชาธิปไตยวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2**

(The relationship of causal factors to management effectiveness of educational
personnel Community Prachathipat Wittayakarn School Pathum Thani Primary
Educational Service Area District Office 2)

อิชัยพงศ์ ปาละหงษา,ดร.วิชาญ เจริญนิโลรัตน์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำพอม..... 151

**การบูรณาการปรัวสกรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบาง
สามรถ จังหวัดร้อยเอ็ด**

(Integrating development in the local cultural context of the KhiLek Sub-District, At
Samat District, Roi Et Province.)

พระอธิการธนภิตต์ ธนีสโร (ธรรมราช), พระครูปลัดสมหมาย อตถสิทโธ, ดร.และผศ.ดร.ไพฑูรย์
สวนมะไฟ..... 163

**ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร**

(Province Samut Sakhon Local History : Integrating the Learning Management Plan
for Social Studies Subject Groups religion and culture Ban Plong School Krathum
Baen District Samut Sakhon Province)

นันทวัฒน์ ภูทองแก้วและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำพอม..... 176

**การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัย
มหาภูมิภววิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด**

(Student's Opinions on Buddhist Leadership Promotion Approaches of Mahamakut
Buddhist University Roi Et Campus)

ดร.บรรจง ลาวะลี..... 194

สมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (Administrative competency and the effectiveness of school administration among teachers of Chia Chai School under the Office of the Private Education Commission Photharam District, Ratchaburi Province)	
มาโนชญ์ อรรถพรไพฑูริย์, ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำหอม.....	205
การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง กรุงเทพมหานคร (Participation in academic administration of teachers Naluang School Bangkok)	
ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์,ดร.ธนภุต รชตะศิริกุลและดร.บังอร แก่นจันทร์.....	220
กระโจมบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์ และการพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบล ขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (Krajoom Ban Khwao : Symbolic, Conservation and Development to promote cultural way of life, Khwao Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province)	
วีระนุช กุลสุวรรณและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำหอม.....	234
รูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย (A model for promoting the bilateral network of Sukhothai Vocational College)	
ศุภกานต์ ดิดขำ,เชาวฤทธิ์ จันจันและหยกแก้ว กมลวรเดช.....	251
การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นนครปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว (Self-efficacy in Controlling Aggressive Behaviors among Adolescents in Pakse, Champasak, LAO PDR.)	
สกวรัตน์ ทวีนิมิต,อริยัญญา แพงจันทร์และทัศนีย์ อุทัยศรี.....	268
ระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา (Levels of Leadership Characteristics of Educational Personnel, Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology)	
สิทธิศักดิ์ มนต์ฤทธานภาพ,ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำหอม	279

ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณาวาส	
แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร	
(Needs of Population for Participating in Wat Puranawat Community Management Salathammasop Sub- District, Taweewattana District, Bangkok)	
สุรัชย์ เจนประโคน.....	288
บทความวิชาการ	
การศึกษานโยบายโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน”	
(The Policy Study of “We Travel Together” Project)	
ภาณุวัฒน์ เด็กหลี่,สุรัชย์ มูลสาร,อดิศักดิ์ พรหมเมศและรศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร.....	299
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก	
(Quality Development Strategy for the Primary School in Special Economy Eastern Corridor)	
ธราธิป วงษ์แก้ว,รศ.ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี,รศ.ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์และผศ.ดร.สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี....	340
พุทธวิธีสร้างพลัง “บวร” สันติสุขในสังคมไทย	
(Buddhist Way of Creating “Boworn” Power for Peace in Thai Society)	
พระครูธรรมธรสงกรานต์ กิตติวิโส (เมืองประทับ), ผศ.ดร. สิริวัฒน์ ศรีเครือดองและพระครูสุตวาท ธรรมกิจ,ผศ.ดร.....	361
ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา	
(Servant Leadership for School Administrators)	
ดร.ปองภพ ภูจอมจิตร	373
การวิเคราะห์นโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2569)	
(Policy of International Health Center (Medical Hub) (2017-2026))	
พระครูใบฎีกาวสันต์ หนองทราย,วัชรา แสงธิดา,วัฒนา แก้วแย้มและรศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร.....	387
แนวคิดในการจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ	
(The concept of school management promotes health and wellness.)	
อริยัญญา แพงจันทร์,สกวรัตน์ ทวีนุต,ทัศนีย์ อุทัยศรี.....	399
ภาคผนวก	
ขั้นตอนการดำเนินการของวารสารรัตนบุศย์.....	412
หลักเกณฑ์การเสนอบทความ.....	413

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

Application of Buddhadhamma principles to increase efficiency
in the performance of land officers in Yasothon Province

กรกฎ พันธเลิศ

พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร.

ผศ.ดร.สยามพร พันธไชย

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด

Korakrot Panlert

Phrakhrusutaworathammakit, Asst.Prof.Dr.

Asst. Prof. Dr. Sayamporn Pantachai

Master of Public Administration Program RoiEt Buddhist college

Email: 6341702022@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 17 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 26 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 17, 2022; Revised: December 26, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสังคหัตถุธรรมกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร และ 3) เพื่อเสนอแนะการประยุกต์หลักพุทธธรรมไปบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอเมือง อำเภอปาดัง และอำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร จำนวน 90 คน เครื่องมือคือ แบบสอบถาม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวม ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปิยวาจา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.62 ด้านสมานัตตตา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.55 ด้านทาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 3.51 ด้านอิตถจริยา มีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับที่ 3.42 การบูรณาการการทำงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ภายใต้หลักการบริหารงานของ W.Edwards Deming โดยภาพรวม ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผน 3.52 ด้านการปรับปรุงงาน 3.51 ด้านการปฏิบัติงาน 3.43 ด้านการตรวจสอบ 3.42 ความสัมพันธ์ของหลักสังคหัตถุธรรมกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอ

เมือง จังหวัดยโสธร พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง 0.741** ข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร พบว่า การบริจาคสิ่งของและร่วมกันทำบุญเป็นประจำเมื่อมีบุญหรือประเพณีที่เกิดขึ้นในสำนักงานและชุมชนต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับคนอื่นที่ลำบากและต้องการความช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ไม่พูดจาหยาบค้ายกาวร้ายพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะ

คำสำคัญ: หลักสังคหัตถธรรม,หลักการบริหารงาน, W.Edwards Deming

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of application of Buddhist principles to increase the efficiency in the performance of land office officers in Muang District, Yasothon Province. 2) to study the relationship between the Sangkhavutthadhamma principles and the application of Buddhaddhamma principles to increase the efficiency of the performance of land office officers in Muang District, Yasothon Province. and 3) to suggest an integrated application of Buddhist principles to increase the efficiency in the performance of the staff of the Land Office in Muang District, Yasothon Province. There was quantitative research consisting of 90 officers from the Land Office of Mueang District, Pa Tio District and Sai Mun District, Yasothon Province. The tool was a questionnaire, while the qualitative research. There were 9 groups of key informants. The tool was an interview form. The results showed that. The level of application of Buddhaddhamma principles to increase the efficiency in the performance of officials of the Land Office, Yasothon Province, as a whole, was at a high level. The mean was 3.52. When considering each aspect, it was found that the Piyawaja side had an average of 3.62. The mean was at the level of 3.55. The resistive had the mean at the level of 3.51. With an average of 3.42. Integrating the work of land officials to increase work efficiency under the management principles of Edwards Deming as a whole at a high level The average was 3.50 when considering each side found that Planning 3.52 Improvement 3.51 Operation 3.43 Audit 3.42. The relationship between Sanghavatthadhamma principles to increase the efficiency of the performance of land office officials in Muang District, Yasothon Province was be at a high level of 0.741**. Suggestions for the application of Buddhaddhamma principles to increase the efficiency in the performance of staff of the Land Office, Yasothon Province. It was found that the donation of items and making merit regularly when there is

merit or tradition that occurs in offices and communities in order to help and share with others who are in trouble and need help. Officers to speak sweetly, do not speak rudely.

Keywords: Sangkhawattadhamma principles, Management principles, W.Edwards Deming

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศชาติต้องการนักบริหารผู้มีความรู้ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารและปฏิบัติการในระดับต่างๆ ย่อมต้องการผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นทุนเดิม เป็นคนที่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ ด้วยจิตสำนึกมุ่งมั่นในการสร้างเสริมคุณงามความดี มีความรับผิดชอบ ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตาม เจตนารมณ์วัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ อีกทั้งรวมไปถึงทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติตามในองค์กร หรือผู้ได้บังคับบัญชา การบริหารงานของผู้บริหารนั้น ถ้ามีการผสมผสานหลักการทาง ทฤษฎีต่างๆ ของการบริหารเข้ากับหลักคำสอนของศาสนาแล้ว เชื่อได้ว่าจะทำให้เสริมสร้างทักษะการบริหาร และการปฏิบัติงานได้ดีและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพราะในทางพระพุทธศาสนานั้นสอนให้ทุกคนเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งหากนำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานจะเกิดความอ่อนนุ่มในการบริหารงานมากขึ้น เกิดความ ยึดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่เหมาะสมได้ เป็นการสั่งสอนให้ประชาชนได้รู้จักการนำหลักพุทธธรรมประยุกต์ใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของตนเอง หนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2564: ออนไลน์)

หากพิจารณาการสร้างประชาชนให้นับถือหลักพุทธธรรมในทางพระพุทธศาสนาให้รู้จักทาน การให้ การ เสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปิยวาจา การเจรจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อติถจริยา การประพฤติตนให้เป็น ประโยชน์ หรือการช่วยเหลือผู้อื่น และสมานัตตตา การวางตัวให้เหมาะสม (ปิ่น มุทุกันต์, 2535: 15) ปฏิบัติการคนทั้งหลายอย่างเท่าเทียมกัน รู้แล้วนำไปปฏิบัติ ถึงจะยากและใช้เวลา ก็ถือว่าเป็นการลงทุนที่ไม่มี คำว่าขาดทุน ย่อมเป็นประโยชน์มหาศาลสังคม ประเทศชาติ ประชาชน และต่อพระพุทธศาสนา เพราะเขา เหล่านั้นจะช่วยดูแลพระศาสนา และพระสัทธรรมให้อยู่ได้ อย่างน้อยก็ชั่วอายุคน ๆ หนึ่ง สังคมย่อมจะต้องการ คนที่ดี และมีคุณธรรม อ่อนน้อมถ่อมตน เสียสละ ธรรมะหรือหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะ สังคหวัตถุ 4 นั้นจะช่วยหล่อหลอมให้ประชาชนมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมและจริยธรรมอันดีงาม โดยได้รับอบรม สั่งสอนจากพระสงฆ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมไทย ให้ความนับถือและยอมรับสูงสุด เพราะถ้าประชาชนปล่อยตัวไป ตามกระแสของสังคมปัจจุบันและสิ่งที่ยั่วชวนใจทั้งหลายตามสถานที่ไม่สมควรแล้ว อาจทำให้ประชาชน ส่วนมากของประเทศใจแตก ดิตยาเสพติด เป็นหนี้พันนฟุตบอล เป็นนักเลงการพนัน และคบคนชั่วเป็นมิตรได้ เพราะประชาชนบางคนไม่สนใจหลักพุทธธรรมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของตัวเองเลย ถ้าไม่ได้รับการอบรมที่ถูกต้องตามหลักธรรมะ อาจจะสายเกินไปที่จะช่วยประชาชนเหล่านั้นได้ ผู้ที่เสียใจที่สุด

คงจะเป็นครอบครัวพ่อและแม่ ผู้มีบุญคุณกับเขาและเธอนั่นเอง ผลกระทบทั้งหลายทั้งมวลเมื่อประชาชนไม่เข้าใจไม่มีธรรมะ คือการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ก็จะทำให้สังคมในจังหวัดนั้น ๆ หรือชุมชนนั้น ๆ โดยเฉพาะบ้านหลังนั้นสังคมนั้น ประเทศนั้นเสื่อมทราม ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีใครคบหาสมาคมด้วย ถูกโดดเดี่ยว เพราะผู้ที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจ หรือเสียใจนั้น ท่านผู้รับบอกว่าคนๆ นั้นเมื่อตายจากโลกนี้ไปแล้วจะตกนรก หรือยังไม่ตายก็เหมือนกับตกนรกทั้งเป็น สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เป็นสำนักงานที่ดินที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีของทางพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัด ทำบุญประเพณีตามจารีต (ฮีต) 12 คอง 14 วัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางรวมจิตใจของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร รวมทั้งใช้ประกอบกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ

หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา จึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการดำเนินชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธรในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม คำสอนหรือบทบัญญัติในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรม หรือความจริงอันสูงสุดคือพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติแจ่มแจ้งไว้ เพื่อกำกับความปลอดภัยทางกาย วาจาและทางใจ ให้อยู่ในขอบข่ายของความดีงาม เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนเองและสังคมโดยรวม คือ ความสุขอันเป็นผลจากการทำความดี ละเว้นการทำความชั่ว โดยใช้จริยธรรมเป็นหลัก สำหรับ การประพฤติปฏิบัติที่ดีงามเพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและสังคม แนวการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นจริยธรรม

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา ที่มีหลักธรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร ได้ เพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนววิถีพุทธ ตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา โดยยกหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อันเป็นหลักธรรมที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม อันจะนำผลการศึกษาและองค์ความรู้ไปแนะนำให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร และประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร
3. เพื่อเสนอแนะการประยุกต์หลักพุทธธรรมไปบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มประชากรเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดินอำเภอเมือง อำเภอป่าดัว และอำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร ทุกกระดัดชั้นจำนวน 90 คน (สำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธร. 2564: ออนไลน์) ใช้วิธีการ เก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยเลือกจากจำนวนพนักงานทั้งหมด เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลคำเตย อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญระดับผู้บริหาร โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยกำหนดวิธีการแบบเจาะจงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีหลักการดำเนินงานของหลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร โดยอาศัยหลักสังคหัตถุธรรม ประกอบด้วย ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. 50-51) และการทำงานของเจ้าพนักงานที่ดินภายใต้หลักการของ Edwards Deming มีจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงงาน (PDCA : ความหมาย ประโยชน์ และตัวอย่างใช้ 4 ขั้นตอนเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง. ออนไลน์: 2564)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับซึ่งสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดในการวิจัย แบบสอบถามมีทั้งแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด จำนวน 4 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การพักอาศัย และจำนวนสมาชิก ลักษณะคำถามเป็นเชิงสำรวจรายการ (Check-List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร มีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการทำงาน of เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ภายใต้หลักการบริหารงานของ Edwards Deming มีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงงาน

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด ในด้านข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) โดยคำถามจะครอบคลุมการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร โดยคำถามประกอบด้วย 2 ส่วน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์สะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามประมาณค่ามาตราวัดประเมิณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร มีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตตา

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการทำงาน of เจ้าพนักงานที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายใต้หลักการบริหารงานของ Edwards Deming มีจำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงงาน

4. เป็นคำถามปลายเปิด ในด้านข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการดังนี้

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่บันทึกเสียงและบันทึกเป็นข้อความมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ค่าความถี่ของข้อมูล และเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และตรวจสอบข้อมูลสามเส้า การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูลหรือการตรวจสอบแหล่งของข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) แล้วสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวม

หลักสังคหัตถธรรม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านทาน	3.51	0.83	มาก
2. ด้านปิยวาจา	3.62	0.69	มาก
3. ด้านอัตถจริยา	3.42	0.85	มาก
4. ด้านสมานัตตตา	3.55	0.59	มาก
รวม	3.52	0.74	มาก

จากตารางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านอัตถจริยา ตามลำดับ

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เกี่ยวกับการบูรณาการงานของเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ภายใต้หลักการบริหารงานของ Edwards Deming โดยภาพรวม

หลักการบริหารงาน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	3.52	0.81	มาก
2. ด้านการปฏิบัติงาน	3.43	0.70	มาก
3. ด้านการตรวจสอบ	3.42	0.86	มาก
4. ด้านการปรับปรุงงาน	3.51	0.60	มาก
รวม	3.50	0.74	มาก

จากตารางการบูรณาการงานของเจ้าพนักงานที่ดินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ภายใต้หลักการบริหารงานของ W.Edwards Deming พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการปรับปรุงงาน ด้านปฏิบัติงาน และด้านการตรวจสอบ ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับการประยุกต์หลักพุทธรธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

การประยุกต์หลักพุทธรธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร		
	ค่าสหสัมพันธ์	.741**
หลักสังคหวัตถุธรรม	P	0.01**
	ระดับความสัมพันธ์	สูง

จากตารางความสัมพันธ์ของหลักสังคหวัตถุธรรมกับการประยุกต์หลักพุทธรธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (0.741**) การนำหลักการของสังคหวัตถุธรรมมาปรับใช้กับการบริหารงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่ดีของสำนักงานที่ดินอำเภอเมืองจังหวัดยโสธร

3. ประเด็นข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธรธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร ด้านทาน พบว่า การบริจาคสิ่งของและร่วมกันทำบุญเป็นประจำเมื่อมีบุญหรือประเพณีที่เกิดขึ้นในสำนักงานและชุมชนต่างๆเพื่อเป็นการช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับคนอื่นที่ลำบากและต้องการความช่วยเหลือ ด้านปิยวาจา พบว่า เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร ช่วยปลูกฝังเจ้าหน้าที่ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวานไม่พูดจาหยาบค้ายกาวร้ายพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะต่อคนในครอบครัวและคนที่ใช้บริการที่ได้เจอ ด้านอัตถจริยา พบว่า เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร เจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมกับคนในสำนักงานและคนในชุมชนเมื่อเกิดงานบุญหรือประเพณีก็จะให้ความรู้คนในชุมชนเกี่ยวกับงานบุญหรือประเพณีที่ชุมชนได้จัดขึ้น ด้านสมานัตตตา พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร เกี่ยวกับการประพฤติและปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตให้กับลูกหลานและคนรอบข้าง ตลอดจนผู้ใช้บริการอยู่ตลอดเวลามีปัญหาในชุมชนก็จะแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาพร้อมกันกับคนในชุมชน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญหลักเกี่ยวกับการประยุกต์หลักพุทธรธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

การประยุกต์หลักพุทธรธรรมสังคหวัตถุ 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร ประเด็นการสัมภาษณ์ในแต่ละด้านโดยจำแนกความถี่ 3 ลำดับแรก ที่มีผู้ให้

ข้อมูลสำคัญเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก มีดังนี้ ด้านทาน ประกอบด้วย การทำงานโดยปราศจากอคติ ให้
อภัยซึ่งกันและกัน ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อให้เทศบาลเข้าใจความต้องการที่แท้จริงได้ และ
การทำงานเพื่อสนองนโยบายของรัฐ ด้านปิยวาจา ประกอบด้วย การสร้างคำพูดให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ให้
กำลังใจในการทำงานที่ผิดพลาด และการทำประชาพิจารณ์ที่ชัดเจน ด้านอหังการ ประกอบด้วย การไม่ทำ
ร้ายเพื่อนร่วมงานในองค์กร การให้เกียรติเพื่อนร่วมงานเมื่อทำงานผิดพลาด และการดำเนินงานให้เป็นไปตาม
ความคุ้มค่าของประชาชน ด้านสมานัตตตา ประกอบด้วย การร่วมกันแสวงหาประมาณมาจุนเจือประชาชน
และร่วมสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรักษาสິงของที่เป็นภาษีประชาชน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร” ได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายผล พบว่า การประยุกต์หลักพุทธ
ธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์สัมฤทธิ์ ตีสถานุตตโร (2556: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง
“การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัด
นนทบุรี สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ
4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ
มากทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการใช้หลักทานด้านการใช้หลักปิยวาจา ด้านการใช้หลัก
อหังการ และด้านการใช้หลักสมานัตตตา ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4
ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์
การสอนพบว่า หัวหน้าฝ่ายทางการศึกษา และครูผู้สอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในการบริหารงานบุคคล ด้านทาน ด้านปิย
วาจา ด้านอหังการ และด้านสมานัตตตา แนวการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา ด้านทาน ผู้บริหารขาดการสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้น ควรจัดสร
งประมาณและสวัสดิการอย่างเพียงพอ และให้การสนับสนุนงานกิจกรรมในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุก
คน ด้านปิยวาจา ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยและพูดจาในที่ประชุมไม่สุภาพ ดังนั้น
ผู้บริหารควรปรับวิสัยทัศน์ให้กว้างไกลเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ด้านอหังการ การ
สงเคราะห์ผู้ใต้บังคับบัญชาและญาติฯ และไม่ยุติธรรม ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นกลางมีการสงเคราะห์
ผู้ใต้บังคับบัญชาและญาติอย่างจริงใจเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำน้อยและยังวางตนไม่
เป็นกลางพอ และมีการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบวินัยยังไม่เคร่งครัดพอ ผู้บริหารต้องบริหารงานบุคคลทุกระดับ
อย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกันและผู้บริหารต้องสร้างภาวะผู้นำอย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระคำจันท์ คุณวิโส (วงศ์ชาติ) (2555: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติ

ของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 ในเครือข่ายกลุ่มที่ 1 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 ในเครือข่ายกลุ่มที่ 1 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 ในด้านการบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 ในด้านการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกันมีการบริหารการศึกษาไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ว่าครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทักษะของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน 3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักสัคหวัตถุ 4 ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการพัฒนาหรือจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับห้อง ภายในโรงเรียนเครือข่ายที่ 1 เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารควรให้ของกำนัลแก่ผู้ได้บังคับบัญชาในโอกาสที่เหมาะสม เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรอนุมัติการจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้เพียงพอต่อความต้องการและมีความรวดเร็ว และผู้บริหารควรจัดให้โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาเพื่อให้ทุกฝ่ายทราบอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรให้ท่านด้วยการบริจาคสิ่งของและร่วมกันทำบุญเป็นประจำเมื่อมีบุญหรือประเพณีที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อเป็นการช่วยเหลือและแบ่งปันให้กับคนอื่นที่ลำบากและต้องการความช่วยเหลือ
- 1.2 ควรปลูกฝังเจ้าหน้าที่ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวานไม่พูดจาหยาบคายก้าวร้าวพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะต่อคนที่มารับบริการและคนรอบข้างที่ได้เจอ
- 1.3 ควรมีส่วนร่วมกับคนในสำนักงานและชุมชนเมื่อเกิดงานบุญหรือประเพณีก็จะให้ความรู้คนในสำนักงานและชุมชนเกี่ยวกับงานบุญหรือประเพณีที่สำนักงานหรือชุมชนได้จัดขึ้น
- 1.4 ควรประพฤติและปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตให้กับเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการอยู่ตลอดเวลา มีปัญหาในสำนักงานก็จะแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกันกับคนในสำนักงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานที่ดิน จังหวัดยโสธร

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คัมภีร์พย์.(2564). ความหมายของ PDCA.สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564. จาก : <https://sites.google.com/site/pumpkin2555/khwampdca>.
- ปิ่น มุกขนันต์.(2535). มงคลชีวิต ภาค 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- พระคำจันท์ คุณวิโส (วงศ์ชาลี).(2555). ทศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในเครือข่ายกลุ่มที่ 1 เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์สัมฤทธิ์ ดิสสานุตโตโร (ดิสสา).(2556). การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560. (2560,6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- สำนักงานที่ดินจังหวัดยโสธร.(2564). กรมที่ดิน. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2564. จาก: <https://www.dol.go.th>,

การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
โดยใช้แนวคิด BALANCE SCORECARD (BSC.)

The Achievement Assessment for Bachelor of Political Science Program in Government
(B.Pol.Sc. 2020) of Mahamakut Buddhist University by Balanced Scorecard Concept

พระมหาอรุณ ปณฺญารุโณ
ดร.กัญจรา วิจิตรวัชรารักษ์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Phramaha Arun Phanyaruno
Dr.Kanjira Wijitwatcharak
Social Sciences Mahamakut Buddhist University
Email: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 30 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 19 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: November 30, 2022; Revised: December 19, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีเจตนารมณ์การผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และมีความประพฤติที่เหมาะสมบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม จริยธรรมและให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สนองตอบความต้องการของผู้เรียน สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณและทรัพยากร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรกับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3) นำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์โลกในปัจจุบันและตลาดแรงงาน เป็นการวิจัยเชิงประเมินแบบผสมผสาน โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard เป็นกรอบหลักในการวิจัย พื้นที่การวิจัยคือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตและวิทยาลัย การวิจัยเชิงปริมาณใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 รูป/คน ประกอบด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ ศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต โดยใช้วิธีการคำนวณของ Krejcie & Morgan วิเคราะห์และอภิปรายผลโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 35 รูป/คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง การสัมภาษณ์เชิงลึก ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อความแล้วอภิปรายผลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) การพัฒนาและความร่วมสมัยของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) และงบประมาณและทรัพยากรของหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย ($\bar{X}=2.28$) และความสัมพันธ์ของความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรกับความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่า มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 543, p = <.001^*$) ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้และพัฒนารที่ได้รับจากหลักสูตรสะท้อนให้เห็นบริบทแห่งมหาวิทยาลัยที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่กับคุณธรรมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ ประเด็นสำคัญที่ควรปรับปรุงคือ การปรับลดขนาดของบางกลุ่มรายวิชาลง การเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้

คำสำคัญ : การประเมินผลสัมฤทธิ์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, Balanced Scorecard, หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

Abstract

Mahamakut Buddhist University has the intention of producing graduates who are well-rounded and have proper conduct based on the principles of morality and ethics and in line with learning skills in the 21st century that aim to create new knowledge that meets the needs of learners. can be used to improve and develop teaching and learning to have more quality. The purpose of this article is to study 1) To evaluate the bachelor of political science program in government (curriculum revised in 2020) in four components of development of students received from the curriculum; curriculum development process Personnel development and budget and resources. 2) To study the relationship between the standardization of the curriculum and the response to the needs of stakeholders. and 3) Using research results to improve and develop the bachelor of political science curriculum. in accordance with the needs of the learners. current world situation and labor market. this research is a mixed assessment research using the balanced scorecard concept as the main research framework. The research areas are Mahamakut Buddhist University, campuses and colleges. The quantitative research used a sample group of 400 persons consisting of administrators, faculty members, current students alumni and establishment. The samples were calculated by Krejcie & Morgan's calculation method. The results were analyzed and

discussed using reference statistics. The qualitative research used the target group of 35 persons. The research process used the purposive selection method, in-depth interview, examination of triangular data, interpretation, textual analysis and synthesis, and discussion of descriptive results.

The results showed that collegian development gained from the course have a very average level ($\bar{X}$ =3.92). The curriculum development and curriculum contemporary have a high level ($\bar{X}$ =4.11). The development of educational personnel have a high ($\bar{X}$ =3.53) and budget and course resources have a low ($\bar{X}$ =2.28). The relationship between curriculum standardization and the ability to respond to the needs of stakeholders found that the curriculum development process perspective It is related to the response to the needs of the stakeholders. Statistically significant ($r = 543, p = <.001^*$) The research findings are that the learning and developmental outcomes obtained from the curriculum reflect the university context that can produce graduates with knowledge and morality at a satisfactory level. Important issues that should be improved are: Reducing the size of some subject groups Increase your English skills Learners have the knowledge and skills of the 21st century, are emotionally intelligent, able to dominate themselves, dominate people, and dominate jobs.

Keyword: The Achievement Assessment, Balanced Scorecard, Mahamakut Buddhist

University, Bachelor of Political Science

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ทำให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างไปจากยุคศตวรรษที่ 20 โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เนื่องจากงานที่เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพราะคอมพิวเตอร์ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI และเทคโนโลยีโทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนที่คนได้ ทำให้สัดส่วนของแรงงานลดลงในงานที่ใช้การสัมผัสหรือการรับรู้อย่างจำเพาะและงานที่ใช้แรงงานทำแบบซ้ำ ๆ โดยป้อนคำสั่งให้ระบบคอมพิวเตอร์ทำงานแทน แต่สัดส่วนของแรงงานระดับชาติบางส่วนที่เพิ่มขึ้นได้กลายเป็นงานที่เน้นการคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้ในการสื่อสารที่สลับซับซ้อนซึ่งเป็นงานที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำแทนได้ ดังนั้น กระบวนการผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความเจริญทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว (Disruption) การจัดการศึกษาที่จะมุ่งให้นักศึกษาและบัณฑิตมีทักษะการเรียนรู้ที่จะ

ใช้ชีวิตอย่างชาญฉลาดและมีคุณภาพในยุคนี้ จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของสถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยเป็นอย่างยิ่ง ความท้าทายในด้านกระบวนการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และที่สำคัญก็คือ ทักษะการเรียนรู้ที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ส่งผลให้ต้องเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการอย่างเป็นระบบที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสำคัญแต่ยังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของลูกศิษย์โดยที่ครูจะเป็นผู้ช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียน/นักศึกษาแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์รวมแล้วจะเห็นได้ว่า ในกระบวนการจัดการศึกษานั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่มีความสัมพันธ์กัน คือ คน (Human) องค์ความรู้ (Knowledge) และสังคม (Social) ระบบการศึกษาไม่ว่าจะเป็นของสังคมใดหรือประเทศใดก็ตามจัดเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเป็นสากลที่เป็นการจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนโดยเฉพาะเป็นการจัดการศึกษาให้กับคนที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นผู้ใหญ่แล้วเพื่อออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติ การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากระดับอื่น โดยเฉพาะประเด็นสำคัญที่อาจารย์ผู้บรรยายต้องเข้าใจตรงกันคือ จุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษา ธรรมชาติของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาและหลักสูตรสามารถเชื่อมโยงเข้าไปสู่บริบททางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับคน องค์ความรู้และสังคม ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการอุดมศึกษาจึงได้กำหนดตามหลักสากลในรูปแบบของพันธกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (เรณูมาศ มาอูน, 2559) อย่างไรก็ตามเพื่อให้กระบวนการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยคำนึงถึงผลผลิตคือคุณภาพบัณฑิตเป็นหลักแล้ว จำเป็นที่สถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยต้องพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง เครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาคือหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบที่ชี้แนะให้ผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้พยายามจัดสรรประสบการณ์ทั้งหมด ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้แก่ผู้เรียนหรือเยาวชนในชาติเพื่อให้เยาวชนหรือพลเมืองของชาติให้ได้พัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาชาติ (กาญจนา คุณารักษ์, 2540) หลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ทั้งนี้ก็เพราะมนุษย์เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะใช้ประโยชน์ของการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่ให้มากขึ้นโดยลำดับ (บันลือ พงษ์ตะวัน, 2543) หลักสูตรจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นักพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการวางแผนและเตรียมการให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรดำเนินการไปอย่างมีกฎเกณฑ์และสอดคล้องกับผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559) การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมายและจุดประสงค์

ที่กำหนดไว้และยังต้องวางแผนประเมินให้ทราบชัดว่าการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนนั้นได้บรรลุตามความมุ่งหมายและจุดจริงหรือไม่ เพื่อผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้รู้และคิดอ่านแก้ไข ปรับปรุงต่อไป หลักสูตรที่ดีและเหมาะสมต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ ๆ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา สังคม การเมืองและการปกครองประเทศ ตลอดจนความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ (กาญจนา คุณารักษ์, 2556)

ประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) คือ การประเมินหลักสูตรซึ่งการประเมินหลักสูตรจะทำให้ทราบถึงแนวโน้มว่าควรพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2560) ที่ว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาร่วมกัน และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมานั้นว่าเป็นอย่างไร มีคุณค่าดีหรือไม่ เพียงใดหรือได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขซึ่งการพิจารณาหลักสูตรว่าบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ นั้นและเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากการบริหารจัดการให้เกิดผลดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรไปใช้จะได้ผลมากน้อยเพียงใดและเป็นขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (สุณีย์ ภูพันธ์ุ, 2553) และเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ ในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร

จากการสังเคราะห์แนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ สรุปประเด็นสำคัญได้ว่าการประเมินหลักสูตรมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และบุคลากร ทางการศึกษาทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตร ซึ่งการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร (Oliva, 1992) เมื่อพิจารณาแล้วสรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ (1) รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective-Based Model) เป็นรูปแบบที่มุ่งดูผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานว่าบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เช่น รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler) ครอนบาค (Cronbach) เคริกแพตทริก (Kirkpatrick) เป็นต้น (2) รูปแบบการประเมินตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบที่มุ่งให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศสำหรับกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าของโครงการนั้น ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake) สคริฟเวน (Scriven) โพรวิส (Provus) เป็นต้น และ (3) รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-Oriented Model) เป็นรูปแบบที่มุ่งให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกทางเล็กต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stuffle Beam) เวลช์ (Welch) อัลคิล (Akin) เป็นต้น (ทิศนา ขัมมณี, 2540)

นอกจากนี้ผู้วิจัยและคณะได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร พบว่า รูปแบบในการประเมินหลักสูตรที่ใช้ในอดีตที่ผ่านมาหลายรูปแบบด้วยกันซึ่งแต่ละรูปแบบก็มีองค์ประกอบในการกำหนดสิ่งที่ประเมินแตกต่างกันไป และเมื่อพิจารณาแล้วรูปแบบการประเมินที่ใช้แนวคิด

Balanced Scorecard (BSC) เป็นหลักการที่มีความเหมาะสมสำหรับใช้ในการประเมินที่ได้รับการยอมรับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ผู้ที่เป็นต้นคิด คือ แคปแลนและนอร์ตัน (Kaplan & Norton) โดยได้กำหนดกรอบของสิ่งที่จะต้องประเมินซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ประกอบด้วย 4 มุมมอง คือ มุมมองด้านการเงิน (Finance), มุมมองด้านลูกค้า (Customer), มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Process), และมุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and Development), ซึ่งมุมมองแต่ละด้านจะต้องกำหนดตัวชี้วัดให้มีความสมดุลกัน และในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาหลักการเกี่ยวกับ Balanced Scorecard (BSC) ได้รับความสนใจและแพร่หลายอย่างกว้างขวางจากผู้บริหารทั้งในองค์กรภาครัฐและเอกชน ในช่วงแรกความตื่นตัวในเรื่องของ Balanced Scorecard (BSC) เริ่มจากภาคเอกชนโดยมาจากบริษัทของต่างชาติที่เปิดในประเทศไทยจากนั้นค่อย ๆ ขยายมายังองค์กรของไทยขนาดใหญ่ ในปัจจุบันเริ่มขยายเข้าสู่องค์กรขนาดกลางและได้เริ่มเป็นที่สนใจของหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจมากยิ่งขึ้นตามลำดับ (Kaplan & Norton, 1996)

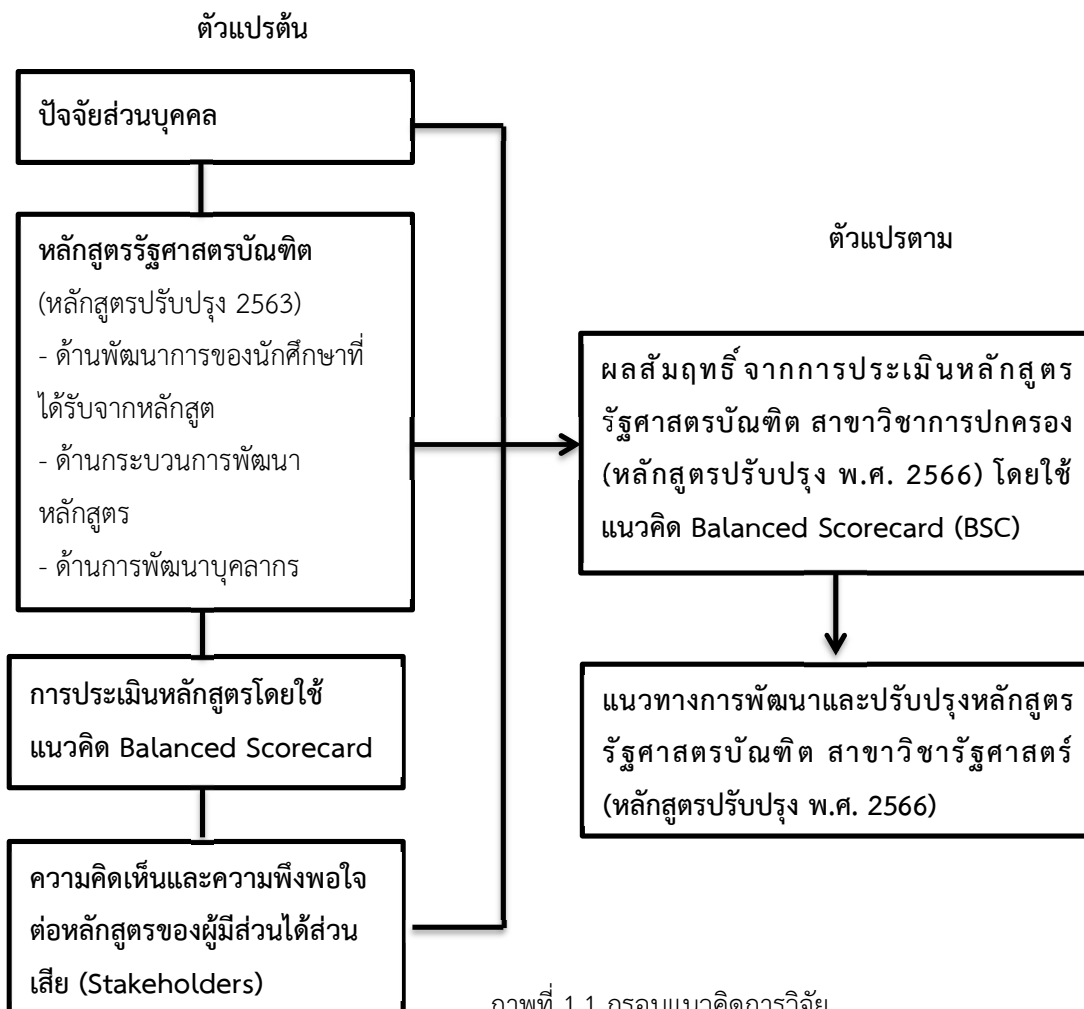
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐและอยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการโดยจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ปัจจุบัน (พ.ศ. 2565) ได้โอนย้ายไปสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (อว) เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562 ตามประกาศของพระราชบัญญัติกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และรัฐศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง โดยเฉพาะหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร (ร.บ.) ซึ่งผู้วิจัยและคณะมุ่งหมายศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้จัดการเรียนการสอนตามระเบียบ คำสั่ง ประกาศและนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ) ตลอดถึงระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2559 และมีกระบวนการจัดการศึกษาที่พัฒนาผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทักษะ 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นหลัก แต่เมื่อสังคมโลกและประเทศชาติเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ในส่วนของคณะสังคมศาสตร์ จึงมุ่งหมายที่จะพัฒนากระบวนการในการจัดการศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิตให้สอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพเหมาะสมตามที่กล่าวแล้วข้างต้น เพราะหากกระบวนการจัดการศึกษาไม่สามารถผลิตบัณฑิตให้ดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในศตวรรษนี้ ก็จะก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาและอาจจะขยายความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยและคณะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยใช้แนวคิดทฤษฎี Balanced Scorecard (BSC) โดยเห็นความสำคัญของการประเมินหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง และใช้การประเมินตามแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่สอดคล้องกับ วสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยหรือไม่ และ

หลักสูตรที่ใช้อยู่นั้น บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้อย่างไร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร การบริหารหลักสูตร เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการประเมินดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา อนึ่ง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาวิจัยเรื่องนี้เพื่อพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ให้มีคุณภาพและผลิตบัณฑิตให้ตรงกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 จึงมุ่งให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สนองตอบความต้องการของผู้เรียน สามารถนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อผลสัมฤทธิ์สู่คุณภาพการศึกษาตามปรัชญามหาวิทยาลัยที่ว่า “ความเป็นเลิศทางวิชาการตามแนวพระพุทธศาสนา” อันจะนำไปสู่ความเป็นสถาบันทางอุดมศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ในประเด็นองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) ด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรกับความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในประเด็น 4 ด้าน คือ (1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์โลกในปัจจุบัน และตลาดแรงงานในอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยประชากร (Population) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือการวิจัย กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การแปลผลข้อมูล และวิธีการทางสถิติสำหรับการใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (เทพศักดิ์ บุญยรัตน์, 2550) และผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์แบบเชิงพรรณนา

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้ระเบียบวิธีวิทยา (Methodology) และองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) กับหลักสูตรฯ ประกอบด้วยผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์พิเศษ นักศึกษาชั้นปีสุดท้าย ศิษย์ปัจจุบัน ศิษย์เก่า บัณฑิตใหม่ และผู้ใช้บัณฑิตของสถานที่ตั้งการศึกษา ประกอบด้วยระดับคณะ วิทยาเขต และวิทยาลัยสาสนศาสตร์ 10 แห่ง และประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 2,500 รูป/คน

2) กลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 รูป/คน (กำหนดตามตารางการคำนวณของ Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. 1970 อ้างถึงใน เทพศักดิ์ บุญรัตน์พันธ์, 2550) ผู้วิจัยได้กำหนดปรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นเป็น 400 รูป/คน และใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Specific Method) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก (Insight) ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ตามสถานที่ตั้งการศึกษา ประกอบด้วยระดับคณะ วิทยาเขต และวิทยาลัยสาสนศาสตร์ 10 แห่ง โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific Method) จำนวน 35 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาโครงสร้างหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) และการผลิตบัณฑิต หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะ วิทยาเขตและวิทยาลัย โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ผ่านการสะท้อนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์พิเศษ บัณฑิตใหม่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร (ศิษย์ปัจจุบัน) ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต บนพื้นฐานขององค์ประกอบ 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะในการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 4 ชุด และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 1 ชุด

2) ศึกษาผลการประเมินหลักสูตรและมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาตลอด หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์พิเศษ บัณฑิตใหม่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร (ศิษย์ปัจจุบัน) ศิษย์เก่าและผู้ใช้บัณฑิต

3) ศึกษาผลการใช้หลักสูตรและผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis คือ จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) หลักสูตรและวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนการสอนและการผลิตบัณฑิตผ่านแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) และการประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ในประเด็นองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ (1) ด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) ด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) ด้านงบประมาณและทรัพยากร

4) ศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้และการจัดทำหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานระดับอุดมศึกษา

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

เป็นการวิจัยเฉพาะพื้นที่ที่เปิดทำการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย (1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง (2) วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย (3) วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย (4) วิทยาเขตล้านนา (5) วิทยาเขตอีสาน (6) วิทยาเขตร้อยเอ็ด (7) วิทยาเขตศรีล้านช้าง (8) วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช (9) วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และ (10) วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ และใช้เวลาตั้งแต่ 1 มีนาคม – 30 กันยายน 2565

4. เครื่องมือการวิจัยและสถิติ

กระบวนการการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์ ประมวลผลข้อมูล ความวิเคราะห์แล้วกำหนดขอบเขตประเด็นการสร้างเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการสร้างแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (ซึ่งมีค่าเท่ากับ .89) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มทดลองที่มีบริบทใกล้เคียงกับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 50 ชุด ตรวจสอบข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด จัดการข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล พร้อมทั้งวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (Software Package) แล้วแปรผลอ้างอิงผ่านสถิติคือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสหสัมพันธ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จาก 10 สถานที่ตั้งการศึกษา (1 คณะ 7 วิทยาเขต และ 2 วิทยาลัย) และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก (Insight) ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific Method) จำนวน 35 รูป/คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ตามสถานที่ตั้งการศึกษา ประกอบด้วย

ระดับคณะ วิทยาเขต และวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 10 แห่ง พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data Triangulation) ด้านบุคคล ด้านเวลาและด้านความถูกต้องของการบันทึกข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วอภิปรายผลเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

การแปลผลการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ในประเด็น 4 ด้าน คือ (1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ จำนวน 120 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 เป็นศิษย์เก่า/ศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 135 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 33.75 เป็นผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 110 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 และเป็นผู้บริหาร จำนวน 35 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 8.75 และผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) สะท้อนในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}$ 3.92) ปรากฏดังนี้

(1) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.12) จุดแข็งพบว่า นักศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของชุมชนและสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ 4.80) จุดควรพัฒนาพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ 3.82)

(2) ด้านความสามารถในการคิดและการมีวิสัยทัศน์ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 3.68) จุดแข็งพบว่า นักศึกษามีจินตนาการ การออกแบบงานของตน ไม่คัดลอกงานผู้อื่นมาเป็นของตน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ 4.05) จุดควรพัฒนาพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม และชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ 3.60)

(3) ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) จุดแข็งพบว่า นักศึกษามีทักษะและมินิสัยที่ดีต่อการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.08$) จุดควรพัฒนาพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการด้านทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.50$)

(4) ด้านทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) จุดแข็งพบว่า นักศึกษาสามารถยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.20$) จุดควรพัฒนาพบว่า นักศึกษามีการวางแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตามแผนตามขั้นตอนที่กำหนด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.60$)

(5) ด้านทักษะในการทำงานและเจตคติของนักศึกษา ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) จุดแข็งพบว่า นักศึกษา มีความพากเพียร ขยัน มีความอดทนต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.08$) จุดควรพัฒนาพบว่า นักศึกษามีทัศนคติเชิงบวก แก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้ด้วยควมมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.80$)

2) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมุมมองด้านการพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) ปรากฏดังนี้

(1) ด้านการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$) จุดแข็งพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เข้าใจในความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และความร่วมมือของหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.04$) จุดควรพัฒนาพบว่า ควมมีมาตรฐานและความทันสมัยของการเรียนในศตวรรษที่ 21 ของหลักสูตรฯ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.98$)

(2) ด้านการบริหารหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) จุดแข็งพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ การวางแผนในการนำหลักสูตรฯ ไปประยุกต์ใช้ตามกรอบ TQF ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.07$) จุดควรพัฒนาพบว่า มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหารายวิชาก่อนการบรรยายในรายวิชาที่สอน ($\bar{X}=3.06$)

(3) ด้านคุณภาพการจัดเรียนการสอนของหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) จุดแข็งพบว่า หลักสูตรฯ มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.40$) จุดควรพัฒนาพบว่า โครงสร้างหลักสูตรฯ มีความเหมาะสมในการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=3.02$)

(4) ด้านการประเมินและวัดผลการจัดเรียนการสอนของหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$) จุดแข็งพบว่า นักศึกษาได้รับการวัดและประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่สอนตาม

กรอบ TQF ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.15) จุดควรพัฒนาพบว่า ทุกรายวิชามีวิธีการวัดและประเมินผลครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและเจตพิสัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.00)

(5) ด้านการรายงานผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.28) จุดแข็งพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาวิชาก่อนการบรรยายในรายวิชาที่สอน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.06) จุดควรพัฒนาพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ มีการบูรณาการการเรียนการสอนตามเกณฑ์ของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.20)

3) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}$ =3.53) ปรากฏดังนี้

(1) ด้านการส่งเสริมทักษะ ความสามารถในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.82) จุดแข็งพบว่า มีการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.15) จุดควรพัฒนาพบว่า หลักสูตรมีการส่งเสริมทักษะความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรฯ ให้กับอาจารย์อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.06)

(2) ด้านความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.68) จุดแข็งพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จัดการเรียนการสอนตามกรอบ TQF 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.08) จุดควรพัฒนาพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีการบูรณาการด้านการเรียนการสอนตามเกณฑ์การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.00)

(3) ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (2563) ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.43) จุดแข็งพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรด้านการฝึกประสบการณ์อาชีพทางรัฐศาสตร์ จำนวน 6 หน่วยกิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.00) จุดที่ควรพัฒนาพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อหน่วยกิตในหมวดวิชาเฉพาะ (รหัส BU) จำนวน 30 หน่วยกิต มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.90)

(4) ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.15) จุดแข็งพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อเงินเดือน ค่าตอบแทนการบรรยาย และค่าตอบแทนอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.48) จุดควรพัฒนาพบว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีความพึงพอใจต่อระบบสวัสดิการที่ตัวท่านเองได้รับจากมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.90)

(5) ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อระบบการบริหารจัดการภายใน ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.61) จุดแข็งพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุน ส่งเสริมบุคลากรให้มี

ความก้าวหน้าในอาชีพ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.96) จุดควรพัฒนาพบว่า ความปรากฏชัดเจนของหลักสูตรมาภิบาลในองค์กร (คณะ วิทยาเขต วิทยาลัย) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.01)

4.) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณและทรัพยากรของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.28) ปรากฏดังนี้

(1) ด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.14) จุดแข็งพบว่า ความเหมาะสมด้านงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตรฯ ที่ได้รับต่อปีการศึกษามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.72) จุดควรพัฒนาพบว่า ความเหมาะสมด้านงบประมาณในการสร้างสื่อการสอนที่ได้รับต่อปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =1.62)

(2) ด้านงบประมาณในการวิจัยและผลงานทางวิชาการ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.22) จุดแข็งพบว่า ความเหมาะสมด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่ได้รับต่อปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.70) จุดควรพัฒนาพบว่า ความเหมาะสมด้านงบประมาณในการสร้างผลงานวิชาการที่ได้รับต่อปีการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =1.30)

(3) ด้านทรัพยากรบุคคลสายวิชาการ (T) ในระดับคณะ วิทยาเขต วิทยาลัย ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.14) จุดแข็งพบว่า ความเหมาะสมของการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =1.66) จุดควรพัฒนาพบว่า ความเหมาะสมและความพอเพียงของบุคลากรสายวิชาการในหน่วยงานของท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =1.66)

(4) ด้านทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนรู้ ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.46) จุดแข็งพบว่า ความเหมาะสมและความพอเพียงด้านบุคลากรสายสนับสนุนในหน่วยงานของท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.72) จุดควรพัฒนาพบว่า ความเหมาะสมด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในที่ตั้งของท่าน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.03)

(5) ด้านสาธารณูปโภคและความปลอดภัยในสถานศึกษา ความคิดเห็นโดยรวมมีอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ =2.45) จุดแข็งพบว่า ความเหมาะสมและความปลอดภัยในองค์กร (มหาวิทยาลัย วิทยาเขต วิทยาลัย) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.00) จุดควรพัฒนาพบว่า ความเหมาะสมและความพอเพียงด้านสถานที่พักผ่อนสำหรับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =2.00)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ของความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรกับความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในประเด็น 4 ด้าน คือ (1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation หรือค่า r) พบว่า มุมมองด้านกระบวนการพัฒนา

หลักสูตร มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 543, p = <.001^*$) ดังตารางต่อไปนี้

มุมมองต่อหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	p-value
1. มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร	.199	.122
2. มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร	.542	<.001*
3. มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร	.050	.673
4. มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร	.088	.422

* ระดับนัยสำคัญ <.05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นำผลการวิจัยไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานการณ์โลกในปัจจุบัน และตลาดแรงงานในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) ในประเด็น 4 ด้าน คือ (1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) (2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) (3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) และ (4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับน้อย ($\bar{X}=2.28$) กล่าวสรุปโดยภาพรวมได้ว่า ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มีจุดแข็ง คือ ด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาบุคลากร ส่วนจุดที่ควรพัฒนา คือ ด้านงบประมาณและทรัพยากร

การแปลผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จาก 10 สถานที่ตั้งการศึกษา (1 คณะ 7 วิทยาเขต และ 2 วิทยาลัย) และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงลึก (Insight) ในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Specific Method) จำนวน 35 รูป/คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการวิทยาลัย ตามสถานที่ตั้งการศึกษา ประกอบด้วยระดับคณะ วิทยาเขต และวิทยาลัยศาสนศาสตร์ 10 แห่ง พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสามเส้าข้อมูล (Data Triangulation) ด้านบุคคล ด้านเวลาและด้านความถูกต้องของการบันทึกข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วอภิปรายผลเชิงพรรณนาดังต่อไปนี้

1) ผลลัพธ์การเรียนรู้และพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ทั้ง 5 ด้าน สะท้อนให้เห็นความเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของบริบท

แห่งมหาวิทยาลัยที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่กับคุณธรรมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สิ่งหลักสุดควรปรับปรุงเพิ่มเติม คือ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนใหญ่มีจุดอ่อนทางด้านภาษาอังกฤษ ดังนั้น หลักสุดควรบูรณาการด้านภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม ควรมีการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างเป็นรูปธรรม

2) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ที่ผ่านมานับว่ามีความก้าวหน้าและมีความเป็นมาตรฐานในระดับดี (Satisfaction) หลักสูตรมีความกระตือรือร้นและการพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้ง ๆ ที่มีการเรียนการสอนทุกวิทยาเขต วิทยาลัย ในสถานการณ์ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนแบบ Active Based Learning เป็นต้น เป็นสิ่งจำเป็นที่หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

3) กระบวนการและผลสัมฤทธิ์ในด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ที่ผ่านมาจะสะท้อนให้เห็นว่าอาจารย์เรามีความรู้ ความสามารถในการทางวิชาการ แต่สิ่งที่เราขาดไปคือทักษะในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรต้องเพิ่มทักษะการสอน ทักษะด้านนวัตกรรมและอาจารย์ต้องปรับเปลี่ยน Mindset ใหม่ให้ก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ และอาจารย์สายรัฐศาสตร์ต้องเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาด้านความเป็นผู้นำ Leadership ปฏิบัติตนบนกรอบของความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและทรงคุณธรรม จริยธรรม

4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ คู่คุณธรรม จริยธรรม เป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการสื่อสาร ทักษะชีวิตในยุคพลเมืองดิจิทัล เป็นต้น

5) องค์ความรู้ในศาสตร์ที่ศึกษาและองค์ความรู้ที่พึงประสงค์ของหลักสูตรคือ เป็นบัณฑิตที่มีความฉลาดรู้ทางด้านความคิดและทางอารมณ์ มีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทางด้านศาสนา มีความรู้ที่ทันสมัยในศตวรรษที่ 21 สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้

6) ความคาดหวังในการนำความรู้ไปประกอบอาชีพและประยุกต์ใช้ในชีวิตคือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ มีองค์ความรู้ทางการปกครอง เป็นผู้นำสังคมได้ ทำงานได้อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม

7) ความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ประกอบด้วย (1) มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี มีภาวะผู้นำ และมีความฉลาดทางอารมณ์ (2) มีความรู้ในศาสตร์ของตนและทักษะด้านภาษาอังกฤษ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 (3) มีความคล่องตัวทำงานได้หลายอย่างแบบ Multi Functions สามารถทำงานกับสาขาอื่น ๆ

ได้ บูรณาการรายวิชาได้ ใจกว้างทำงานแบบ Cross Function Team ได้ และ (4) มีความเสียสละ กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์และรับใช้สังคม

อภิปรายผล

มุมมองที่ 1 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์ ด้านความสามารถในการคิดและการมีวิสัยทัศน์ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ด้านทักษะการแสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านทักษะในการทำงานและเจตคติของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) มุมมองที่ 2 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมุมมองด้านการพัฒนาหลักสูตร รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการจัดทำและการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารหลักสูตรหรือการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านคุณภาพการจัดเรียนการสอนของหลักสูตร ด้านการประเมินและวัดผลการจัดเรียนการสอนของหลักสูตร ด้านการรายงานผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) มุมมองที่ 3 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมทักษะ ความสามารถในการจัดการและพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อหลักสูตร ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อระบบค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความพึงพอใจของอาจารย์ต่อระบบการบริหารจัดการภายใน มีค่าเฉลี่ยรวมระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) สะท้อนให้ถึงความร่วมสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา วิศุรีย์ วีรศิลป์ และลักษณา อินทร์บึง. (2563) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์ของบัณฑิตทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตลักษณ์บัณฑิตทางสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) การวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) ทักษะทางปัญญา (4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ (5) ความรับผิดชอบและความรู้ และแนวทางการพัฒนาอัตลักษณ์นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรมีการจัดกิจกรรมควบคู่กับการเรียนการสอน ควรให้นักศึกษาได้ใช้ทฤษฎีที่ชั้นเรียนนำไปปฏิบัติจริงโดยผ่านรายวิชาเรียนตามหลักสูตรทั้งวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สหกิจศึกษา ตลอดทั้งวิชาระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ เพราะการปฏิบัติควบคู่กับการเรียนนั้นน่าจะทำให้หลักสูตรสามารถกำหนดอัตลักษณ์ที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่นได้ และมุมมองที่ 4 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณและทรัพยากรของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน ด้าน

งบประมาณในการวิจัยและผลงานทางวิชาการ ด้านทรัพยากรบุคคลสายวิชาการ (T) ในระดับคณะ วิทยาเขต วิทยาลัย ด้านทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนรู้ และด้านสาธารณูปโภคและความปลอดภัยในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยรวมระดับน้อย ($\bar{X}=2.28$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภควัด โอวาท (2565) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้วิธิตูลายภาพสำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับความต้องการจำเป็นเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา ด้านการเงิน และด้านนักเรียน 2) รูปแบบการจัดการศึกษาโดยใช้วิธิตูลายภาพ สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) วิธีดำเนินการ มี 4 ด้าน 29 วิธีดำเนินการ ดังนี้ ด้านกระบวนการภายใน มี 10 วิธีดำเนินการ ด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มี 7 วิธีดำเนินการ ด้านงบประมาณและการเงิน มี 6 ดำเนินการ และด้านนักเรียน มี 6 วิธีดำเนินการ (4) การประเมิน และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับประเด็นความสัมพันธ์ของความเป็นมาตรฐานของหลักสูตรกับความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในประเด็น 4 ด้าน คือ (1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร (2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร (3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร และ (4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร ผลการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation หรือค่า r) พบว่า มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 543, p = <.001^*$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาคร คัยนันท์ (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร ได้แก่ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรที่มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .883 และสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (R^2) ได้ร้อยละ 78 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ $\pm .26$ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิตได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .348 กับ .353 และ (3) กลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของอาจารย์

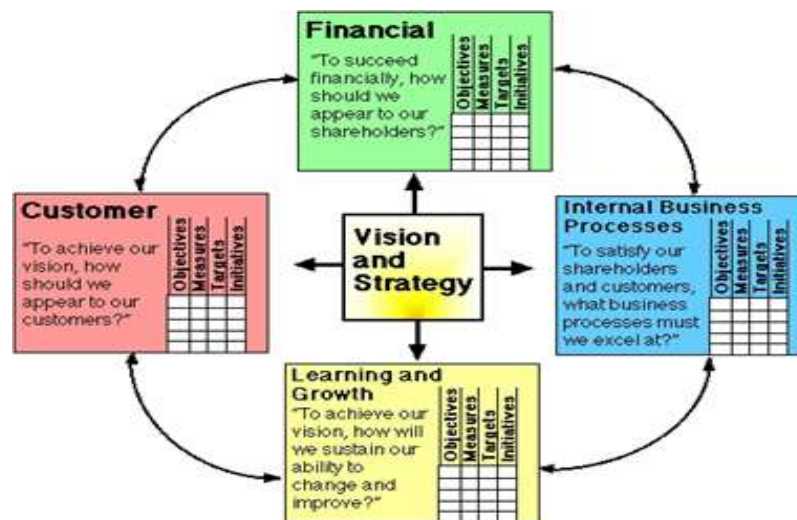
ผู้สอน และพัฒนาความชัดเจนของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป

พร้อมนี้ประเด็นที่สะท้อนถึงความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ ประกอบด้วย 7 ประเด็น คือ (1) นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยส่วนใหญ่มีจุดอ่อนทางด้านภาษาอังกฤษ ดังนั้น หลักสูตรควรบูรณาการด้านภาษาอังกฤษในรายวิชาอื่น ๆ เพิ่มเติม ควรมีการบรรยายเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติมและเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างเป็นรูปธรรม (2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนแบบ Active Based Learning เป็นต้น เป็นสิ่งจำเป็นที่หลักสูตรจะต้องให้ความสำคัญและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม (3) กระบวนการและผลสัมฤทธิ์ในด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากที่ผ่านมาจะสะท้อนให้เห็นว่าอาจารย์เรามีความรู้ ความสามารถในการทางวิชาการ แต่สิ่งที่เราขาดไปคือทักษะในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรต้องเพิ่มทักษะการสอน ทักษะด้านนวัตกรรมและอาจารย์ต้องปรับเปลี่ยน Mindset ใหม่ให้ก้าวทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ และอาจารย์สายรัฐศาสตร์ต้องเป็นแบบอย่างให้นักศึกษาด้านความเป็นผู้นำ Leadership ปฏิบัติตนบนกรอบของความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิและทรงคุณธรรม จริยธรรม (4) ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาของหลักสูตร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ คู่คุณธรรม จริยธรรม เป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร ทักษะชีวิตในยุคพลเมืองดิจิทัล เป็นต้น (5) องค์ความรู้ในศาสตร์ที่ศึกษาและองค์ความรู้ที่พึงประสงค์ของหลักสูตรคือ เป็นบัณฑิตที่มีความฉลาดรู้ทางด้านความคิดและทางอารมณ์ มีความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยทางด้านศาสนา มีความรู้ที่ทันสมัยในศตวรรษที่ 21 สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้ (6) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาด้านรัฐศาสตร์ มีองค์ความรู้ทางด้านการปกครอง เป็นผู้นำสังคมได้ ทำงานได้อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และ (7) มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนดี มีภาวะผู้นำ และมีความฉลาดทางอารมณ์ มีความรู้ในศาสตร์ของตนและทักษะด้านภาษาอังกฤษ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 มีความคล่องตัวทำงานได้หลายอย่างแบบ Multi Functions มีความเสียสละ กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์และรับใช้สังคม

สรุป

ภาพสะท้อนผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) มีความเชื่อมโยงประเด็นใน 4 ด้าน คือ 1) มุมมองด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$) 2) มุมมองด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) 3) มุมมองด้านการพัฒนาบุคลากร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$) และ 4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร ผลสัมฤทธิ์หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับน้อย ($\bar{X}=2.28$) และกล่าวสรุปโดยภาพรวมได้ว่า

ผลลัพธ์หลักสูตรฯ มีจุดแข็ง คือ ด้านพัฒนาการของนักศึกษาที่ได้รับจากหลักสูตร ด้านกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และด้านการพัฒนาบุคลากร ส่วนจุดที่ควรพัฒนา คือ ด้านงบประมาณและทรัพยากร พร้อมทั้งผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ควรเป็นบัณฑิตผู้ที่มีความรู้ คู่คุณธรรม จริยธรรมเป็นพื้นฐาน พร้อมทั้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสาร ทักษะชีวิตในยุคพลเมืองดิจิทัล เป็นต้น และความคาดหวังที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) ประกอบด้วย (1) มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นคนดี มีภาวะผู้นำ และมีความฉลาดทางอารมณ์ (2) มีความรู้ในศาสตร์ของตนและทักษะด้านภาษาอังกฤษ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในศตวรรษที่ 21 (3) มีความคล่องตัวทำงานได้หลายอย่างแบบ Multi Functions สามารถทำงานกับสาขาอื่น ๆ ได้ บูรณาการรายวิชาได้ ใจกว้างทำงานแบบ Cross Function Team ได้ และ (4) มีความเสียสละ กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์และรับใช้สังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนต้องมีความสอดคล้อง เชื่อมโยง มีความเป็นพลวัตเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและก้าวทันต่อสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

ภาพที่ 1.2 ความเชื่อมโยงของหลัก Balanced Scorecard (BSC)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ข้อค้นพบจากงานวิจัย คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้และพัฒนาการที่ได้รับจากหลักสูตรสะท้อนให้เห็นบริบทแห่งมหาวิทยาลัยที่สามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่กับคุณธรรมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ สิ่งสำคัญที่ควรปรับปรุงในหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) คือ การปรับลดขนาดของบาง

กลุ่มรายวิชาที่ไม่ตอบสนองความต้องการในสถานการณ์ปัจจุบันลง การศึกษาเพิ่มเติมทักษะด้านภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบทิศทางการพัฒนาหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มมหาวิทยาลัยระหว่างศาสตร์ที่ตรงหรือสัมพันธ์กับรัฐศาสตร์เชิงพุทธ เช่น กลุ่มที่ 3 กลุ่มพัฒนาชุมชนท้องถิ่นหรือชุมชนอื่น กับ กลุ่มที่ 4 กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา

2. ควรศึกษาวิจัยในประเด็นการสร้างและพัฒนาหลักสูตรแบบสากลที่จัดการเรียนการสอนเป็นภาคภาษาอังกฤษเพื่อรองรับอนาคตทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีเจตนารมณ์หลักคือ ต้องการศึกษาและการประเมินผลสัมฤทธิ์หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้แนวคิด Balanced Scorecard (BSC) และเจตนาร่วมคือ นำผลการวิจัยและข้อค้นพบใหม่ (New Finding) ไปเป็นฐานข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงและสร้างหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566) อนึ่ง งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความร่วมมือของหลายภาคส่วน ผู้วิจัยและคณะ ขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะผู้บริหาร คณาจารย์ ในหลักสูตร ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันและผู้ใช้บัณฑิต ทุกรูป/ท่าน พร้อมทั้งขอเจริญพรขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรเชษฐ์ โพธิ์อิน และ ดร.วินุช พรหมจักร ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้านการประสานงานระหว่างลงพื้นที่เก็บข้อมูล การให้ข้อเสนอแนะในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2540). **หลักสูตรและการพัฒนา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาคร คัยนันท์. (2565). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร-บัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**.
วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. 6(2) 100-108.
- ทิตนา แคมมณี. (2542). **การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โมเดลชิปปา**. กรุงเทพมหานคร: เดอะ มาสเตอร์ กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2550). **เอกสารการเรียนรู้การวิจัยด้วยตนเอง. สถาบันวิจัยและพัฒนา, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- บันลือ พุกกะวัน. (2543). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมแพคพริ้นท์.
- ภควัต โอวาท. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้วิธียุทธศาสตร์สำหรับ
โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2563). หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง.
คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์. นครปฐม. (เอกสาร มคอ. 2).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2554). การปรึกษาทางจิตวิทยา. คณะศึกษาศาสตร์, นนทบุรี:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ.
วารสารเทคโนโลยีภาคใต้. 9(2) 169-176.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2560). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิฑูรย์ วีรศิลป์ และลักษณะ อินทร์บึง. (2563). แนวคิดการพัฒนาลักษณะของบัณฑิตทางสาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์. Journal of Modern Learning Development. 5(1). 108-124.
- สิทธิานต์ ดีลั่น. (2560). สื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร
สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: เดอะโนว์เลจเซ็นเตอร์.
- Kaplan, Robert S., and Norton David P. (1996 a). The Balanced Scorecard:
Translating. Strategies into Action. Boston : Harvard Business School Press.
- Oliva, P.F. (1992). Developing the Curriculum. (3^{ed}). New York : Harper Collins.

การพัฒนาารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
โรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Development of an Internal Supervision Model by applying the Professional
Learning Community in Bankonadee school. The Primary Educational Service Area
Office Amnatcharoen Office of the Basic Education Commission (OBEC)

ศรีสุตา พุทธรักษา

Srisuda Puttharagsa

E-mail: dasusri24@gmail.com

วันที่รับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 7 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: November 6, 2022; Revised: December 7, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี 3) เพื่อพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี 4) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี โดยรวมด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี โดยรวมด้านสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและด้านสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 3) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการประเมินผลการนิเทศ และ 1) ด้านการนิเทศ 4) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี พบว่า ก่อนการพัฒนา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการพัฒนา พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนา, การนิเทศ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the components and indicators of an Internal supervision by applying professional learning community at Bankornadee school. 2) to study the current and desirable condition of an Internal supervision by applying professional learning community at Bankornadee school Overall, the current condition is at a high level and 3) to develop a model and prepare a manual for using the internal supervision model by applying professional learning community at Bankornadee school. 4) to study of the results of using the internal supervision model by applying professional learning community at Bankornadee school. using research methodologies for research and development. The research results found that 1) the results of the study the components and indicators of the internal supervision style by applying professional learning community at Bankornadee school. Overall, suitability was at the highest level. 2) the results of the study of the present and desirable conditions, the internal supervision model by applying professional learning community at Bankornadee school. Found: Overall, the current condition is at a high level and the desirable condition was at the highest level. 3) the results of developing an internal supervision model by applying professional learning community at Bankornadee school by analyzing the needs. In descending order, they are: 1) The study of current conditions, problems and needs. 1) Supervision evaluation. and 3) Supervision operations. 4) The results of using the internal supervision model by applying professional learning community at Bankornadee school. Found: Before the development, the overall practice was at a high level. and after the development, it was found that the overall practice was at the highest level.

Keyword: Development, Supervision, Professional Learning Community

บทนำ

การจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันนี้ คือ การเปลี่ยนชั้นเรียน จากแนวทางที่เน้นเฉพาะผลลัพธ์ไปสู่แนวทางที่เน้นทางกระบวนการและผลลัพธ์ (Product-process Oriented Approach) ให้มีความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ส่วนบุคคลของนักเรียน บทบาทครู จะเปลี่ยนไปจากการถ่ายทอดความรู้เป็นการใช้ความพยายามในการค้นหากระบวนการเรียนรู้ของ นักเรียน ยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง บทบาทของครูที่เปลี่ยนไป ในแนวทางนี้ไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ที่สำคัญอย่างยิ่งคือการพัฒนาการสอนของครูไปพร้อมกันครูสามารถวิเคราะห์บทบาทของตนเองในชั้นเรียน

พัฒนาและปฏิรูปชั้นเรียนได้ด้วยตนเอง การตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการปฏิรูปชั้นเรียน ซึ่งชั้นเรียนจะถูกปฏิรูปเป็นหน่วยย่อยที่สุดทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2559) จากการที่ครูเปลี่ยนวิธีการทำงานแบบเดิม ได้แก่ วิธีการทำงานสอนคนเดียว แม้จะมีครูหลายคนในโรงเรียน โดยถือว่าการสอนในชั้นเรียน แต่ละชั้นเป็นเรื่องส่วนตัวของครูแต่ละคน การประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวก็ถือเป็นเรื่อง เฉพาะตัว จะเป็นวิธีการทำงานแบบใหม่ โดยครูทำงานร่วมกัน ชั้นเรียนถูกเปิดออกมาเพื่อใช้เป็นพื้นที่ของครูในการเรียนรู้ร่วมกันที่จะเข้าใจ “แนวคิดของนักเรียน” เพื่อพัฒนากระบวนการคิดและการเรียนรู้ของผู้เรียน วิธีการทำงานร่วมกันโดยทีมทำงานร่วมกันวางแผนร่วมกันสังเกตชั้นเรียนและร่วมกันสะท้อนผลการทำงานเพื่อปรับปรุงงานเพื่อให้งานดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ถือได้ว่าเป็นหน่วยพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งหน่วยพื้นฐานนี้จะก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ใหญ่ขึ้น การเรียนรู้ของครูในลักษณะนี้จะแตกต่างจากการเรียนรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม เพราะการเรียนรู้แบบใหม่นี้เป็นความตระหนักถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนของตนเองให้ดีขึ้น โดยมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนเป็นการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียนในชั้นเรียนของตนเอง นั่นคือครูได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างแท้จริง (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ ประเสริฐ ผลิตผล การพิมพ์ (2554) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริงควร ปฏิรูปกระบวนการทัศน์ด้วย จากเดิมที่ครูเป็นผู้มอบความรู้เปลี่ยนเป็นช่วยกันออกแบบกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับเด็กนั่นคือ “กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้” และครูมิใช่ผู้มอบความรู้ แต่เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันกับเด็กและเยาวชน เป้าหมายของการเรียนรู้มิใช่ตัวความรู้อีกต่อไป เพราะความรู้มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่ครูจะมอบให้นักเรียนได้ นักเรียนจำเป็นต้องมีหนทางค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนเป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดเวลา และพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่มีประสบการณ์ สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือที่ท่านเรียกว่า ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ (Professional 5 Learning Community : PLC) เพื่อให้ครูเพื่อศิษย์ในท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองและการศึกษาชาติได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2559) ที่กล่าวว่า หน้าที่ของครูผู้สอน คือ ผู้จัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยควรปฏิบัติดังนี้ การสอนแบบเดิม ครูไม่ได้รับการพัฒนาให้มีการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ไม่เกิดการพัฒนาระหว่างครู ด้วยกันในพื้นที่เดียวกันและบริบทที่ใกล้เคียงกันการพัฒนาครู โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูก่อให้เกิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้สถานศึกษา โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเป็นหลักในระบบการศึกษาจุดมุ่งหมายของการนิเทศคือ ต้องการปรับปรุงการสอนของครูให้มีความคุณภาพมากยิ่งขึ้น องค์ประกอบของการนิเทศประกอบด้วย การช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรงให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวเองอย่างสม่ำเสมอการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มโดยการวางแผนการแก้ปัญหาและกำหนดเป้าหมายของกลุ่มร่วมกันการพัฒนาหลักสูตรโดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและ

ความต้องการของผู้เรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน การพัฒนาการศึกษาต้องมีการนิเทศเป็นหลักของการจัดกิจกรรมในโรงเรียนอีกทั้งยังเป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะผู้นิเทศต้องมีความรู้ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ในการนิเทศและการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีนัยภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์ (2558) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันประสานงานช่วยเหลือซึ่งกันและกันปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนแนะนำให้คำปรึกษาซึ่งกันและกันในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ทำให้การศึกษابรรลุเป้าหมายเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วันชัย อยู่ตรง (2557) ที่กล่าวถึงการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมที่ปฏิบัติในโรงเรียน โดยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย คือ ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ และเป็นวิธีการที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนต้องเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษา และที่สำคัญครูในโรงเรียนเป็นผู้ที่รู้และเข้าใจปัญหาสำคัญในโรงเรียนมากที่สุด ครูมีความจำเป็นต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ การนิเทศโดยศึกษานิเทศก์ยังประสบปัญหา กล่าวคือ จำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอกับจำนวนโรงเรียนที่อยู่ในสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (Glathorn, 1984 อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2545) ที่กล่าวว่าร้อยละ 80 ของครูที่เป็นตัวอย่างการวิจัยไม่เคยได้รับการสังเกตการสอนเลยหรือได้รับการสังเกตการสอนน้อยครั้ง และไม่มีการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ ด้วยเหตุดังกล่าว โรงเรียนจึงต้องดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนด้วยตนเอง โดยการแสวงหาและทดลองใช้การนิเทศรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งน่าจะได้ผลมากกว่าการรับการนิเทศจากบุคคลภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กล่าวถึงการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนว่าประกอบไปด้วยปัจจัยที่หลากหลายปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนซึ่งจะเป็นกลไกของการชี้้นำให้ความช่วยเหลือควบคุม กำกับ ติดตาม ให้การปฏิรูปการเรียนรู้ภายในโรงเรียนก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนต้องคิดทบทวนและแสวงหาแนวทางการพัฒนา โดยใช้การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานและดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารครูและบุคลากรภายในโรงเรียน ในการแนะนำช่วยเหลือให้มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนและพัฒนา การดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่ายเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ (ศรีนัยภัทร์ อินทรรักษาทรัพย์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ สุปรียาอร สีสะแล (2554) ที่กล่าวว่าการนิเทศภายในสถานศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ ไม่สามารถทำการนิเทศการสอนของ

ครูได้อย่างทั่วถึง เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น สภาพสถานศึกษามีความแตกต่างกัน จำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรภายในสถานศึกษา จึงมีการดำเนินงานได้อย่างรวดเร็วตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุด การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพ

การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้ได้นั้น ปัจจัยที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง ก็คือจะต้องมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional Community” เกิดขึ้นในสถานศึกษานั้น เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิกผู้ประกอบวิชาชีพครูของสถานศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงผลการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนงานทางวิชาการของสถานศึกษา และเนื่องจากครูส่วนใหญ่ในแทบทุกประเทศมักเกิดความรู้สึกโดดเดี่ยวในการปฏิบัติงานสอนของตน ดังนั้น การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ เพื่อพัฒนาสมรรถนะให้เป็นครูที่ครูเก่งมีคุณภาพและมีคุณธรรม อันจะส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน แนวทางการเรียนรู้ของครูที่กำลังให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู (Professional Learning Community) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อครูสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่ตามศักยภาพ โดยบทบาทของครูจะเปลี่ยนจากครูผู้สอน (Teacher) เป็นครูฝึก (Coach) หรือเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) ทั้งนี้ นอกจากครูแล้วผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูได้มีโอกาสพบปะ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทในการจัดการเรียนรู้ของครูให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (วิจารณ์ พานิช, 2556) การที่ครูมีเวลาน้อยลงจะมีโอกาสใช้เวลาที่เหลือในการพัฒนาตนเอง เช่น การประชุมปรึกษาหารือกับเพื่อนร่วมงาน การให้คำปรึกษาและทำงานกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้การวางแผนเรียนขั้นเรียนอื่น เพื่อสังเกตการเรียนการสอน รวมทั้งได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้นตามไปด้วย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องสร้างความตระหนักและให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน รวมทั้งวงการวิชาชีพครู ให้เห็นคุณค่าและความจำเป็นในการพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น หากต้องการคุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมใน “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะการมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” เกิดขึ้นในสถานศึกษา จึงช่วยคลี่คลายปัญหาดังกล่าว เพราะทำให้ครูมีโอกาสพูดคุยกับบุคคล ผู้มีส่วนได้เสียกับงานของครู (เช่น ผู้ปกครอง สมาชิก อื่น ๆ ของชุมชน เป็นต้น) และสถานศึกษาต้องมีการเปลี่ยนด้านโครงสร้างของสถานศึกษา ตลอดจนจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสถานศึกษาด้วย โดยกิจกรรมของชุมชนแห่งวิชาชีพในสถานศึกษาควรประกอบด้วย 1) การมีโอกาสนำใคร่ครวญ (Reflective dialogue) ระหว่างกัน 2) การเปิดกว้างให้มีการปฏิสัมพันธ์ในหมู่ครูผู้สอนมากขึ้นเพื่อลดความรู้สึกโดดเดี่ยว (Detribalization) ในงานสอนของครู 3) การรวมกลุ่มเพื่อนเน้นเรื่องการเรียนรู้

ของผู้เรียน 4) การร่วมมือร่วมใจกันในหมู่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และ 5) การแลกเปลี่ยนในประเด็นที่เป็นค่านิยมและปทัสถานร่วม (Shared Values and Norms) (สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์, 2556)

จากความเป็นมาและความสำคัญ ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าโรงเรียนที่จะประสบผลสำเร็จต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้การนิเทศภายในมีประสิทธิภาพจะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ เพราะองค์ประกอบเหล่านั้นต้องถูกขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ด้วยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู หารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน เพื่อทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คาดหวังว่าจะช่วยทำให้เหมาะสมกับคุณภาพผู้เรียนตามบริบทของตนเองยิ่งขึ้น อันอาจเป็นแนวทางและเพิ่มทางเลือกใหม่สำหรับวิธีวิทยาการการพัฒนาคุณภาพองค์การทางการศึกษาที่น่าเชื่อถือ มีความเหมาะสม และมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงของสถานศึกษามากขึ้น ซึ่งจะเป็นฐานในการพัฒนาให้เป็นไปอย่างถูกทิศทางและเกิดระบบการนิเทศภายในที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในกลุ่มโรงเรียนปลาข้าวเหล้าพรวนหนองมะแซว จำนวน 105 คน โดยสุ่มจากประชากรด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 86

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนบ้านก่อนาคี ครูและบุคลากรโรงเรียนบ้านก่อนาคี ศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านก่อนาคี และผู้อำนวยการสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปลาข้าวเหล้าพรวนหนองมะแซว จำนวน 19 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากร ได้แก่ จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรของโรงเรียนบ้านก่อนาคี จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินแบบประเมินการตรวจสอบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 แบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ติดต่อนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. ส่งแบบประเมินทางโปรแกรมไลน์ พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ

ระยะที่ 2

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัยไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 86 ฉบับ ไปส่งที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยขออนุญาตเก็บข้อมูล เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 จนถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564 พร้อมนัดหมายวันรับแบบสอบถามกลับคืน

3. ผู้วิจัยรวบรวมและติดตามแบบสอบถามที่ตอบกลับมา จากนั้นตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามไปจัดกระทำวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 3

1. กำหนด วันเวลา และสถานที่ในการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผู้วิจัยดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 19 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านก่อนาคี ครูและบุคลากรโรงเรียนบ้านก่อนาคี จำนวน 8 คน ศึกษาพิเศษผู้รับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านก่อนาคี จำนวน 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนปลาค้าวเหล่าพรหมหนองมะแซว จำนวน 9 คน

ระยะที่ 4

1. จากการดำเนินการในระยะที่ 4 ได้รูปแบบ และคู่มือการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปเล่ม

2. จัดทำรูปเล่มของเอกสารรูปแบบที่สมบูรณ์สำหรับนำไปทดลองใช้ต่อไป

3. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop) เพื่อชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นที่สำคัญ ๆ เกี่ยวกับการนำรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้กับผู้ร่วมวิจัยในโรงเรียนที่ให้ข้อมูลพร้อมทั้งปฏิบัติการจัดทำโครงการนิเทศภายในของโรงเรียน ตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ผู้วิจัยประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมวิจัย โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

5. การใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ ขั้นตอนนี้เป็นกรนำรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ ปีการศึกษา 2564

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการศึกษา แนวคิดทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตรวจสอบความถูกต้องกับความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ Index of Item-Objective Congruence: IOC โดยมีเกณฑ์ดังนี้ ให้คะแนน +1

เมื่อแน่ใจว่าได้ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดไม่ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการ และให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่

1.2 ผู้วิจัยนำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาประมวลผลทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีความเหมาะสมเพียงใด โดยเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จึงจะถือว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรได้

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วคัดเลือกข้อมูลที่สมบูรณ์ไว้ เพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 3 การพัฒนารูปแบบและจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 1-2 มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified})

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยนำข้อมูลจากแบบบันทึกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5

ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ระยะที่ 4 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยนำข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาของค้ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมด้านเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.62$)

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมด้านสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.28$) และโดยรวมด้านสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.58$)

3. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการตามลำดับ (PNI = .048) 2) ด้านการประเมินผลการนิเทศ (PNI = .045) และ 3) ด้านการนิเทศ (PNI = .039)

4. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน พบว่า ก่อนการพัฒนามีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.59$) และหลังการพัฒนา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.60$)

5. ความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.73$)

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยที่ได้รับจากการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอการอภิปรายผลตาม ระยะของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ 25 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินการนิเทศมี 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 การประเมินผลการนิเทศมี 9 ตัวบ่งชี้ โดยมีผลการประเมินยืนยันความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้น มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระบบการดำเนินงานนิเทศภายในที่ประกอบด้วยสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ ดังผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อธิศ ไชยศรีรินทร์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทำการศึกษาในด้านการเตรียมการ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติการ ด้านการสะท้อนผล ด้านปรับปรุงและประเมินผล และด้านการสรุปและการรายงานผล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภณทิรา สุภาร (2558) ได้ศึกษาแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยทำการศึกษาในด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการนิเทศ ด้านการใช้เทคโนโลยี และด้านการประเมินผล

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

อำนาจเจริญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ดังผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอุทัยรัตน์ แสงพระจันทร์ (2559) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกลุ่ม 5 ชุนศึก ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายใน โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการด้านการวางแผนการนิเทศภายในของสถานศึกษา ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและการรายงานผล มีสภาพการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อิศริญาภรณ์ โชคแสน (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ดังผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมุทรสมปอง (2558) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านความเชื่อและค่านิยมมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านกอนาดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และ ด้านการดำเนินการนิเทศตามลำดับ ดังผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มินตรา ลายสนิทเสรีกุล (2557) ที่ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน มัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพากรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตเบญจบุรพา กรุงเทพมหานครมีลำดับความต้องการจำเป็น ด้านหลักสูตร

ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ต้องอาศัยการนิเทศภายในและการให้ข้อมูลย้อนกลับและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

4. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโรงเรียนบ้านก่อนาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ก่อนการพัฒนา มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และหลังการพัฒนา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ดังผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยประยุกต์ใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อธิศ ไชยศิริ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเหมาะสมผลเชิงทฤษฎีและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีคะแนนความรู้หลังการพัฒนา มากกว่าก่อนการพัฒนา โดยมีคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 9.57 และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2556). การนิเทศภายในสถานศึกษา. ระบบออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2565 จาก:
<https://mystou.files.wordpress.com/2012/02/23503-8-t.pdf>.
- คนธวรรณ เกษงาม. (2558). ความต้องการการนิเทศการสอนของครูสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรกฤษ สมศิลา. (2557). การศึกษารูปแบบที่เหมาะสมของกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนใน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 นครราชสีมา:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- จันทร์พิมพ์ วงศ์ประชารัตน์. (2556). รูปแบบการนิเทศการศึกษาโดยกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานผู้เป็นบุคคลภายนอก. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. นครปฐม มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรนนท์ หาที่ถูกต้อง. (2557). การนิเทศการเรียนการสอนของโรงเรียนแก่งหางแมวพิทยาคาร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิระวดี สินทร. (2562). ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพกับการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนางาน. บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 สอนสุนันทา.

- จุลลี ศรีชะโคตร. (2557). **บรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาล นครขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ฉันทนา จันท์บรรจง. (2554). **การนิเทศการศึกษาแนวใหม่โดยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ**. ในเอกสารการประชุมทางวิชาการพัฒนาศึกษานิเทศก์แนวใหม่ เล่ม 2. วันที่ 1-2 พฤษภาคม 2554 ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมเมืองทองธานี นนทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2560). **ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครู Professional Learning Community: PLC**. วารสารการวัดผลศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 23(2), 1-5.
- ชัต บุญญา. (2546). **หลักการแนวคิดในการนิเทศศึกษายุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม. (2553). **การพัฒนาหลักเทียบสำหรับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐชานันท์ ทิพย์มนตรี. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เครือข่ายการศึกษา วังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพงศ์ ทับสุลิ. (2559). **การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมงานเป็นฐานสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดลนภา วงษ์ศิริ. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดาวรรณ เอ็มนิล. (2555). **การใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนโรงเรียนบ้านค่าย อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง**. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Acheson and Gall. (2003). **Clinical Supervision and Teacher Development Perservice and Inservice Applications**. U.S.A.: John Wiley & Sons, Inc.
- Ben, M.H. (1995). **Supervisory behavior in education** (3rd ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Christine, R.D. (2015). **Becoming a high expectation teacher** Routledge. New York: Routledge.
- Good, C.V. (1993). **Dictionary for education** (3re ed.). New York: Mc Graw-Hall Book.

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อ
โคโรนาไวรัส ในนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

The study compared stress levels among individuals with and without a history of
coronavirus infection in students at Faculty of Nursing Buriram Western University

กิตติพงษ์ พลทิพย์

สุดารัตน์ มีทรัพย์

ลดาวัลย์ ยอดโยธี

บุญศรีสมิ์ คุณาชนม์

ยุวดี อุ่นอุดม

ธนพร วุฒิสาร

ภาสินี สีवास

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Kittiphong Phontip

Sudarat Meesap

Ladawan Yodyothi

Puncharat Kunachon

Yuwadee Aonudom

Tanaporn Wuttisarn

Pasinee Seewas

Western University

Email: kittiphontip1987@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 30 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ: 17 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 30, 2022; Revised: December 17, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ในนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเครียดและศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นกลุ่มละ 100 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส มีระดับความเครียดอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 45.92 ส่วนบุคคลที่ไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส มีระดับ

ความเครียดอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 43.92 เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ในนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น พบว่าไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความเครียด, โคโรนาไวรัส, พยาบาล

Abstract

The study compared stress levels among individuals with and without a history of coronavirus infection in Nursing students Western University. This aim to study stress levels of individuals with and without a history of coronavirus infection and compared that. This research was descriptive research. The sample group used in the study were students of the Faculty of Nursing, Buriram, Western University, consisting of people with a history of infection and without history of coronavirus infection. The sample size was calculated by using the sample size calculation to test the hypothesis of differences in the mean of the two independent populations. A total of 100 samples were obtained from each group. The samples were selected using stratified sampling. The results showed that: The stress levels of individuals with a history of coronavirus infection. The stress level was 45.92%. The stress was high. And Persons without history of coronavirus infection the stress level was 43.92 percent. Stress was high. When comparing stress among individuals with and without a history of coronavirus infection in the students of the Faculty of Nursing, Buriram, Western University found no difference.

Keywords: Stress, Corona virus, Nurse

บทนำ

โรคโควิด-19 (COVID-19) เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Coronavirus) ถูกพบครั้งแรกที่นครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน โดยพบว่ามี การแพร่กระจายเชื้อจากคนสู่คน โดยมีติดต่อทางละอองเสมหะ จากการไอ ต่อมา มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นในช่วงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 และได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก จนเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2563 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้โรค COVID-19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) ที่มีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว โดยอัตราการเสียชีวิตจากโรคประมาณร้อยละ 4.60 อาการที่พบบ่อยที่สุดของโรค COVID-19 คือ มีไข้

อ่อนเพลีย และมีอาการไอแห้ง ผู้ป่วยบางราย อาจมีอาการปวดเมื่อย คัดจมูก น้ำมูกไหล เจ็บคอ หรือท้องเสีย อาการเหล่านี้มักจะไม่รุนแรง แต่มีรายงานพบว่าประมาณ 1 ใน 6 คนที่ได้รับเชื้อ COVID-19 จะมีอาการป่วยหนักและหายใจลำบาก โดยกลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน ซึ่งมีระยะฟักตัวของโรคอยู่ระหว่าง 2-14 วัน (ฤกษ์กัณฑ์ สุวรรณพันธ์ และคณะ, 2563)

จากสถิติการติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 พบประชากรทั่วโลกมีผู้ติดเชื้อ 436,983,302 คน และเสียชีวิต 5,956,509 คน โดย 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีผู้ติดเชื้อสูงสุด สหรัฐอเมริกา 79,045,043 คน อินเดีย 42,931,045 คน บราซิล 28,796,571 คน ฝรั่งเศส 22,877,926 คน และสหราชอาณาจักร 19,021,076 คน และ 5 ลำดับแรกของประเทศที่มีจำนวนผู้เสียชีวิตมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา 950,490 คน บราซิล 649,676 คน อินเดีย 514,023 คน รัสเซีย 344,655 คน และสหราชอาณาจักร 161,934 คน ตามลำดับ (กรมควบคุมโรค, 2565) และสถิติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 18 มกราคม มีผู้ติดเชื้อสะสม 47,989,190 นอกจากนี้ในประเทศไทยสถิติเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2565 มีผู้ป่วยยืนยันสะสม 4,573,463 คน และมีเสียชีวิตสะสม 31,127 คน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างแพร่หลายพบผู้ติดเชื้อโควิด-19 รายแรกในจังหวัดบุรีรัมย์ เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2564 เป็นเพศหญิง อายุ 42 ปี เป็นชาวอำเภอนางรอง เดินทางมาจากพัทธากลาง เป็นแม่ค้าขายอาหารตามสั่งในพัทธากลาง ปัจจุบันพบว่าผู้ติดเชื้อในจังหวัดบุรีรัมย์ มีผู้ป่วยสะสมจำนวน 49,711 คน เสียชีวิตสะสม 91 คน (กรมควบคุมโรค, 2565)

จากการระบาดของโรค COVID-19 ที่เกิดขึ้นนั้นล้วนส่งผลกระทบต่อประชาชนในด้านต่างๆ ในด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบจากมาตรการต่าง ๆ ที่ภาครัฐที่ออกมา โดยเฉพาะมาตรการ Lockdown ส่งผลกระทบต่อการทำงานของแรงงานใน 9 สาขาการผลิต ครอบคลุมแรงงานมากกว่า 8 ล้านคน และยังส่งผลกระทบต่อภาคเกษตรอีกหลายล้านคน โดยกลุ่มแรงงานในภาคการท่องเที่ยวและภาคบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การค้าภัตตาคารและโรงแรม ค่อนข้างได้รับผลกระทบที่รุนแรง โดยแรงงานส่วนใหญ่อยู่เขตที่ปิดเมือง มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม การจำกัดเวลาปิด-เปิด และนั่งในร้านอาหาร สำหรับผลกระทบด้านสังคม ผู้ที่ได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุดในการระบาดของโรคโควิด-19 คือกลุ่มประชาชนที่มีรายได้น้อย รวมถึงกลุ่มเปราะบางอื่น ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ และคนเจ็บป่วย ซึ่งเป็นผลมาจากการสูญเสียรายได้ ทั้งจากการถูกเลิกจ้าง งานน้อยลง และกลายเป็นผลกระทบลูกโซ่ ไปถึงการลดลงของคุณภาพชีวิต การไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง หรือการไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงผลจากการมีต้นทุนทางสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกันปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ภาวะสุขภาพจิตของประชาชนทุกกลุ่มเสื่อมถอยตกอยู่ในภาวะความเครียดความหวาดหวั่น ความเหนื่อยล้า และสะสมนานวันเข้า ก็นำไปสู่ภาวะสุขภาพจิตที่ย่ำแย่ อาจมีภาวะสิ้นหวังจนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย (อรอุมา รัตนบรรณกิจ , 2564)

จากการศึกษาของ กมลวรรณ พลรักดี (2565) ทำการศึกษาความเครียดจากการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด-19 ของนิสิตสาขาคณตรีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบนิสิตส่วนใหญ่มีความเครียดในระดับสูง และเกศราภรณ์ ชูพันธ์ และพนิดา พาลี (2565) ทำการศึกษาความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การระบาดโควิด-19 พบว่ามีความสุขในระดับต่ำ และมีความเครียดในระดับสูง นอกจากนี้ ศุภวิทย์ บุญดีสกุลโชค, ศรีณย์ วีระเมธาชัย และธนภณ ลีศรี (2565) ทำการศึกษาความเครียดในผู้ป่วยโควิด-19 ในโรงพยาบาลสนาม พบว่าผู้ป่วยโควิด-19 มีความเครียด และภาวะซึมเศร้าค่อนข้างสูง ทั้งนี้ นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโคโรนาไวรัสอีกกลุ่มหนึ่ง ที่มีผลกระทบทั้งด้านการเรียนที่ส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบการเรียนแบบออนไลน์ และเลื่อนการฝึกภาคปฏิบัติ รวมไปถึงมาตรการทางสังคมต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิตสังคม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาระดับความเครียดและเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัสใน นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาแนวทางการป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพด้านการจัดการความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเตรียมพร้อมรับกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทัน ทั้งนี้ เพื่อให้นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขตามแนวทางการใช้ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในสถานการณ์ปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ใน นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความเครียดบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ใน นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีรายละเอียดวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร: นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 466 คน ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ 152 คน และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส 314 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง: นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ชั้นปีที่ 1-4 คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน ดังนี้

การคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบสมมติฐานความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน

$$n/\text{กลุ่ม} = \frac{2 (Z_{\alpha} + Z_{\beta})^2 \sigma^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

$$n/\text{กลุ่ม} = \frac{2(1.96+0.84)^2(0.88)^2}{(3.06-3.41)^2}$$

$$n/\text{กลุ่ม} = 99.1232$$

$$n/\text{กลุ่ม} \approx 100$$

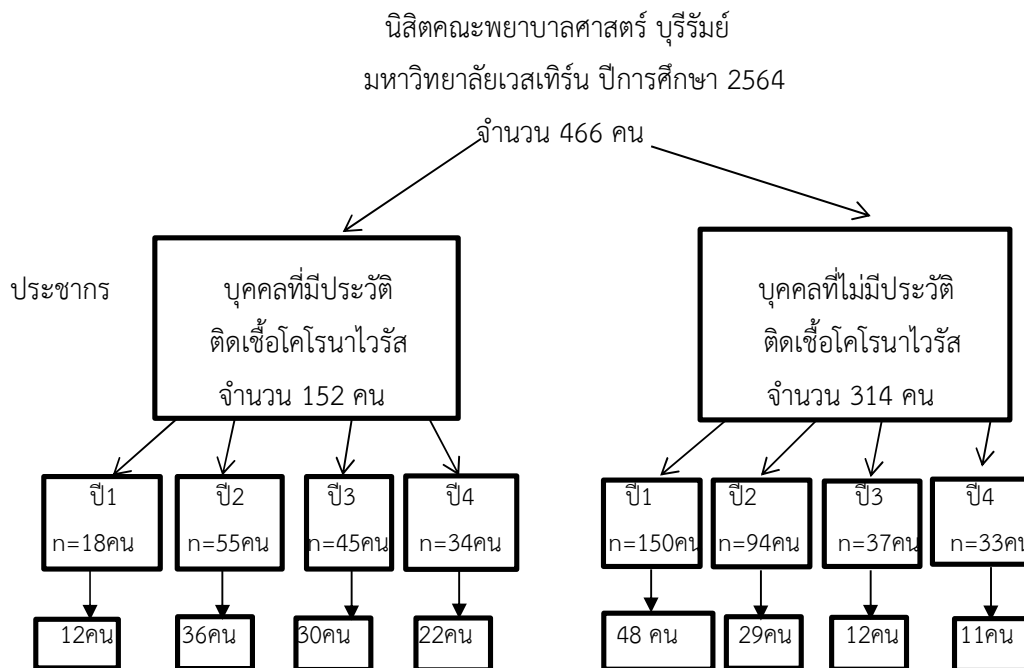
Z_{α} หมายถึง ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด

Z_{β} หมายถึง อำนาจการทดสอบ

σ^2 หมายถึง ความแปรปรวน

$\mu_1 - \mu_2$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยกลุ่มศึกษา1, กลุ่มศึกษา2

จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 100 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ดังนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ประวัติการติดเชื้อโควิด-19

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด ST-20 เป็นแบบประเมินที่มีจำนวน 20 ข้อ ในการประเมิน จัดทำขึ้นโดยกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข ใช้สำหรับประเมินอาการ พฤติกรรม หรือความรู้สึก ที่เกิดขึ้นกับตนเองในช่วงระยะ 6 เดือนที่ผ่านมา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ชี้แจงกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงสิทธิในการตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลส่วนตัวที่ได้จะเก็บเป็นความลับการนำเสนอผลหรืออภิปรายข้อมูลของการวิจัยจะนำเสนอในภาพรวมทั้งหมด เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมให้ความร่วมมือในการวิจัยจึงทำการเก็บข้อมูล

3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลในระหว่างเดือนสิงหาคม – กันยายน พ.ศ.2565

3.3 เมื่อเก็บข้อมูลได้ครบถ้วนผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและนำไปวิเคราะห์

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป และกลุ่มระดับความเครียด โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

4.2 เปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส โดยใช้สถิติ Independent t-test

สรุปผล

การศึกษาเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัสในนิสิตคณะพยาบาลศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เพศชาย ร้อยละ 4.0 และส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.0 อายุเฉลี่ย 20.14 ปี (S.D. = 1.79) นิสิตชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 30.0 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 32.5 ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 21.0 และชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 16.5 ระดับความเครียดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.5 ระดับความเครียดอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 41.0 ระดับความเครียดอยู่ในระดับรุนแรง ร้อยละ 13.0 และระดับความเครียดอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่1 ข้อมูลทั่วไป (n=200)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
ค่าเฉลี่ย ($\pm$ SD)	20.14 $\pm$ 1.79	
ชั้นปีการศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	60	30.0
ชั้นปีที่ 2	65	32.5
ชั้นปีที่ 3	42	21.0
ชั้นปีที่ 4	33	16.5
ระดับความเครียด		
ระดับคะแนน 0 – 23 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ น้อย	3	1.5
ระดับคะแนน 24 – 41 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ ปานกลาง	89	44.5
ระดับคะแนน 42 – 61 คะแนน มีความเครียดอยู่ใน ระดับสูง	82	41.0
ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป มีความเครียดอยู่ในระดับ รุนแรง	26	13.0
ระดับความเครียดบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส		
ระดับคะแนน 0 – 23 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ น้อย	1.0	1.0
ระดับคะแนน 24 – 41 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ ปานกลาง	44.0	44.0
ระดับคะแนน 42 – 61 คะแนน มีความเครียดอยู่ใน ระดับสูง	40.0	40.0
ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป มีความเครียดอยู่ในระดับ รุนแรง	15.0	15.0
ระดับความเครียดบุคคลที่ไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส		
ระดับคะแนน 0 – 23 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ น้อย	2.0	2.0
ระดับคะแนน 24 – 41 คะแนน มีความเครียดอยู่ในระดับ	45.0	45.0

ปานกลาง		
ระดับคะแนน 42 – 61 คะแนน มีความเครียดอยู่ใน	42.0	42.0
ระดับสูง		
ระดับคะแนน 62 คะแนนขึ้นไป มีความเครียดอยู่ในระดับ	11.0	11.0
รุนแรง		

เมื่อศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส พบความเครียดส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 รองลงมาในระดับสูง ร้อยละ 40.0 ระดับรุนแรง ร้อยละ 15.0 และระดับน้อย ร้อยละ 1.0

ในขณะที่บุคคลที่ไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส พบความเครียดส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.0 รองลงมาในระดับสูง ร้อยละ 42.0 ระดับรุนแรง ร้อยละ 11.0 และระดับน้อยร้อยละ 2.0

และเมื่อเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส

ตัวแปร	N	ค่าเฉลี่ย	S.D	t	Sig. (2-tailed)
ระดับความเครียดบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส	100	45.92	15.33	0.948	0.344
ระดับความเครียดบุคคลที่ไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส	100	43.92	14.49		

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัสใน นิสิตคณะพยาบาลศาสตร์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ระดับความเครียดของบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มีการเรียนทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ มีภาวะกดดันทั้งในการเรียน การสอนที่เน้นสู่การปฏิบัติได้จริง ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ประกอบกับสถานการณ์ในยุค New normal ที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายอย่างที่มีผลต่อการปรับตัวของการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกศราภรณ์ ชูพันธ์ และพนิดา พาลี (2565) ทำการศึกษาความเครียดของนักศึกษา

พยาบาล ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พบว่ามีความสุขในระดับต่ำ และมีความเครียดในระดับสูง จากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต เช่น ความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ การเรียนที่ถูกยกเลิกหรือเปลี่ยนเป็นระบบเรียนออนไลน์ นอกจากนี้สาดี แฮมิลตัน, จริญญา มีหนองหว้า, อรุณศรี ผลเพิ่ม (2565) ทำการศึกษาความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ามีความเครียดระดับสูง จากการเรียนการสอนที่มีการเปลี่ยนรูปแบบ และการใช้ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึงเอกลักษณ์ แสงศิริรักษ์ และสิรินรัตน์ แสงศิริรักษ์ (2563) ทำการศึกษาความเครียดของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับโควิด-19 ส่วนใหญ่มีระดับความเครียดปานกลางถึงสูง จากการขาดการสื่อสารถึงสถานการณ์การติดเชื้อล่าสุด ความไม่เพียงพอของอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ ความกลัวการนำเชื้อไปติดคนในครอบครัว กลัวว่าถ้าติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะไม่ได้รับการดูแลจากหน่วยงานของตนและต้องถูกแยกกักกันห่างจากสมาชิกในครอบครัว มีความกดดันจากการที่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการควบคุมการติดเชื้อด้วยความระมัดระวังตลอดเวลา ความเครียดทางกายภาพจากการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกัน เช่น ภาวะขาดน้ำ ความร้อน ความอ่อนเพลีย

2. การเปรียบเทียบระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส จากผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ กลุ่มที่มีประวัติติดเชื้อและไม่มีประวัติติดเชื้อ มีความเครียดจากการเรียนการใช้ชีวิตใน มหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันมากนัก ในส่วนความเครียดจากการสัมผัสเชื้อ กลุ่มที่มีประวัติติดเชื้อ และมีความเครียดเกี่ยวกับการติดเชื้อซ้ำ ซึ่งเคยมีประสบการณ์การติดเชื้อแล้ว จะเกิดความกังวล เมื่อหากติดเชื้อซ้ำจะได้รับการรักษาในห้วงระยะเวลายาวนาน สำหรับผู้ที่ไม่เคยมีประวัติติดเชื้อจะมีความเครียดเกี่ยวกับการติดเชื้อ และระมัดระวังไม่ให้เกิดการติดเชื้อ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชันชัย ชันทะชา (2565) ทำการศึกษาความเครียดของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลจังหวัดนครพนมในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ มีความเครียดระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา ความเครียดระดับสูง และระดับรุนแรง จากบุคลากรทางการแพทย์ต้องออกปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมโรค ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อในระหว่างปฏิบัติงานนำไปสู่การเกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวัน และนุชนาฏ รักษิ, กนกพร ดอนเจดีย์, นันทนัช สงศิริ, วินันดา ดีสวัสดิ์, สาลินี จันทร์เจริญ และอารี อยู่ภู (2564) ทำการศึกษาศึกษาความเครียด ความวิตกกังวลหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกแรก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดระดับน้อย และปานกลาง เนื่องจากมีการเรียนรู้พร้อมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีการปรับตัว จัดการตัวเอง และมีวินัยในการรักษาระยะห่างตามมาตรการของรัฐ ร่วมกับการเริ่มมีการผ่อนคลายการบังคับใช้บางมาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค COVID-19

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าระดับความเครียดของบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และระดับความเครียดระหว่างบุคคลที่มีประวัติติดเชื้อ และไม่มีประวัติติดเชื้อโคโรนาไวรัส พบว่า ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรจัดกิจกรรมผ่อนคลายผสมผสานกับการให้ความรู้ คำแนะนำที่เกี่ยวกับความเครียดและการจัดการความเครียดของนิสิตพยาบาล

1.2 ส่งเสริมให้มีการจัดสิ่งแวดล้อมต่างๆ โดยเฉพาะห้องพัก ของนิสิตให้เอื้อต่อการพักผ่อนและมีสถานที่ในการทำกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความเครียด

1.3 ควรมีมาตรการในการช่วยเหลือนักศึกษาที่มีภาวะเครียดที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อลดปัญหาความเครียดที่เกิดขึ้น เช่น การประเมินคัดกรองความเครียด จัดห้องให้คำปรึกษา การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพจิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่นๆ ที่นอกเหนือจากการใช้แบบสอบถามมาประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะที่เป็นข้อมูลในเชิงลึก

2.2 การประเมินความเครียดควรมีการติดตามเป็นระยะ เนื่องจากความเครียดของนิสิตพยาบาลอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของเหตุการณ์

2.3 นอกจากการศึกษาความเครียดและการแก้ปัญหาความเครียดของนิสิตแล้วควรมี การศึกษาความเครียด และการแก้ปัญหาความเครียดของบุคลากรในมหาวิทยาลัยด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกับความเครียดได้อย่างถูกต้อง

2.4 ควรมีการศึกษาความเครียดในด้านต่างๆ ด้วย เช่น ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียด เพื่อให้เห็นต้นตอของปัญหาความเครียดที่แท้จริง และอาจศึกษาตัวแปรต่างๆ เพิ่ม เช่น อาชีพของ บิดา-มารดา รายได้ของครอบครัว สภาพการเงินของครอบครัว

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2565). COVID-19(EOC-DDC Thailand). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565 จาก: <http://ddcportal.ddc.moph.go.th>

กมลวรรณ พลรักดี. (2565). ความเครียดและการจัดการความเครียดจากการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์ โควิด-19 ของนิสิตสาขาดนตรีศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารการวัดผล การศึกษา. 39(105), 298-307.

- กฤษกันทร สุวรรณพันธุ์, เสาวลักษณ์ ศรีดาเกษ, ลำพึง วอนอก, สุพัฒน์ อาสนะ, วรรณศรี แวงงาม, กุลธิดา สวัสดิ์ และภาณุชนาถ อ่อนไกล. (2563). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. 14(2), 138-148.
- เกศราภรณ์ ชูพันธ์, พนิดา พาตี. (2565). ความเครียดและพฤติกรรมการดูแลตนเองของนักศึกษาพยาบาลในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย ฯ สาขาภาคเหนือ. 28(1), 104-116.
- ชั้นชัย ชันทะชา. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จังหวัดนครพนม ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. 15(2), 285-299.
- นุชนาฏ รักษ์, กนกพร ดอนเจดีย์, นันทนัช สงศิริ, วินันดา ดีสวัสดิ์, สาลินี จันทร์เจริญ และอารี อยู่ภู. (2564). การศึกษาความเครียด ความวิตกกังวล และสัมพันธภาพในครอบครัวของประชาชนไทยภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระลอกแรก. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 17(1), 94-108.
- ศุภวิชัย บุญดีสกุลโชค, ศรีณย์ วีระเมธชัย และธนภณ ลีศรี. (2565). ความชุกและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะเครียดและภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโควิด 19 ณ โรงพยาบาลสนาม เครือข่ายโรงพยาบาลสระบุรี. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9. 16(2), 367-379.
- สาดี แอมิลตัน, จรูญศรี มีหนองหว้า และอรุณศรี ผลเพิ่ม. (2565). ความเครียดและการจัดการความเครียดของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ ในสถานการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์. 10(5), 1926-1941.
- อรอุมา รัตนบรรณกิจ. (2564). ผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตจากวิกฤตการระบาดของโรคอุบัติใหม่โควิด-19.สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565 จาก: https://www.senate.go.th/document/Ext26534/26534832_0002. PDF
- เอกลักษณ์ แสนศิริรักษ์ และสิรินรัตน์ แสนศิริรักษ์. (2563). ความเครียดและอารมณ์เศร้าของบุคลากรทางการแพทย์ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 65(4), 400-408.

ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ : การบูรณาการเพื่อจัดหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์

The Traditional Chinese New Year Procession of The God and Goddess of Pak Nam Pho.
The integration for the promotion of knowledge management for Social Studies, religion and
culture for Navamindarajudis Matchim School Nakhon Sawan.

จรินทร์ สิทธิวะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Jarin Sittiwa
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 5, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ และ 2) เพื่อจัดหน่วยการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอนบูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน 25 คน ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ผู้อาวุโส คณะกรรมการจัดงานประเพณีแห่งเจ้าพ่อ – เจ้าแม่ปากน้ำโพ (เถ่าก๊อง) นักวิชาการ และประชาชนทั่วไปที่เคยรับรู้หรือที่เคยร่วมในงานประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จำนวน 10 ท่าน และใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1) ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ตรงกับวันตรุษจีนในวันชิวสี่ (วันที่ 4 เดือน 1 ตามปฏิทิน) จะเป็นวันนำองค์เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพออกมาแห่รอบตลาดปากน้ำโพ เพื่อให้ประชาชนชาวปากน้ำโพได้กราบไหว้สักการบูชา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ครอบครัว และกิจการรุ่งเรือง และการนำองค์ความรู้ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพบูรณาการจัดหน่วยการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา พบว่าจัดการเรียนรู้กลุ่มชาติพันธุ์ชาวจีนของจังหวัดนครสวรรค์ ประวัติความเป็นมาของประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ รวมถึงพิธีกรรมความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวจีน โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1.การกำหนดเรื่องที่ต้องการศึกษา 2.การนำหลักฐานมารวบรวม 3.การนำหลักฐานที่ได้มาประเมินคุณค่า 4.

การนำหลักฐานข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์จัดหมวดหมู่ และ 5.การนำข้อมูลมาเรียบเรียงและการนำเสนอ โดยได้ผลการจัดการศึกษาเป็นอย่างดี

คำสำคัญ : ประเพณี, ตรุษจีน, การจัดการเรียนการสอน

Abstract

The purposes of this research are 1) to study Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival and 2) to develop Instructional Process by Using Historical Method 5 steps in Social Studies, Religion and Culture, Navamindarajudis Mathchim School, Nakhon Sawan. The research instrument used is qualitative research methodology. By studying the papers, survey methods, observations, group discussions and In-Depth interviews with 25 key informants, including local wisdom scholars, seniors, the organizing committee of Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival (Thao Nang), academics and the general publics who had known or participated in Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival (Thao Nang), amounting to 10 persons. The data analysis method is Analytic Induction. The results indicate that Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival, Pak Nam Pho Chinese New Year Festival, coincides with Forth Day in Chinese New Year (4th day of the 1st month according to the calendar). This day is the day that Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho are brought out to parade around Pak Nam Pho Market, so that people of Pak Nam Pho people can worship for auspiciousness of life, family and business prosperity. And bringing the knowledge of Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival to integrate the learning management of Nakhon Sawan Education course. The results indicate that learning management of Chinese ethnic groups in Nakhon Sawan, History of Chinese New Year Festival and Chao Pho - Chao Mae Pak Nam Pho Procession Festival including the rituals and beliefs of the Chinese ethnic group through Historical Method 5 steps as follows. 1) Preliminary Research, 2) Formulating a working hypothesis, 3) Research evidence to support/reject hypothesis, 4) Formulate a thesis statement and 5) Writing a historical account. The results of learning management are good.

Keyword: Tradition, Chinese New Year, Education

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาการและเทคโนโลยีส่งผลให้ประชากรโลก ตื่นตัวปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมชนบทมาเป็นสังคมเมืองนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง การศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเชื่อมโยงกัน อย่างเป็นระบบการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงผู้เรียนต้องมีการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพิ่มขึ้นรวมทั้งเลือกรับสิ่งที่ดีงามที่มีคุณประโยชน์ สามารถครองตนอยู่ในความถูกต้องดีงาม เรียนรู้ที่จะเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยยังคงรักษาไว้ซึ่งคุณค่าแห่งมรดกทางวัฒนา ธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่ปลูกฝัง จิตสำนึกให้ผู้เรียนได้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น (ศศิธร อินตุน, 2563:7)

แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับสังคมไทยที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษา ต่อ รู้จักการประกอบ อาชีพสุจริต โดยกำหนด มาตรฐาน การเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง และมีวินัย ในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะกระบวนการโดย เฉพาะทักษะการคิด มีความภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น เพื่อมุ่งผลประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร การเรียนการสอนที่เน้นการบูรณาการหลักสูตร ให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนาและวัฒนธรรมย่อมจะ แก้ไขปัญหาได้ ตรงตามความต้องการที่แท้จริง ของแต่ละท้องถิ่นนั้นๆ เน้นความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคล มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ ส่วนการประเมินนักเรียนนั้นพิจารณาจากพัฒนาการ ของนักเรียน ความประพฤติการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญา หากประมวลองค์ความรู้ ภูมิปัญญาไทยนำมาจัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ รู้จากวิถีการดำเนินชีวิต สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสภาพ ความต้องการของแต่ละท้องถิ่น จัดให้สอดคล้อง กับธรรมชาติของมนุษย์ที่มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาอาศัยกันให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้จาก ประเพณี ภูมิปัญญาไทยด้านต่าง ๆ จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นได้โดยสะดวก โดยเฉพาะปราชญ์ชาวบ้าน ที่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับประเพณีพิธีกรรมต่างๆ และเป็นที่เคารพนับถือนับว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่ควรให้ความสำคัญและส่งเสริม การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นต้องใช้ลักษณะกระบวนการเทคนิควิธีการทั้งหมดในการจัดทำหลักสูตรการจัดเนื้อหาสาระและประมวลประสบการณ์ในหลักสูตรที่จัดทำขึ้น มา

เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของนักเรียน โรงเรียนและชุมชน หากหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีจุดมุ่งหมายสำหรับใช้ในชุมชนแห่งหนึ่งแห่งใดเฉพาะก็ย่อมสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้มากที่สุด ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ทางด้วยประเพณี ภูมิปัญญา ช่างต้น ซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่มีบทบาทหรือมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษาโดยการสืบสานภูมิปัญญา (วัชร เกณฑ์ปัญญา ,2551:45)

สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่ศึกษารายวิชาเพิ่มเติมภูมิปัญญาท้องถิ่น สมรรถนะหลักสูตรส่งเสริมศักยภาพสู่ความเป็นเลิศด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการดังนี้ 1) ความสามารถในการสื่อสารเป็นความสามารถในการรับและส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษา ถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจความรู้สึกและทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสามารถทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและธุรกิจเกี่ยวกับประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการสื่อสารเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆการเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มี ต่อความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ความสามารถในการคิดเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์การคิดสังเคราะห์การคิดอย่างสร้างสรรค์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบสามารถวางแผนและออกแบบวัฏกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถจัดการและ บริหารธุรกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประเมินประสิทธิผลบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ อย่างลึกซึ้งในทฤษฎีหลักการและเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและธุรกิจด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจและการวางแผนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการธุรกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการ แก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เผชิญในการปฏิบัติการด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและธุรกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่าง สร้างสรรค์และถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรมและของข้อมูลสารสนเทศเข้าใจ ความสัมพันธ์และปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแสวงหาความรู้ประยุกต์ใช้ความรู้ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมีการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อ ศักยภาพในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ความสามารถในการใช้ ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนากะบวนการต่างๆจากการฝึกปฏิบัติทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ จัดการธุรกิจภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลการจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสมมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อมและ การรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ จัดการธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นความสามารถในการเลือกและ ใช้เทคโนโลยีด้านต่างๆและมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยีตลอดจนติดตาม

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาความสามารถด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและการจัดการธุรกิจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการเรียนรู้การสื่อสารการทำงานการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณธรรมจึงมีความจำเป็นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นฐานที่สำคัญของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในกลุ่มการสืบทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งมีกลุ่มย่อยหนึ่งที่สำคัญคือกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่ต้องอาศัย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดขายหรือสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแสวงหา ประสบการณ์ใหม่ๆประกอบการเรียนรู้การสัมผัสการชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนจากสถานที่นั้นๆรวมถึงกิจกรรมต่างๆและสินค้าและบริการที่สามารถแสดงเรื่องราวในการพัฒนาสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้และการให้คุณค่าของสังคมโดยสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจสังคมและ ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในแต่ละยุคสมัย (ฤทัยพรรณ ทองจับ, 2565:254-256)

ปัจจุบันประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมการขยายตัวทางโครงสร้างของสังคม และปัจจัยต่างๆได้แก่ เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่สนใจและหันไปสนใจสิ่งที่เป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆมากกว่าการเที่ยวงาน ประเพณีด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพและนำมาบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของประเพณีในท้องถิ่นซึ่งมีหน่วยการเรียนรู้เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์คือการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มีขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดหัวข้อ การรวบรวมข้อมูลตรวจสอบข้อมูลจัดลำดับข้อมูลการนำเสนอโดยการศึกษาประเพณีในท้องถิ่นครั้งนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอนเน้นการจัดการกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้จริง ให้นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามให้แก่ นักเรียน และตระหนักถึง แนวทางการส่งเสริม อนุรักษ์ ประเพณีในท้องถิ่นอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ
2. เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้บูรณาการกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ : การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น คณะครู นักเรียน ชาวบ้านผู้ที่เคยเข้าร่วมงานประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 25 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ : การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกต การสนทนากลุ่มและนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ พื้นที่ศึกษา คือ ตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยโดยการศึกษาแบบสำรวจการเก็บข้อมูลทางวิจัย ศึกษาองค์ประกอบต่างๆทางข้อมูลวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการออกแบบสำรวจแหล่งข้อมูลต่างๆในพื้นที่วิจัย โดยมีการกำหนดเป็นแบบสำรวจแหล่งข้อมูลต่างๆทางวิจัย ดังนี้ แบบสำรวจ (Survey)

- สำรวจสภาพพื้นที่
- สำรวจเส้นทางการเดินทาง
- สำรวจวิถีชีวิตชาวบ้าน
- สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ
- สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวทางบก
- สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากผู้การดำเนินงานการออกแบบสำรวจข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆ มาสังเคราะห์กลุ่มเนื้อหาข้อมูลต่างๆทางวิจัยและออกแบบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

- แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)
- แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non- Structure Interview)
- แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)
- แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation)
- และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม ปรับปรุงจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวความคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ประเพณี หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา

2.1.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) และมีจุดสนใจในการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆดังนี้

1. ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน
2. วิถีชีวิต
3. ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม
4. ศีลธรรม จริยธรรม
5. สุนทรียศาสตร์
6. อาหารการกิน
7. การแต่งกาย
8. ความรู้ทักษะอาชีพ

2.2 แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.2.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบททางวัฒนธรรม เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

2.2.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

2.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ อาศัยอยู่ในพื้นที่คือกลุ่มผู้รู้ผู้นำชุมชน คณะครู โดยการกำหนดกลุ่มละ ประมาณ 5 - 10 คน ในพื้นที่ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผย และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมเอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในพื้นที่วิจัย พร้อมนำเอกสารข้อมูลต่างๆ มาตีความทางประวัติศาสตร์ ถึงความสอดคล้องเกี่ยวกับเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก “องค์รวม” (Holistic) ตามแนวคิดของ (ในตะวัน กำหอม, 2559:53-56) ดังนั้นผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ประมาณ 2 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการลงพื้นที่ดำเนินงานวิจัยภาคสนาม พื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้เครื่องมือในการดำเนินงานวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสังเกตกลุ่มผู้สัมภาษณ์ 90 วัน และมีการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกับกลุ่มผู้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทป และการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้วดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559:131-144)

(1) การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูลจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชนบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยให้นำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบายสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชนโดยใช้วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆ ในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการวิจัย

สรุปผล

การดำเนินงานวิจัย ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ : การบูรณาการเพื่อจัดหน่วยการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1. ประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ตรงกับวันตรุษจีน ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ตามปฏิทินจีน เป็นประเพณีเกี่ยวกับการไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ของคนไทยเชื้อสายจีน โดยเมื่อปี พ.ศ. 2460 – 2462 เกิดโรคห่า (อหิวาตกโรค) ระบาด ทำให้ประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมากด้วยเหตุเพราะการแพทย์ การสาธารณสุข สมัยนั้นยังไม่เจริญเท่าที่ควร ชาวบ้านต้องพึ่งพาหมอตามบ้าน หรือจีนแสบจีน แต่ก็ไม่สามารถยับยั้งโรคระบาดได้ ส่วนใหญ่หันไปพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งในครั้งนั้นเจ้าพ่อแควใหญ่ (เจ้าพ่อเทพารักษ์) ได้ประทับทรงทำพิธีรักษาโรคด้วยการเขียน “ยันต์กระดาก” หรือเรียกว่า “ฮู่” ให้ติดตัวหรือปิดไว้หน้าบ้าน และได้นำธูปเผาไฟเพื่อทำน้ำมนต์ให้ประชาชนดื่มกินและประพรมรอบตลาด บริเวณใดที่ได้ทำพิธีแล้วก็จะใช้ผ้าแดงกันไว้ให้ประชาชนผ่านไปมาเส้นทางนี้ได้ เป็นผลให้การระบาดของโรคหมดไปความศักดิ์สิทธิ์จากปากต่อปากที่เล่าขานและแรงศรัทธา จึงทำให้มีผู้คนศรัทธามากกราบไหว้เพิ่มขึ้นทุกปี

โดยในปัจจุบันได้มีการจัดอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาถึง 105 ปีแล้ว ซึ่งถือว่ามีประวัติอันยาวนานมากที่สุดในประเทศไทย และในปี พ.ศ. 2561 "ประเพณีการแห่เจ้าพ่อเจ้าแม่ปากน้ำโพ" ได้ถูกขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ประจำปีพุทธศักราช 2561 ตามมติที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ครั้งที่ 2/2561 พิจารณาและเห็นชอบประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ประจำปี 2561 เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญของชาติ รวมทั้งปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ซึ่งงานประเพณีแห่เจ้าพ่อ เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ จัดอยู่ในประเภทที่ 3 คือ ลักษณะของมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของประเพณีถือเป็นแนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม ประเพณี และเทศกาล โดยกรมส่งเสริมวัฒนธรรม ได้ประกาศขึ้นบัญชีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 22)

2. การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้รายวิชานครสวรรค์ศึกษา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม

การบูรณาการส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ในการจัดการเรียนรู้รายวิชานครสวรรค์ศึกษา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า จากการที่ได้ศึกษาประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ได้นำความรู้มีสร้างหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการจัดการเรียนรู้ดังนี้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ตลอดจนทราบบอกถึงรูปแบบการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ อภิปรายผลดังนี้

ชาวจีนอพยพเหล่านั้นได้มาอาศัยอยู่ใน ตำบลปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ พวกเขาจึงได้ปรับเปลี่ยน วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจน กลมกลืนเข้ากับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย อีกทั้งในปัจจุบันลูกหลานชาวจีนที่อาศัยอยู่ ในตำบลปากน้ำโพก็ยังคง สามารถปรับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้เข้ากับประเพณีวัฒนธรรมของไทยได้อย่าง กลมกลืน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบทอดจากบรรพบุรุษของ ตน คือประเพณีปากน้ำโพ ตรงกับวันตรุษจีน ตรงกับวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ตามปฏิทินจีนเป็นประเพณีเกี่ยวกับการ ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ของคนไทยเชื้อสายจีน ทำให้ทั้งชาวไทย ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแคะ และชาวจีน แต่จิ๋ว ได้เข้ามาร่วมในขบวนแห่โดยนำเอาศิลปะของตนเข้าร่วมในขบวนแห่ เช่น ขบวนสิงโต ขบวนมังกร ขบวนเอ็งกอ ขบวนล้อเกวี่ ฯลฯ และใน พ.ศ. 2510 ชาวไทหน่าได้นำศิลปะการรำถวายเข้ามาในขบวนแห่และ ได้จัดเป็นประเพณีที่ได้ถือปฏิบัติสืบต่อนั้นมา และตามบริษัท ห้างร้านต่างๆ ได้จัดโต๊ะรับเจ้าทั่วตลาดปากน้ำโพ เพื่อความเป็นสิริมงคลต่อกิจการและครอบครัว ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพปากน้ำโพ สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ดังนี้ **ธีรโชติ เกิดแก้ว (2564:36)** เทศกาลตรุษจีนในตำบลแห่งนี้จะไม่มีประเพณี แห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่แต่หลังจากที่เกิดเหตุการณ์โรคโควิดระบาดครั้งใหญ่ทำให้ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก และมีคนจีนกลุ่มหนึ่งนำกระดาษฮู้ (กระดาษยันต์) จากศาลเจ้าไปเผาไฟแล้วเอาเถ้ากระดาษมาขังน้ำดื่มทำให้ หายจากโรคโควิดโรคเป็นที่น่าอัศจรรย์ ทำให้ประชาชนมีความเชื่อว่าเป็นเพราะฤทธาณาภาพของเทพเจ้าที่ ศาลเจ้า และเพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่เทพเจ้า ช่วยรักษาปัดเป่าโรคภัยให้กับพวกตน พวกเขาจึงได้จัดงาน ประเพณีแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพในวันที่สามและเวลา กลางวันของวันที่สืบจากเทศกาลตรุษจีนของทุกปี และต่อมามีงานประเพณีก็ได้ถูกยกความสำคัญให้เป็นงานประเพณี ของชาวนครสวรรค์ในที่สุด และจัดงานกัน อย่างยิ่งใหญ่ทุกปี สอดคล้องกับ **พัชร ดินฟ้า(2557:53)** การแห่เจ้าพ่อ-เจ้า แม่ปากน้ำโพ ใช้วิธีการผสมผสาน ประเพณีความเชื่อที่ถูกสั่งสอนและสั่งสมมาจากบรรพบุรุษคือ การเผยแพร่ องค์ความรู้เกี่ยวกับเทศกาล ตรุษจีนกับความเชื่อ การแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในตำบลปากน้ำโพ โดยปลูกฝังความ เชื่อที่ว่าถ้าเรามีความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ ตลอดจนเคารพนับถือ เจ้าและเทพเจ้า ผลที่ได้รับและสะท้อน กลับมาคือ สิ่งที่เราเคารพสักการะนั้นจะบันดาลสิ่งที่เราต้องการ ให้กับผู้เคารพบูชาตามความประสงค์ ความปรารถนาทุกประการที่ต้องการ ทำให้จัดเป็นกลไกทางสังคม ที่ควบคุมพฤติกรรมและกำหนดให้มีความเชื่อใน เรื่องประเพณีความเชื่อการแห่เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้รายวิชานครสวรรค์ศึกษา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม

การบูรณาการส่งเสริมการเรียนรู้ประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ในการจัดการเรียนรู้รายวิชานครสวรรค์ศึกษา โรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบว่า จากการที่ได้ศึกษาประเพณีตรุษจีนแห่งเจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ได้นำความรู้มีสร้างหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ ผลการจัดการเรียนรู้ดังนี้ นักเรียนมีความรู้ความ

เข้าใจในประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามเทศกาลตรุษจีน หรือจัดทำสาระรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเพณีตรุษจีน สอดคล้องเกี่ยวกับด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเมืองปากน้ำโพและทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ความรู้ ตระหนัก และห่วงแหน ในประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นสืบไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ มีความสอดคล้องกับประวัติความเชื่อในปัจเจกบุคคลในความเชื่อของชนบทร่วมประเพณีที่สืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น จนถึงปัจจุบันถึง 105 ปีประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ เป็นประเพณีส่งผลต่อสิ่งอื่นที่มีผลทั้งในด้าน บวกและด้านลบ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการ ผลกระทบต่างๆ ต่อระบบความเชื่อที่เกิดขึ้นประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ในเชิงบวกให้มีการส่งเสริมประเพณีท้องถิ่นให้สืบต่อไป ผู้วิจัยจึงจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการ อนุรักษ์สืบต่อไป

1. ประชาสัมพันธ์ในการจัดประเพณีตรุษจีนปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง
2. ส่งเสริมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในระดับการศึกษาทุกระดับชั้น สอดแทรกเนื้อหาความเชื่อ อย่างถูกต้องเกี่ยวกับความเชื่อเทพเจ้าอย่างลึกซึ้ง
3. ส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีตรุษจีนแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพ จังหวัดนครสวรรค์ ทั้งในระบบความเชื่อ และระบบการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ เครือแพทย์.(2564).บทวิเคราะห์การดำรงรักษาอัตลักษณ์วัฒนธรรมจีนในไทยผ่านสถาบันสำคัญทางสังคม An analysis of Chinese cultural identity conservation in Thailand through social institutions Received.สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ในตะวัน กำหม่อม. (2559).การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร:วิทยาลัยทองสุข
- พัชร ดินฟ้า. (2557).ประเพณีแท้เจ้าพ่อ-เจ้าแม่ปากน้ำโพกับผลที่มีต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนตำบลปากน้ำโพ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. พิษณุสวรรค์สาร. 9(1), 129-142.
- ฤทัยพรรณ ทองจับ. (2565).ประเพณีชักพระ : การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนบ้านคลองขุดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ.Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(1), 253-272.
- วัชร เกณฑ์ปัญญา. (2551).การจัดทำแผนที่แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่.เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศศิธร อินต๋น. (2563). การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น:การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับจัด
กิจกรรมเสริมทักษะในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่.เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
Guidelines of Innovation Development for Academic Administration of Small Schools
under Loei Primary Educational Service Area Office 3

จันทร์แรม พรหมทา
สุชุม พรหมเมืองคุณ
ศักดิ์นาภรณ์ นันท์
การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Janram Promta
Sukhum Prommuangkun
Sakdinaporn Nunttee
Education Administration Faculty of Education, Loei Rajabhat University
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 ตุลาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: October 7, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 2) ร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ประชากร จำนวน 356 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ระยะที่ 2 การร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพหุกรณี ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 3 โรงเรียน และ ขั้นตอนที่ 2 การประชุมอภิปราย แบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนา โดยการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็น ด้านการระบุปัญหาและความต้องการเป็นลำดับที่ 1 2) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 12 แนวทางการพัฒนานวัตกรรม และ 24 โครงการ/กิจกรรม 3) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีผลการประเมินจำแนกเป็นด้านความเหมาะสม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านความ ถูกต้อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทาง, การพัฒนานวัตกรรม, นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the current conditions, the desirable conditions and the needs of the innovation development in academic administration of small schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 3. 2) develop guidelines for the innovation development in academic administration of small schools. 3) to assessment the innovation development in academic administration of small schools. The research was separated into 3 phases. Phases 1 was to study the current conditions, the desirable conditions and needs. The population consisted of 356. The sample were 186, directors and teachers, of small school under the Loei Primary Educational Service Area Office 3. The research was a questionnaire with a 5 - level rating scale. Phases 2 the guidelines for the innovation development in academic administration of small schools were developed were 2 stages, stage 1 was the studying of multi-case study using the target semi-structured interview with 3 of small schools, and stage 2 was the Multi Attribute Consensus Reaching by academics and practitioners was conducted to confirm the information. stage 3 was the guidelines assessment by connoisseurship from 5 experts. The statistics for data analysis were by frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows. 1) The level of the current condition, was at medium level, the overall desirable conditions was the highest level, and the identification of problems and needs was prioritized. 2) The guidelines include 4 complements, 12 guidelines and 24 projects/activities. 3) The assessment result of the guidelines innovation development academic administration of small schools under the Loei Primary Educational Service Area Office 3, by connoisseurship, Propriety Standards at the highest level, Accuracy Standards at the highest level, Feasibility Standards at the highest level, Utility Standards at the highest level, and the overall was at the highest level.

Keywords: Guideline, Innovation Development, Innovation for Academic, Small Schools

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบโดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบัน ตลอดจนเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาที่ให้ความสำคัญที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของการพัฒนาทุนมนุษย์ รวมถึงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างครอบคลุม ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญทั้งในส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม เพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิต และมีจิตสำนึกร่วมในการสร้างสังคม ที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถก้าวทันกับการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561:30 - 37)

แนวคิดการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อมได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 :15-16)

ปัจจุบันมีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีแนวโน้มทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุกปี (สุเทพ ชิตยวงษ์, 2562) โรงเรียนขนาดเล็กจำนวนดังกล่าว ประสบปัญหาสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ได้ ซึ่งได้แก่ 1) โรงเรียนแต่ละแห่งได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนทั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง 2) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครู ไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 คน ซึ่งสัดส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูแก่นักเรียนบางแห่งที่มีจำนวนนักเรียนน้อย ดังนั้น โรงเรียนดังกล่าวจึงประสบปัญหาครู ไม่ครบชั้นเรียน และครูไม่ครบทุกสาขาวิชา 3) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน จำนวน 96 โรงเรียน จากโรงเรียนทั้งหมด 107 โรงเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผ่านมา พบว่า มีความคล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านความพร้อมทางปัจจัยสนับสนุนของโรงเรียน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน จากข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ที่ผ่านมา แม้ว่าจะดำเนินการตามนโยบาย มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ยังพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ ไม่สามารถปฏิบัติงานด้านคุณภาพนักเรียนได้อย่างน่าพึงพอใจ เนื่องจากประสบปัญหาในการจัดการศึกษาในหลายประเด็น ได้แก่ การไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการโยกย้ายบ่อย ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากเป็นผู้บริหารใหม่ขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการ การมีครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบทุกสาระวิชา ครูย้ายบ่อย ครูมีภาระงานมาก ขาดแคลนอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ขาดแคลนด้านงบประมาณ สภาพการจัดการเรียนการสอนขาดความพร้อมซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยเฉพาะด้านการบริหารงานวิชาการที่เป็นงานหลักของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3, 2562)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวนี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลถึงความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพด้านการบริหารงานวิชาการ คุณภาพนักเรียน คุณภาพสถานศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กและแสดงให้เห็นถึงการบริหารงานที่ส่งผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ และคุณภาพของสถานศึกษา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้กำหนดแนวทาง หรือนโยบายสู่ความสำเร็จ บนพื้นฐานตามบริบทของสถานศึกษา และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของยุคการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ให้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
2. เพื่อร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เป็นการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 96 โรงเรียน จำนวน 356 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 259 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 186 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 52 คน และครูผู้สอน จำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัย ครั้งนี้ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเชิงวิชาการ (Documentary study)

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านนาพิง 2) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาลานข้าว และ 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสนุน เป็นครูวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ปฏิบัติหน้าที่ 5 ปีขึ้นไป จำนวน 2 ท่าน ได้แก่ 1) ครูวิชาการโรงเรียนชุมชนบ้านนาพิง และ 2) ครูวิชาการโรงเรียนบ้านหนองสนุน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)

วิธีรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey study) เป็นการสำรวจเพื่อหาข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และนำมาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 96 โรงเรียน จำนวน 356 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 97 คน และครูผู้สอน จำนวน 259 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 186 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 52 คน และครูผู้สอน จำนวน 134 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยศึกษาสร้างขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ลักษณะของข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) ขออนุญาตความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลยถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูล และขอความอนุเคราะห์แจ้งโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 3 ให้บุคลากรสนับสนุนการตอบแบบสอบถามในการวิจัย ครั้งนี้

2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์พร้อมซองจดหมายตอบกลับทางไปรษณีย์จำนวน 186 ชุดไปยังกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 52 ชุดและครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 134 ชุด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

3) หลังจากส่งแบบสอบถาม 2 สัปดาห์ผู้วิจัยรอรับแบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถาม และภายหลังจาก 2 สัปดาห์หากยังไม่ได้รับคืนจะติดตามโดยการโทรศัพท์ไปสอบถามเพื่อขอรับแบบสอบถามคืนจนได้แบบสอบถามคืน ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency : f) และร้อยละ (Percentage : %)

2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น โดยการศึกษาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ระยะที่ 2 ร่างแนวทางการพัฒนาวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพหุกรณี (Multi-case study)

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนจำนวน 3 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 3 ที่มีการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดีอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) โรงเรียนบ้านนาหว้าน้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย 2) โรงเรียนบ้านแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย และ 3) โรงเรียนบ้านตาดเสี้ยว อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)

วิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 2 การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi Attribute Consensus Reaching : MACR)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1) กลุ่มนักวิชาการ เป็นผู้มีผลงานทางวิชาการ บทความ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา หรือปฏิบัติการสอนในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 2) กลุ่มนักปฏิบัติ เป็นผู้ปฏิบัติงานและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม หรือมีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ระดับชาติ ด้านนวัตกรรม จำนวน 6 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารทางวิชาการ และแบบบันทึก การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ

วิธีรวบรวมข้อมูล จากการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi Attribute Consensus Reaching : MACR) มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะ เพื่อหาฉันทมติจำนวน 9 ท่าน เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงเชิงพินิจ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่าง แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยขอความอนุเคราะห์ให้ส่งข้อมูลกลับก่อนการดำเนินการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ ประมาณ 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และทดสอบความแตกต่างของคะแนน ความคิดเห็น ระหว่างผู้ทรงคุณทั้ง 9 ท่าน ในแต่ละรายการประเมิน

2. ผู้วิจัยให้ข้อมูลป้อนกลับผลจากการวิเคราะห์ สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ เพื่อเสนอข้อมูลสารสนเทศให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 ท่าน เกี่ยวกับรายการที่มีฉันทมติและยังไม่มีฉันทมติ

3. จัดประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ ตามวัน เวลา และสถานที่กำหนดโดยผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติในประเด็นและรายการที่ยังไม่มีฉันทามติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

ในการดำเนินงานระยะที่ 3 การประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นการประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ที่มีผลการประเมินจำแนกเป็น ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน กำหนดคุณสมบัติ เป็นผู้มีความรู้ทางการศึกษาระดับปริญญาเอกมีความรู้และประสบการณ์ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 2 ท่าน 2) เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์การด้านระเบียบวิธีวิจัย หรือ สถิติ จำนวน 1 ท่าน 3) เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับเป็นต้นแบบ เช่น ได้รับรางวัลดีเด่น หรือรางวัลอื่นจากหน่วยงานต้นสังกัด หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้การประเมินในระยะที่ 3 เป็นแบบประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ซึ่งแบ่งเป็น 4 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และมาตรฐานความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) โดยแบบประเมินมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อทำหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

2. ผู้วิจัยนำแบบประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึง

ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (frequency : f) ร้อยละ (Percentage : %) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผล

ระยะที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 สรุปผล ดัง ตาราง 1

ตาราง 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหาร งานวิชาการ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3

สภาพการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก	สภาพปัจจุบัน (D)		สภาพที่พึงประสงค์ (I)		ความต้องการจำเป็น (PNI)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	(I-D)/I	ลำดับที่
1. ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ	2.79	0.47	4.96	0.14	0.78	1
2. ด้านการออกแบบนวัตกรรม	2.86	0.55	4.97	0.16	0.74	3
3. ด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรม	2.84	0.57	4.96	0.17	0.75	2
4. ด้านการประเมินนวัตกรรม	2.88	0.51	4.95	0.18	0.72	4
โดยรวม	2.84	0.50	4.96	0.14	0.75	-

จากตาราง 1 พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.50) 2) สภาพ ที่พึงประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.14) และ 3) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ เป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.78$ ด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นลำดับที่ 2

(PNI_{modified}) = 0.75 ด้านการออกแบบนวัตกรรม เป็นลำดับที่ 3 (PNI_{modified}) = 0.74 และด้านการประเมินนวัตกรรม เป็นลำดับที่ 4 (PNI_{modified}) = 0.72

ระยะที่ 2 ผลการร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 12 แนวทางการพัฒนา 24 โครงการ /กิจกรรม

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า มีผลการประเมิน ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.16) ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.32) ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.41) และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.20)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน ของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.50) ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับด้านบุคลากร เช่น ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา ขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ตรงกับสาขาวิชา และครูต้องรับภาระหนักสอนหลายระดับชั้น ตลอดจนต้องรับผิดชอบภาระงานอื่น ๆ เหมือนโรงเรียนทั่วไป ส่งผลให้การพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 มีการปฏิบัติโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้ระบุถึงปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไว้ในแผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก เกี่ยวกับด้านบุคลากร ว่าโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูขาดทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสอนไม่เต็มเวลาและความสามารถ อันเนื่องจากครูมีภารกิจอื่นนอกเหนือ จากการะงานสอน ประกอบกับการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการต้องอาศัยบุคลากรในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเพื่อการขับเคลื่อน ทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรม 3) ด้านการออกแบบนวัตกรรมและ 4) ด้านการประเมินนวัตกรรม สอดคล้องกับการศึกษาการพัฒนานวัตกรรมของจิตรวรรณ เอกพันธ์ (2562) พบว่า กระบวนการพัฒนานวัตกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจ

กลุ่มเป้าหมาย (Empathize) ขั้นที่ 2 การกำหนดกรอบปัญหา (Define) ขั้นที่ 3 การระดมความคิด (Ideate) ขั้นที่ 4 การสร้างนวัตกรรมต้นแบบ (Prototype) และขั้นที่ 5 การทดสอบ (Test) และสอดคล้องกับ สุภัสชา โพธิ์เงิน (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยผลการวิจัยพบว่า ภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.14) ทั้งนี้ เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ร่วมกัน โดยนำเอานโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ปีการศึกษา 2562 – 2565 และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ปีงบประมาณ 2562-2565 โดยกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดยุทธศาสตร์และมาตรฐานการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา และยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (สุเทพ ชิตยวงษ์, 2562) ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานและยุทธศาสตร์ดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรม การบริหารงานวิชาการที่มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรม 3) ด้านการออกแบบนวัตกรรมและ 4) ด้านการประเมินนวัตกรรม สอดคล้องกับการพัฒนานวัตกรรม ของรัสดี ควรทรงธรรม (2562: 60) ได้นำกระบวนการสร้างนวัตกรรมของ (BMGI, 2016) มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบพัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดคุณภาพจากภายใน โดยแบ่งได้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ระบุปัญหา (Define) ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาแนวทางแก้ปัญหา (Discover) คือ ขั้นตอนในการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ขั้นตอนที่ 3 พัฒนานวัตกรรม (Develop) และขั้นตอนที่ 4 คือ ขั้นตอนการประเมินความเป็นไปได้ของนวัตกรรม สอดคล้องกับ สุภัสชา โพธิ์เงิน (2562 : 72) ได้ทำวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพ โดยผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับ มากที่สุดทั้ง 4 ด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการแนะแนว และด้านการพัฒนาหลักสูตรตามลำดับ

3. ความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ เป็นลำดับที่ 1 ($PNI_{modified} = 0.78$) ด้านการสร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นลำดับที่ 2 ($PNI_{modified} = 0.75$) ด้านการออกแบบนวัตกรรม เป็นลำดับที่ 3 ($PNI_{modified} = 0.74$) ด้านการประเมินนวัตกรรม เป็นลำดับที่ 4 ($PNI_{modified} = 0.72$) ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก ร่วมกัน โดยมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับจิตรวรรณ เอกพันธ์ (2562 : 66) กล่าวว่า การระบุปัญหาเป็นขั้นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย (Empathize) เป็นกระบวนการที่สำคัญของกระบวนการพัฒนานวัตกรรมตามแนวคิดการคิดเชิงออกแบบ โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการออกแบบนวัตกรรมไว้อย่างแท้จริง และลึกซึ้ง เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาของกลุ่มผู้ใช้งานจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับจินดา สรรพสิทธิ์ (2563) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดทักษะภาวะผู้นำในอนาคต จากการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดทักษะภาวะผู้นำในอนาคต โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($PNI_{modified} = 0.108$) ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า การบริหารงานวิชาการด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.127$) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($PNI_{modified} = 0.117$) และ ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ($PNI_{modified} = 0.085$) ตามลำดับ

4. ผลการร่างแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 12 แนวทางการพัฒนา 24 กิจกรรม/โครงการ ได้แก่

4.1 การระบุปัญหาและความต้องการ พบว่าประกอบด้วย 3 แนวทาง 6 โครงการ/กิจกรรม โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) กำหนดกรอบการสร้างและพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ 2) การสร้างวิธีแก้ปัญหา และ 3) การนำแนวคิดที่เหมาะสม มาสร้าง และพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้ เนื่องจาก การระบุปัญหาและความต้องการเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับ (กองบรรณาธิการ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC), 2561) อธิบายไว้ว่า การตั้งกรอบปัญหา หรือการกำหนดความต้องการจำเป็น (Define) เป็นขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อระบุโอกาสในการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งต่อเนืองมาจากขั้นตอนการสร้างทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย (Empathize) โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Insights) รวมถึงบริบทที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เพื่อสรุปประเด็นสำคัญ และเป้าหมายของการออกแบบ เพื่อให้ได้กรอบโจทย์ที่ชัดเจน มีคุณค่า มีความหมาย ทำทายและครอบคลุมหลา มุมมองควรจะทำการวิเคราะห์ร่วมกันเป็นทีมเพื่อหามุมมอง (Point of View) ที่พิเศษ เป็นลักษณะเฉพาะ

จากนั้นนำประเด็นข้อมูลและผลที่น่าสนใจทั้งหมดที่ได้จากการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายมาจัดลำดับความสำคัญโดยเลือกจากมุมมองที่สามารถตอบสนองคุณค่า ความต้องการของ กลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริง

4.2 การสร้างและพัฒนานวัตกรรม พบว่าประกอบด้วย 3 แนวทาง 6 โครงการ/กิจกรรม โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) กำหนดขั้นตอนการออกแบบนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ 2) การออกแบบการแก้ไขปัญหา และ 3) การใช้แนวคิดมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งนี้เนื่องจาก การสร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ที่ดีขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษา สอดคล้องกับ ประภัสสร ดิษสกุล (2562: 95) กล่าวว่า พัฒนานวัตกรรม (Develop) คือ ขั้นตอนการพัฒนานวัตกรรมการบริหารโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการออกแบบนวัตกรรมมาพัฒนาเป็นตัวแบบนวัตกรรมการบริหาร สอดคล้องกับ Matthew W. Easterday, Daniel Rees Lewis and Elizabeth M. Gerber (2014) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นขั้นตอนสร้างวิธีการแก้ปัญหา (build the solution)

4.3 การออกแบบนวัตกรรม พบว่าประกอบด้วย 3 แนวทาง 6 โครงการ/กิจกรรมโดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) กำหนดขั้นตอนการออกแบบนวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ 2) การออกแบบการแก้ไขปัญหา และ 3) การใช้แนวคิดมาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทั้งนี้เนื่องจาก การออกแบบนวัตกรรม เป็นการระดมความคิดและค้นหาแนวทางแก้ปัญหา หรือวิธีการแก้ไขปัญหาที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจ โดยการสร้างเครือข่ายการพัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับ รัสวดี ควรทรงธรรม (2562) กล่าวว่า การออกแบบนวัตกรรม เป็นการค้นหาแนวทางแก้ปัญหา (Discover) ซึ่งเป็นขั้นตอนในการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี กรอบแนวคิดจนนำไปสู่การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อหาความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนมัธยมเอกชนตามแนวคิดคุณภาพจากภายใน และสอดคล้องกับสุภัชชา โพธิ์เงิน (2562 : 60) กล่าวว่า การออกแบบนวัตกรรมเป็นการค้นหาหลักการใหม่ ซึ่งหมายถึง การศึกษาตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) โดยการสังเคราะห์เป้าหมาย กลยุทธ์ และแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพ 10 จังหวัด จำแนกตามการบริหารวิชาการ

4.4 การประเมินนวัตกรรม พบว่าประกอบด้วย 3 แนวทาง 6 โครงการ/โดยมีแนวทาง ดังนี้ 1) การประเมินนวัตกรรม 2) การประเมินความเป็นไปได้ และ 3) การเผยแพร่การใช้นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจาก การประเมินนวัตกรรม เป็นการทดลองใช้ การใช้ประโยชน์และการเผยแพร่การใช้งานของนวัตกรรมที่ออกแบบสร้างและพัฒนาขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและเห็นความสำคัญ สอดคล้องกับ จินดา สรรประเสริฐ (2563 : 58) กล่าวว่า การประเมินนวัตกรรม เป็นการทดสอบนวัตกรรม (Test) ที่ผ่านขั้นตอน และกระบวนการพัฒนานวัตกรรมมาแล้ว และสอดคล้องกับ จิตรวรรณ เอกพันธ์ (2562) กล่าวว่า การประเมินนวัตกรรม เป็นขั้นการทดสอบ (Test) เป็นกระบวนการแก้ไข และพัฒนาต้นแบบให้ดียิ่งขึ้นโดยนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายที่เสมือนจริง เพื่อตรวจสอบดูว่านวัตกรรมที่พัฒนาขึ้น

สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ และมีจุดผิดพลาดส่วนใดบ้าง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ต้นแบบมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

5. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีผลการประเมินด้านความเหมาะสม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.16) ด้านความถูกต้อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.32) ด้านความเป็นไปได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.41) และด้านความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.20) ทั้งนี้เนื่องจาก แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านกระบวนการศึกษา และการวิเคราะห์เอกสารเชิงวิชาการ (Documentary Study) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) การศึกษาเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี (Multi-case study) การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทามติ (Multi Attribute Consensus Reaching : MACR) ซึ่งกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลทั้งหมด ได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือ และแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 ที่มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อนำสู่การปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับ ไกรพันธ์ พูลพันธ์ (2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครอบคลุม โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และสอดคล้องกับอภิรักษ์ทิพย์ แกระหัน (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579) พบว่า การประเมินร่างกลยุทธ์ โดยอิงผู้เชี่ยวชาญและการจัดประชาพิจารณ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1.1 จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นของการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3 พบว่า

ด้านการระบุปัญหาและความต้องการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงเป็นด้านที่น่าสนใจในการพัฒนาและทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาต่อไป

1.2 ควรมีการศึกษาเชิงสำรวจโดยนำแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง และนำผลมาประเมิน พัฒนา ปรับปรุงแนวทาง ให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการทำวิจัยต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ การศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ในครั้งต่อไปควรขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้ปกครอง องค์กรภายนอก ที่สนใจการพัฒนานวัตกรรมการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับในด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2562). มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ 2561. กรุงเทพมหานคร. เซ็นจูรี่.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา/คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา.
- จิตรวรรณ เอกพันธ์. (2562). นวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนเอกชนตามแนวคิดนักสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จินดา สรรประสิทธิ์. (2563). การพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดทักษะ ภาวะผู้นำในอนาคต. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประภัศร ดิษกุล. (2562). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนานักเรียนให้มีความคิด สร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนสิข สิทธิสมบูรณ์. (2559). การพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัตนา จันทร์รวม. (2560). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนระบบทวิศึกษาตามแนวคิดหลักสูตรการศึกษาเชื่อมโยงสู่อาชีพ. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ร้สวดี ควรทรงธรรม. (2562). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดคุณภาพจากภายใน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิไล ปรีกษากร. (2558). **นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์
 ปร.ด.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุเทพ ชิตยวงษ์. (2562). **ทิศทางการขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน**.สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2565
 จาก : <https://shorturl.asia/Y0fZb>.
- สุเทพ ไชยวุฒิ. (2560). **การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราช
 ภัฏเชียงใหม่**.พินเนศวร์สาร, 13(12), 131-145.
- สุภชชา โพธิ์เงิน. (2562). **นวัตกรรมการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครตามแนวคิด
 การศึกษา เพื่ออาชีพ**. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่ง
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้น
 พื้นฐาน**.กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ ปี 2561 – 2580**.
 กรุงเทพมหานคร.
- Hoy, W., & Miskel, C. (20013). **Educational Administration: Theory, Research and Practice**.
 New York: McGraw-Hill.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). **Determination sample size for research activities**.
 Education and Psychology Measurement, 30 (3), pp. 607-610.

วัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง
และศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่

Community Culture: Sustainability, Conservation for Integration of the
Teaching of Civil Duty and Morals Thai Arts and Culture Unit,
Phrae Technical College

จิรภิญญา สิงห์คำ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Jirapinya Singkham
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 7, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ เป็นการนำวัฒนธรรมมาในการจัดการเรียนการสอนโดยการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองแพร่ 2) การบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ คือ กลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือ ครู นักเรียน ชาวบ้านผู้ที่เคยเดินทางท่องเที่ยว 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป คือ ประชาชนทั่วไปที่เคยรับรู้หรือที่เคยเข้ามาท่องเที่ยว การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) เส้นทางท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทางหลัก เส้นทางที่ 1 คือ วัดศรีชุม->วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร->คุ้มเจ้าหลวง->เมืองแพร่->ศาลหลักเมืองแพร่->คุ้มวิชัยราชคุ้มโบราณตำหนักเมืองแพร่->พิพิธภัณฑการป่าไม้เมืองแพร่->วัดพระนอน->บ้านวงศ์บุรี->วัดหลวง->วัดหัวข่วง->วัดจอมสวรรค์->พิพิธภัณฑเสรีไทย->วัดสระป่อแก้ว->วัดศรีชุม ซึ่งมีประเพณี และขนบธรรมเนียมที่เป็นเอกลักษณ์ มีสภาพแวดล้อมในพื้นที่ที่มีความโดดเด่น ตามสภาพภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ มีการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามแบบวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของคนแพร่ การจัดในรูปแบบสาธิตและทดลองการทำอาหารท้องถิ่น 2) การบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ ได้ทำการบูรณาการในรายวิชารหัส 20000-1501 วิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย เรื่อง วัฒนธรรมไทย สารการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย โดยใช้เส้นทางที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ตั้งคณะกรรมการระดับ

สถานศึกษา 2) วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย ที่สถานศึกษาศึกษากำหนด 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงจุดเน้น หรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ 4) ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย 5) จัดทำสาระการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยใบงานและการศึกษาสถานที่จริง

คำสำคัญ: วัฒนธรรมชุมชน, การอนุรักษ์, การบูรณาการการสอน

Abstract

Community Culture Research: Collect information that will help you determine the curriculum of the community group function. And the following example is a Thai example. Don't forget to leave Muang Phrae District. Phrae Technical College

The population and the specific sample consisted of 1) knowledge groups, i.e. people with in-depth information about cultural tourism. 2) The group of practitioners is teachers, students, villagers who have traveled. 3) The general group is the general public who have known or used to travel. This research used a qualitative cultural research method. The tools for data collection were surveys, interviews, observational forms, small group meetings and workshops.

The results of the research were as follows; 1) Tourist routes can travel locally in 3 main routes. The researcher chooses the first route which is Wat Si Chum->Wat Phrabat Ming Mueang Worawihan->Khum Chao Luang Mueang Phrae->Mueang Phrae Pillar Shrine->Khum Wichai Racha, ancient city legend of Phrae->Mueang Phrae Forestry Museum->Wat Phra Non->Ban Wongburi ->Wat Luang->Wat Hua Khuang ->Wat Chom Sawan->Seri Thai Museum->Wat Sa Bo Kaeo->Wat Si Chum, which has unique traditions and customs. There is an environment in the area to be outstanding. According to the landscape geography and history of that area activities are supported travel culturally such as, Kad Kong Khao Phrae, Phrae Walking Street. There are tourism resources of each community example, silver handicrafts. goldware and tamarind product of Ban Phra Non community, Morhom cloth of Ban Thung Hong community. It is organized in the form of demonstrations and experiments with local cooking. such as Khanom Jeen Nam Moo Phrae, Laab Mueang Phrae. 2) Integration of Civil Duty and Morals Teaching Thai Arts and Culture Unit Phrae Technical College, it has integrated in the course code 20000-1501, Civil Duty and Morals Thai Art and Culture unit on Thai culture, about Thai

wisdom by using the first path, which has the following steps which has the following steps 1) Set up a committee at the school level. 2) Analyzing the learning framework, Thai wisdom, set by educational institutions. 3) Analyze the curriculum of the educational institution in order to know the focus or issues that educational institutions focus on. 4) Study/analyze information of educational institutions and communities to be used as information about Thai wisdom. 5) Prepare the learning material Thai wisdom of educational institution and to manage teaching by using worksheets, and the study of the actual place.

Keywords: Community Culture, Conservation, Teaching integration

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลในทุกมิติอย่างบูรณาการ และเป็นองค์รวมการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีศักยภาพการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนา เป็นการบูรณาการในด้านการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืนและยึดโครงสร้างทางสังคมของชุมชนเป็นฐานของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ศักยภาพและทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ให้ประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการ กำหนดและตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และชุมชนท้องถิ่นแต่ผลการพัฒนายังไม่สามารถ เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นเพียงการสร้างแหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนองค์ ความรู้หรือสรรหาผู้รู้และภูมิปัญญา ยังไม่สามารถให้คนในชุมชนบุคคลตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้มี ทักษะ และกระบวนการในการคิดการวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาที่สามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถใช้ความรู้ได้อย่างถูกต้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ,2551:5)

จังหวัดแพร่อยู่ในภาคเหนือตอนบนที่มีขีดจำกัดด้านการท่องเที่ยวและมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในจังหวัดแพร่มากขึ้น แล้วยังสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและให้มีกระแสเงินหมุนเวียนในจังหวัดจังหวัดแพร่เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน ถือได้ว่าเป็นจังหวัดแรกที่เป็นประตูสู่ล่านนาไปสู่จังหวัดอื่น ๆของภาคเหนือตอนบนและมีแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญน่าสนใจมากมาย ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีอันทรงคุณค่าทางด้านจิตใจแก่ชาวจังหวัดแพร่ สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละที่ล้วนมีความหมาย มีตำนานที่บ่งบอกถึงประวัติศาสตร์ของจังหวัดแพร่ เช่น วัดพระบาท มิ่งเมืองวรวิหาร ศาลหลักเมืองแพร่ คู่มือเจ้าหลวงเมืองแพร่ วัดจอมสวรรค์ วัดสระบ่อแก้ว วัดศรีชุม วัดหลวง วัดหัวข่วง บ้านเจ้าหนานไชยวงศ์ คู่มือวิชัยราชา คู่มือโบราณตำนานเมืองแพร่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแพร่ บ้านวงศ์บุรีกำแพงและคูเมืองแพร่ และพิพิธภัณฑสถานป่าไม้จังหวัดแพร่แต่ละสถานที่ที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ในปัจจุบันยังไม่ได้รับในการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง จึงทำให้ประชาชนทั่วไปนั้นคิดว่า จังหวัดแพร่ไม่ค่อยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญของปัญหานี้ที่จะนำมาพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน (พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ, 2560:14)

กระแสของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์การพัฒนาสังคมให้เป็น สังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาบุคคลองค์กรและชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคมที่บูรณาการเข้าเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมและสามารถตอบสนองความต้องการและสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดภาคีเครือข่ายที่มีความพร้อมมีสิทธิและมีหน้าที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เชิงบวกสำหรับชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืน กระบวนทัศน์เปรียบเสมือนหลักคิดวิธีปฏิบัติวิธีการให้คุณค่าและวิถีชีวิต ทั้งหมดของผู้คน ที่ตั้งอยู่บนฐานการมองโลกความจริง การให้ชุมชนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความยั่งยืน ควรพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นบุคคลและส่วนที่เป็นชุมชน และหากต้องการให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้จะต้องมีความเชื่อมโยงและมีความสมดุลในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม หากการพัฒนาแบบแยกส่วนหรือพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวจะส่งผลเสียหายให้แก่ชุมชน เพราะการแก้ไขปัญหามิติหนึ่งอาจเป็นการก่อปัญหาอีกมิติหนึ่งได้ การพัฒนาไม่ว่าใน รูปแบบใดมักจะมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญของการพัฒนาคือ คนในชุมชนต้องมีศักยภาพในการเรียนรู้และชุมชนต้องมีโครงสร้างทางสังคมที่เหมาะสม ที่จะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยพลังภายในของบุคคลและของกลุ่ม หรือองค์กรภายในชุมชนร่วมคิดร่วมทำร่วมเป็นเจ้าของและรับผลประโยชน์ ร่วมกันการ เสริมสร้างพลังอำนาจในระดับบุคคลเป็นเรื่องของการพัฒนาศักยภาพตนเอง ให้มีความเข้มแข็งพอที่จะควบคุมตนเองจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนเอง ประพฤติปฏิบัติจนมีความภาคภูมิใจในตนเองการเสริมสร้างพลังอำนาจในระดับชุมชน จึงเกิดจากการรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน มีวิถีชีวิตเดียวกันมีความร่วมมือร่วมใจสร้างประโยชน์และควบคุมสมาชิกในชุมชนที่จะจัดการให้เกิดความเสมอภาค(เสรี พงศ์พิศ, 2551:22)

การสร้างสังคมความรู้และสังคมภูมิปัญญา คือแนวทางสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ แต่สังคมภูมิปัญญาและสังคมความรู้ที่แท้จริงควรมาจาก ฐานรากของสังคม และการพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง เพราะชุมชนคือฐานรากของประเทศ ถ้าชุมชนทั้งหมดเข้มแข็งทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การศึกษา ประชาธิปไตย ประเทศไทยก็จะมั่นคง หากมองในภาพกว้างเกี่ยวกับอนาคตด้านสังคมกับการศึกษา กลุ่มคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาและการเรียนรู้ จะถูกละเลยและทอดทิ้ง โดยระบบการแข่งขัน คุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมของคนจะลดลง เด็กและเยาวชนให้ความสำคัญในโลกของตนเอง จะห่างเหินและละเลยบุพการี บรรพชนและความเป็นไปของสังคม เพราะโลกกว้างของผู้เรียนถูกจำกัดให้แคบลง เป็นการศึกษาเดินตามรอยตะวันตก แบบต่อท่อความรู้ การศึกษาแบบท่องจำตำรา เน้นการ

ท้องถิ่นสื่อ แต่ไม่เน้นการเรียนรู้วิถีชีวิต ทางออกของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือทางเลือกการศึกษาดูงานชุมชน (พิณสุตา สิริธรรังศรี, 2555 : 12)

ปรากฏการณ์จริงที่มีอยู่ทำให้หลายๆ หน่วยงานปรับแนวคิดในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับ ความต้องการที่แท้จริงโดยยึดหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom Up) ให้ชุมชนเป็นผู้คิดและมีส่วนร่วมใน การทำงาน ตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบายจนสิ้นสุดขั้นตอนสุดท้าย ในการติดตามประเมินผลการพัฒนาชุมชนแห่ง การเรียนรู้หรือการพัฒนาที่เน้นให้สมาชิกชุมชนรู้จักคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล และใช้ความรู้ในการแก้ไข ปัญหา การประสานความรู้ที่มีอยู่แล้วภายในชุมชนและความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ จากภายนอกชุมชนเข้า ด้วยกัน เพื่อแก้ไขปัญหาโดยยึดพื้นที่และความต้องการของชุมชนเป็นหลักไม่เพียงแต่เพื่อแก้ไขปัญหาและ สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น แต่ควรจะเป็นไปในลักษณะของการบูรณาการ ที่มีการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมกระบวนการเรียนรู้และค่านิยมอันดีงาม (ครรชิต พุทธิโกษา, 2554:1)

การวิจัยเรื่องวัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่โดยแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ค่านิยมในสังคมไทยคุณธรรมและจริยธรรม ภูมิปัญญาไทยเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตน และคำนึงถึงส่วนรวม ดังนั้น วัฒนธรรมไทย เป็นสิ่งที่อยู่คู่มากับสังคมไทย ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และมรดกที่สำคัญของชาติ ซึ่งเป็นความภูมิใจ แสดงถึงเกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีของไทย ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติยังบรรจุความสำคัญของวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม ไว้ในการแก้ปัญหาของชาติ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคนต้องร่วมใจอนุรักษ์ พัฒนา เผยแพร่ สืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามนี้สืบไป ประชาชนท้องถิ่นที่อาศัยใกล้แหล่งท่องเที่ยว องค์การภาครัฐและเอกชนของจังหวัดแพร่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยจึงบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ เพื่อให้นักเรียนเล็งเห็นถึงความสำคัญและรักษาวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมืองแพร่
2. เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมชุมชน:ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา

1.1 บริบทชุมชน ศึกษาประวัติชุมชน ภาษา ศีลธรรม จริยธรรม ศาสนาสถาน แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อาหารการกิน การแต่งกาย ศาสนาและความเชื่อ ฯลฯ

1.2 การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ อันได้แก่ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา การประกอบอาชีพ ในปัจจุบันการจัดการ การตลาด วัตถุดิบ การสืบสานถ่ายทอด อนุรักษ์ภูมิปัญญาการส่งเสริมสนับสนุนจากรัฐ และเอกชน ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน

1.3 ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ศึกษาองค์ความรู้ทางสังคมที่มีความหลากหลายปรากฏอยู่ในแต่ละด้าน เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

1.4 บูรณาการการสอน ข้อค้นพบนำไปบูรณาการถ่ายทอด 1) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) กำหนดประเด็นศึกษา 3) ลงพื้นที่ชุมชน 3ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหา การเรียนรู้ที่ยั่งยืนของชุมชน ระยะที่ 2 การพัฒนาและหาคุณภาพรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ระยะที่ 3 การประเมินผลการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน 4) สัมภาษณ์ สังเกต สอบถาม 5) รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์สังเคราะห์

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Qualitative Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยวิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ สังเกต การสนทนากลุ่มและนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์

3.ระยะเวลาวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ มิถุนายน 2564 ถึง มิถุนายน 2565

4.พื้นที่วิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา คือพื้นที่เขต ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่

5.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 ประชากร ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

5.2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจำนวน 10 คน ปรากฏท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ผู้รู้ประจำท้องถิ่นที่เป็นที่นับถือของชุมชน ครู-อาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียน นักวิชาการอิสระ ผู้นำชุมชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

5.2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ครู นักเรียน ชาวบ้านผู้ที่เคยเดินทางท่องเที่ยวในเส้นทางที่ 1 ผู้ที่อาศัยชุมชน จำนวน 30 คน

5.2.3 กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปที่เคยรับรู้หรือที่เคยเข้ามาท่องเที่ยวหรือจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 10 คนด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non- Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม. 2559: 53-56)

1.1 แบบสำรวจ (Survey)

แบบสำรวจ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจذبบันทึกโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆดังนี้ สำรวจสภาพพื้นที่ สำรวจเส้นทางการเดินทาง สำรวจวิถีชีวิตชาวบ้าน สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวทางบก สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก่อนทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านทั่วไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามจากหน่วยงานทางราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในบริบทพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้และนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

1.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม ปรับปรุงจาก พรธณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ (2560) และพัชร ทองเรือง (2560) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวความคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ ประเพณี หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประเพณีที่ปฏิบัติกันสืบต่อมา แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างอื่น

1.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) และมีจุดสนใจในการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับ วัฒนธรรมชุมชน : ความยั่งยืน การอนุรักษ์ เพื่อการบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่ เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆดังนี้ ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน วิถีชีวิต ภาษา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม ศีลธรรม จริยธรรม สนุกวิทยศาสตร์ อาหารการกิน การแต่งกาย ความรู้ทักษะอาชีพ

1.3 แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

1.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบททางด้านวัฒนธรรม เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

1.3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

1.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่าง ๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลโดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในพื้นที่ ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

1.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

การศึกษาวิจัยใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่าง ๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษ จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในประชุมเชิงปฏิบัติการ จะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

ผลการวิจัย

1. เส้นทางท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทางหลัก โดยผู้วิจัยเลือกเส้นทางที่ 1 คือ วัดศรีชุม--->วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร--->คุ้มเจ้าหลวง--->เมืองแพร่--->ศาลหลักเมืองแพร่--->คุ้มวิชัยราชา คุ้มโบราณตำนานเมืองแพร่--->พิพิธภัณฑการป่าไม้เมืองแพร่--->วัดพระนอน--->บ้านวงศ์บุรี --->วัดหลวง--->วัดหัวข่วง--->วัดจอมสวรรค์--->พิพิธภัณฑเสรีไทย--->วัดสระบ่อแก้ว--->วัดศรีชุม เพื่อมาบูรณาการการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีประเพณีและขนบธรรมเนียม ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีสภาพแวดล้อมในพื้นที่ ให้ความโดดเด่น ตามสภาพภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ มีการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว ตามแบบวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของคนแพร่ เช่น กาดกองเก่า ถนนคนเดินเมืองแพร่ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน เช่น หัตถกรรมเครื่องเงิน เครื่องทองกับการทำมะขามแก้วของชุมชนบ้านพระนอนและการทำผ้าหม้อฮ่อมของชุมชนบ้านทุ่งโฮ้ง มีการจัดในรูปแบบสาธิตและทดลองการทำอาหารท้องถิ่น โดยเฉพาะขนมจีนน้ำหมูเมืองแพร่ ลาบเมืองแพร่ จะเป็นในด้านการย้อมผ้าหม้อฮ่อม วิธีการตัดเย็บเสื้อผ้า ที่จะสามารถนำมาบูรณาการการจัดการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคแพร่ ได้ทำการบูรณาการในรายวิชาการทศ 20000-1501 วิชา หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วย ศิลปวัฒนธรรมไทย เรื่อง วัฒนธรรมไทย สารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย โดยใช้เส้นทางที่ 1 คือวัดศรีชุม--->วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร--->คุ้มเจ้าหลวง--->เมืองแพร่--->ศาลหลักเมืองแพร่--->คุ้มวิชัยราชา คุ้มโบราณตำนานเมืองแพร่--->พิพิธภัณฑการป่าไม้เมืองแพร่--->วัดพระนอน--->บ้านวงศ์บุรี --->วัดหลวง--->วัดหัวข่วง--->วัดจอมสวรรค์--->พิพิธภัณฑเสรีไทย--->วัดสระบ่อแก้ว--->วัดศรีชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีและขนบธรรมเนียม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ กิจกรรม การท่องเที่ยว ตามแบบวัฒนธรรมและวิธีการดำเนินชีวิตของคนแพร่ เช่น กาดกองเก่า ถนนคนเดินเมืองแพร่ หัตถกรรมเครื่องเงิน เครื่องทองกับการทำมะขามแก้ว ของชุมชนบ้านพระนอนและการทำผ้าหม้อฮ่อมของชุมชนบ้านทุ่งโฮ้งและจัดให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติจริงในรูปแบบสาธิตและทดลองการทำอาหารท้องถิ่น โดยเฉพาะขนมจีนน้ำหมูเมืองแพร่ ลาบเมืองแพร่ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ตั้งคณะกรรมการระดับสถานศึกษา 2) วิเคราะห์กรอบสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย ที่สถานศึกษาศึกษากำหนด 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงจุดเน้น หรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ 4) ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย 5) จัดทำสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย ของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยใบงาน และการศึกษาสถานที่จริง

อภิปรายผลการวิจัย

1. เส้นทางท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ 3 เส้นทางหลัก โดยผู้วิจัยเลือกเส้นทางที่ 1 คือวัดศรีชุม--->วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร--->คุ้มเจ้าหลวง--->เมืองแพร่--->ศาลหลักเมืองแพร่--->คุ้มวิชัยราชา คุ้ม

โบราณตำนานเมืองแพร่-->พิพิธภัณฑการป่าไม้เมืองแพร่-->วัดพระนอน-->บ้านวงศ์บุรี -->วัดหลวง-->วัดหัว
 ช่าง-->วัดจอมสวรรค์-->พิพิธภัณฑเสรีไทย-->วัดสระบ่อแก้ว-->วัดศรีชุม เพื่อมาบูรณาการการจัดการเรียน
 การสอน พบว่า มีประเพณีและขนบธรรมเนียม ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มีสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้มีความโดดเด่น
 ตามสภาพภูมิทัศน์ ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่นั้น ๆ มีการสนับสนุนกิจกรรม การท่องเที่ยว ตาม
 แบบวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิตของคนแพร่ เช่น กาดกองเก่า ถนนคนเดินเมืองแพร่ มีทรัพยากรการท่องเที่ยว
 ของแต่ละชุมชน เช่น หัตถกรรมเครื่องเงิน เครื่องทองกับการทำมะขามแก้วของชุมชนบ้านพระนอนและการทำผ้า
 หม้อฮ่อมของชุมชนบ้านทุ่งไธ้ง มีการจัดในรูปแบบสาธิตและทดลองการทำอาหารท้องถิ่น โดยเฉพาะขนมจีนน้ำ
 หมูเมืองแพร่ ลาบเมืองแพร่และการทำหม้อฮ่อม จะเป็นในด้านการย้อมผ้าหม้อฮ่อม วิธีการตัดเย็บเสื้อผ้า ที่จะ
 สามารถนำมาบูรณาการการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วยศิลปวัฒนธรรมไทย วิทยาลัยเทคนิคแพร่
 สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ (2560:22-27) แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอ
 เมืองแพร่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนผลวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอ
 เมืองแพร่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรพัฒนาด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในเชิงการอนุรักษ์
 วัฒนธรรมเพื่อให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดั้งเดิมไว้และพัฒนาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการ
 พัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดียิ่งขึ้น เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองแพร่ ควรเป็นเส้นทางที่อยู่ในเขต
 เมืองเก่า ซึ่งมีสิ่งปลูกสร้างที่มีอายุนับร้อยปี แต่ละสถานที่มีระยะทางไม่ไกลกันมากและควรมีรถรางนำเที่ยวเพื่อ
 รองรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 3 เส้นทาง คือ วัดศรีชุมถึงวัดสระบ่อแก้ว วัดศรีชุมถึงวัดหลวงและ
 วัดจอมสวรรค์ถึงพิพิธภัณฑเสรีไทย ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
 อย่างยั่งยืนในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่การทำผ้าหม้อฮ่อมของชุมชนทุ่งไธ้ง โดยนำสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน
 นั้นทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนได้ ทางด้านความคิดเห็นและทัศนคติของชาวบ้านต่อแนวทาง
 ในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่คือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน
 ชุมชนการจัดการสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์บุคลากร กิจกรรมการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน
 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวัชรธรรม ศิริเจริญ(2560:65) การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิง
 วัฒนธรรมวิถีไทหล่ม“เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์”ผลการวิจัยพบว่า การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิง
 วัฒนธรรมวิถีไทหล่มให้เป็นแหล่งเรียนรู้และส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน อย่างยั่งยืน” มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและ
 ทดลองเส้นทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการศึกษา
 ข้อมูลด้านเอกสาร และการเก็บข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่อำเภอหล่มเก่า โดยมีการจัด กลุ่มประเภทและความสำคัญ
 ของแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากข้อมูลการศึกษาและสำรวจ
 แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในอำเภอหล่มเก่าเพื่อใช้เป็น องค์ประกอบต่าง ๆ ใน
 เส้นทางท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านชาติพันธุ์ ด้านประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน ด้าน
 สถาปัตยกรรม ด้านประเพณีวัฒนธรรม และวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้านวิถีชีวิต และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและได้นำ
 ข้อมูลมาออกแบบและสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม เพื่อทดลองเส้นทางกับหน่วยงานภาครัฐ

กลุ่มผู้ประกอบการ มัคคุเทศก์ นักวิชาการ นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น จำนวน 50 คน ซึ่งได้นำผลจากการทดลองเส้นทางมาปรับปรุงคู่มือแนะนำเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม โดยใช้ชื่อว่า “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์” และพบว่าคู่มือแนะนำเที่ยวที่นำมาใช้สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้ภายใน 1 วันและสามารถรับทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมได้ตามความสนใจ

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคแพร่ ได้ทำการบูรณาการในรายวิชาการทศ 20000-1501 วิชา หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม หน่วย ศิลปวัฒนธรรมไทย เรื่อง วัฒนธรรมไทย สารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย โดยใช้เส้นทางที่ 1 คือวัดศรีชุม--->วัดพระบาทมิ่งเมืองวรวิหาร--->คุ้มเจ้าหลวง--->เมืองแพร่--->ศาลหลักเมืองแพร่--->คุ้มวิชัยราชา คุ้มโบราณต๋านานเมืองแพร่--->พิพิธภัณฑการป่าไม้เมืองแพร่--->วัดพระนอน--->บ้านวงศ์บุรี --->วัดหลวง--->วัดหัวข่วง--->วัดจอมสวรรค์--->พิพิธภัณฑเสรีไทย--->วัดสระบ่อแก้ว--->วัดศรีชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีและขนบธรรมเนียม ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ กิจกรรม การท่องเที่ยวตามแบบวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของคนแพร่ เช่นภาคกองเก่า ถนนคนเดินเมืองแพร่ หัตถกรรมเครื่องเงิน เครื่องทองกับการทำหม้อของชาวก้าว ของชุมชนบ้านพระนอนและการทำผ้าหม้อฮ่อมของชุมชนบ้านทุ่งไธ้งและจัดให้นักศึกษาได้ลงปฏิบัติจริงในรูปแบบสาธิตและทดลองการทำอาหารท้องถิ่น โดยเฉพาะขนมจีนน้ำหมูเมืองแพร่ ลาบเมืองแพร่และการและการทำหม้อฮ่อม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) ตั้งคณะกรรมการระดับสถานศึกษา 2) วิเคราะห์กรอบสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย ที่สถานศึกษาศึกษากำหนด 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงจุดเน้น หรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ 4) ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย 5) จัดทำสารการเรียนรู้ ภูมิปัญญาไทย ของสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยใบงาน และการศึกษาสถานที่จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hong, H.P., Sheriff, A. and Naeger,S. (2009). ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นแนวทางการเรียนรู้แบบธรรมชาติและค่อย ๆ พัฒนาการเรียนรู้ขึ้นไป อย่างเป็นขั้นตอนคือการวางแผน การดำเนินการและการทบทวน มีการอธิบายอย่างมีเหตุผลถูกต้องแม่นยำและ การสอนที่เป็นขั้นตอนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจง่าย ชำนาญและมีทัศนคติที่ดีในการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งครูสามารถเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับนักเรียนได้สนับสนุนด้านวัฒนธรรมซึ่งส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และใช้ความรู้ร่วมกัน มากกว่าการเน้นที่เทคโนโลยี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรนนท์ ฉายารัตน์** (2564:88) “การท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC”: พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและเพื่อบูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. เส้นทางท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC”: พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จังหวัดระยองนับเป็นอีกเมืองเปี่ยมเสน่ห์ที่ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายให้ดื่มด่ำ สัมผัสความงดงามอย่างไม่รู้จักจบสิ้น“เที่ยวชุมชนระยอง ต้องลองต้องมา” คือชื่อกิจกรรมนำเสนอ 3 เส้นทางอันน่าหลงใหล ทั้งด้านการท่องเที่ยวและช้อปปิ้งสไตล์ไทยๆ เสริมสร้างรายได้และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชนนี้คือกิจกรรมที่จะช่วยสร้างการประชาสัมพันธ์ชุมชนท่องเที่ยว

OTOP นวัตกรรม จังหวัดระยอง ให้เป็นที่รู้จัก ทำให้คนในชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในตลาดทั้ง ในประเทศและต่างประเทศ อันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป โรงเรียนได้มีการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง 2 โดยใช้เส้นทางที่ 1 “ท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC” พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ณ อำเภอบ้านค่าย และอำเภอนิคมพัฒนา เยี่ยมชมโครงการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุขภาพธรรมชาติ ณ โรงเรียนวิบูลวิทยา ชม Unseen แห่งบ้านตาขัน “บ่อปลา นาผักบุ้ง พุงลุงลอย เกษตรพอเพียง” แวะสวนสุขภาพผักไฮโดรโปนิกส์ที่หมู่บ้านซากอ้อย ชิมสินค้า OTOP “หมูเส้นอารมณ์ดี” และ “น้ำพริกหมูขี้ต” ที่ศูนย์ผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนหมู่บ้านซากอ้อยปิดท้ายด้วยการนั่งสามล้อไปดูวิถีชีวิตการป็นเก็บหมากของชาวบ้านอำเภอบ้านค่าย ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) คณะกรรมการระดับสถานศึกษา 2) วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด 3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อจะได้ทราบถึงจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ 4) ศึกษา/วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาเป็น ข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น 5) จัดทำสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอนโดยอาศัย ใบงาน การจัดทำสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฤทัยพรรณ ทองจับ (2564:87) ประเพณีชักพระ:การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สตูล ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สตูล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. การบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยการบูรณาการประเพณี ชักพระ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการด้วย การกำหนดแนวทางวิธีการศึกษาทางประวัติศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ของ โรงเรียนบ้านคลองขุด พร้อมเปิดโอกาสและส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษาชี้แนะ และสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับคณาจารย์และบุคลากรทั้งหมด 2. การจัดรายวิชาการเรียนการสอน โดยการจัดรายวิชาการเรียนการสอน การบูรณาการ ประเพณี ชักพระ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการด้วยการยึดหลักการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การวิเคราะห์รายวิชาและการพัฒนาสมรรถนะของรายวิชา 3. กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการประเพณี ชักพระ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการด้วย การศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม 4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบูรณาการประเพณี ชักพระ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องดำเนินการด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะพัฒนาทักษะ คุณภาพชีวิต การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การ

สืบสานวัฒนธรรมประเพณีไทย การมีส่วนร่วมกับชุมชน การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การกระตุ้นชี้แนะให้ตระหนัก และเข้าใจ สำนึกวิถีชีวิตของตนที่อาศัยอยู่ โดยการบูรณาการวิธีการทางประวัติศาสตร์ดังมี 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) กำหนดประเด็น 2) รวบรวมหลักฐาน 3) การวิเคราะห์ ตีความ ประเมินหลักฐาน 4) สรุปเชื่อมโยงข้อเท็จจริง 5) นำเสนอข้อเท็จจริง 5. การประเมิน จากการตรวจผลงานนักเรียน แสดงได้ว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ทั้ง 5 ขั้นตอนเป็นอย่างดีโดยการบูรณาการประเพณี ชักพระ สามารถนำเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในหัวข้อประเพณีชักพระ ในภาพรวมนักเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วรวิทย์ นิเทศศิลป์ และขวลิต ขอดศิริ (2560 : 79-83)** เรื่อง การบูรณาการเรียน การสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนและถอดบทเรียนในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนการสอนเรื่อง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบ บูรณาการ พบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมากที่น่าสนใจและพบว่าแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจและสามารถนำไปบูรณาการในการเรียนการสอน เรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน วัดศรีสุพรรณ 2) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านถวาย และ 3) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านป่าตาล นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ ประกอบ พบว่า ในแต่ละท้องถิ่นที่ได้เลือกทำการศึกษา มีความน่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น 2. การศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียน การสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้านนาแบบบูรณาการ พบว่า นิสิตของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ มีความสนใจเป็นอย่างมาก โดยการตั้งใจฟังการ ให้ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและตั้งใจในการ ผลิตชิ้นงานของตนเองทั้ง 3 แหล่งเรียนรู้หลังจากการเรียนรู้เสร็จสิ้น นิสิตได้ทำการสะท้อนคิด ในกิจกรรมแต่ละแหล่งการเรียนรู้โดยอยากให้มี กิจกรรมเช่นนี้อีก และใช้เวลาในการผลิตชิ้นงาน มากกว่านี้ เพราะชิ้นงานที่ผลิตขึ้นเป็นเพียงจุดเล็กๆ ที่จะทำให้เกิดทักษะในการทำงาน โดยทักษะในการทำงานในครั้งนี้เกิดองค์ความรู้หลายอย่าง นอกจากความสนใจที่ตนเองอยากศึกษา คือ การได้ค้นพบว่าการทำงานของตนเองจะทำให้เกิดการวางแผนการทำงาน การฝึกความอดทน ความมุ่งมั่นพยายาม ที่ทำให้ชิ้นงานประสบผลสำเร็จและอีกประการหนึ่งคือการแก้ปัญหา ซึ่งตนเองจะนำข้อค้นพบที่ได้ไปฝึกเยาวชนในอนาคต ซึ่งนิสิตได้เรียนในสาขาการศึกษา ก็จะสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรม และเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ ในการทำงานในอนาคต ทั้งงานเดี่ยว งานคู่และงานกลุ่ม 3. การถอดบทเรียนในการจัดการเรียน การสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้านนาแบบบูรณาการพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 3.1 ด้านแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในเรื่อง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา แบบบูรณาการเช่น อำเภอหางดงจังหวัดเชียงใหม่ มีเอกลักษณ์ด้านหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงทั้งงาน ประเพณีจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ไม้

แกะสลักและเป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของคน ในชุมชนท้องถิ่น ส่วนชุมชนวัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีคุณค่า ในงานประเพณี เครื่องเงิน หรือภาษาถิ่น เรียกว่า “คว้เงิน” (คว้ เป็นภาษาถิ่นแปลว่า “สิ่งของเครื่องใช้”) กลายมาเป็น “คว้เนียม” หรือเป็นการใช้ภูมิเนียมในการสร้างสรรค์ผลงาน หัตถกรรมแทน แต่ยังคงเดินเส้นและคงรูปแบบลวดลายตามภูมิปัญญาเดิมอยู่มีเอกลักษณ์ในการทำเครื่องเงิน ปัจจุบันมีการนำเอาวัสดุภูมิเนียม มาคุณลาย (ต้องลาย) เป็นแผ่นภาพ ซึ่งเป็นการประยุกต์มาจากขั้นตอนการทำลวดลาย บนเครื่องเงินของชาวบ้านวัวลาย โดยแผ่นภาพมีการสร้างสรรค์ทั้งลวดลายล้านนาโบราณและแบบประยุกต์แผ่นภาพคุณลายมีทั้งขนาดใหญ่ที่นิยมนำ มาตกแต่งอาคาร จนกระทั่งถึงแผ่นขนาดเล็กที่นำมาเป็นของที่ระลึก อุโบสถเงิน เป็นนวัตกรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน หัตถกรรม เครื่องเงินของชุมชน วัดศรีสุพรรณ โดยใช้เงินบริสุทธิ์ประดับส่วนที่สำคัญปลอดภัยและอะลูมิเนียมคุณลาย (ต้องลาย) ประดับทั้งหลัง เป็นการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลงานชิ้นเดียวในโลกที่ครูสลา ชุมชนวัดศรีสุพรรณ จวบจนถึงปัจจุบัน 3.2 ด้านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาใดที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนายังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง แต่ก็พยายามที่จะอนุรักษ์ประเพณีในการทำภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมได้จะต้องมีหลายด้าน สิ่งที่สำคัญในปัจจุบันที่จะสื่อว่าอะไรที่ทําเป็นกิจกรรม ทำให้คนรุ่นใหม่ส่งสืบทอดกันเก๋าก็ช่วยกัน ทำนอกเหนือจากจารีตประเพณีสิบสองเดือน 3.3 ด้านอนาคตการเรียนการสอน ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา แบบบูรณาการเรียนการสอนในโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตลอดจน วิทยาลัย อาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย ประกอบกับให้ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้เน้นผู้เรียนให้การศึกษาทักษะมากขึ้น โดยการคิดออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความคิด สร้างสรรค์และคิดแปลกใหม่ โดยตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า ซึ่งสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมในครัวเรือน ควรมีการเตรียมเยาวชนและผู้สนใจ ตลอดจนนักท่องเที่ยวเปิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ระยะสั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมเส้นทางการท่องเที่ยวและเส้นทางในการจัดกิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ของแหล่งเรียนรู้นั้น ๆ การเรียนการสอนด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการนั้น จะมีรูปแบบใหม่ๆ เช่น ห้องเรียนออนไลน์ไปสู่สถานที่สำคัญเทศบาลตำบล / องค์การบริหาร ส่วนตำบล แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น และชุมชนของตนเองจะเป็นจุดเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ใน ท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี 4. การเผยแพร่การบูรณาการเรียนการสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่าสิ่งที่สามารถดึงดูดให้เยาวชนและคนทุกช่วงวัยเห็น คุณค่าได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกร่วม เริ่มตั้งแต่ท้องถิ่นของตนเอง โดยการให้ชุมชนของตนเองมองเห็นคุณค่าในท้องถิ่นโดยไม่ลืมรากเหง้าและภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไปสู่ในระดับสถานศึกษา ดังความโดดเด่นของครูภูมิปัญญาหาท้องถิ่นความรู้ การถ่ายทอดโดยสถานศึกษา จัดกิจกรรมในช่วง ว่าง ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้กิจกรรมเสริมหลักสูตร บูรณาการในกลุ่มสาระหรือข้ามกลุ่มสาระ การเรียนรู้มีการบูรณาการในกิจกรรมของโรงเรียน ในแผนงานประจำปีมีการทำแผนพัฒนาการศึกษา ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่ ให้สามารถร่วมกันสร้างสรรค์โดยการ จัด เวทีร่วมระดับตำบล อำเภอ

หรือจังหวัด มีการแข่งขันและการประกวดสื่อที่เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานของ นักเรียนในสื่อเว็บไซต์ของโรงเรียน สื่อไวเนล วารสารต่าง ๆ และรายงานการประเมินตนเองของ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ นิเทศศิลปะ (2560:10) การบูรณาการเรียนการสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา ผลการวิจัยพบว่าการจัดการเรียนการสอนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมบูรณาการท้องถิ่นล้านนา พบว่า แดนดินล้านนาทางภาคเหนือของประเทศ มีเส้นทางวัฒนธรรมที่หลากหลายที่จะศึกษาเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น รวมศิลปะหลากหลายวัฒนธรรม ถิ่นอายุวัฒนธรรม ล้านนาสามารถสัมผัสได้ภายใต้แหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตตั้งนั่งามเงินเครื่องเงินล้ำค่าวัดศรีสุพรรณ ลายแกะไม้ชุมชน สองฝั่งคลองบ้านถวายและหมู่บ้านปั้นดินยี่มได้บ้านป่าตาลส่วน การศึกษาพฤติกรรมจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยสัมผัสโดยตรงสังเกตเห็นผู้เรียนมีความภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการรักษาวัฒนธรรมล้านนา เกิดความ สนใจใคร่รู้เป็นอย่างมาก สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน ได้โอกาสสร้างสรรค์ออกแบบ และผลิตชิ้นงาน และการถอดบทเรียนการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการสามารถสกัดองค์ความรู้ได้ 3 ด้านคือ 1. ด้านแหล่งเรียนรู้มีวัฒนธรรมสถานที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการได้ 2. ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา การทำให้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม ให้คงอยู่ ควรสืบสานอนุรักษ์ประเพณีอย่างสร้างสรรค์จารีตประเพณีสืบสองเดือนบรรจุไว้ในบทเรียนทุกช่วงชั้นและ 3. ด้านอนาคตองค์กรสถานศึกษาทุกระดับมีบทบาทสำคัญต่อการบูรณาการเรียนรู้อยู่ทั้งในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยครูผู้สอนเป็นโค้ชทำการเรียนรู้ให้หน้าสนใจเน้นการฝึกทักษะ ผ่านกิจกรรมในแหล่งชุมชนสร้างสรรค์ มองเห็นคุณค่าในท้องถิ่นร่วมกันโดยไม่ลืมรากเหง้าและภูมิปัญญา

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1.1 การวิจัยที่สามารถตอบสนองงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษาเชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชนศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้นเพื่อใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน

1.2 ควรมีการศึกษาเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวในหลากหลายมิติ เช่น เส้นทางท่องเที่ยววัดเส้นทางเยี่ยมวิถีชีวิตของท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้เกิดความหลากหลายเพื่อการบูรณาการจัดการเรียนการสอนเพิ่มในสาระการเรียนรู้อื่นๆ

1.3 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการจัดการเรียนการสอนทั้งจังหวัดแพร่ เจาะลึกรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในแต่ละอำเภอ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีต่อจังหวัดแพร่

1.4 ควรมีการศึกษาแบบองค์รวม ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม เพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- ครรชิต พุทธโกษา.(2554). **คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์**.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช).
- ทิวาวรรณ ศิริเจริญ.(2560). การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทหล่ม “เที่ยวไทหล่ม เมืองสงบ มากเสน่ห์”.รายงานการวิจัย สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ในตะวัน กำหอม.(2559). การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยทองสุข.
- พรรณเพ็ญ วัฒนมงคลลาภ.(2560). แนวทางในการพัฒนาชุมชนในเขตอำเภอเมืองแพร่ให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน.การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.
- พัชรี ทองเรือง.(2560). รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช.
- พินสุดา สิริธรรังศรี.(2555). การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชน: บรรณาธิการ. ประสพการณ์จากการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: DPU Cool print.
- ฤทัยพรรณ ทองจับ.(2564). ประเพณีชักพระ:การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านคลองขุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม. วิทยาลัยทองสุข.
- วรนนท์ ฉายรัตน์.(2564). “การท่องเที่ยวเศรษฐกิจตามเส้นทาง EEC”: พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อบูรณาการการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโรงเรียนนิคมสร้างตนเองจังหวัดระยอง. หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม. วิทยาลัยทองสุข.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์ และชวลิต ขอดศิริ.(2560).การบูรณาการการเรียนการสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา.วิทยานิพนธ์ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ.(2551). คีนสุราษฎร์: ทางเลือกและทัศนะวิจารณ์ว่าด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน.กรุงเทพมหานคร: เทียนวรรณ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2551).การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค
- Hong, P.Y., A. Sheriff and S. Naeger. (2009). A Bottom-up Definition of Self- sufficiency:Voices from Low-income Jobseekers. Qualitative Social Work. 8(3): 357-376.

สมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
Executive Competence and Personnel work of Educational Personnel
Wat Sukwararam School, Don Tum District, Nakhon Pathom Province

จุฑาทิพย์ อินทพัทธ์
ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Juthathip Inthaphak
Dr. Sopee Wiwatchankit
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 7, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะเชิงบริหาร 2) ศึกษาระดับการบริหารงานบุคคล 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson's product correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมรรถนะเชิงบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร รองลงมาคือด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ และอันดับสุดท้ายคือด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ 2) งานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการส่งเสริมวินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือด้านการวางแผน อัตรากำลัง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และอันดับสุดท้ายคือด้านการออกจากราชการ 3) ความสัมพันธ์ของสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : สมรรถนะเชิงบริหาร, งานบุคคล, การบริหาร

Abstract

This research aims to 1) Study the level of executive competency. 2) Study the level of personnel management 3) Study the relationship between administrative competency and personnel work of personnel. Education at Wat Sukwararam School, Don Tum District, Nakhon Pathom Province The sample group was 18 educational personnel. The instrument used was a questionnaire. data analysis Percentage, mean, and standard deviation determination and correlation by Pearsion's product correlation coefficient.

The results showed that 1) Overall management competency is at a high level. When considering each aspect, it was found that the first place was in communication competence, followed by competence in teamwork. competence in planning and management and lastly, in Strategic Practice Competency. 2) Overall personnel work is at a high level. Considering each item, it was found that the first place was the promotion of moral and ethical discipline for government teachers and educational personnel, followed by the workforce planning. Nomination and Appointment Disciplinary action and punishment and the last rank is in the field of retirement.3) The relationship of administrative competency and personnel work of educational personnel at Wat Sukwararam School, Don Tum District, Nakhon Pathom Province. Overall, the positive relationship was at a moderate level. statistically significant at 0.01 level

Keywords: Executive Competency, Personal work, Administration

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาของชาติ การบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียนของตนด้วยวิธีการบริหารจัดการที่หลากหลายจากสภาพในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงจากผลที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข่าวสารและการแข่งขันที่ไร้พรมแดน ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ผู้บริหารจึงต้องมีการนำสมรรถนะต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการสื่อสารที่กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ความเป็นผู้นำมีความสามารถในการสื่อสารที่กระตุ้นให้บุคลากร

ในองค์กรได้ใช้ศักยภาพที่ดีที่สุดทำให้เกิดผลสูงสุด มีทักษะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่ก้าวทันกับยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำทั้งทางด้านการบริหาร และในฐานะผู้ปกครองที่สร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญกำลังใจ ภายใต้การปกครองของตน ทำให้ครูเกิดพลังในการพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีสติปัญญาสูงขึ้น ผู้บริหารที่มีสมรรถนะจะสามารถทำให้การดำเนินงานต่างๆ ของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.2552:1ก)

การบริหารงานบุคคลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถทางการบริหารอย่างหนึ่งซึ่งต้องการ ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารเพื่อนำองค์กรสู่ความก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เกิดความพร้อมสู่สังคม องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงหันมาให้ความสนใจและมุ่งเน้นในการบริหาร“คน”มากขึ้น เนื่องจากสังคมในยุคนี้มีการแข่งขันกันที่ระดับทุนความรู้ขององค์กร และทุนความรู้ขององค์กรที่สำคัญที่สุดก็คือ “ทุนมนุษย์” เหตุเพราะทุนมนุษย์หรือทรัพยากรบุคคลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารและการสร้างคุณค่าให้กับองค์กรทุกองค์กร ความรู้ความสามารถ ทักษะและเจตคติที่รวมกันเป็นสมรรถนะ(Competencies)ของบุคคลจึงมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารเพราะสิ่งที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 นี้ คือ การเปลี่ยนแปลงมากมาย ลักษณะงานจะมีความซับซ้อนมากขึ้น ต้องอาศัยภูมิปัญญาและสมรรถนะจากผูปฏิบัติที่จะต้องจัดการความซับซ้อนทั้งของบุคคลและงานได้ (พิชามญชุ์ ลาวชัย.2562:3)จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ทำให้การสร้างความพร้อมด้านบุคคลมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานในองค์กรมาก ทั้งบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ต้องเร่งสร้างและสรรหาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นำมาสู่การทบทวนบทบาทใหม่ผ่านการปฏิรูปการศึกษาและระบบราชการ การจัดการและโครงสร้างการบริหารที่กำหนดคุณสมบัติตามตำแหน่งและอำนาจบริหารอย่างเป็นอิสระมากขึ้น ดังนั้น ความต้องการขององค์กรยุคใหม่จึงต้องทบทวนและให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์เพื่อมุ่งพัฒนาทุนมนุษย์ที่เน้นความรู้ ทักษะหรือสมรรถนะที่ติดตัวบุคคลในองค์กรปัญหาที่พบบ่อยครั้ง คือ สมรรถนะของผู้บริหารไทย ตามคำกล่าวของรุ่งแก้วแดง (2546) ที่ระบุว่า ในระบบการบริหารการศึกษา ผู้บริหาร คือ บุคคลที่สำคัญที่สุด หากที่ผ่านมากลับพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาของไทยยังไม่ถือว่าเป็นมืออาชีพ เนื่องจากไม่ได้คุมเข้มเรื่องคุณสมบัติของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นผู้บริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ขาดทักษะในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งถือเป็นกระบวนการทางการบริหารอย่างหนึ่งที่สำคัญยิ่ง ดังนั้น หากต้องการให้สถานศึกษาพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรด้วย (พิมพ์พิชชา บุญสืบสันติ.2558: 3-5)

การพัฒนาในการบริหารงานด้านต่างๆ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วแต่ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลยังคงอยู่ยอมน่งกระทบไปถึงการบริหารงานอื่นๆ ได้เช่นกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจใน การวางนโยบาย การวางแผน การศึกษาที่เป็นระบบ ขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน จึงทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (Damnoen, Siri, Supattho & Kaewwilai.

2021) ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ (วิชาพัชญ์ โหนะ. 2563) เพื่อนำไปใช้พัฒนาแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ให้เกิดคุณภาพต่อการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป (Songsraboon, Thongtao, Damnoen & Huanjit. 2021)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยการดำเนินงานตามนโยบายและแผนการดำเนินการในตัดสินใจ และการร่วมคิดร่วมทำ ผู้บริหารต้องเน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนบรรลุประสิทธิผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการบริหารงานบุคคลต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนโยบายและทิศทางการบริหารงาน การบริหารงานบุคคลถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารไม่ว่าองค์กรนั้นจะปฏิบัติงานด้านใด ถ้ามีการบริหารงานบุคคลบกพร่ององค์กรนั้นก็พัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าได้ยาก เพราะงานทุกอย่างจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคคลที่ได้รับมอบหมายงาน การพัฒนาบุคลากรเป็นการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล เนื่องจากความเจริญของวิทยาการต่าง ๆ ตลอดจนเทคนิคในการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ว่าวิทยาการและหน้าที่ความรับผิดชอบจะได้เปลี่ยนแปลงไป การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังคงเป็นภารกิจสำคัญ ที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ โดยนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยรู้จักแสวงหาและคัดเลือกครูเข้ามาทำงานอย่างเหมาะสม พร้อมทั้งรู้จักการกระตุ้นให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่และพึงพอใจในงานนั้นๆ อีกด้วยและยังเป็นการใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างบรรยากาศที่ดีระหว่างสมาชิกกับองค์กร ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าของบุคคลเพื่อให้ได้คนดีมีความสามารถ มีความทุ่มเทและมีความสุขในการทำงาน (นิรุทธิ์ พิกุลเทพ.2558:60) การศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพลเมืองของประเทศ ซึ่งส่งผลต่อความเจริญและการพัฒนาประเทศในทุกด้าน การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขอีกทั้งตามจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญามีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในระดับที่เหมาะสม (ทิพสุคนธ์ บุญรอด และมัทนา วัฒนอมศักดิ์.2564 :16)

จากที่กล่าวมา ผู้ศึกษาเห็นว่าถึงแม้จะมีการพัฒนาในการบริหารงานด้านต่าง ๆ อย่างดีอยู่แล้ว แต่ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลยังคงอยู่ย่ำเยอเยยส่งผลกระทบต่อการบริหารงานอื่นๆ ได้เช่นกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนนโยบาย การวางแผนการศึกษาที่เป็นระบบ ขาดความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน จึงทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านต่างๆ เพื่อนำไปใช้พัฒนาแก้ไขปัญหา และ

ขับเคลื่อนนโยบายต่าง ๆ ให้เกิดคุณภาพต่อการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐมเพื่อจะได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรโรงเรียนวัดสุขวรารามอำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม จำนวน 18 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร
 - 1.2 ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ
 - 1.3 ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม
 - 1.4 ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง

- 2.2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
- 2.3 ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
- 2.4 ด้านการออกจากราชการ
- 2.5 ด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย มากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check List) โดยมีคำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรที่กำหนดไว้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ ลิเคอร์ท(Likert.1989.pp:213 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

คะแนน 5	หมายถึง	ระดับสมรรถนะมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	ระดับสมรรถนะมาก
คะแนน 3	หมายถึง	ระดับสมรรถนะปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	ระดับสมรรถนะน้อย
คะแนน 1	หมายถึง	ระดับสมรรถนะน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม. 2559: 28)

คะแนน 5	หมายถึง	ระดับสมรรถนะมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	ระดับสมรรถนะมาก
คะแนน 3	หมายถึง	ระดับสมรรถนะปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	ระดับสมรรถนะน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับสมรรถนะน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าย่อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้เชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .972

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมทั้งหมด 18 ชุด เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนมกราคม 2565

3.3 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากรกรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษานำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำ

แบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์(Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

ตอนที่ 3 ระดับการบริหารงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์(Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า	สมรรถนะมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า	สมรรถนะมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า	สมรรถนะปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า	สมรรถนะน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า	สมรรถนะน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient อ้างถึงในในตะวัน กำหอม 2559:116) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้

สูงกว่า 0.90	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
0.71-0.90	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.30-0.70	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ต่ำกว่า 0.30	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.0	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผล

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 10คน คิดเป็นร้อยละ 55.55 มีอายุสูงกว่า 40 ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 การศึกษาระดับระดับปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 77.77 ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.88 ตามลำดับ

2.สมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร รองลงมา คือด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ และอันดับสุดท้ายคือด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังตาราง

	สมรรถนะเชิงบริหาร	μ	σ	ระดับ สมรรถนะ	อันดับที่
1	ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร	4.05	0.17	มาก	1
2	ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ	4.00	0.52	มาก	3
3	ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม	4.00	0.20	มาก	2
4	ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์	3.79	0.88	มาก	4
	รวม	4.11	0.17	มาก	

2.1 ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือผู้บริหารในสถานศึกษาแสดงออกด้วยกิริยาท่าทางและน้ำเสียงได้ อย่างเหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานการณ์ต่าง ๆ รองลงมา คือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถใช้ทักษะการสื่อสารด้านการพูด ด้านการเขียน และด้านการฟัง สื่อความหมายได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเหมาะสม ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถเลือกและใช้สื่อ และเทคนิควิธีการ ในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดหรือข้อสรุปจากการประชุมมาพัฒนาคุณภาพงานด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถพูดจูงใจ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเชื่อถือ ศรัทธา มีความคิดคล้อยตาม และปฏิบัติตามคำแนะนำตามลำดับ

2.2 ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน รองลงมา คือผู้บริหาร ในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการงานให้บรรลุ เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพในระยะเวลาที่กำหนด ผู้บริหาร ในสถานศึกษาสามารถจัดหา จัดสรร และใช้ ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถบริหารการเงินและงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และอันดับสุดท้ายคือผู้บริหารในสถานศึกษา กำกับติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามลำดับ

2.3 ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถมีภาวะผู้นำ สามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ รองลงมา คือ ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถมอบหมายงานให้สมาชิกในทีมได้ อย่างเหมาะสม ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองด้านการบริหารจนเป็นที่ยอมรับ และอันดับสุดท้ายคือ ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมาย บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตามลำดับ

2.4 ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถนำหลักการบริหารโครงการมา ใช้ได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถกำหนดแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ขององค์กร ผู้บริหารใน

สถานศึกษาสามารถวิเคราะห์กลยุทธ์ขององค์กร เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถปรับตัวอย่างทันทั่วทั้งที่ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม และอันดับสุดท้ายคือผู้บริหารในสถานศึกษาสามารถควบคุม ติดตามและ ประเมินผลกลยุทธ์ให้สำเร็จตามที่เป้าหมายกำหนดไว้อย่าง เป็นรูปธรรมตามลำดับ

3. งานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอคอนทูน จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และอันดับสุดท้ายคือด้านการออกจากราชการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือมีสร้างระบบการทำงานด้านบุคลากร รองลงมา คือ มีการกำหนดแผนงานเพื่อดำเนินงานบุคลากร มีวิธีการการระบุตำแหน่งของอัตรากำลัง มีการกำหนดอัตรากำลัง เพื่อให้ครอบคลุมในระยะยาว และอันดับสุดท้ายคือมีการกำหนดล่วงหน้าเกี่ยวกับอัตรากำลัง ตามลำดับ

3.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือการเสาะหาบุคคล บรรจุ และจงใจให้เข้าทำงาน รองลงมา คือ การคัดเลือกบุคลากรภายในให้เข้ามารับตำแหน่งงาน การกำหนดบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่งขององค์กรการคัดเลือกบุคคลมาเป็นครูที่มีความสอดคล้องกับโครงสร้างขององค์กร และอันดับสุดท้ายคือการสรรหาบุคลากรภายนอกเข้าทำงานตามลำดับ

3.3 ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือการปฏิบัติตน ยึดถือข้อบังคับของสถานศึกษา รองลงมาคือการกำหนดข้อบังคับของสถานศึกษา การทำกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับวินัย และการรักษาวินัย การนิเทศเสนอแนะให้ข้าราชการครูในองค์การเดียวกันอยู่ในระเบียบวินัย และรักษาวินัย และ อันดับสุดท้ายคือการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครูที่ละเมิดข้อปฏิบัติของสถานศึกษา ตามลำดับ

3.4 ด้านการออกจากราชการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือการนิเทศเกี่ยวกับความผิดต้องโทษทางวินัยแก่ข้าราชการครู รองลงมาคือ การรายงานผลการพิจารณาความผิดของบุคลากร การจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับข้าราชการครูที่เกษียณอายุราชการ การเชิญให้ข้าราชการครูที่พ้นจากหน้าที่ราชการกลับเข้ามาทำการสอนในสาขาวิชาที่ขาดแคลน และอันดับสุดท้ายคือ การปฏิบัติตนที่ดีในหน่วยงาน เพื่อไม่ให้ต้องโทษทางวินัย ตามลำดับ

3.5 ด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือมีจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ รองลงมาคือ

มีจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ มีจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีจรรยาบรรณต่อตนเอง และ อันดับสุดท้ายคือมีจรรยาบรรณต่อสังคม ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะเชิงบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการงานบุคคล เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการสรรหาบรรจุแต่งตั้ง รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการทางวินัยและลงโทษ ด้านการออกจากราชการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง เท่ากับ ด้านส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

4.1 ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร กับงานบุคคล มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ เท่ากับ ด้านการออกจากราชการเท่ากับด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และอันดับสุดท้ายคือด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ตามลำดับ

4.2 ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ กับงานบุคคล มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมาคือด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เท่ากับด้านการออกจากราชการเท่ากับด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ อันดับสุดท้ายคือด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ตามลำดับ

4.3 ด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม กับงานบุคคล มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ รองลงมาคือด้านการวางแผนอัตรากำลัง เท่ากับด้านการออกจากราชการ เท่ากับด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ตามลำดับ

4.4 ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ กับงานบุคคล มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมาคือด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เท่ากับด้านการออกจากราชการ เท่ากับด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ อันดับสุดท้าย คือด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะเชิงบริหารของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านสมรรถนะในการสื่อสาร รองลงมา คือด้านสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ และอันดับสุดท้ายคือด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **พิชามญช์ ลาวชัย** (2562 : 7 - 8) เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสงครามผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ สมรรถนะในการบริหารตนเอง สมรรถนะในการตระหนักรู้เรื่องโลกาภิวัตน์ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม สมรรถนะในการสื่อสาร สมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ สมรรถนะในการปฏิบัติ เชิงกลยุทธ์ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.18-0.24 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

2. งานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านการส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และอันดับสุดท้ายคือด้านการออกจากราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **จิราพร กุลนิล** (2562:59) ความพึงพอใจในการบริหารงานบุคคลของครูโรงเรียนชุมชนวัดขันเงิน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการวางแผนอัตรากำลัง รองลงมาคือด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการดำเนินการ ทางวินัยและการลงโทษ และอันดับสุดท้ายคือด้านการออกจากราชการและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พิชามญช์ ลาวชัย** (2562 : 7 - 8) เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ การเจรจาต่อรอง การให้ข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องการให้ความยุติธรรมความมั่นคงในงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้ค่าตอบแทนหรือสิ่งจูงใจ การวางแผนกำลังคน การพัฒนา การสรรหา การนำเข้าสู่หน่วยงาน การคัดเลือก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.20-0.32 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ของสมรรถนะเชิงบริหารกับงานบุคคลของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนวัดสุขวราราม อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสมรรถนะเชิงบริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการงานบุคคล เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการสรรหาบรรจุแต่งตั้ง รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการทางวินัยและลงโทษ ด้านการออกจากราชการ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการวางแผน อัตรากำลัง เท่ากับ ด้านส่งเสริมวินัยคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชามญช์ ลาวชัย (2562 : 7 - 8) เรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหาร ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการให้ค่าตอบแทนหรือสิ่งจูงใจ (Y10) มากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาลำดับแรกคือ สมรรถนะของผู้บริหาร ด้านสมรรถนะในการปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการวางแผนกำลังคน มีค่า ความสัมพันธ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาลำดับที่สองคือ สมรรถนะของผู้บริหาร ด้านสมรรถนะในการบริหารตนเอง มี ความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการให้ความยุติธรรม ความมั่นคงในงาน ค่าความสัมพันธ์ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สมรรถนะของผู้บริหาร ด้านสมรรถนะในการวางแผนและการบริหารจัดการ มี ความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน(Y6) มีค่า ความสัมพันธ์น้อยที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับมิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับงานบุคคลในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย และชัดเจนมากขึ้น

1.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยควรศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สังเกต สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นกว่าเดิม เกิดความหลากหลายในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร กุลนิล.(2562). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคลของครูโรงเรียนชุมชนวัดขันเงิน อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา :วิทยาลัยทองสุข
- ทิพสุคนธ์ บุณรอด และ มัทนา วังถนอมศักดิ์.(2564). ภาพผู้นำมุงบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารศิลปการจัดการ 5(2),486-500

ในตะวัน กำหม่อม.(2559).การวิจัยทางการศึกษา. มหาสารคาม: โรงพิมพ์ที่คอม.

- พิชามญช์ ลาวชัย.(2562). สมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา.สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา.ภาควิชาการบริหารการศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยศิลปากร
- พิมพ์พิชชา บุญสืบสันติ.(2558). สมรรถนะการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต3.สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภิกษาพัชญ์ โทนา.(2563). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0. หลักสูตร ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- รุ่ง แก้วแดง.(2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2560). แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560 – 2579.กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- Damnoen, P. S., Siri, P., Supattho, P. S., & Kaewwilai, K. (2021).The Development of Student Characteristics in According to the Nawaluk Framework of the Buddhist integration of Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College. Asia Pacific Journal of Religions and Cultures,5(2),126-135.
- Songsraboon, R., Thongtao, J., Damnoen, P. S., & Huanjit, P. S. (2021). Course Management Based on Outcome-Based Education (OBE) of Learning by Working in Real Conditions. Turkish Journal of Physiotherapy and Rehabilitation, 32(3), 20491 – 20499.

หลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา
วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
Good governance principles and academic administration behavior of educational
personnel at Sukhothai Vocational College

ชรินทร์ทิพย์ ศรีเตวีต
ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ในตะวัน กำหม่อม
วิทยาลัยทองสุข
Charinthip Sritawet
Dr. Sopee Wiwatchankit
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 7, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาธรรมาภิบาล 2) ศึกษาพฤติกรรม
การบริหารงานวิชาการ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรม
การบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
ประชากรครั้งนี้ คือ ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ
บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 72 คนเครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล
ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
(Pearson's product correlation coefficient)

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 58 คน อายุ 30-40 ปี จำนวน 48
คน การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 64 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 53 คน 1) หลัก
ธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านหลักนิติธรรม รองลงมา คือด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความ
โปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และอันดับสุดท้ายคือด้านหลักความคุ้มค่า 2)
พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยโดยภาพรวม อยู่
ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด รองลงมา คือด้าน
งานแผนกวิชาที่เปิดสอน ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและประเมินผล ด้านงาน
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และอันดับสุดท้ายคือ ด้านงานสื่อการเรียนการสอน 3)ความสัมพันธ์ของหลักธรร

มาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, พฤติกรรมการบริหาร, งานวิชาการ

Abstract

This research aims to 1) To study the level of good governance 2) to study the level of academic administration behavior 3) to study the relationship of good governance and academic administration behavior of educational personnel at Sukhothai Vocational College This population is the population studied in this study, which is 72 educational personnel. The instrument used was a questionnaire. data analysis Finding Percentage, Mean, and Standard Deviation and find a relationship by Pearson's product correlation coefficient.

The results of the research found that most of the respondents were female, 58 people aged 30-40 years old, 48 people with bachelor's degree, 64 people with less than 10 years of work experience, 53 people.1) Overall good governance of educational personnel at Sukhothai Vocational College is at a high level. When considering each aspect, it was found that the first place was the rule of law, followed by the moral principle. The principle of transparency the principle of participation Responsibility And the last is the value principle.2) Academic administration behaviors of educational personnel at Sukhothai Vocational College as a whole at a high level When considering each item, it was found that the first place was in the field of Academic Services and the Library, followed by the department of the subjects offered. in the field of curriculum development work Measurement and evaluation work in the field of vocational education in the bilateral system and the final ranking is Teaching media work 3) The relationship of good governance principles and academic administration behaviors of educational personnel at Sukhothai Vocational College, as a whole, had a positive correlation at a moderate level. statistically significant at 0.01 level

Keyword: Good governance principles, Administrative behavior, academic work

บทนำ

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ซึ่งในมาตรา 6 บัญญัติว่าการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในทางด้านวิชาชีพพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทย การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และการมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551.1-4 อ้างถึงใน วรภพ ไพรวลัย.2558:5)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึง มานานแล้วในสังคมตะวันตก แต่ได้มีการกล่าวถึงอย่างจริงจังในประเทศแถบเอเชียตะวันออก และตะวันออกเฉียงใต้เมื่อไม่นานมานี้ การบริหารจัดการที่ดีเป็นหลักการทำงานสำหรับองค์กร ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยตามเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา แก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติหรือป้องกันภัยอันตรายที่อาจจะมีในอนาคต อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องความเป็นคนไทยในกระแสโลกยุคปัจจุบัน การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และแนวนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ การผลิตและพัฒนาากำลังคนอาชีวศึกษาสู่สากล พ.ศ. 2555 - 2569 ในยุคปัจจุบันของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีประเด็นสำคัญหลายด้าน โดยเฉพาะ การยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาและการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นผลมาจากการกระจายอำนาจการบริหารตาม มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้านการบริหารวิชาการด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป และด้านงบประมาณ คณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้แนวทาง Strategic Performance, Based Budgeting: SPBB และ Formula Funding โดยการจัดงบประมาณตาม ความจำเป็นพื้นฐานมีความเสมอภาค และตลอดถึงการสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา (ณชร ครอบคอบ. 2563:4)

การบริหารวิชาการของอาชีวศึกษา นั่นคือ ความท้าทายในด้านการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในการพัฒนา ให้สอดคล้องกับอาชีพ เป็นที่ทราบกันดีว่าการพัฒนา

สมรรถนะของนักเรียนอาชีวะนั้น มิใช่เพียงการเรียนรู้เพื่อให้ได้รับ ความรู้ความเข้าใจเท่านั้น แต่นักเรียนจะต้องสามารถปฏิบัติได้ มีทักษะความเชี่ยวชาญ และมีคุณลักษณะ ทักษะที่ดี ที่เหมาะสมตามอาชีพ นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ หากแต่การพัฒนาเพื่อให้เกิด ความรู้ความเข้าใจนั้นสามารถทำได้ง่ายผ่านการเรียนด้วยรูปแบบการบรรยายผ่านออนไลน์ แต่การพัฒนาเพื่อให้เกิด ทักษะ เช่น ทักษะการกลิ้ง การเชื่อม (อภิรดี จิราย่างสีโรจน์.2563:3)

จากข้อมูลข้างต้นการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ในบริหารงานวิชาการที่ทันสมัยพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม และต้องมีธรรมาภิบาล ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ หลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ใน 6 งานหลัก ประกอบด้วย งานแผนกวิชาที่เปิดสอน งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานวัดผลและประเมินผล งานวิทยบริการและห้องสมุด งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานสื่อการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย จำนวน 72 คนโดยผู้ศึกษาได้กำหนดให้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด (รายงานการปฏิบัติตนสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ปี 2564.2565:5)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ คือ หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

- 1.1 ด้านหลักนิติธรรม
- 1.2 ด้านหลักคุณธรรม
- 1.3 ด้านหลักความโปร่งใส
- 1.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม
- 1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ
- 1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า

2. ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยผู้วิจัยมุ่งศึกษา ตัวแปร ดังนี้

- 2.1 ด้านงานแผนกวิชาที่เปิดสอน
- 2.2 ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
- 2.3 ด้านงานวัดผลและประเมินผล
- 2.4 ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด
- 2.5 ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- 2.6 ด้านงานสื่อการเรียนการสอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย มากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check List) โดยมีคำถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรที่กำหนดไว้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยโดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวความคิดของ ลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ ลิเคอร์ท(Liket.1989.pp:213 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

คะแนน 5	หมายถึง	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาก
คะแนน 3	หมายถึง	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเห็นน้อย

คะแนน 1 หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยโดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม. 2559: 28)

คะแนน 5	หมายถึง	การรับรู้มากที่สุด
คะแนน 4	หมายถึง	การรับรู้มาก
คะแนน 3	หมายถึง	การรับรู้ปานกลาง
คะแนน 2	หมายถึง	การรับรู้น้อย
คะแนน 1	หมายถึง	การรับรู้น้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าย่อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากร ทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้เชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (- Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .972

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 72 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนเมษายน พ.ศ. 2565

3.3 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากร กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับผลกระทบมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์ (Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

ตอนที่ 3 ระดับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์ (Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559:28-29)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม 2559:116) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังนี้

สูงกว่า 0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก

0.71-0.90 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

0.30-0.70 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ต่ำกว่า 0.30 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

0.0 ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผล

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 58คน คิดเป็นร้อยละ 80.55อายุ 30-40 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 การศึกษาระดับระดับปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88 มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 76.61 ตามลำดับ

2.หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านหลักนิติธรรม รองลงมา คือด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และอันดับสุดท้ายคือด้านหลักความคุ้มค่า ตามลำดับ

2.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือมีการกำหนดระเบียบ การบริหารงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมา คือดำเนินการเลื่อนขั้นเงินเดือน เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด บุคลากรมีความเต็มใจในการปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา ระเบียบบริหารงานในสถานศึกษาเอื้อต่อการควบคุม และอันดับสุดท้ายคือลงโทษผู้ประพฤติผิดตามระเบียบราชการด้วยความยุติธรรม ตามลำดับ

2.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่ 6 ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รองลงมา คือสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนาตนเอง สนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ และอันดับสุดท้ายคือมีความอดทนอดกลั้นต่อการถูกกระทบทางด้านจิตใจ ตามลำดับ

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือมีการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ รองลงมา คือรายงานผลตามแผนบริหารงานของสถานศึกษาเมื่อสิ้นสุดแผนงานอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีความโปร่งใส มีการตรวจสอบการทำงานของงานบัญชีทะเบียน การเงิน และพัสดุอย่างถูกต้อง และอันดับสุดท้ายคือเปิดโอกาสให้สามารถตรวจสอบการบริหารงานในขั้นตอนต่างๆได้ ตามลำดับ

2.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน รองลงมา คือเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผลงาน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบของสถานศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานของสถานศึกษาตามลำดับ

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือบริหารงานด้วยความรับผิดชอบ รองลงมา คือยอมรับผลที่เกิดจากการบริหารงานทั้งผลดีและผลเสีย มีความเอาใจใส่ปัญหาของบุคลากรในสถานศึกษา มีความมุ่งมั่น ในการบริหารงานให้สำเร็จลุล่วง และอันดับสุดท้ายคือมีการดำเนินการแก้ไข ข้อบกพร่องที่เกิดจากการบริหารงานอย่างจริงจัง ตามลำดับ

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานตามความจำเป็น รองลงมา คือ ส่งเสริมให้บุคลากรใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นนำมาจัดทำสื่อการเรียนการสอน จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการรณรงค์ให้บุคลากรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ และอันดับสุดท้ายคือบริหารการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า ตามลำดับ

3. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด รองลงมา คือด้านงานแผนกวิชาที่เปิดสอน ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านงานวัดผลและประเมินผล ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และอันดับสุดท้ายคือ ด้านงานสื่อการเรียนการสอน ตามลำดับ

3.1 ด้านงานแผนกวิชาที่เปิดสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือจัดหา ดูแลรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือให้ใช้งานได้เป็นปกติ และเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือเปิดโอกาสในการจัดแผนการจัดการเรียนการสอน ตารางเรียน ตารางสอน บัญชีวิชาเลือก จัดตารางสอนรวม และตารางสอนส่วนบุคคล ควบคุมดูแล และพัฒนาสำนักงาน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารโรงเรือนให้สะอาดเรียบร้อยทันสมัยอยู่เสมอ ติดตามและแนะนำการจัดทำโครงการฝึก โครงการสอน ติดตามและแนะนำการจัดทำโครงการฝึก โครงการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู ใบงาน แฟ้มสะสมผลงาน โดยบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนการสอนและอันดับสุดท้ายคือควบคุมการใช้วัสดุการศึกษา และการลงทะเบียนผลิตผลของแผนกวิชาตามใบงาน ตามลำดับ

3.2 ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำ รวบรวม ตรวจสอบแผนการเรียนของทุกแผนกวิชาให้ตรงกับโครงสร้างของหลักสูตร รองลงมา คือส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวกับงานหลักสูตรการเรียนการสอน ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงตามหลักสูตร และอันดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำตารางสอน ตารางเรียน ร่วมกับแผนกวิชาต่างๆ และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ

3.3 ด้านงานวัดผลและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริม สนับสนุนครูและผู้สอน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามระเบียบการวัดผลและประเมินผล มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการวิเคราะห์ข้อสอบ และจัดทำข้อสอบมาตรฐาน กำกับดูแล จัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ในสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบ และ อันดับสุดท้ายคือจัดให้มีการสอบมาตรฐานวิชาชีพ ร่วมกับแผนกวิชา และมีการรายงานผลการประเมินตามระเบียบ ตามลำดับ

3.4 ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือส่งเสริมให้จัดหาปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานวิทยบริการและห้องสมุดตามลำดับชั้น รองลงมาคือ พัฒนาการบริการห้องสมุด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา จัดระบบการบริการและบริหารห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน มอบหมายผู้รับผิดชอบดูแลบำรุงรักษา วัสดุอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย และให้บริการด้านโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งห้องโสตทัศนศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และ อันดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมให้จัดหาปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานวิทยบริการและห้องสมุดตามลำดับชั้น ตามลำดับ

3.5 ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือติดต่อประสานงานกับแหล่งงาน และสถานประกอบการเพื่อการจัดหาที่ฝึกงานให้กับนักเรียน นักศึกษา รองลงมาคือประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่งเสริมให้จัดหาปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามลำดับชั้น จัดการประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ เพื่อร่วมกันวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และ อันดับสุดท้ายคือจัดทำแผนและคู่มือการฝึกตามโครงสร้างของหลักสูตร ร่วมกับสถานประกอบการในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และมาตรฐานรายวิชาที่จะฝึกอาชีพ ตามลำดับ

3.6 ด้านงานสื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือ วางแผนจัดหา จัดทำ การให้บริการสื่อการเรียนการสอน โสตทัศนูปกรณ์ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเรียนรู้ รองลงมาคืออำนวยความสะดวก และให้บริการแก่ครูในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน ประสานงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและภายนอกสถานศึกษาด้านงานสื่อการเรียนการสอน พัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ครูในการใช้ และผลิตสื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษาทางไกล การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และ อันดับสุดท้ายคือส่งเสริมให้จัดหาปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานสื่อการเรียนการสอนตามลำดับชั้น ตามลำดับ

4. ความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเท่ากับ ด้านงานวัดผลประเมินผล รองลงมาคือ ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด และอันดับสุดท้ายคือ งานแผนกวิชาที่เปิดสอน เท่า ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีและเท่ากับด้านงานสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

4.1 ความสัมพันธ์วิสัยทัศน์ในมิติบริหาร ด้านหลักนิติธรรม กับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ

4.6 ความสัมพันธ์วิสัยทัศน์ในมิติบริหาร ด้านหลักความคุ้มค่า กับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานวิชาการ มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือด้านงานแผนกวิชาที่เปิดสอน รองลงมาคือด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด เท่ากับด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เท่ากับด้านงานสื่อการเรียนการสอน

สอน ด้านงานวัดผลและประเมินผล และ อันดับสุดท้ายคือด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1.หลักธรรมาภิบาลของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านหลักนิติธรรมและอันดับสุดท้ายคือด้านหลักความคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา สันติไพบูลย์(2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยบางโหลง ตำบลบางโหลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติอันดับที่หนึ่งคือหลักความรับผิดชอบ

1.1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับที่ 1 คือมีการกำหนดระเบียบ การบริหารงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติอันดับที่หนึ่งคือการบริหารสถานศึกษาตามระเบียบและกฎหมายที่กำหนด

1.2 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือบริหารงานและปฏิบัติหน้าที่ 6 ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือมีการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษาตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติอันดับที่หนึ่งคือการเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมตามประเพณีนิยม

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือบริหารงานด้วยความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานและการปฏิบัติงานตามความจำเป็น สอดคล้องกับงานวิจัยของเจนจิรา สันติไพบูลย์ (2563: 70-72) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย ๒ พบว่า หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือด้านงานวิทยบริการและห้องสมุดและอันดับสุดท้ายคือ ด้านงานสื่อการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วานิกร(2563)การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวัดผลและประเมินผล ด้านการบริหารงานวิทยบริการและห้องสมุด ด้านการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการบริหารงานสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริหารงานแผนกวิชา มีสภาพ การบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ สำหรับด้านการบริหารงานพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

2.1 ด้านงานแผนกวิชาที่เปิดสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือจัดหา ดูแลรักษาวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องมือให้ใช้งานได้เป็นปกติ และเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วานิกร(2563)การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานแผนกวิชา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การควบคุมดูแลและพัฒนาสำนักงาน ห้องเรียนห้องปฏิบัติการให้สะอาดเรียบร้อยทันสมัยอยู่เสมอ และการจัดหาดูแลรักษาวัสดุครุภัณฑ์อุปกรณ์เครื่องจักรเครื่องมือของแผนกวิชาให้ใช้งานได้เป็น ปกติ และมีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.2 ด้านงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำ รวบรวม ตรวจสอบแผนการเรียนของทุกแผนกวิชาให้ตรงกับโครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วานิกร(2563)การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าการบริหารงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ 3 พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดทำรวบรวมและตรวจสอบแผนการเรียนของทุกแผนกวิชา ให้ตรงกับโครงสร้างของหลักสูตร การจัดทำตารางสอน ตารางเรียนร่วมกับแผนกวิชา

ต่าง ๆ และสถานประกอบการที่เกี่ยวข้อง การจัดทำแบบฟอร์มต่าง ๆ มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2.3 ด้านงานวัดผลและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับที่ 1 คืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการโอนผลการเรียน และอันดับสุดท้ายคือจัดให้มีการสอบมาตรฐานวิชาชีพพร้อมกับแผนกวิชา และมีการรายงานผลการประเมินตามระเบียบ สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วาณิชกร(2563) การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานวัดผลและ ประเมินผล ด้านการบริหารงานวิทยบริการและห้องสมุด ด้านการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ด้านการบริหารงานสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริหารงานแผนกวิชา มี สภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

2.4 ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือส่งเสริมให้จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานวิทยบริการและห้องสมุดตามลำดับขั้น และอันดับสุดท้ายคือ ส่งเสริมให้จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานวิทยบริการและห้องสมุดตามลำดับขั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วาณิชกร(2563)การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานวิทยบริการและห้องสมุด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.5 ด้านงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือติดต่อประสานงานกับแหล่งงาน และสถานประกอบการเพื่อการจัดหาที่ฝึกงานให้กับนักเรียน นักศึกษา และอันดับสุดท้ายคือจัดทำแผนและคู่มือการฝึกตามโครงสร้างของหลักสูตร ร่วมกับสถานประกอบการในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชา และมาตรฐานรายวิชาที่จะฝึกอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วาณิชกร(2563) การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและการจัดทำแผนและคู่มือการฝึกตามโครงสร้างของหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการในการวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและมาตรฐานรายวิชาที่จะฝึกอบรมมีสภาพการบริหารงาน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2.6 ด้านงานสื่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอันดับที่ 1 คือ วางแผนจัดหา จัดทำ การให้บริการสื่อการเรียนการสอน โสตทัศนูปกรณ์ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศการเรียนรู้ และอันดับสุดท้ายคือส่งเสริมให้จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน เสนอโครงการ รายงานผลการปฏิบัติงานของงานสื่อการเรียนการสอนตามลำดับขั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของมงคล วาณิชกร (2563) การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี ผลวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานสื่อการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ของหลักธรรมาภิบาลกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการ เรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเท่ากับ ด้านงานวัดผลประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสัมพันธ์กับคุณภาพโดยทั่วไป ความพึงพอใจในงาน ความใส่ใจในงาน การลดอัตราการออกกลางคันของนักเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับมิติวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อจะได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย และชัดเจนมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยควรศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน สังเกตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้นกว่าเดิม เกิดความหลากหลายในการศึกษาวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เจนจิรา สันติไพบูลย์.(2563). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาต่อประสิทธิผลโรงเรียนอนุบาลเทศบาลอ้อมน้อย .วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต.สาขาบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร.คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์.วิทยาลัยทองสุข
- ณชธร รอบคอบ.(2563). รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.คณะครุศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยทางการศึกษา.เล่ม 2. มหาสารคาม: โรงพิมพ์ทีคอม.
- มงคล วานิชกร.(2563). การศึกษาสภาพการบริหารงานฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- รายงานการปฏิบัติตนสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ปี 2564.(2565)ใ
- วรภพ ไพรวลัย.(2558). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2560). การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการและ
 คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษางบประมาณพ.ศ.
 2556. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2564. จาก : <http://www.vec.go.th>. 20 สิงหาคม 2556.
- อภิรดี จริยารังสีโรจน์.(2563). การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาในการเปลี่ยนแปลงฉับพลันจากโรค
 ระบาด: ความท้าทาย ความสำเร็จ และโอกาสการพัฒนาด้วยรูปแบบ HACCP.คณะครุศาสตร์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของ
บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Administrative resources and the efficiency of school administration of educational personnel
Ban Tha Fang School, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province

ดิณณภพ แก้วแจ่มใส
ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Tinnapob Kaewjamsai
Dr. Sopee Wiwatchankit
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 7, 2022; Revised: December 25, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทรัพยากรทางการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 3) เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน เครื่องมือในการ วิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และ ด้านการบริหารงานบุคคล 2) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านเงิน กับประสิทธิภาพ การบริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยจากมากไปหา น้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และ ด้านการ บริหารบุคคล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ กับประสิทธิภาพการ บริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการ

บริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล
 4) ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ กับการประสิทธิผลการบริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานบุคคล

คำสำคัญ: ทรัพยากรทางการบริหาร,การบริหาร,ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of administrative resources of educational personnel. Ban Tha Fang School, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province 2) To study the level of educational institution administration efficiency of educational personnel. Ban Tha Fang School, Muang District, Prachuap Khiri Khan Province, and 3) to study the relationship of administrative resources and the efficiency of school administration of educational personnel at Ban Tha Fang School, Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province. The population used in the research consisted of 30 people. The research instruments were questionnaires, statistical data analysis, percentage, mean, standard deviation. and Pearson's correlation coefficient test.

The results of the research were as follows: 1) The level of relationship between administrative resources and the efficiency of school administration of educational personnel. When considering each aspect, it was found that it was at the highest level. Sort by lot to less, including academic administration General administration and Personnel management 2) The level of relationship between administrative resources, money and management efficiency. The positive correlation was at a moderate level. Sorted in descending order from highest to lowest, i.e. academic administration. General administration budget management and personnel management 3) the relationship between administrative resources material and equipment with management efficiency the positive correlation was at a moderate level. Sorted in descending order, namely, academic administration. General administration budget management and personnel management 4) the relationship between administrative resources Management with management efficiency the positive correlation was at a moderate level. Sorted in descending order, namely, academic administration. General administration budget management and personnel management

Keyword: Administrative Resources, Administration, Efficiency

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันกระจายอำนาจลงมายังสถานศึกษา อำนาจในการตัดสินใจของสถานศึกษาจึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ งานในสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพียงใด ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลัก เป้าหมายสำคัญสู่การปฏิรูปการศึกษาคือการดำเนินการอันนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดผลอย่างจริงจังและคุ้มค่า มีการปรับระบบการเรียนการสอน ปรับระบบโครงสร้างบุคลากรและสื่อเทคโนโลยี โดยให้หลักการมีส่วนร่วม การกระจายอำนาจ และเน้นเป้าหมายที่ผลงานและความรับผิดชอบ โดยเฉพาะความคิดเห็นผู้ปกครองนักเรียนในการปฏิบัติงานทั้ง 4 ด้านผู้ปกครองนักเรียน ต้องให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการดำเนินการในการบริหารสถานศึกษา เพราะในการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนแต่ละครั้งต้องมีข้อมูลมาประกอบ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียนแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นความคิดเห็นในการบริหารสถานศึกษาจึงเป็น ในการพัฒนาการศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาแสดงความคิดเห็นในการบริหารสถานศึกษาตามกระบวนการในด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ในเรื่อง การร่วมคิดวางแผนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน การร่วมปฏิบัติตามแผน ร่วมรับผิดชอบผลประโยชน์ทางการศึกษา และสิ่งสำคัญที่สุดของการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามกระบวนการมีส่วนร่วมก็คือ การร่วมติดตามประเมินผลการบริหารสถานศึกษา โดยยึดหลักที่ว่าทุกคน ทุกฝ่ายต้องเรียนรู้ รับรู้ ร่วมกัน การดำเนินงานทั้งองค์กรไม่ใช่เพียงผู้เดียวเท่านั้น (อรรณพ จิวราห์ศรีสกุล, 2562:13)

จากช่วงสถานการณ์ COVID-19 มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหม่เรียกว่าความปกติใหม่ (New normal) ส่งผลกระทบหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถานศึกษาต้องมียุทธวิธีรับมือการความปกติใหม่ที่เกิดขึ้น สถานศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งศูนย์รวมที่จะทำให้ไวรัสสามารถแพร่กระจายได้ รวดเร็วการระบาดไวรัส COVID -19 เป็นสถานการณ์อันตรายทั่วโลกมีคนติดเชื้อเป็นจำนวนกว่าสองล้านคน และมีผู้เสียชีวิตมากกว่าหนึ่งแสนสองหมื่นคน เพื่อป้องกันและลดอัตราการเพิ่มผู้ป่วยทั่วโลกจึงมีมาตรการเพิ่มระยะห่างทางสังคม (Social distancing) การปิดสถานที่รวมตัวทางสังคม รวมถึงการประกาศงดเว้นการเดินทางในพื้นที่เสี่ยงต่อการติดโรค งดการรวมตัวในสถานที่สาธารณะและขอให้ประชาชนอยู่ภายในบ้านพักอาศัยของตนเอง ตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน 2548 เพื่อหวังลดอัตราการติดเชื้อผู้ป่วยไวรัส COVID -19 (ราชกิจจานุเบกษา, 2548: 24-26)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) มีการระบาดวงกว้าง องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้โรคโควิด 19 เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of international concern) โดยแนะนำให้ทุก

ประเทศเร่งรัดการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงจากโรคโควิด 19 สำหรับประเทศไทย พบผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีโอกาสขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวโน้มที่จะเกิดการแพร่ระบาดในสถานศึกษา ดังนั้น การสร้างความตระหนัก รู้เท่าทัน และเตรียมความพร้อมในการรับมือการระบาดของโรคอย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพนักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา อันเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศในอนาคต (กระทรวงสาธารณสุข, 2563:23)

โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาสำคัญหลายประการซึ่งส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ได้เช่น 1) โรงเรียนแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาจากรัฐบาลโดยคิดเป็นรายหัวนักเรียน ซึ่งการจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าวส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กที่มี จำนวนนักเรียนน้อยอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ กล่าวคือ ได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดทั้งอุปกรณ์การศึกษา เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดน้อยลง 2) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดสัดส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน 20 คนซึ่งสัดส่วนดังกล่าว ทำให้เกิดปัญหาในการจัดสรรครูแก่นักเรียนบางแห่งมีจำนวนนักเรียนน้อย ดังนั้น โรงเรียนดังกล่าวจึงประสบปัญหาครูไม่ครบชั้นเรียน และครูไม่ครบทุกสาขาวิชา 3) โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนขนาดเล็ก ประชากรมีฐานะยากจน ทำให้ไม่มีศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อนำมาช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียน โดยปกติทั่วไปของสถานการณ์ปัจจุบันสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก การแก้ไขปัญหาหรือการจัดการศึกษาในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรทางการศึกษาทุกด้านเพื่อจะพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ประสบความสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางด้านบุคคลด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ด้านอาคารสถานที่โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการโรงเรียนขนาดเล็กหลายแห่ง จึงต้องมีแนวทางพัฒนาการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ด้วยวิธีการตามความเหมาะสมบางโรงเรียนมีวิธีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาได้เพียงพอกับความต้องการในการบริหารสถานศึกษาของตนเอง แต่ยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ขาดความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางวิธีการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเป็นอีกจำนวนมาก (รัฐพงษ์ มั่นต่อ, 2564:12)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานของโรงเรียน ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนดไว้หลายประการ ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอย่างจำกัดอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษา เช่น ในด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร

สถานศึกษา แผน แนวทาง หรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารยังขาดทรัพยากรบุคคล ขาดการจัดอบรมหรือจัดสัมมนาให้แก่บุคลากรน้อย ด้านการบริหารงานงบประมาณ การจูงจูงงบประมาณต่างผู้บริหารส่วนใหญ่ตัดสินใจเพียงคนเดียว ขาดการมีส่วนร่วม และบางโรงเรียนมีขนาดเล็กส่งผลให้ได้รับงบประมาณจากทางการในด้านต่างๆค่อนข้างน้อยกว่าโรงเรียนที่มีขนาดกลางและขนาดใหญ่ และด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารบางท่านยังไม่ค่อยสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพและได้รับความร่วมมือจากชุมชนน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการบริหารงานของโรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทรัพยากรทางการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง ทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มุ่งศึกษาทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษา ภายใต้องค์ประกอบของเนื้อหาด้านทรัพยากรการบริหาร 4 องค์ประกอบคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ และประสิทธิภาพการบริหารงาน 4 ด้าน

องค์ประกอบ คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่วิจัย ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ทรัพยากรทางการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

2.1.1 คน

2.1.2 เงิน

2.1.3 วัสดุอุปกรณ์

2.1.4 การบริหารจัดการ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปร ดังนี้

2.2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ

2.2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ

2.2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล

2.2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2564- ตุลาคม พ.ศ.2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย มากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าฝาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น แบบสอบถามให้เลือกตอบ (CheckList) โดยมีคำถามเกี่ยวกับ

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรที่กำหนดไว้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับทรัพยากรทางการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นที่น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับประสิทธิภาพมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับประสิทธิภาพมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับประสิทธิภาพปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับประสิทธิภาพน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับประสิทธิภาพน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากร ทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คนในวัน ก่ำหอม.2559:39)

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้เชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .90

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สรุปผล

1. ระดับความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทรัพยากรทางการบริหารมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้าย คือ การบริหารงานบุคคล

2. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านเงิน กับการประสิทธิภาพการบริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารบุคคล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านวัสดุอุปกรณ์ กับการประสิทธิภาพการบริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารงานบุคคล

4. ความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรทางการบริหาร ด้านการบริหารจัดการ กับการประสิทธิภาพการบริหาร มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เรียงตามลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย อันดับที่ 1 คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารงานบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ทรัพยากรทางการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านคน รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของอรธณพ จิวราห์ศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลวิจัยพบว่าทรัพยากรทางการบริหาร จำแนกตาม คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหาร โดยรวมทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ คน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน รองลงมา คือ การบริหารจัดการ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน วัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน และอันดับสุดท้าย คือ เงิน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปลัดบุญเจิด สุจิตโต (2561:22) รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาผลการวิจัยพบว่า สภาพ

การบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในภาพรวมมีระดับ การบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารจัดการ มีระดับการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากที่สุด ส่วนอีก 3 ด้าน คือ วัสดุอุปกรณ์ การเงิน และบุคลากร มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1.1 ด้านคน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ การลาทุกประเภท ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของกฎหมาย จัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ วางแผนอัตรากำลังอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล จีวรวิศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเหมาะสม รองลงมาคือ การลาทุกประเภท ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของกฎหมาย จัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนได้อย่างเหมาะสม วางแผนอัตรากำลังอย่างเหมาะสม ดำเนินการทางวินัยและการลงโทษได้อย่างยุติธรรมและเหมาะสมโดยปฏิบัติตามกฎ ระเบียบของกฎหมาย มีจัดทำระบบทะเบียนประวัติของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน ได้อย่างจริงจัง ส่งเสริมบุคลากรมีพฤติกรรมตามข้อกำหนด ระเบียบ วินัย คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือมีการจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการขอเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1.2 ด้านเงิน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ใช้เงินในการพัฒนาองค์การอย่างประหยัดและคุ้มค่า รองลงมา คือ มีการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการเงิน ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ ให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม การวางแผนงบประมาณได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและโปร่งใส ได้รับความเชื่อมั่นในการบริหารงบประมาณจากผู้ได้บังคับบัญชา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล จีวรวิศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เงิน ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ใช้เงินในการพัฒนาองค์การอย่างประหยัดและคุ้มค่า รองลงมา คือ มีการดำเนินการตามระเบียบว่าด้วยการเงิน ด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ ให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายด้านการเงินเพื่อการจัดการศึกษาโดยใช้การมีส่วนร่วม การวางแผนงบประมาณได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและโปร่งใส ได้รับความเชื่อมั่นในการบริหารงบประมาณจากผู้ได้บังคับบัญชา หน่วยงานได้รับเงินนอกงบประมาณเพื่ออุดหนุนการจัดการศึกษา บริหาร

การเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพได้รับความเชื่อถือจากภายนอกและหน่วยงานต้นสังกัด มีการระดมทุนจากแหล่งต่างๆ เพื่อใช้ในการจัดการศึกษามีความเหมาะสม มีการประเมินผลด้านการบริหารการเงินและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับแผนการเงินของโรงเรียน และอันดับสุดท้าย คือบริหารงบประมาณ ตามที่ได้รับการจัดสรรมาให้มาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ วัสดุอุปกรณ์ มีเพียงพอกับการใช้งาน รองลงมาคือมีการควบคุม ดูแล บริหารจัดการการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีการจัดสรรทรัพยากรทุกด้าน และมอบหมายบุคลากรในการดูแล การใช้วัสดุอุปกรณ์ อย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนด้านวัสดุอุปกรณ์ ของโรงเรียนอย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือมีการซ่อมแซมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ชำรุดโทรม เสียหายให้สามารถกลับมาใช้ใหม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนพ จิรวิทย์ศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ วัสดุอุปกรณ์ มีเพียงพอกับการใช้งาน รองลงมาคือ มีการควบคุม ดูแล บริหารจัดการการใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีการจัดสรรทรัพยากรทุกด้าน และมอบหมายบุคลากรในการดูแล การใช้วัสดุอุปกรณ์ อย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนด้านวัสดุอุปกรณ์ ของโรงเรียนอย่างเหมาะสม มีการซ่อมแซมวัสดุ อุปกรณ์ ที่ชำรุดโทรม เสียหายให้สามารถกลับมาใช้ใหม่ได้ประเมินผลการใช้วัสดุอุปกรณ์ประจำปีโดยหลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงแผนด้านวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนอย่างเหมาะสม มีการจัดบันทึกการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ มีการอบรมการใช้วัสดุอุปกรณ์ ก่อนใช้ และอันดับสุดท้ายคือ ใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ ของหน่วยงาน

1.4 ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ใช้หลักการบริหารจัดการ ด้วยธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมและได้รับการยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมา คือ สามารถยกระดับหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนประจำปีและดำเนินการตามแผนอย่างครบถ้วน ครอบคลุม บริหารจัดการในรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการทำงาน ในมิติและระดับต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ โรงเรียนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนพ จิรวิทย์ศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การบริหารจัดการ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ ใช้หลักการบริหารจัดการ ด้วยธรรมาภิบาลอย่างเหมาะสมและได้รับการยอมรับจากบุคลากรในสถานศึกษา รองลงมา คือ สามารถยกระดับหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำแผนประจำปีและดำเนินการตามแผนอย่างครบถ้วน ครอบคลุม บริหารจัดการในรูปแบบ ขั้นตอน และ

วิธีการทำงาน ในมิติและระดับต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การวางแผนยุทธศาสตร์และกำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ โรงเรียนได้อย่างเหมาะสมมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ในการทำงานไว้เด่นชัดและมีความเป็นสากล มีการประเมินผลการบริหารจัดการ ของสถานศึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การบริหารจัดการ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปีได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ มีการกำหนดเป้าหมายหรือตัวชี้วัดในเรื่องการบริหารจัดการ ตามเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงาน

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่ 1 คือ การบริหารงานงบประมาณ รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และอันดับสุดท้ายคือ การบริหารงานทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญโฉม โปธิจักร (2564:98) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 1 คือ ด้านงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านงานบุคคล ด้านงานงบประมาณ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านงานบริหารทั่วไป และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพ จิวราห์ศรีสกุล (2562:80-82) ทฤษฎีการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับที่หนึ่ง คือ การบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน รองลงมาคือ การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารมีการดำเนินงาน การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน และอันดับสุดท้ายคือ การบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารมีการดำเนินงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือสนับสนุนส่งเสริมครูทุกด้านให้สามารถสร้างและพัฒนาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ มีการวิเคราะห์สถานศึกษา (SWOT Analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมครูทุกด้านให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพ และอันดับสุดท้ายคือ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญโฉม โปธิจักร (2564:98) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า ด้านงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการนิเทศ และการแนะแนวทางการศึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น รองลงมา คือ โรงเรียน ส่งเสริม และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โรงเรียนมีการให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดเกณฑ์การประกัน

คุณภาพภายใน และมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โรงเรียนมีการกำหนดเกณฑ์การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน และอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และยังสามารถคล้องกับ งานวิจัยของ อรรถพล จีวรวิทย์ศรีสกุล (2562:80-82) ทฤษฎีการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการ บริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับหนึ่งคือ เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ปรึกษาหารือด้านวิชาการและด้าน อื่นๆได้อย่างจริงจัง เต็มใจอย่างผู้มีความสามารถ รองลงมาคือ สนับสนุนส่งเสริมครูทุกด้านให้สามารถสร้าง และพัฒนาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีการวิเคราะห์ สถานศึกษา (SWOT analysis) เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติ การประจำปีที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมครูทุกด้านให้สามารถจัดการเรียน การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างบรรยากาศให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สนับสนุนส่งเสริมครูทุกด้านให้ สามารถสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลายและมีคุณภาพ มี การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมโดยสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี การต่างตั้งอาจารย์นิเทศภายใน ที่ทุกคนยอมรับและให้ความร่วมมือในการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนได้ มี การวัดผล ประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของหลักสูตรที่ครอบคลุมและครบถ้วน ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาตนเองของครูอย่าง เป็นรูปธรรม และอันดับสุดท้ายคือ มีการประเมินและนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนพัฒนาและจัดทำ แผนพัฒนาของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ตรงประเด็น

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า อันดับที่1 คือ การวางแผนการเงินและงบประมาณได้ให้ความสำคัญกับความประหยัด ความ โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญ รองลงมาคือมีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการเงินตามระเบียบว่าด้วย การเงินของทางราชการ มีการวางแผนกลยุทธ์การเงินโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ใช้หลักการบริหาร งบประมาณด้วยหลักคุณลักษณะงบประมาณและเป็นปัจจุบัน โดยใช้จ่ายไม่เกินงบประมาณที่ได้รับและ เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงบประมาณ) และอันดับสุดท้ายคือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการเงิน ที่สอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษาและตอบสนองนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญโฉม โพธิ์จักร (2564:98) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของ ชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า ด้านงานงบประมาณ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการควบคุมการใช้จ่าย

ครุภัณฑ์ ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด รองลงมา คือ โรงเรียนมีการจัดทำแผนงบประมาณในการใช้งบประมาณ โรงเรียนมีการจัดสรรงบประมาณค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ และสื่อทางการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ โรงเรียนมีในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ โรงเรียนมีการกำกับติดตาม เสนอแนะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานการเงิน งานการบัญชี งานการพัสดุ และสินทรัพย์ เพื่อให้ถูกต้อง มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ และอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา จัดหางบประมาณมาสนับสนุน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร จีวรวัศศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารมีการดำเนินงาน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับหนึ่งคือ การวางแผนการเงินและงบประมาณได้ให้ความสำคัญกับความประหยัด ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นสิ่งสำคัญ รองลงมาคือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการด้านการเงินตามระเบียบว่าด้วยการเงินของทางราชการ มีการวางแผนกลยุทธการเงินโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ใช้หลักการบริหารงบประมาณด้วยหลักคุณภาพแห่งงบประมาณและเป็นปัจจุบัน โดยใช้จ่ายไม่เกินงบประมาณที่ได้รับและเป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงบประมาณ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีด้านการเงินที่สอดคล้องกับพันธกิจของสถานศึกษาและตอบสนองนโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล ด้านการบริหารการเงินของสถานศึกษา จัดทำหลักฐานด้านการเงิน งบประมาณและพัสดุ ตามระเบียบการเงินของทางราชการ จัดทำรายงานด้านการเงิน งบประมาณและพัสดุอย่างเป็นรูปธรรมและตรวจสอบได้ ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการเงิน งบประมาณและพัสดุ เบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับของกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านงบประมาณของสถานศึกษาและนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาแผนงานของสถานศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ มีการสำรวจความต้องการของบุคลากร ในด้านความต้องการที่เกี่ยวกับการเงิน งบประมาณและพัสดุ ทุกปี

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ จัดทำแผนด้านบุคลากรเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุผล โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคล รองลงมาคือมีการจัดหาและสอนงานตามคู่มือปฏิบัติงานในหน้าที่ และตำแหน่งเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน และงานบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารและการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานมีระเบียบ ไม่ซ้ำซ้อน มอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลเพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ และอันดับสุดท้ายสนับสนุนให้ครูแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานได้เต็มที่และใช้ข้อมูลของทุกคนมาใช้ในการตัดสินใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญโฉม โพธิ์จักร (2564:98) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า ด้านงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบุคลากรให้

ปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ รองลงมา คือ โรงเรียนมีการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การย้ายเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดโรงเรียนมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมีการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนและค่าจ้างเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โรงเรียนมีการแจ้งข้อเสนอนะในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทุกๆ ครั้ง และอันดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการจัดสรรบุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่มาทำงานด้วยความสนใจอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพ จีวรหัตถ์สกุล (2562:80-82) ทฤษฎีการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารมีการดำเนินงานโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับหนึ่งคือจัดทำแผนด้านบุคลากรเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุผล โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคล รองลงมาคือมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลเพื่อให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารและการทำงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานมีระเบียบ ไม่ซ้ำซ้อน มีการจัดหาและสอนงานตามคู่มือปฏิบัติงานในหน้าที่ และตำแหน่งเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน และงานบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนให้ครูแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานได้เต็มที่และใช้ข้อมูลของทุกคนมาใช้ในการตัดสินใจในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรทุกกลุ่ม มีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และได้รับการยอมรับ เป็นอาจารย์นิเทศภายในสถานศึกษา มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานที่เป็นมาตรฐานสากลและพร้อมรับการประเมินคุณภาพการศึกษา เปิดโอกาสและให้อิสระในการปฏิบัติงานและให้ความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีเพื่อใช้ในการพิจารณาความดีความชอบโดยใช้หลักการมีส่วนร่วม ดูแล ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานให้กับบุคคลทั้งในและนอกโรงเรียนและอันดับสุดท้ายคือ ให้อาจารย์ ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางเพื่อการพัฒนาบุคลากร

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1คือส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รองลงมาคืออำนวยความสะดวกและบริการทางการศึกษากับผู้ที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนการจัดระบบบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญโฉม โพธิ์จักร (2564:98) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลวิจัยพบว่า ด้านงานบริหารทั่วไป โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือ โรงเรียนมีการจัดให้คำปรึกษา แนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา รองลงมา คือ โรงเรียนมีการบำรุงดูแลพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงและปลอดภัย โรงเรียนมีการนำเสนอและ

เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ตรงไปตรงมา โรงเรียนมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน โรงเรียนมีการพัฒนานักเรียนให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และร่วมแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนและอันดับสุดท้าย คือ โรงเรียนมีจัดทำโครงการต่างๆ เช่น การป้องกันสารเสพติด สื่อลามก การพนัน และการทะเลาะวิวาท และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนพ จิวราห์ศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารมีการดำเนินงานโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับหนึ่งคือ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน รองลงมาคือ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการศึกษาโดยใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม อำนวยความสะดวกและบริการทางการศึกษากับผู้ที่เข้ามาใช้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการวางแผนการจัดระบบบริหารสถานศึกษา ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเน้นประโยชน์ของส่วนรวมและมุ่งใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกด้าน ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษาทุกกลุ่มอย่างครอบคลุมเพื่อมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจในการทำงานและการจัดการเรียนการสอน และอันดับสุดท้ายคือ มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการบริหารทั่วไปและนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น

3. ความสัมพันธ์ของทรัพยากรทางการบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านท่าผาง อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทรัพยากรทางการบริหารมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารเรียงตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณและอันดับสุดท้ายคือ การบริหารงานบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนพ จิวราห์ศรีสกุล (2562:80-82) ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม พบว่า คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย คน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงาน มากที่สุด รองลงมาคือ เงิน วัสดุอุปกรณ์ การบริหาร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรกำหนดให้มีการศึกษารวบรวมข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ภายในท้องถิ่นอย่างจริงจังและเป็นระบบเนื่องจากแหล่งการเรียนรู้ภายในท้องถิ่นคือคลังแห่งข้อมูลองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของชุมชนและท้องถิ่น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้โดยใช้เทคนิควิธีการบริหารอื่นๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2563).คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข
- กฎกระทรวง.ราชกิจจานุเบกษา.(2550). กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550.เล่มที่ 124 ตอนที่ 24ก.
- ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยทางการศึกษา.เล่ม 2.กรุงเทพมหานคร.วิทยาลัยทองสุข.
- พระปลัดบุญเจิด สุจิตโต.(2561). รูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของ โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญโฉม โพธิจักร.(2564). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานสถานศึกษาของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.วิทยาลัยทองสุข
- รัฐพงษ์ มั่นต่อ.(2564). แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในยุครฐานวิถีชีวิตใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิษฐ์ เขต 1.วิทยานิพนธ์.ครุศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์
- อรณพ จิวราห์ศรีสกุล.(2562).ทรัพยากรการบริหารงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์. วิทยาลัยทองสุข.

ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา
โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
The relationship of causal factors to management effectiveness
of educational personnel Community Prachathipat Wittayakarn School Pathum Thani
Primary Educational Service Area District Office 2

อัยยพงศ์ ปาละหงษา
ดร.วิชาน เจริญวิไลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำห่อม
วิทยาลัยทองสุข
Touchayapong Palahongsa
Dr. Wichan Reenwilairat
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 5, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหาร 2) ศึกษาความสัมพันธ์ประสิทธิผลการบริหาร และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 79 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยเชิงสาเหตุ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอันดับแรก คือด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านการพัฒนาบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ประสิทธิภาพการบริหารภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการบริหารวิชาการ รองลงมาคือด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบริหารบุคคล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ประสิทธิภาพ, การบริหาร

Abstract

This research aims to 1) To study the causal factors in management 2) To study the level of management effectiveness and 3) to study the relationship between causal factors and administrative effectiveness of educational personnel. Community School Prachathipat Wittayakarn Pathum Thani Primary Educational Service Area District Office 2 The research population was 79 people. The research instruments were questionnaires, data analysis. Finding Percentage, Mean, and Standard Deviation and find the relationship by using the Pearson correlation coefficient.

The results showed that 1) causal factors at a high level When considering each aspect, the first place was management, followed by atmosphere and organizational culture. Leadership Personnel Development and the final ranking is Curriculum and Instructional Management 2) Management Effectiveness at a high level When considering each aspect, it was found that the first place was academic administration. followed by general management budget management and the final ranking is 3) The relationship between causal factors and management effectiveness of educational personnel. Community Prachathipat Wittayakarn School Office of Pathum Thani Primary Education Service Area 2, as a whole, the positive correlation was at a moderate level. statistically significant at 0.01

Keyword: Causal factors, Efficacy, Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังสถานศึกษาตามภารกิจหลักของสถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะทำให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวและรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการและสามารถพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมี

ประสิทธิภาพ และรัฐบาลไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ได้กล่าวถึง การพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุกช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตควบคู่กับการปฏิรูปที่สำคัญ ทั้งใน ส่วนของการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อให้คนมีความดีอยู่ใน “วิถี” การดำเนินชีวิตและมีจิตสำนึก ร่วมในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ และมีการปฏิรูปการเรียนรู้แบบพลิกโฉมในทุกระดับตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการ ออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่าง ต่อเนื่อง แม้จะออกจากระบบการศึกษาแล้ว รวมถึงความตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนพัฒนาและรักษากลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษของพหุปัญญาแต่ละประเภท (บันเย็น เฟิงกระจ่าง .2561: 35 - 36)

การบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลาย ประการที่จะช่วยให้การบริหารงานในสถานศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบผลสำเร็จสูงสุดโดยการใช้ ทฤษฎีการบริหารมาประยุกต์ใช้หรือกระบวนการบริหารซึ่งการบริหารที่ดีจะต้องอาศัยทักษะและกระบวนการ การบริหารงานเป็นหลักตลอดจนการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ในการ บริหารจัดการงานในด้านต่างๆให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อการศึกษาอย่างสูงสุดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของครู และบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารงานให้ผลงานที่จะได้ออกมานั้นเป็นไป อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ (ปฏิภาณพล อุตสาหกรรม.2563:7)

การบริหารจัดการเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารโรงเรียน การบริหารและจัดการ เป็นกลไกในการ ขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย แต่จะบริหารและจัดการอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่สุดเพราะผู้บริหารเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงานและใช้หลักการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมในการบริหาร ในปัจจุบันสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารอีกประการหนึ่ง คือ การทำ ให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงหน้าที่รับผิดชอบแม้งานสอนจะเป็นงานหลักแต่งานในหน้าที่พิเศษ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียนเป็นหน้าที่ที่ครูปฏิเสธไม่ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่จะทำให้ครูทุก คนรักในงานสอน มีการทำงานและเก็บงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดสารสนเทศที่มีความหมายและสามารถ นำไปใช้ได้ตามความมุ่งหมายทันการณ์ ปัจจัยการบริหารโรงเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญที่เป็นตัวชี้วัดองค์ประกอบใน การบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จย่อมมีปัจจัยการบริหารที่แตกต่างไปตามบริบทแต่ละ โรงเรียน อีกทั้งยังเป็นไปตามกระแสของโลกาภิวัตน์ที่มีปรากฏในช่วงขณะนั้น ๆ ผู้บริหารที่ชาญฉลาดย่อมมี การปรับเปลี่ยนปัจจัยการบริหารโดยคำนึงถึงเหตุผล ประมาณการ บุคคล และชุมชน(ปริณู โชติ นาราวีณ.2564:3)

ประสิทธิผลโรงเรียนเกิดจากปัจจัยการบริหารโรงเรียนที่ดี มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน โรงเรียนที่มีปัจจัยการบริหารที่ดี กล่าวคือ มีสภาพทางสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างเหมาะสม มีความพร้อมในด้านทรัพยากรต่าง ๆ เอกสาร สื่อวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีงบประมาณเพียงพอและมีทรัพยากรมนุษย์ที่พร้อมเพรียง ย่อมส่งผลให้การบริหารงานโรงเรียนตามขอบข่ายงานที่ได้รับจากการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร วิชาการและการบริหารทั่วไป มีประสิทธิภาพประสิทธิผลตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้วางไว้ เมื่องานตามขอบข่ายที่วางไว้มีประสิทธิภาพได้ประสิทธิผลก็ย่อมส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและทักษะในด้านต่าง ๆ สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเห็นคุณค่าของการดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน(วิมาลย์ สิทอง.2563:4)

ความเป็นเลิศของในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพและประสิทธิผล จึงเป็นหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องขององค์การทางการศึกษาทุกระดับ (Saruda, C. 2017) ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นหน้าที่หลักที่องค์กรทางการศึกษาต้องรับผิดชอบในการวางนโยบาย การบริหารจัดการทางการศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพราะเป็นกระบวนการที่มุ่ง พัฒนาค้นให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการเจริญเติบโต เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุค ทศวรรษที่ 21 คุณภาพการศึกษาเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การจัดการศึกษาหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้คุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการศึกษา (Haydren and Thomson. 2007: 7) แนวคิดของของ ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 2008: 294) ที่พบว่าประสิทธิผล ขององค์การหรือโรงเรียนเป็นผลผลิตที่เกิดจากการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งพิจารณา จากการบรรลุเป้าหมาย การบริหารภายใน การปรับตัว และความพึงพอใจ และผลผลิตที่สำคัญคือ คุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Owens, 2004 ; Hoy & Miskel, 2008) เพื่อให้สอดคล้อง กับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการศึกษาจะต้องมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพ การศึกษาให้สูงขึ้น ให้มีมาตรฐานสูงเทียบเท่าสากล อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจ การเมือง และความคาดหวังของสังคมไทยในการพัฒนาประเทศมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหลัก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่หลักที่องค์กรทางการศึกษาจะต้องรับผิดชอบในการวางนโยบาย การบริหารจัดการด้านการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา

ดังนั้นแล้วปัจจัยเชิงสาเหตุจึงมีผลกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน ตามขอบข่ายที่ได้รับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง อีกทั้งยังมีส่วนต่อการพัฒนาเยาวชนบุคคลในโรงเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของชาติได้ด้วยผู้วิจัยในฐานะบุคลากรทางการศึกษาจึงเห็นความสำคัญ ของปัจจัยเชิงสาเหตุในการ

บริหารงานอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาในทุกด้านเกิดขึ้น ทั้งการบริหารงานวิชาการ บุคคล การเงิน และการบริหารทั่วไป เมื่อการบริหารดีก็จะส่งผลให้มีการจัดการศึกษาที่ดีกับเยาวชนอย่างครบถ้วนพอเหมาะกันในทุก ๆ ด้าน สังคมและบ้านเมืองก็จะมีคุณภาพเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครุมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาอันจะส่งผลต่อภาพรวมการบริหารนำไปสู่พัฒนาการศึกษาทุกด้านให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้วิจัย โดยเป็นวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal-Comparative Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ จำนวน 79 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยเชิงสาเหตุ ดังนี้
 - 1.1 ด้านภาวะผู้นำ
 - 1.2 ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ
 - 1.3 ด้านการบริหารจัดการ
 - 1.4 ด้านการพัฒนาบุคลากร
 - 1.5 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2. ตัวแปรตาม คือ ดังนี้

2.1 ด้านบริหารวิชาการ

2.2 ด้านบริหารงบประมาณ

2.3 ด้านบริหารบุคคล

2.4 ด้านบริหารทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยแบบสอบถาม ดังกล่าวสร้างขึ้นจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยให้เหมาะสม จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของเครื่องมือ ตรวจสอบหาความเชื่อมั่น (IOC) และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของบุคลากรโรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการทำงาน โดยเป็นแบบสอบถามชนิดให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้แก่ ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารบุคคล และด้านบริหารทั่วไป โดยคำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) (ในตะวัน กำหอม.2559: 38)

5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) พิจารณาคำดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบและให้ความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559: 98)

คะแนน + 1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน 0	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน -1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้อง

เมื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาพิจารณารวมกันเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) หากมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.61 – 1.0 จะเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้

2.2 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมทั้งหมด 79 ชุด เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบดูความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากรกรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมด ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่า ตามแนวคิดของ ดั้งนี้ เบสท์ (Best. 1977: 147 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559: 66) การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	ปัจจัยเชิงสาเหตุ/ประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	ปัจจัยเชิงสาเหตุ/ประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ปัจจัยเชิงสาเหตุ/ประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	ปัจจัยเชิงสาเหตุ/ประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	ปัจจัยเชิงสาเหตุ/ประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร (Pearson's product moment correlation coefficient (r) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.91-1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.71-.90	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.31-70	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.01-.30	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์

สรุปผล

1. ระดับปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการพัฒนาบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการบริหารวิชาการ รองลงมาคือด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบริหารบุคคล

3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษาเรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ การบริหารงานบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย

1. ด้านปัจจัยเชิงสาเหตุในการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือด้านการบริหารจัดการ รองลงมา คือด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการพัฒนาบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยยุทธ ถนอมวงษ์ (2558:45) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษากับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ปัจจัยเกี่ยวกับโรงเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับชุมชน และปัจจัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560: 216 - 222) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าพบว่าปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลย์ ลีทอง (2563:4) เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร พบว่า ปัจจัยการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารจัดการด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านงบประมาณ

2. ประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านการบริหารวิชาการ รองลงมาคือด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ ด้านบริหารบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล** (2560: 216 - 222) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัจจัย ทางการบริหารของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **มัลย์ ลีทอง** (2563:4) เรื่อง ปัจจัยการบริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร พบว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานบริหารวิชาการด้านงานบริหารทั่วไป ด้านงาน บริหารงบประมาณ และด้านงานบริหารบุคคล

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิภาพการบริหารของบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนชุมชนประชาธิปไตยวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิภาพการบริหารของ บุคลากรทางการศึกษาเรียงตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ อันดับที่ 1 คือ การบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานงบประมาณ และอันดับสุดท้ายคือ การบริหารงานบุคคล สอดคล้อง กับงานวิจัยของ **เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล** (2560: 216 - 222) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าปัจจัยทางการ บริหารกับประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ สัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางการบริหาร จำนวน 6 ปัจจัย ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร งบประมาณและทรัพยากรเพื่อ การบริหาร นโยบายสู่การปฏิบัติบุคลากร กระบวนการบริหาร และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหาร สำหรับปัจจัยที่ไม่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน จำนวน 3 ปัจจัย คือ โครงสร้างขององค์การภาวะ ผู้นำของผู้บริหาร สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น และแนวทางพัฒนาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ของโรงเรียน เสนอแนะไว้ 6 ปัจจัย ประกอบด้วย นโยบายสู่การปฏิบัติ กระบวนการบริหารบุคลากร งบประมาณและทรัพยากรเพื่อการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารและบรรยากาศและวัฒนธรรม องค์กร

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ครอบคลุม เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ความชำนาญในการอบรมในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้กับครูผู้สอน เพื่อที่จะได้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกัน สามารถนามาวางแผนในการจัดการศึกษาในด้านวิชาการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระหว่างโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษา ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2556).สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.คู่มือการบริหารโรงเรียน

“ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล”.กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับพ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร.

ศิริพงษ์ เสาถาญน.(2558). หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :บุ๊คพอยท์.

สมพงศ์ เกษมสิน.(2553).การบริหารงานสำนักงานแผนใหม่.กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.(2551). ชุดฝึกอบรมด้วยตนเองการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์.(2550). การกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษา. อุดรธานี.

สมยศ นาวิการ.(2551). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บรรณกิจ.

ธงชัย สันติวงศ์.(2553). ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- ประภาพรรณ รักเลี้ยง.(2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ.(2555).**การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน ในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.**วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กำธร ปุณณวัฒน์กุล.(2550). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารการศึกษา กับประสิทธิผลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณี เขยสมบัติ.(2554). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอขลุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2.**วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยบูรพา.

**การบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์
ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด**
**Integrating development in the local cultural context of the Khi Lek
Sub-District, At Samat District, Roi Et Province.**

พระอธิการธนภิต ธิสโร (ธรรมราช)

พระครูปลัดสมหมาย อตตสิโร, ดร.

ผศ.ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phraathikantanakit Thanissro (Thomarach)

PhrakrupaladSommai Adtasitdho, Dr.

Asst. Prof. Dr. Paitoon Suanmafai

Roi-Et Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: chaiyou99wa@gmail.com

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 6 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 1, 2022; Revised: December 6, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

ปรีชาธรรมจัดเป็นสังฆกรรมทางพระพุทธศาสนาเพราะเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติของภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส 13 ข้อ แม้ข้อใดข้อหนึ่งไม่ว่าจะปกปิดไว้หรือไม่ปกปิดไว้ก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นกติกาเฉพาะของคณะสงฆ์ทั้งนี้เพราะอาบัติสังฆาทิเสสแม้จะเป็นครุกาบัติหรืออาบัติหนักก็ตาม เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้มีการชำระข้อวัตรปฏิบัติสำหรับการเป็นเพศบรรพชิตให้เกิดการยอมรับในหมู่สังฆมณฑล สร้างความสามัคคีระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับพุทธศาสนิกชนให้มากยิ่งขึ้น แล้วนำผลการวิจัยมาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์ 1.เพื่อศึกษาการเข้าปรีชาธรรมของพระภิกษุสงฆ์เถรวาท 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเข้าปรีชาธรรมของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด 3.เพื่อศึกษาการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1. การเข้าปรีชาธรรมของพระภิกษุสงฆ์เถรวาท พบว่า เป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติคุณงามความดี เป็นระเบียบแห่งการออกจากอาบัติสังฆาทิเสสให้ถูกต้อง เป็นกิจวัตรของภิกษุ ข้อ 1 ในบรรดาวัตร 13 ข้อ เพื่อความบริสุทธิ์ของผู้ประพฤติวัตร 2. วิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเข้าปรีชาธรรมของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก พบว่า มีศูนย์จัดปรีชาธรรม การจัดปรีชาธรรมของวัดนั้นเป็นการจัดมาอย่างต่อเนื่องมีจุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้พระสงฆ์

ได้ชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ เป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา และเปิดโอกาสให้ชาวพุทธได้ร่วมทำบุญกับพระสงฆ์ด้วยการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา 3. การบูรณาการปรีชาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า พระภิกษุสงฆ์และประชาชนของชุมชนถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจของชุมชนในฐานะผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ที่ชุมชนจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีเดือนอ้ายไว้ให้กับพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ได้ศึกษาเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวประเพณี อีกทั้งงานปรีชาสกรรมเป็นประเพณีหนึ่งที่ต้องดูแลการอนุรักษ์ และสืบสานรักษาไว้

คำสำคัญ : การบูรณาการ, ปรีชาสกรรม, วัฒนธรรมท้องถิ่น

Abstract

Parivasakama is classified as Sangkhakamma in Buddhism because it is the process and procedure for monks who have to commit 13 Sanghadisesas, even if any of them are concealed or not. Must strictly adhere to the principles laid down. This is a specific rule of the Sangha because of the sanghadises, even if it is a grievance or a serious offense. In order for the monks to have the practice of being a sex monk to be accepted among the sangha. Create more unity between monks and Buddhists Then bring the results of research to be effective and for the most benefit to Buddhism.

research subject "Integrating the Extinction in the Local Cultural Context of the Sangha of Khie Lek Sub-District district may Roi Et Province" has the objective 1.To study the passage of the Theravada Buddhism 2.To study and analyze the current condition of the parinage of the Sangha of Khie Lek Subdistrict district may Roi Et Province 3.To study the integration of intercession in the local cultural context of the Sangha of Khie Lek Sub-district district may Roi Et Province This research is a quality research. The results of the research were as follows: 1. The practice of the Theravada Buddhism was found to be one of the Sangha's activities related to the practice of Buddhist teachings. It is the order of the right to come out of the sanghadisses. It is the routine of the monks. Article 1 of the 13 observances for the purity of those who practice the rituals. The secularization of the temple is an ongoing arrangement with the aim of giving the monks the opportunity to purify their precepts. It is a continuation of the life of Buddhism. and giving Buddhists an opportunity to make merit with the monks by giving alms Maintain precepts and practice meditation district may Roi Et Province found that monks and people of the community It is regarded as an important part to be involved

in the development of the community's mind as a spiritual leader. The community must help preserve the tradition of the month Ai for newly ordained monks. have studied and learned about the tradition In addition, the burial ceremony is one of the traditions that should be preserved. and preserve

Keywords: integration, extinction, local culture

บทนำ

การปฏิบัติธรรมตามพระธรรมวินัยตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นหลักธรรมคำสอนที่เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากกองทุกข์เพื่อความบริสุทธิ์ของเหล่าสัตว์ เพื่อล่วงโสกะและปริเทวะเพื่อดับทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุนิพพาน เพื่อทำนิพพานให้แจ้ง โดยมีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา พระองค์ทรงหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวงโดยสิ้นเชิงด้วยวิธีปฏิบัติสมณะและวิปัสสนา การบูรณาการด้วยการนำเอาการปริวาสกรรมและวัณณธรรมท้องถิ่น ด้วยการนำเข้าร่วมกันอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้สิ่งเดิมเพิ่มพูน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เอื้อประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งการเชื่อมโยงสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งเข้าเป็นส่วนประกอบของอีกสิ่งหนึ่ง วัณณธรรมเป็นรากฐานของความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ ประจำชาติ วัณณธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา โดยการเปลี่ยนแปลงทางวัณณธรรมจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง การที่วัณณธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปในด้านใดย่อมขึ้นอยู่กับวัณณธรรมของสังคมนั้นๆ (พระมหาวิจิตร ธีรญาโณ, 2556: 1)

ปริวาสกรรมจัดเป็นสังฆกรรมทางพระพุทธศาสนาเพราะเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติของภิกษุที่ต้องอาบัติสังฆาทิเสส 13 ข้อ แม้ข้อใดข้อหนึ่งไม่ว่าจะปกปิดไว้หรือไม่ปกปิดไว้ก็ตามจะต้องปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นกติกาเฉพาะของคณะสงฆ์ทั้งนี้เพราะอาบัติสังฆาทิเสสซึ่งได้บัญญัติสิกขาบทขึ้นเพราะมีพระภิกษุ ได้กระทำความผิดต่อทางมรรคผลนิพพาน การเข้าอยู่ปริวาสกรรมปัจจุบันเป็นการชำระศีลในส่วนที่เป็นครุกาบัติที่พอแก้ไขได้ทำความบกพร่องของศีลให้มีความสมบูรณ์ขึ้น ปริวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด จะกำหนดในแรม 6 ค่ำ เดือน 1 (อ้าย) ของทุกปี โดยจัดขึ้นครั้งแรก ในปีพ.ศ.2488 เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้มีการชำระข้อวัตรปฏิบัติสำหรับการเป็นเพศบรรพชิตให้เกิดการยอมรับในหมู่สังฆมณฑล เพื่อให้เปิดโอกาสให้ประชาชนและพุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสทำบุญ และร่วมกันปฏิบัติธรรมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา (พระมหาสม สิริปัญญา, 2539: 1-2)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัณณธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอมหาสารคาม จังหวัดร้อยเอ็ด ว่าด้วยการศึกษาการเข้าปริวาสกรรมของพระพุทธศาสนา เถรวาท วิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเข้าปริวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก และการบูรณาการปริวาสกรรม

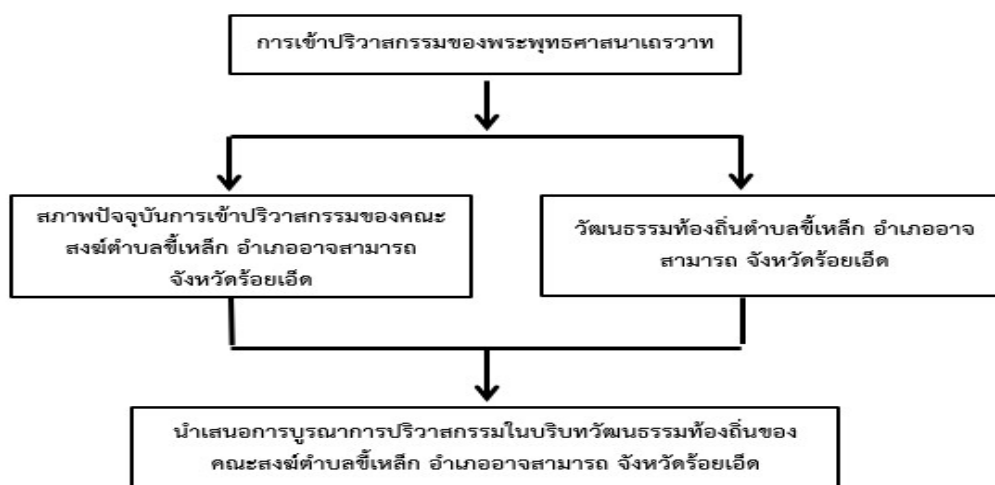
ในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก แล้วนำผลการวิจัยมาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเข้าปริวาสกรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเข้าปริวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาการบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอบางสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary) และการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Work study) ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยใช้เอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) จากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเถรวาท ทั้งภาษาบาลี และภาษาไทย ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500 พระไตรปิฎกภาษาไทย และเอกสารข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ใช้หนังสือ เอกสารตำรา ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด

ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ 1) กลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วม จำนวน 10 รูป 2) กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมจำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 25 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษา คือ ศูนย์การจัดงานปรีชาธรรมประจำปีคณะสงฆ์ตำบลขี้เหล็ก วัดป่าสามัคคี ตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีการปฏิบัติการอยู่ปรีชาธรรมทุกปี

ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ เดือน สิงหาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ.2564 รวมระยะเวลา 1 ปี

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ (Interview) เครื่องมือการวิจัยที่ออกแบบมาเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่วิจัยทั้งหมด 2 ชุด คือ กลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วมกิจกรรม ในฐานะที่มีส่วนในการการเข้าปรีชาธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท และการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มและกลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในฐานะผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม และให้การสนับสนุนการเข้าปรีชาธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท และการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยทุกชุดจะมีทั้งสิ้น 3 ส่วน เพื่อที่จะได้เข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ จะประกอบไปด้วย ชื่อ นามสกุล ฉายา อายุ ตำแหน่ง ที่อยู่ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการเข้าปรีชาธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท สภาพปัจจุบันการเข้าปรีชาธรรมของคณะสงฆ์ตำบลขี้เหล็ก และการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของการบูรณาการปรีชาธรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลขี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่จะ

ส่งผลต่อการเข้าปริวาสกรรมของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท สภาพปัจจุบันการเข้าปริวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก และการบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นว่าจะเกิดเช่นไร

2. ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

2.1 กำหนดประเด็นแบบสัมภาษณ์ โดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และสัมพันธ์กับการศึกษาข้อมูลเอกสารจากแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการกำหนดตัวแปรของงานวิจัย และประเด็นเนื้อหาในการแบบสัมภาษณ์

2.2 การจัดทำร่างเครื่องมือวิจัย โดยการจัดทำร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหาที่เหมาะสม

2.3 ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยการนำร่างเครื่องมือวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาความสอดคล้องตรงของเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหา และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 3 ท่าน

2.4 แก้ไขเครื่องมือวิจัย โดยหลังจากผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจร่างเครื่องมือวิจัยแล้วผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไข/ปรับแก้ ให้สมบูรณ์ สำหรับการนำไปใช้จริง โดยมีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงกลุ่มพระสงฆ์ที่เข้าร่วมกิจกรรม กลุ่มประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์

2. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. กำหนดนัดวันเวลาที่ จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักและบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนา กับกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การแปลความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายการอยู่ปริวาสกรรม กับ การบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 3 ประเด็นดังนี้ 1) การเข้าปริวาสกรรมของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท 2) สภาพปัจจุบันการเข้าปริวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด 3) การบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

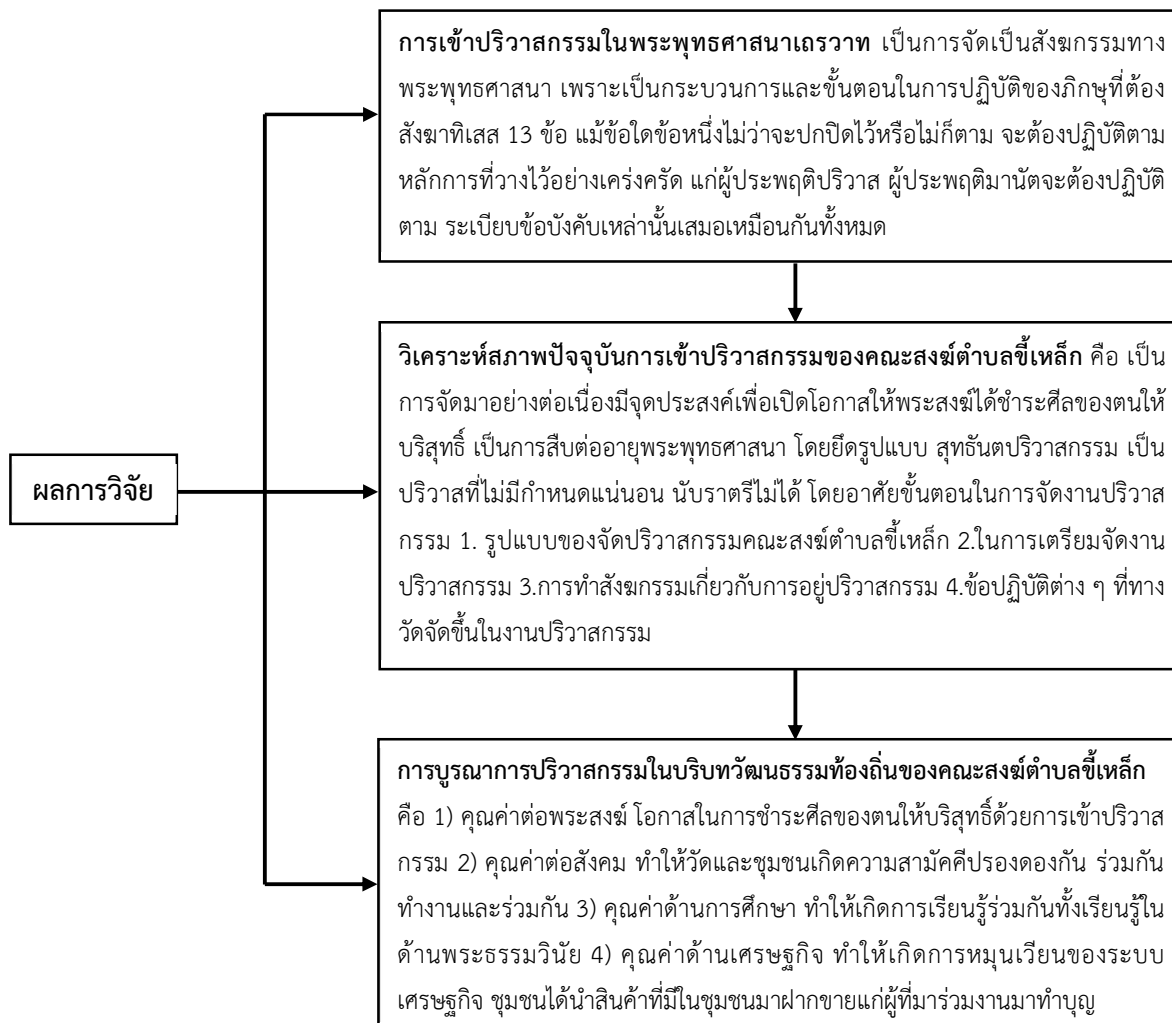
การวิจัยเรื่อง การบูรณาการปรีชาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 “เพื่อศึกษาการเข้าปรีชาสกรรมของพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า การเข้าปรีชาสกรรมในพระพุทธรูปศาสนาเถรวาท เป็นการจัดเป็นสังฆกรรมทางพระพุทธรูปศาสนา เพราะเป็นกระบวนการและขั้นตอนในการปฏิบัติของภิกษุที่ต้องสังฆาภิเสก 13 ข้อ แม้ข้อใดข้อหนึ่งไม่ว่าจะปกปิดไว้หรือไม่ก็ตาม จะต้องปฏิบัติตามหลักการที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นกฎกติกาเฉพาะปรีชาสกรรมเป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติปฏิบัติฐานวิธี คือ ระเบียบแห่งการออกจากอาบัติสังฆาภิเสก และมีหลายแบบตามชนิดที่ต้องนั้นให้ได้อธิษฐานและนำไปประพฤติให้ถูกต้องเป็นกิจวัตรของภิกษุ ข้อ 1 ในบรรดาวัตร 13 ข้อ เพื่อความบริสุทธิ์ของผู้ประพฤติวัตร เพื่อความเจริญในการรักษาศีล สร้างสมาธิอบรมปัญญา มีที่มาในปรีชาสิกขันธ์กะ แห่งพระวินัยเป็นแม่บท มีกฎระเบียบของพระปรีชาสิกขาและของพระมานัตจาริกะโดยตรง แก่ผู้ประพฤติปรีชาส ผู้ประพฤติมานัตจะต้องปฏิบัติตาม ระเบียบข้อบังคับเหล่านั้นเสมอเหมือนกันทั้งหมด คือ 1. ปรีชาสกรรมในพระพุทธรูปศาสนา ใช้กระทำสำหรับคน 2 จำพวก จำพวกที่ 1 ได้แก่พระภิกษุที่ต้องสังฆาภิเสก เพื่อการออกจากอาบัติสังฆาภิเสก ซึ่งเป็นอาบัตินหนักดังกล่าว จำพวกที่ 2 ได้แก่คฤหัสถ์ที่เคยบวชหรือนับถือศาสนาอื่นมาก่อน 2. พระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาภิเสก สามารถที่จะแก้ไขเยียวยาให้พ้นจากอาบัติสังฆาภิเสกได้ด้วยวิธีการทางปรีชาสกรรม เมื่อดำเนินการตามกระบวนการเสร็จสิ้นแล้ว ทำให้ภิกษุรูปนั้น มีจิตใจปลอดโปร่ง แจ่มใส และคืนเป็นปกติภาพเหมือนภิกษุทั่วไป ปราศจากความวิตก กังวล ซึ่งจัดว่าเป็นคุณค่าเชิงปรีชาสกรรม 3. ในการจัดกิจกรรมและพิธีการมีภารกิจหลายส่วนที่จะต้องจัดหาและจัดทำ เช่น เรื่องพระสงฆ์ เรื่องสถานที่ที่จะจัดทำปรีชาสกรรม และเรื่องการอุปถัมภ์ ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 “เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการเข้าปรีชาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า มีศูนย์จัดปรีชาสกรรมในการจัดปรีชาสกรรมของวัดนั้น เป็นการจัดมาอย่างต่อเนื่องมีจุดประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้ชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ เป็นการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา และเปิดโอกาสให้ชาวพุทธได้ร่วมทำบุญกับพระสงฆ์ด้วยการให้ทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างยังมีส่วนที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ญาติโยมผู้สนใจในการ

ปฏิบัติ ได้เข้าร่วมกับพระภิกษุสงฆ์พร้อมกันนั้นยังเป็นโอกาสได้ทำบุญกับพระสงฆ์จำนวนมาก ๆ ในคราวเดียวกันด้วยตลอดระยะเวลาที่ทางศูนย์จัดปฐกฐน โดยยึดรูปแบบในการจัดปฐกฐนตามแบบพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ สุธัมมปฐกฐน เป็นปฐกฐนที่ไม่มีกำหนดแน่นอน นับราตรีไม่ได้ ในปัจจุบันนี้นิยมจัดแต่สุธัมมปฐกฐน ทั้งนี้ก็เพราะเป็นปฐกฐนที่จัดว่าอยู่ในดุลยพินิจของสงฆ์อยู่ในอำนาจของสงฆ์ คือ ให้สงฆ์เป็นใหญ่ โดยอาศัยขั้นตอนในการจัดงานปฐกฐน 1. รูปแบบของจัดปฐกฐนคณะสงฆ์ตำบลซีเหล็ก 2. ในการเตรียมจัดงานปฐกฐน 3. การทำสังฆกรรมเกี่ยวกับการอยู่ปฐกฐน 4. ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นในงานปฐกฐน

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 “เพื่อการบูรณาการปฐกฐนในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลซีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการปฐกฐนในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลซีเหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ส่งผลต่อคุณค่าวิถีชีวิต คือ 1) คุณค่าต่อพระสงฆ์การเข้าปฐกฐนมีคุณค่าต่อพระสงฆ์ผู้ต้องอาบัติหนักคืออาบัติสังฆาทิเสส ที่จะได้โอกาสในการชำระศีลของตนให้บริสุทธิ์ด้วยการเข้าปฐกฐน 2) คุณค่าต่อสังคม การจัดเข้าปฐกฐนของวัดหรือสำนักที่จัดงานแต่ละครั้งต้องใช้ทุนทรัพย์มาก ทั้งทุนที่เป็นเงินหรือปัจจัยต่างๆ และทุนที่เป็นบุคลากรทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ที่จะต้องร่วมแรงร่วมใจกันจัดงานเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้วัดและชุมชนเกิดความสามัคคีปรองดองกัน ร่วมกันทำงานและร่วมกันแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น 3) คุณค่าด้านการศึกษา การจัดงานเข้าปฐกฐนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันทั้งเรียนรู้ในด้านพระธรรมวินัยและเรียนรู้ในเรื่องของขบวนการจัดงาน การทำงานร่วมกันระหว่างวัดและชุมชน 4) คุณค่าด้านเศรษฐกิจ การจัดงานเข้าปฐกฐนทำให้เกิดการหมุนเวียนของระบบเศรษฐกิจ ในงานเข้าปฐกฐนแต่ละแห่งมี การมาตั้งร้านจำหน่ายสินค้าที่จำเป็นเช่นร้านขายเครื่องอุปโภคบริโภคของพระสงฆ์ ร้านขายสินค้าเบ็ดเตล็ด ตลอดถึงชุมชนได้นำสินค้าที่มีในชุมชนมาฝากขายแก่ผู้ที่มาร่วมงาน มาทำบุญแต่ละวันด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการปริวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด” ประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเข้าปริวาสกรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ การเข้าปริวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งเกี่ยวกับการประพฤติฐานวินัย คือ ระเบียบแห่งการออกจากอาบัติสังฆาติเสส และมีหลายแบบตามชนิดที่ต้องนั้นให้ได้ศึกษาและนำไปประพฤติให้ถูกต้องเป็นกิจวัตรของภิกษุ ข้อ 1 ในบรรดาวัตร 13 ข้อ เพื่อความบริสุทธิ์ของผู้ประพฤติวัตร เพื่อความเจริญในการรักษาศีลสร้างสมาธิ อบรมปัญญา มีที่มาในปริวาสสิกขันทะกั แห่งพระวินัยเป็นแม่บท มีกฎระเบียบของพระปริวาสสิกขะและของพระมานัตจาริกะโดยตรง แก่ผู้ประพฤติปริวาส ผู้ประพฤติมานัตจะต้องปฏิบัติตาม ระเบียบข้อบังคับเหล่านั้นเสมอเหมือนกันทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวิโรตธาส์โสภณ (2553)** วิจัยเรื่อง ศึกษาการเข้ากรรมในล้านนา พบว่า การเข้ากรรม หรือการอยู่กรรมเป็นการขัดเกลาชำระจิตใจให้สะอาดด้วยวิธีการ

อย่างใดอย่างหนึ่ง และเป็นการสำรวมจิตใจของผู้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตลอดถึงการบรรเทาความห้วงหาอาลัย ยึดติดในอาภิสทั้งปวง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ปรีวาสกรรม นิโรธกรรม และธุดงค์กรรม การเข้ากรรม ในล้านนา มีความสำคัญหลายประการ เช่น มีความสำคัญในฐานะเป็นเนติธรรม เป็นสธรรม ความสำคัญในฐานะเป็นส่วนแห่งพิธีกรรม ในฐานะเป็นการสวดแทรกข้อคิด ปรัชญาชีวิต ในฐานะเป็นคุณค่าแห่งการดำเนินชีวิต ในฐานะเครื่องมือควบคุมสังคม การเข้ากรรมในล้านนา ส่งผลต่อคุณค่าในด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านการพัฒนาสาธารณประโยชน์ และด้านประเพณี การเข้ากรรมในล้านนา มี 5 รูปแบบ คือ ปรีวาสกรรม นิโรธกรรม โสสานกรรม รุกขมูลกรรม และยถาสถิตกัมมกรรม ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในการเข้ากรรมในล้านนา นั้น คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปรากฏในด้านประเพณีพิธีกรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านวัฒนธรรม และปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ล้านนา วรรณกรรมคัมภีร์อานิสงส์ในฐานะเป็นวรรณกรรมคำสอน

ประเด็นที่ 2 สภาพปัจจุบันการเข้าปรีวาสกรรมของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก คือ มีส่วนที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ญาติโยมผู้สนใจในการปฏิบัติ ได้เข้ามาร่วมกับพระภิกษุสงฆ์พร้อมกันนั้นยังเป็นโอกาสได้ทำบุญกับพระสงฆ์จำนวนมากๆ ในคราวเดียวกันด้วยตลอดระยะเวลาที่ทางศูนย์จัดปรีวาสกรรม โดยยึดรูปแบบในการจัดปรีวาสกรรมตามแบบพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ สุทนต์ปรีวาสกรรม ทั้งนี้ก็เพราะเป็นปรีวาสที่จัดว่าอยู่ในดุลยพินิจของสงฆ์อยู่ในอำนาจของสงฆ์ คือให้สงฆ์เป็นใหญ่ โดยอาศัยขั้นตอนในการจัดงานปรีวาสกรรม 1. ในการเตรียมจัดงานปรีวาสกรรม 2. การทำสังฆกรรมเกี่ยวกับการอยู่ปรีวาสกรรม 3. ข้อปฏิบัติและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้นในงานปรีวาสกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระภาณุพงศ์ อนุตโตโร (2556)** วิจัยเรื่อง ศึกษาการอยู่ปรีวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท กรณีศึกษาสระพังทอง จังหวัดนครพนม พบว่า การอยู่ปรีวาสกรรมเป็นการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง (เดือนอ้าย) ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้ว่าการปรีวาสกรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีฮีตสิบสองคลองสิบสี่โบราณที่ชาวอีสานยังมีการอนุรักษ์ให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ของการอยู่ปรีวาสกรรมกับวิถีชีวิตของชาวบ้านการอยู่ปรีวาสกรรม ซึ่งจัดเป็นบุญประเพณีในทุกๆ ปีของวัดสระพังทอง ตำบลหนองย่างขึ้น จังหวัดนครพนม ด้านวัฒนธรรม บุญอยู่ปรีวาสกรรม นับว่าเป็นหนึ่งในประเพณีสิบสองเดือน ของชาวอีสานที่ชาวบ้านหนองย่างขึ้น ให้ความสำคัญเสมอมาสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา ด้านสังคม ประเพณีบุญอยู่ปรีวาสกรรม ทำให้ประชาชนในเขตวัดสระพังทอง ได้สร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่คณะการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้านการศึกษา ทำให้เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ปรีวาสกรรม คนรุ่นใหม่สืบทอดประเพณีต่อไป ด้านเศรษฐกิจ พ่อค้าแม่ขายมากมาย ก็จะทำให้เศรษฐกิจในหมู่บ้านที่จัดปรีวาสกรรมดีขึ้น การค้าขายในชุมชนมีปริมาณมากเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน หมู่บ้าน ในการจัดงานมีการใช้จ่าย ได้จากศรัทธาญาติโยมที่มาทำบุญ

ประเด็นที่ 3 การบูรณาการปรีวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบลชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ การบูรณาการปรีวาสกรรมในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยภาพรวมแล้ว อาศัยความเชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ 1. ด้านการมีส่วนร่วม คือ พระภิกษุสงฆ์ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจิตใจของชุมชนในฐานะผู้นำทางด้านจิตวิญญาณ ที่จะคอยผลักดันให้ชุมชน

เข้ามามีส่วนร่วม เพราะกิจกรรมจะเป็นสิ่งที่จะหล่อล่อมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชุมชนได้ ชุมชนเองก็ได้เข้าไปร่วมปฏิบัติธรรมเพื่อฝึกจิตพัฒนาจิตใจโดยจะเห็นได้จากชุมชนตำบลขี้เหล็กเป็นชุมชนที่มีความสุข เพราะตลอดระยะเวลาชุมชนได้ร่วมกันจัดงานปฐกฐกรรม ในการทำบุญ ตักบาตร รักษาศีล และรับฟังพระธรรมเทศนา 2.ด้านการสร้างองค์ความรู้ คือ พระภิกษุสงฆ์ได้มีโอกาสได้ศึกษาและนำไปประพฤติให้ถูกต้องตามกัจจัตถ์ของภิกษุ ข้อ 1 ในบรรดาวัตร 10 ข้อ เพื่อความบริสุทธิ์ของผู้ประพฤติวัตร เพื่อความเจริญในการรักษาศีล สร้าง สมาธิ อบรมปัญญา แห่งพระวินัย เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ และ เพื่อเป็นการเรียนรู้มุ่งจะยังให้บรรลุ มรรค ผล พระนิพพาน ต่อไปในอนาคตกาลได้ กลุ่มผู้นำและสมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสได้ทำงานร่วมกันร่วม การแก้ไขปัญหา ผ่านผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การรับฟัง และด้วยการทำงานของภาคี เครือข่ายทุกหน่วยงาน อาศัยประสบการณ์จากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมงานปฐกฐกรรมสู่การพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืน 3.ด้านความเชื่อ คือ การเข้ากรรมของพระสงฆ์ก็เปรียบได้กับการอยู่กรรมของแม่ลูกอ่อน หรือหญิง ที่พึ่งจะคลอดลูกใหม่ที่จะต้องอยู่กรรม เพื่อทรมานร่างกายให้หายจากกรรมหรือพ้นจาก อาบัติที่ได้กระทำ และ เป็นการชำระจิตใจให้หายจากความมัวหมองด้วย ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม เห็นว่ามีความเชื่อกันว่าเมื่อ ทำบุญกับพระที่ทำพิธีนี้จะทำให้ได้อานิสงส์มาก ญาติโยมจึงคิดทำบุญเข้ากรรมขึ้น คือคฤหัสถ์ผู้ใดได้ทำบุญแด่ พระภิกษุสงฆ์ในบุญเข้ากรรม ถือว่าได้กุศลหรืออานิสงส์แรงมาก 4.ด้านปลูกจิตสำนึก คือ เป็นแรงผลักดันจาก บุคลากรทุกภาคส่วน ช่วยแรงกระตุ้นในการจัดงานที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ทำให้มีการจัดงาน ปฐกฐกรรมได้อย่างต่อเนื่องทุกปีจนกลายเป็นประเพณีในชุมชนตำบลขี้เหล็กขึ้นมาจนถึงปัจจุบันส่งผลถึงการ หวงแหวนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามนี้ กล่าวคือเป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นเป็นมรดกคนรุ่นหลังจะต้องรับไว้และ ปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป รวมทั้งมีการเผยแพร่แก่คนในสังคมอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม 5.ด้านสืบสานภูมิปัญญา คือ ชุมชนจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ประเพณีเดือนอ้ายหรือบุญอยู่ กรรมไว้ให้กับพระสงฆ์ที่บวชใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้ในเรื่องเกี่ยวประเพณีทั้งสิบสองเดือน เพื่อให้คนในชุมชนได้มี ปฏิสัมพันธ์ต่อกันสร้างความสมัครสมานสามัคคี และหล่อหลอมให้เป็นคนรู้จักสัมมาคารวะ เคารพผู้อาวุโสใน ชุมชน และเป็นการสืบทอดศิลปขนบธรรมเนียมประเพณี ต่างให้สังคมเกิดความเป็นสุข นั่นคือจุดประสงค์ที่ ยิ่งใหญ่ของประเพณีพิธีกรรมของชาวอีสาน อีกทั้งงานปฐกฐกรรมเป็นประเพณีหนึ่งที่ควรแก่การอนุรักษ์และ จัดต่อเนื่องเป็นการอนุรักษ์และสืบสานรักษาไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเพชรพร โชติวโร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น:กรณีศึกษาวัดร่องเม้ง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสงวนรักษา และบูรณะผลิตผลทางด้านวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิด อุดมการณ์ และ ความเชื่อทางศาสนา สถานที่ที่รวบรวมโบราณศิลปวัตถุและภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ วัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำ หน้าที่ในการอนุรักษ์และสืบทอดโดยนัยนี้ พิพิธภัณฑวัดร่องเม้งแห่งนี้ได้สร้างคุณประโยชน์อย่างมากมาต่อ สังคม โดยใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสถานที่ ศึกษาข้อคิดและหลักในการดำเนินชีวิตจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การก่อตั้งพิพิธภัณฑวัดร่องเม้ง

ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจของคนในชุมชนที่มีสถานที่เก็บวัตถุโบราณที่ได้รับสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นสถานที่ให้ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชนเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาวิจัย การบูรณาการปรีชาสภรณ์ในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นของคณะสงฆ์ตำบล ชี้เหล็ก อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะในแง่ของการนำไปปฏิบัติ และเพื่อศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัยการบูรณาการปรีชาสภรณ์ในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยภาพรวมแล้ว อาศัยความเชื่อมโยงในด้านต่าง ๆ ชุมชนเองก็ได้เข้าไปร่วมปฏิบัติธรรมเพื่อฝึกจิตพัฒนาจิตใจโดยจะเห็นได้จากชุมชนตำบลชี้เหล็กเป็นชุมชนที่มีความสุขเพราะตลอดระยะเวลาชุมชนได้ร่วมกันจัดงานปรีชาสภรณ์ ในการทำบุญ ตักบาตร รักษาศีล และรับฟังพระธรรมเทศนา เป็นแรงผลักดันจากบุคลากรทุกภาคส่วน ช่วยแรงกระตุ้นในการจัดงานที่เกิดจากความต้องการของชุมชน ทำให้มีการจัดงานปรีชาสภรณ์ได้อย่างต่อเนื่องทุกปีจนกลายเป็นประเพณีในชุมชนตำบลชี้เหล็กขึ้นมาจนถึงปัจจุบันส่งผลถึงการวางแผนวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม จึงได้ขอเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ควรสร้างเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้การจัดปรีชาสภรณ์ตามพระพุทธศาสนาเถรวาท และบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น สู่การสืบทอดทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2 ควรสร้างเสริมการสร้างเครือข่ายให้กับคณะสงฆ์ทั้งระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด กับเยาวชนและชุมชนให้เข้าใจในวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

จากผลการวิจัยการเข้าปรีชาสภรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องการประพฤติคุณงามความดี คือ ระเบียบแห่งการออกจากอาบัติสังฆาทิเสส และมีหลายแบบตามชนิดที่ต่อนั้นให้ได้ศึกษาและนำไปประพฤติให้ถูกต้องเป็นกิจวัตรของภิกษุ เพื่อความเจริญในการรักษาศีล สร้างสมาธิ อบรมปัญญาที่จะเกิดความสุขตามพระธรรมวินัย ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติเกิดความสุขแก่ตนและโลก หมู่คณะตลอดจนสังคมรอบด้านก็จะได้ประโยชน์อย่างมหาศาล จะยังให้บรรลุ มรรค ผล พระนิพพาน ต่อไปในอนาคตกาลได้ จึงได้ขอเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป ดังนี้

- 1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลคุณค่าชีวิตของการอยู่ปรีชาสภรณ์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 2) ศึกษาการอยู่ปรีชาสภรณ์ที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น
- 3) ศึกษาปรีชาสภรณ์ที่มีผลต่อการเจริญสติและพัฒนาสมาธิ

เอกสารอ้างอิง

- พระครูสมุห์โพธิ์ จันทสโร. (2551). **หนังสือธรรมภาคปฏิบัติ ปรีวาสกรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทหรรรมิก.
- พระครูสังฆรักษ์ชินวรัตน์ อาภากร. (2544). **คู่มือปรีวาสกรรม ฉบับสูตรสำเร็จ**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์ การพิมพ์.
- สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2512). **พระพุทธศาสนากับวัฒนธรรม**. พิมพ์ที่ระลึกงานฌาปนกิจศพ นายประจวบ สุวรรณรัตน์. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูนิมิตธรรมโชติ (เหิน พันสนธิ). (2559). **ศึกษาการจัดปรีวาสกรรมของวัดผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอกุระติง จังหวัดเลย**. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิธานโสภณ (สุรินทร์ วิสุทธจิตโต). (2553). **ศึกษาการเข้ากรรมในล้านนา**. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภานุพงศ์ อนุตโร (โคตรศรีกุล). (2556). **ศึกษาการอยู่ปรีวาสกรรมในพระพุทธศาสนาเถวาท กรณีวัดสระพังทอง จังหวัดนครพนม**. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิจิตร ธีรญาโณ. (2556). **การศึกษาการเข้าอยู่ปรีวาสกรรมของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน**. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาคร
Province Samut Sakhon Local History: Integrating the Learning Management Plan for
Social Studies Subject Groups religion and culture Ban Plong School Krathum Baen
District Samut Sakhon Province

นันท์วัฒน์ ภูทองแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Nantawat Phukongkaew
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 9 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 9, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร 2) บูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาครประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ คือ กลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้านประวัติศาสตร์สมุทรสาคร 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือ ครู นักเรียน 3)กลุ่มบุคคลทั่วไป คือ ประชาชนทั่วจังหวัดสมุทรสาคร การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัย เชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านท่าจีน คือ สมุทรสาคร ที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารการค้นคว้า เป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพื้นฐานจากการเป็นเมืองท่าปากน้ำที่อยู่ไม่ไกลจากราชธานี ทั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏร่วมสมัย และงานนิพนธ์ที่เขียนในเชิงการรวบรวมหลักฐานและพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งในด้านของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น คลองโคกขาม พันท้ายนรสิงห์ วัดโคกขาม คลองมหาชัย ท่าฉลอม การจัดตั้งสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก สถานีรถไฟมหาชัย คลองสุนัขหอน 2) การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งใช้โครงงานทางประวัติศาสตร์ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น เรื่องราวในอดีตในสังคมมนุษย์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง (มิติของเวลา) โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 6 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นศึกษา 2) รวบรวมข้อมูลจากหลักฐาน 3) วิเคราะห์ ตรวจสอบ หลักฐาน 4) การตีความหลักฐาน 5) การสังเคราะห์ข้อมูล และ 6) การนำเสนอผลการศึกษา ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ และนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ,สมุทรสาคร,การบูรณาการการสอน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study local history in Samut Sakhon 2) to integrate a learning management plan for social studies subject groups. religion and culture Ban Plong School Krathum Baen District Samut Sakhon Province This research, a specific population and sample were used, Purposive Sampling 1 . Key Informants is A group of people with insights into Samut Sakhon history.2. Casual Informants are Teachers, students, 3. Purposive Informants are People in Samut Sakhon Province. this study the researcher used a Cultural Qualitative Research by using the tools for collecting data, namely, Survey Interview, Participant Observation, Focus Group and Workshop.

The results of the research were as follows: 1) Local history of Ban Tha Chin community, Samut Sakhon, as shown in evidence and research documents It is an old community based on the Pak Nam port city that is not far from Ratchathani. Both Ayutthaya and Bangkok From the historical evidence that appears contemporary and a thesis written in terms of collecting evidence and important cultural developments of Samut Sakhon Province. Historical significance related to Thai history both in terms of important people milestone or historical landmarks of Samut Sakhon, such as Khlong Khok Kham, Phanthai Norasing, Khok Kham Temple, Khlong Mahachai, Tha Chalom, the establishment of the first sanitary district Mahachai Railway Station, Khlong Mha Hown 2) Integration of learning management plans for social studies subject groups religion and culture Ban Plong School Krathum Baen District Samut Sakhon Province which uses historical projects for students to search Stories of the past in human society in any area any moment (dimensions of time) using historical methods It consists of 6 main steps. They are 1) identifying the study issues, 2) collecting data from evidence, 3) analyzing the evidence, 4) interpreting the evidence, 5)

synthesizing the data, and 6) presenting the results of the study. This allows students to analyze stories of important historical events using historical methods. and apply historical methods to appropriately study stories related to oneself, family and one's locality

Keyword: Local history, Samut Sakhon, Teaching integration

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีคุณภาพ มีชีวิตที่ดี การจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งเสริมสร้างความสามารถในการนำกระบวนการ และวิธีการต่างๆ ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนในการมีทักษะ ชีวิต นำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความสามารถในการทำงาน และสร้างเสริม ความสัมพันธ์ที่ดี อีกทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเป็นสมรรถนะและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญที่ต้องเสริมสร้างให้กับผู้เรียนตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) สอดคล้องกับหลักการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 ที่มีนโยบายให้โรงเรียนเป็นหน่วยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อปลูกฝัง คุณลักษณะและทักษะที่จำเป็น โดยให้โรงเรียนรับผิดชอบโดยตรงต่อผู้ปกครอง และนักเรียน มากขึ้น โรงเรียนจึงมีอิสระในการบริหารจัดการ เรื่องของการออกแบบหลักสูตร วิธีการสอน และวิธีการวัดผลให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และเจตนารมณ์ของโรงเรียนรวมถึงตอบสนองต่อสภาพ ปัญหาและความต้องการของชุมชน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.2556:8)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ใช้สำหรับในสถานศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาเด็ก และเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ ช่วยทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจนตลอดแนว ซึ่งจะสามารถช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่นและสถานศึกษา ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมั่นใจ ทำให้การจัดทำหลักสูตรในระดับสถานศึกษา มีคุณภาพและมีความเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น ในการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจนกระทั่งถึงสถานศึกษาจะต้องสะท้อนคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งเป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ และ

ครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวังได้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคล ต้องร่วมรับผิดชอบโดยร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในการวางแผนดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุน ตรวจสอบ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ.2563:3)

การพัฒนาหลักสูตรให้สัมพันธ์กัน ระหว่างโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ช่วยส่งเสริม กระบวนการคิด จากประสาทสัมผัสทุกส่วนกับสิ่งแวดล้อม เป็นการให้โอกาสนักเรียนแลกเปลี่ยน ความรู้กับชุมชนเกิดการ เรียนรู้ตามความคาดหวังเฉพาะของแต่ละเนื้อหาวิชา ความรอบรู้ในทักษะ ต่าง ๆ ความสร้างสรรค์ในผลงานที่เกิดขึ้น การพัฒนาเจตคติและความประทับใจในตนเองและ บุคคลอื่น รวมทั้งการพัฒนาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ไวเนอร์ (Wither, 2000.pp:217 อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี.2548:146-147) หลักการ ดังกล่าว สอดคล้องกับ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ ที่ช่วยลดความซ้ำซ้อนการเรียนรู้เนื้อหาสาระ หน่วยการเรียนรู้ ของ หลักสูตรบูรณาการ มีความสัมพันธ์กับสาระการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม ผู้เรียนเห็นคุณค่าและ ความหมายในสิ่งที่เรียน จึงสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชีวิตจริงได้ แนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการ พัฒนาหลักสูตรการบูรณาการ ซึ่งมีหลักการ ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตร บูรณาการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ ความสัมพันธ์ระหว่างเรื่อง/หัวข้อ สาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ ความสัมพันธ์ของกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับชีวิตจริง สามารถเชื่อมโยงความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ด้วยเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนจากกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ ผู้เรียน จึงสามารถเชื่อมโยงความรู้ จากสิ่งที่เรียนไปสู่ชีวิตจริงภายนอกห้องเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนตระหนัก ใน ความสำคัญของความรู้ที่เรียนในโรงเรียน ช่วยตอบสนองความสามารถของผู้เรียนในด้านต่างๆ ตามแนวคิด พหุปัญญาผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถคิดเชื่อมโยงใช้ข้อมูล ข่าวสารในโลกยุคข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ช่วยลด ความซ้ำซ้อนในการเรียนเนื้อหาตามกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของหลักสูตร ตามความต้องการของ วิทยาการใหม่ๆ (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.2549:2)

การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่จะเป็นการเปลี่ยนแปลงมิติทางการศึกษาของผู้เรียนไป ด้วยนั้น บุคคลที่สำคัญยิ่ง คือ ครู ซึ่งควรเป็นการพัฒนาให้มีพื้นฐานของกระบวนการคิดทาง ประวัติศาสตร์ เพื่อ สามารถใช้และประยุกต์แนวคิดทางประวัติศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ได้ตรงตาม เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ของสาขาวิชาทั้งประวัติศาสตร์และสังคมศึกษานั้นคือให้ มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์

(Historical Narratives) และการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ เพราะในการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นเป็นการสอนวิธีคิดที่มีเหตุผล และวางอยู่บนพื้นฐานของหลักฐาน ข้อเท็จจริง ทำให้มองเห็นปัญหาอย่างชัดเจน และแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ การสอนที่เน้นให้เกิด 5 การคิด และกระบวนการคิด ตลอดจนการใช้เหตุผลจากข้อมูลหลักฐานขั้นต้นและขั้นรองนี้ ไม่ได้ ตอบสนองเฉพาะวิชาประวัติศาสตร์และการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น แต่ควรจัดการ เรียนรู้นี้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนตั้งแต่ต้นในทุกระดับการศึกษา และในส่วนมาตรฐานของประวัติศาสตร์ได้ กำหนดให้การคิดทางประวัติศาสตร์ (Historical Thinking) เป็นนัยสำคัญหนึ่งที่แยกออกมาจาก มุมมองทางประวัติศาสตร์ที่มีมาก่อนหน้านี้ (a section of the history standards is dedicated to “historical thinking” is a significant departure from previous perspective) (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตติยะ.2525: 25-26; Roy Rosenzweig Centre for History and New Media.2011: 1-3)

พื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นพื้นที่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน ตอนล่างมีชายฝั่งติดกับอ่าวไทยเป็นที่ราบลุ่มต่ำ บริเวณแผ่นดินรอบอ่าวไทยในอดีตพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและความสำคัญของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นในพื้นที่ เนื่องจากชุมชนที่ตั้งในเขตลุ่มน้ำท่าจีนซึ่งอยู่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำแม่กลองขนานทั้งสองด้าน สภาพพื้นที่โดยทั่วไป เป็นที่ราบลุ่มชายฝั่งทะเล สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่านซึ่งเป็นแม่น้ำที่แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาที่บ้านปากคลองมะขามเฒ่า อำเภอดุสิต จังหวัดชัยนาท ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรีนครปฐม เข้าสู่อ่าวกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาครและไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอมะขาม จังหวัดสมุทรสาคร กระแสน้ำได้เซาะและพัดพาเอาโคลนตมจากบริเวณพื้นที่ที่สูงกว่ามาทับถมกันทำให้สภาพพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูก จึงส่งผลต่อการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานของผู้คนในบริเวณนี้ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ปากอ่าว จึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองท่าริมทะเลที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของประวัติศาสตร์ไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สืบเนื่องตลอดมาจนปัจจุบัน ประชากรหลายกลุ่มอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ ชาวจีน ชาวมอญ ญวน ลาว และเขมร โดยในช่วงหลังการทำสนธิสัญญาเบาริง มีผลให้ไทยยกเลิกระบบการผูกขาดการค้า เปิดการค้าเสรี ส่งผลต่อการขยายตัวทางการค้า โดยเฉพาะอุตสาหกรรมน้ำตาลและการผลิตข้าวจึงค่อยๆ กลายเป็นสินค้าที่ส่งออกสำคัญในพื้นที่บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน และเป็นแหล่งรายได้การจัดเก็บภาษีที่สำคัญของกรุงเทพฯ เช่น ส่วย ค่าผูกปี แรงงาน อากรค่านา อากรค่าน้ำ อากรสมพัสดุอากรจันอับ อากรฝืน อากรสุรา อากรบ่อนเบี้ย ภาษีโรงเรือน ภาษีร้านค้าและอื่นๆ(สุภาพรณ์ จินตามณีโรจน์.2554:22)

ในส่วนที่เป็นงานศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นการมองพื้นที่สมุทรสาครในบริบทของภูมิภาคกลางของประเทศหรือตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของกรุงเทพฯ และมีงานศึกษาที่ช่วยขยายองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสังคมชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน ได้แก่ โครงการวิจัยประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน ศึกษาบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน อันได้แก่ พื้นที่จังหวัดชัยนาทตอนใต้ สุพรรณบุรี นครปฐมและสมุทรสาคร อีกทั้งชี้ให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในมิติของท้องถิ่น ที่ไม่ได้มี

สาเหตุจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังเห็นถึงพลวัตความเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายในท้องถิ่นเอง โดยงานชิ้นนี้นำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่มีความหลากหลายทั้งเอกสารทางราชการ เอกสารท้องถิ่นหลักฐานทางโบราณคดี การเดินสำรวจพื้นที่ รูปภาพ การสัมภาษณ์ ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่เคลื่อนไหวในหลายแง่มุมโดยเฉพาะพัฒนาการสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนบริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ กระทั่งช่วงหลังทศวรรษ 2500 เป็นต้นมา (สิริวรรณ สิริวนิชย์.2561:3)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในประเด็น เรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาคร จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงประวัติศาสตร์และความสำคัญทางวัฒนธรรมของพื้นที่ เข้าในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นส่วนย่อย เข้าใจประวัติศาสตร์ส่วนกลางหรือในภาพรวมยิ่งขึ้น ตลอดจนการศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โบราณคดี ศิลปกรรม ประเพณีวัฒนธรรม สังคม และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีวิธีการเรียนรู้ คือ ทศนศึกษาในสถานที่จริง การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น แล้วนำความรู้ หรือข้อค้นพบ มาบูรณาการและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนการสอนนักเรียน ซึ่งนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ สร้างประสบการณ์และความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นแก่ผู้เรียนแล้ว นั้น ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นนี้ ยังสร้างความหวงแหน เกิดความตระหนักสำนึกรักบ้านเกิด แผ่นดินเกิด ความภูมิใจในประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองอย่างสุดหัวใจ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร
2. เพื่อบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่มีความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร คือ ประชาชนจังหวัดสมุทรสาคร
2. ผู้ให้ข้อมูล

2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิงลึกในด้าน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การขยายตัวของชุมชน จำนวน 10 คน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโสหรือผู้มีความรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ พระ ผู้รู้ประจำท้องถิ่นที่เป็นที่นับถือของชุมชน ครู-อาจารย์ที่อยู่ในโรงเรียนนัควิชาการอิสระ ผู้นำชุมชนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ครู นักเรียนโรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้มแบบน จังหวัดสมุทรสาครจำนวน 30 คน

2.3 กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไปในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การขยายตัวของชุมชน

2. การบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อันได้แก่ การศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ การศึกษาประเพณีโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ การศึกษาเรื่องราวในท้องถิ่นโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับสังคมวัฒนธรรม ศึกษาองค์ความรู้ทางสังคมที่มีความหลากหลายปรากฏอยู่ในแต่ละด้าน ได้แก่ ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

4. บูรณาการการสอน 1) แผนการจัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ ทักษะศึกษาในสถานที่จริง การอภิปรายกลุ่ม การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างเครื่องมือ

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non- Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ดังนี้ (ในตะวัน กำพอม. 2559 : 53-56)

1.1 แบบสำรวจ (Survey) ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลฉบับที่กโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆดังนี้

- 1.1.1 สำรวจสภาพพื้นที่
- 1.1.2 สำรวจเส้นทางการเดินทาง
- 1.1.3 สำรวจวิถีชีวิตชาวบ้าน
- 1.1.4 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ
- 1.1.5 สำรวจพื้นที่การท่องเที่ยวทางบก
- 1.1.6 สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ก่อนทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านทั่วไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามจากหน่วยงานทางราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในบริบทพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ และนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

1.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม ปรับปรุงจาก (สิริวรรณ สิริวนิชย์.256 : 120-133) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 1 ชุด ดังนี้ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การขยายตัวของชุมชน

1.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎี และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) และมีจุดสนใจในการสัมภาษณ์ในเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบบ จังหวัดสมุทรสาคร เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชนผู้วิจัยกำหนดประเด็น คำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆดังนี้ 1)ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน 2) วิถีชีวิต 3) ภาษา 4) ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม 5) ศิลธรรม จริยธรรม 6)สุนทรียศาสตร์ 7) อาหารการกิน 8) การแต่งกาย 9) ความรู้ทักษะอาชีพ

1.3 แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

1.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

1.3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

1.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในพื้นที่ ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

1.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูล ในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5 - 10 คน ในประชุมเชิงปฏิบัติการ จะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก “องค์รวม” (Holistic) ตามแนวคิดของ(ในตะวัน กำหม่อม.2559:53-56) ดังนั้นผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม(Field Studies) ประมาณ 6 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1.1 แบบสำรวจ ผู้วิจัยขอความร่วมมือและจัดส่งแบบสำรวจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ(Formal Interviews)โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ปลายเปิด ทำการสัมภาษณ์ตามแนวแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีแบบสัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ วิดีโอบันทึกภาพและเสียง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1)แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สภาวัฒนธรรมตำบลขาว จำนวน 2 คน (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 5 ชุด แต่ละชุดใช้ สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่มคือ กลุ่มผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและปราชญ์ชาวบ้าน

2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ(Informal Interviews)เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Indepth Interviews)เปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎี

2.2 แบบสังเกต ผู้วิจัยสังเกตการประเพณี ความร่วมมือ ตามแบบสังเกต 2 รูปแบบดังนี้

2.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) ผู้วิจัยได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมในชีวิตประจำวัน สังเกต ซักถามข้อมูลที่ต้องการ จดบันทึกโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับเปิดเผยตัวเองว่าเป็นนักวิจัย

2.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-participant Observation) ผู้วิจัยทำการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน แล้วจดบันทึกข้อมูลที่พบโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ พื้นที่ที่ทำการศึกษาและเป็นพื้นที่ ประกอบด้วยผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและ มาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

2.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มกับคนในชุมชนที่ทำการวิจัย มีการร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย กรอบประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะทู้แบบ จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้แบบบันทึกเสียง วิดีโอบันทึกภาพและเสียงเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การบันทึกข้อมูล การสังเกต

3.1 การบันทึกข้อมูลใช้แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกลงในสมุดบันทึกและกล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพที่เป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (ในตะวัน กำหอม. 2559 : 53-56)

3.2 นำข้อมูลในแต่ละวันมาสรุปและจัดหมวดหมู่ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทที่ตั้งไว้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยและตามความมุ่งหมายของการวิจัย

3.3 ข้อมูลเพิ่มเติมในเทปที่บันทึกเสียงมาในแต่ละวันก็จะถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาหรือข้อมูลที่ขาดหายไปจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต และจดบันทึกให้ครบถ้วน ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological triangulation) หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกรณีไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วิชาการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทปและการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว ดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดของ ทรงคุณ จันทจร (2559 : 131- 144) ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analytic Induction) และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม. 2559 : 53-56)

4.1 การวิเคราะห์แบบอุปมัย (Analysis Induction) เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูล จากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ วัฒนธรรมพิธีกรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4.2 การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การนำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมา อธิบายสภาพสังคมของชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงและบทบาทหน้าที่ขององค์ภายในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมภายนอกมากระทบชุมชนดั้งเดิมและนำไปสู่การดำรงอยู่ของภูมิปัญญาพื้นบ้านของชุมชนโดยใช้ วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการวิจัย

5. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลงานวิจัยนั้น หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนหนึ่งแล้วและเพื่อให้ ผลการวิจัยที่ได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้ กำหนดให้มีการ พิจารณาและวิพากษ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยเสนอต่อที่ประชุมของกลุ่มและผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการวิจัยให้ทราบ ในการพิจารณาตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น สมุทรสาคร : การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะหุ้งแบน จังหวัดสมุทรสาคร ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีรวมทั้งของ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลพร้อมภาพประกอบ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยใช้แบบการพรรณนา วิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผล

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านท่าจีน คือ สมุทรสาคร ที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารการ ค้นคว้า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพื้นฐานจากการเป็นเมือง ท่าปากน้ำ ที่อยู่ไม่ไกลจากราชธานี ทั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏร่วม สมัย และงานนิพนธ์ที่เขียนในเชิงการรวบรวมหลักฐานและพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัด

สมุทรสาคร โดยถูกผลิตจากหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลนครเมืองสมุทรสาคร สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด หรือ หน่วยงานของท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะนำเสนอความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งในด้านของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น คลองโคกขาม พันท้ายนรสิงห์ วัดโคกขาม คลองมหาชัย ท่าฉลอม การจัดตั้งสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก สถานีรถไฟมหาชัย คลองสุนัขหอน

2. การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกะพ้อมแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านท่าจีนสมุทรสาคร ที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารการค้นคว้า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพื้นฐานจากการเป็นเมือง ท่าปากน้ำที่อยู่ไม่ไกลจากราชธานี ทั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏร่วมสมัย ส่วนใหญ่จะนำเสนอความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งในด้านของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น คลองโคกขาม พันท้ายนรสิงห์ วัดโคกขาม คลองมหาชัย ท่าฉลอม การจัดตั้งสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก สถานีรถไฟมหาชัย คลองสุนัขหอน ซึ่งใช้โครงงานทางประวัติศาสตร์ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น เรื่องราวในอดีตในสังคมมนุษย์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง (มิติของเวลา) โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ระบอบด้วยขั้นตอนหลัก 6 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นศึกษา 2) รวบรวมข้อมูลจากหลักฐาน 3) วิเคราะห์ตรวจสอบ หลักฐาน 4) การตีความหลักฐาน 5) การสังเคราะห์ข้อมูล และ 6) การนำเสนอผลการศึกษา ผลจากการศึกษาคือผู้เรียนวิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ และนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตนได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านท่าจีน สมุทรสาคร ที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารการค้นคว้า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพื้นฐานจากการเป็นเมือง ท่าปากน้ำที่อยู่ไม่ไกลจากราชธานี ทั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏร่วมสมัย และงานนิพนธ์ที่เขียนในเชิงการรวบรวมหลักฐานและพัฒนาการทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร โดยถูกผลิตจากหน่วยงานราชการ เช่น เทศบาลนครเมืองสมุทรสาคร สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด หรือ หน่วยงานของท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะนำเสนอความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งในด้านของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น คลองโคกขาม พันท้ายนรสิงห์ วัดโคกขาม คลองมหาชัย ท่าฉลอม การจัดตั้งสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก สถานีรถไฟมหาชัย คลองสุนัขหอนสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ ดัณศลารักษ์ (2554:6) งานวิจัยเรื่องประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีน เป็นงานวิจัยในระยะที่สอง ของสุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ ที่ทำ

การศึกษาในช่วงปีพ.ศ. 2529-2530 เน้นศึกษาพื้นที่จังหวัดชัยนาทตอนใต้ จังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดนครปฐม อันเป็นบริเวณตอนบนและตอนกลางของกลุ่มน้ำท่าจีนเพื่อศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่างๆ ต่อมาในช่วงปีพ.ศ. 2551-2554 ได้เก็บข้อมูลในพื้นที่ภาคสนาม จากบริเวณปากคลองมะขามเฒ่าจนถึงอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เห็นได้ว่างานของอาจารย์สุภาภรณ์ มีคุณูปการในด้านการบุกเบิกและทางด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่ออธิบายภาพความเปลี่ยนแปลงของชุมชนลุ่มแม่น้ำท่าจีนและเห็นถึงปัจจัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มีความเป็นพลวัตของชุมชนท้องถิ่นในสังคมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรงใจ หุตางกูร และคณะ (2559) เรื่อง ภูมิสังคมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสมุทรสาคร กรณีศึกษาภูมินามในอำเภอเมืองสมุทรสาคร ศึกษาเรื่อง “ภูมินามศาสตร์” ที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านของอำเภอเมืองสมุทรสาคร จำนวน 148 ชื่อ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์รูปแบบภูมิทัศน์และคาบอกล่าเรื่องราวเกี่ยวกับที่มาของชื่อหมู่บ้าน ในรูปแบบ“มุขปาฐะ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงที่มาของชื่อที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ทรัพยากรทางธรรมชาติ ภูมิลักษณะ การดำรงชีวิตของชุมชน จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านนโยบายการใช้พื้นที่เพื่อขยายเขตอุตสาหกรรมและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม อันเนื่องมาจากระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปจากพื้นที่เกษตรกรรมหลายแห่งกลายเป็นภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมแบบเมือง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ แทบจะไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชื่อของภูมินาม งานศึกษานี้ช่วยให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับที่มาของชื่อที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเกิดจากการปรับตัวของผู้คนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการดำรงชีวิต จนก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นและช่วยให้เข้าใจประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของจังหวัดสมุทรสาคร

2. การบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนบ้านปล่อง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นชุมชนบ้านท่าจีนสมุทรสาคร ที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารการค้นคว้า ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ทำให้เห็นถึงความเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีพื้นฐานจากการเป็นเมือง ท่าปากน้ำที่อยู่ไม่ไกลจากราชธานี ทั้งกรุงศรีอยุธยาและกรุงเทพมหานคร จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏร่วมสมัย ส่วนใหญ่จะนำเสนอความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ทั้งในด้านของบุคคลสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสมุทรสาคร เช่น คลองโคกขาม พันท้ายนรสิงห์ วัดโคกขาม คลองมหาชัย ท่าฉลอม การจัดตั้งสุขาภิบาลหัวเมืองแห่งแรก สถานีรถไฟมหาชัย คลองสุนัขหอน ซึ่งใช้โครงงานทางประวัติศาสตร์ ให้ผู้เรียนได้สืบค้น เรื่องราวในอดีตในสังคมมนุษย์ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง (มิติของเวลา) โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 6 ขั้นตอน คือ 1) ตั้งประเด็นศึกษา 2) รวบรวมข้อมูลจากหลักฐาน 3) วิเคราะห์ตรวจสอบ หลักฐาน 4) การตีความหลักฐาน 5) การสังเคราะห์ข้อมูล และ 6) การนำเสนอผลการศึกษา ผลจากการศึกษาคือผู้เรียนวิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้ และนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่

เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ Marino (2012) ได้ศึกษาเรื่อง เมืองกับการเป็นแหล่งข้อมูลขั้นต้น ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นและการคิดทางประวัติศาสตร์ในเมือง นิวยอร์ก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประโยชน์จาก ขั้นตอนวิธีสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในการกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และทำให้อุดมคติมีภาพที่ ชัดเจนมากขึ้นโดยการได้สนทนาหรือศึกษาอดีตจนทำให้เกิดสำนึกต่ออดีตได้ และชุมชนท้องถิ่น สามารถตอบสนองหรือใช้เป็นเสมือนเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่สามารถอ่านและตีความได้ โดยใช้ วิธีการอภิปรายเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะการคิดทาง ประวัติศาสตร์ ในเรื่อง การวิเคราะห์แหล่งข้อมูล การรวบรวมข้อมูล และการสร้างข้อโต้แย้งเพื่อการ อธิบายทางประวัติศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษาเมืองนิวยอร์ก เพื่ออภิปรายว่าพื้นที่เมืองและชุมชนท้องถิ่นสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์ทาง ประวัติศาสตร์ได้ ผลการวิจัยพบว่าการใช้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในมิติหลักสูตรสังคมศึกษา ที่ไม่จำกัด การเชื่อมโยง ไปถึงเหตุการณ์และบุคคลสำคัญ ๆ ยิ่งกว่านั้นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังช่วยให้นักเรียนได้ ผูกการสืบสวนทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนการวิเคราะห์เกี่ยวกับถนนหนทาง อาคารบ้านเรือนและชุมชนด้วย โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรสังคมศึกษานั้นอ้างอิงว่า ประวัติศาสตร์เป็นแนวทางที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการต่างๆที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อวิถีชีวิต ใน 2 ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ 1) การคิดอย่างเป็น ประวัติศาสตร์ โดยการนำเสนอหลักฐานที่สามารถ “อ่าน” ตีความและใช้เพื่อ สร้างข้อสรุปได้จากแหล่งข้อมูลขั้นต้น ซึ่งอาคารบ้านเรือน ถนน และชุมชน เป็นเสมือนแหล่งข้อมูล ขั้นต้นที่ให้เนื้อหาสาระทางประวัติศาสตร์ 2) ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ซึ่งยิ่งทำให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อได้สำรวจภายใต้มุมมองที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการคิดทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้การจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมเพื่อกระตุ้นเตือนความทรงจำต่ออดีต ที่ช่วยให้เกิด ความเข้าใจแนวคิดทางประวัติศาสตร์ อาทิ เรื่องการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์และลำดับเวลา ทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมเรื่องการสืบสวน ทางประวัติศาสตร์ โดยการใช้ภาพถ่ายเพื่อให้เห็นภาพก่อนและหลัง ของภูมิ ประเทศ ประชากร และลักษณะต่างๆที่มีนัยสำคัญต่อวิถีชีวิตผู้คน รวมทั้งความเข้าใจในเรื่อง ประวัติศาสตร์ หรือประวัติศาสตร์ของชีวิตประจำวัน เพื่อให้เข้าใจกระบวนการการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนที่เป็นเหตุการณ์และพัฒนาการความเป็นมาทาง ประวัติศาสตร์ซึ่งหลักฐานที่เกิดขึ้นจากการใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นเสมือนแหล่งข้อมูลขั้นต้นนั่นเอง และ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจยิ่งขึ้นถึงความเกี่ยวข้องกันของบริบททาง ประวัติศาสตร์ (ที่อาจเชื่อมโยงพวกเขาให้เข้าใจเหตุการณ์ในอดีตที่ส่งผลเชื่อมโยงต่อวิถีชีวิตในปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ นิเทศศิลป์ และชวลิต ขอดศิริ (2560 : 79-83)เรื่อง การบูรณาการเรียน การสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนและถอดบทเรียนในการจัดการเรียนการสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการผลการวิจัยพบว่า 1. การจัดการเรียนการสอนเรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณาการ พบว่า ในจังหวัดเชียงใหม่มีแหล่งท่องเที่ยว

จำนวนมากที่น่าสนใจและพบว่าแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นิสิตสนใจและสามารถนำไปบูรณาการในการเรียนการสอน เรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา ได้แก่ 1) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน วัดศรีสุพรรณ 2) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชนบ้านถวายเป็น และ 3) แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นบ้านป่าตาล นอกจากนี้ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์เมืองเชียงใหม่ประกอบ พบว่า ในแต่ละท้องถิ่นที่ได้เลือกทำการศึกษา มีความน่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น 2. การศึกษาพฤติกรรม การจัดการเรียน การสอน เรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้านนาแบบบูรณาการพบว่า นิสิตของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ มีความสนใจเป็นอย่างมาก โดยการตั้งใจฟัง การให้ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและตั้งใจในการ ผลิตชิ้นงานของตนเองทั้ง 3 แหล่งเรียนรู้หลังจาก การเรียนรู้เสร็จสิ้น นิสิตได้ทำการสะท้อนคิด ในกิจกรรมแต่ละแหล่งการเรียนรู้โดยอยากให้มี กิจกรรมเช่นนี้อีก และใช้เวลาในการผลิตชิ้นงาน มากกว่านี้ เพราะชิ้นงานที่ผลิตขึ้นเป็นเพียงจุดเล็กๆ ที่จะทำให้เกิดทักษะในการทำงาน โดยทักษะในการทำงานในครั้งนี้เกิดองค์ความรู้หลายอย่าง นอกจากความสนใจที่ตนเองอยากศึกษา คือ การได้ค้นพบว่าการทำงานของตนเองจะทำให้เกิดการวางแผนการทำงาน การฝึกความอดทน ความมุ่งมั่น มานะพยายาม ที่ทำให้ชิ้นงานประสบผลสำเร็จและอีกประการหนึ่งคือการแก้ปัญหา ซึ่งตนเองจะนำข้อค้นพบที่ได้ไปฝึกเยาวชนในอนาคต ซึ่งนิสิตได้เรียนในสาขาการศึกษา ก็จะสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อให้เด็กเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมและเชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ ในการทำงานในอนาคต ทั้งงานเดี่ยว งานคู่และงานกลุ่ม

3. การถอดบทเรียนในการจัดการเรียน การสอน เรื่องการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้านนาแบบบูรณาการพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 3.1 ด้านแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการเรียนการสอนในปัจจุบัน สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในเรื่อง การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา แบบบูรณาการเช่น อำเภอดงจังหวัดเชียงใหม่ มีเอกลักษณ์ด้านหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงทั้งงาน ประเพณีจักสาน เครื่องปั้นดินเผา ไม้แกะสลักและเป็นแหล่งการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของคน ในชุมชนท้องถิ่น ส่วนชุมชนวัดศรีสุพรรณ ถนนวัวลาย ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่มีคุณค่า ในงานประเพณีเครื่องเงิน หรือภาษาถิ่น เรียกว่า “ควเงิน” (คว เป็นภาษาถิ่นแปลว่า “สิ่งของเครื่องใช้”) กลายมาเป็น “ควเนียม” หรือเป็นการใช้ลูมิเนียมในการสร้างสรรค์ผลงาน หัตถกรรมแทน แต่ยังคงเดินเส้นและคงรูปแบบลวดลายตามภูมิปัญญาเดิมอยู่มีเอกลักษณ์ในการทำเครื่องเงิน ปัจจุบันมีการนำเอาวัสดุลูมิเนียม มาดุนลาย (ต้องลาย) เป็นแผ่นภาพ ซึ่งเป็นการประยุกต์มาจากขั้นตอนการทำลวดลาย บนเครื่องเงินของชาวบ้านวัวลาย โดยแผ่นภาพมีการสร้างสรรค์ทั้งลวดลายล้านนาโบราณและแบบประยุกต์แผ่นภาพดุนลายมีทั้งขนาดใหญ่ที่นิยมนำ มาตกแต่งอาคาร จนกระทั่งถึงแผ่นขนาดเล็กที่นำมาเป็นของที่ระลึก อุโบสถเงิน เป็นนวัตกรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน หัตถกรรมเครื่องเงินของชุมชน วัดศรีสุพรรณ โดยใช้เงินบริสุทธิ์ระดับส่วนที่สำคัญปลอดภัยและอะลูมิเนียมดุนลาย (ต้องลาย) ประดับทั้งหลัง เป็นการสร้างสรรค์จากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลงานชิ้นเดียวในโลกที่ครูสุลา ชุมชนวัดศรีสุพรรณ จวบจนถึงปัจจุบัน 3.2 ด้านแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนาใดที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน

ในแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนายังไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง แต่ก็พยายามที่จะอนุรักษ์ประเพณีในการทำภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมได้จะต้องมีหลายด้าน สิ่งที่สำคัญในปัจจุบันที่จะสื่อว่าอะไรที่ทำการกิจกรรม ทำให้คนรุ่นใหม่สงสัยคนรุ่นเก่าก็ช่วยกัน ทำนอกเหนือจากจารีตประเพณีสิบสองเดือน 3.3 ด้าน อนาคตการเรียนการสอน ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา แบบบูรณาการเรียนการสอนในโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยตลอดจน วิทยาลัย อาชีวศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย ประกอบกับให้ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้เน้นผู้เรียนให้การฝึกทักษะมากขึ้น โดยการคิด ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความคิด สร้างสรรค์และคิดแปลกใหม่ โดยตอบสนองความต้องการของกลุ่มลูกค้า ซึ่งสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมในครัวเรือน ควรมีการเตรียมเยาวชนและผู้สนใจ ตลอดจนนักท่องเที่ยว เปิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ระยะสั้น หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ในกิจกรรม เส้นทางท่องเที่ยวและเส้นทางในการจัดกิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ของแหล่งเรียนรู้ การเรียนการสอนด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาแบบบูรณานั้น จะมีรูปแบบใหม่ๆ เช่น ห้องเรียนออนไลน์ไปสู่สถานที่สำคัญเทศบาลตำบล / องค์การบริหาร ส่วนตำบล แหล่งท่องเที่ยว ในท้องถิ่นและชุมชนของตนเองจะเป็นจุดเชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้ใน ท้องถิ่นที่สำคัญของชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดี

4. การเผยแพร่การบูรณาการเรียนการสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่าสิ่งที่สามารถดึงดูดให้เยาวชนและคนทุกช่วงวัยเห็นคุณค่าได้นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกร่วม เริ่มตั้งแต่ท้องถิ่นของตนเอง โดยการให้ชุมชนของตนเองมองเห็นคุณค่าในท้องถิ่นโดยไม่ลืมรากเหง้าและภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ไปสู่ในระดับสถานศึกษา ดังความโดดเด่นของครุภูมิปัญญามาให้องค์ความรู้ การถ่ายทอดโดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมในช่วง ว่าง ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้กิจกรรมเสริมหลักสูตร บูรณาการในกลุ่มสาระหรือข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้มีการบูรณาการในกิจกรรมของโรงเรียน ในแผนงานประจำปีการทำแผนพัฒนาการศึกษา ระดับท้องถิ่น ระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่ ให้สามารถร่วมกันสร้างสรรค์โดยการจัด เวทีร่วมระดับตำบล อำเภอหรือจังหวัด มีการแข่งขันและการประกวดสื่อที่เกี่ยวข้อง แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานของ นักเรียนใน สื่อเว็บไซต์ของโรงเรียน สื่อไว้นิล วารสารต่างๆและรายงานการประเมินตนเองของ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิพัชร จำปา(2558) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ๓ มีชื่อว่า SSAS Model มี 4 องค์ประกอบ คือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และเงื่อนไขการนารูปแบบไปใช้ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลท้องถิ่น เพื่อวิเคราะห์และกำหนดประเด็นคำถามทางประวัติศาสตร์ (Study Local History Data and Historical Issue Analysis Question) ขั้นที่ 2 การสำรวจและรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลหลักฐาน (Survey and Collecting Data From Historical Learning and Checking Fact of Evidences) ขั้นที่ 3

การวิเคราะห์ตีความข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบด้วยบริบทและ มุมมองทางประวัติศาสตร์ (Analysis Interpretation in Causality and Consequences by Historical Perspectives and Context) ขั้นที่ 4 การสังเคราะห์และสรุปข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (Synthesis and Summarize Data for Construct Body of Knowledge in Local History) และมีการตรวจสอบรูปแบบ ฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ฯ พบว่า 2.1) ผู้เรียนมีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์สูงขึ้น 2.2) ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 2.3) ผู้เรียนมีสานักกรักษ์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2.4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก 3. ผลการขยายผลรูปแบบ พบว่า การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ฯ หลังเรียนตามรูปแบบ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์สูงขึ้น มีสานักกรักษ์ท้องถิ่นในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นอยู่ใน ระดับมาก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การวิจัยที่สามารถตอบสนองงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษา เชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชน ศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เข้ามาเกี่ยวข้องของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้นเพื่อใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน
2. ควรมีการศึกษาแบบองค์รวม ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม เพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ยุคโลกาภิวัตน์
3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้แหล่งเรียนรู้ ทางประวัติศาสตร์ที่จำแนกไปตามประเด็นหรือลักษณะเฉพาะของแหล่งเรียนรู้ เพื่อศึกษาแนวทาง และวิธีการเฉพาะในการสร้างองค์ความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามลักษณะเฉพาะของแหล่งเรียนรู้แต่ ละประเภทต่อไป
4. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ทางประวัติศาสตร์ และการคิดทางประวัติศาสตร์ในหัวข้อ หรือประเด็นอื่นๆ ของการจัดการเรียนการสอน ประวัติศาสตร์ อาทิ ประวัติศาสตร์สังคม และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์เชิงนิเวศวิทยา และประวัติศาสตร์เชิงภูมิทัศน์กับการตั้งถิ่นฐาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2563). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด

- ตรงใจ หุตางกูร และคณะ.(2559). **เรื่องภูมิสังคมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองสมุทรสาครกรณีศึกษาภูมิ
นามในอำเภอเมืองสมุทรสาคร**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ทรงคุณ จันทจร.(2553). **ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม**. มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
- ทิตินา แคมมณี.(2548). **ศาสตร์การสอน :องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิธิ เอียวศรีวงศ์และ อาคม พัฒิยะ.(2525). **หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร:ดวงดี
การพิมพ์.
- ในตะวัน กำห่อม.(2559). **การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม**. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยทองสุข
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์ และชวลิต ขอดศิริ.(2560).**การบูรณาการการเรียน การสอนด้วยวิธีการทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนา.การบูรณาการ; การจัดการเรียนการสอน; การทำนุบำรุง
ศิลปวัฒนธรรม; ท้องถิ่นล้านนา.สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.**
- ศศิพัชร จำปา.(2558). **การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทาง
ประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์.ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สาขาวิชาสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.(2556). **ปฏิรูปการศึกษาไทยแล้วไปไหน? กับ ‘สมเกียรติ ตั้งกิจวา
นิชัย’**.สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). กรุงเทพ
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2549). **คู่มือประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์.(2527). **การศึกษาประวัติศาสตร์สมัยใหม่-ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มนาท่าจีน**.
ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยศิลปากร,
_____. (2553).**ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน**. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์,2554.
- สิริวรรณ สิริวนิชย์.(2561). **การศึกษาสำรวจสถานภาพความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชุมชนบ้านท่าจีน
สมุทรสาคร.สาขาวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร**
- Marino, M. P. (2012). “Urban Space as a Primary Source: Local History and Historical
Thinking in New York city” *The Social Studies*. 3: 107-116.

การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ
ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Student's Opinions on Buddhist Leadership Promotion Approaches of
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

ดร.บรรจง ลาวะลี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Dr.Banjong Lawalee
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
Email: puysound1@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 26 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 19 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 26, 2022; Revised: December 19, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางการคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จำนวน 50 รูป-คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดเรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อยได้แก่ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักชุมชนในพื้นที่เขตบริการของมหาวิทยาลัยโดยการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รองลงมา คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการให้นักศึกษาได้แสดงออกมากขึ้น และน้อยสุด คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักประมาณการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า และประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, นักศึกษา, ภาวะผู้นำเชิงพุทธ

Abstract

This research aims to 1) For the students' opinions on the guidelines for promoting Buddhist leadership of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, 2) To collect recommendations, guidelines, and opinions of students towards the guidelines for promoting Buddhist leadership of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. The sample consisted of 50 subjects student of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus. Statistics utilized for processing data embraced frequencies, percentages, means and standard deviations. The results showed that 1) Students' opinions towards the guidelines for promoting Buddhist leadership of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus Overall, it's at a high level. 2) Suggestions on ways to promote Buddhist leadership of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus is arranged in descending order, namely, students should be encouraged to become familiar with the community in the university's service area by organizing activities with the community both inside and outside the university. visionary leader There is a person who follows Buddhism through the process of organizing project activities for students to express more, and at the very least, students should be encouraged to be knowledgeable about spending economically, worthwhile and benefiting themselves and the public.

Keywords: Opinions, Student, Buddhist leadership

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560-2579) มีแนวคิดในการจัดการศึกษา (Conceptual Design) ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) อาทิ คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมี

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามก้ำกั๊กประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น แผนการศึกษาแห่งชาติได้วางเป้าหมายไว้ 2 ด้าน คือ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ประกอบด้วยทักษะและคุณลักษณะต่อไปนี้ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกทั้งเสริมสร้างทักษะความรู้ ความสามารถทางรัฐศาสตร์แบบบูรณาการให้สอดคล้องกับศาสตร์พระราชาและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวิจัยพื้นฐานการบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2564-2568) ได้กำหนดกรอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้การปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลกยุคปัจจุบันเพื่อให้สามารถก้าวเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เป็นการเปิดโอกาสให้พลเมืองโลกอันมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม สามารถเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการให้เกิดงานวิจัยในระดับสากล โดยเน้นการพัฒนาจิตใจและการน้อมนำปรัชญาพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Human

Wisdom) รวมทั้งการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสุววิทยาคมที่ว่า “ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ที่มั่นคง ให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต”(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564) สำหรับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ คู่ความดี มีทักษะชีวิต มีจิตอาสา พึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่ 1 ปรัชญา สืบสาน ส่งต่อ ต่อยอด ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 กล่าวคือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และในคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เกี่ยวกับมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้เหตุและผล มีระเบียบวินัย มีจิตอาสา มีการวางแผนในการทำงานและดำเนินตามแผนที่วางไว้ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบกล่าวคือ 1) นักศึกษามีภาวะผู้นำ รู้จักการใช้เหตุผล วางตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ 2) นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 3) นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ และสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม 4) นักศึกษารู้จักวางแผนในการทำงาน และดำเนินตามแผนที่ได้วางไว้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด 2) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการนักศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงพุทธ รู้จักการใช้เหตุผล วางตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะต่อไป

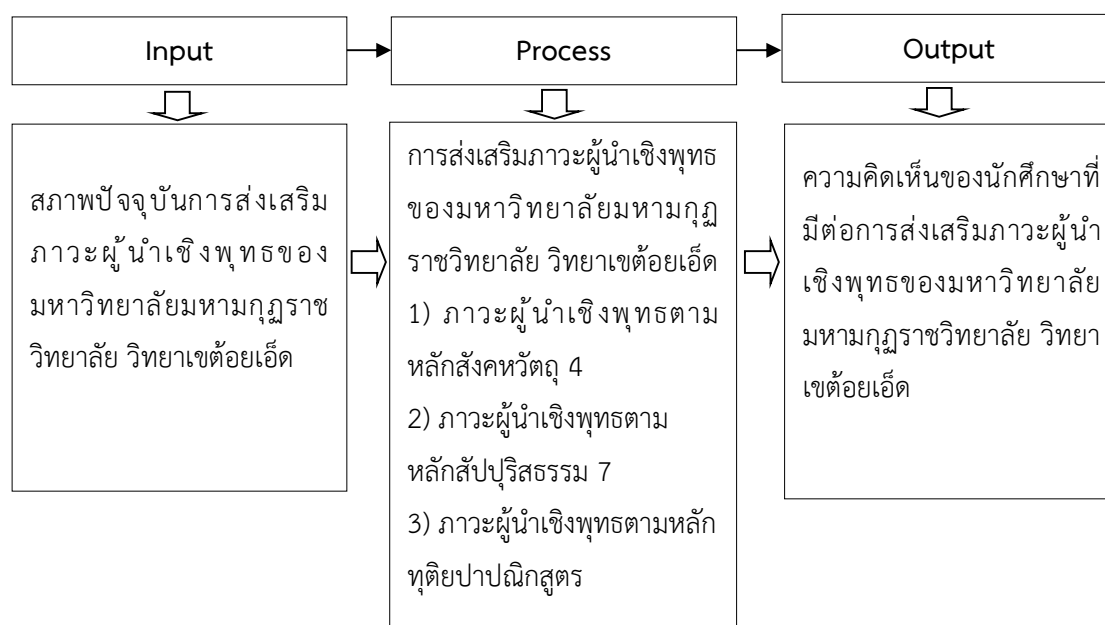
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร
2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศรเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 50 รูป-คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง
2. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศรเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น 2) แนวคิดเกี่ยวกับทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังกล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) มีรายละเอียดดังนี้

3. ขั้นตอนของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา 2) รวบรวมข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ซึ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ปลายัสนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏาตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา ลักษณะของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert Scale)แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านโครงสร้าง และเนื้อหา (Construct and Content Validity)จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังนี้1)นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างวิจัย2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนต่อไปนี้1)นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาแล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูลแล้วดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์2)นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปลายัสนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา โดยใช้ความถี่ (Frequency)3)นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยรวมทั้ง 3 ด้าน

ด้านที่	ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4	4.11	.70	มาก
2	ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7	4.16	.72	มาก
3	ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศุติยาปาปนิคสูตร	4.06	.66	มาก
รวม		4.11	.69	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 4.16 รองลงมา ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.11 และน้อยสุด ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศุติยาปาปนิคสูตรมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 1 มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีความเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.27 รองลงมา ข้อที่ 2 มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าวมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.25 และน้อยสุด ข้อที่ 4 มีการส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นผู้มีใจเมตตาหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 3.74

2) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 3 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักตนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.39 รองลงมา ข้อที่ 5 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักกาลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.28 และน้อยสุด ข้อที่ 6 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักชุมชนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=3.97

3) ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธ ด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศุติยาปาปนิคสูตรอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ 2 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีความ

เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามสาขาวิชา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.19 รองลงมา ข้อที่ 3 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=4.04 และน้อยสุด ข้อที่ 1 มีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้มองการณ์ไกลมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)=3.95

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2.1 มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 เรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษามีความเป็นผู้มีความสม่ำเสมอหรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลายมากขึ้นร้อยละ 61.54 ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษามีการสงเคราะห์ อนุเคราะห์ตามกำลังความสามารถของตนเองหรือการประพฤติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวม ร้อยละ 38.46 ตามลำดับ

2.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือ ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักชุมชนในพื้นที่เขตบริการของมหาวิทยาลัย โดยการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยร้อยละ 73.33 ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้รู้จักประมาณการใช้จ่ายอย่างประหยัด คุ่มค่า และประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ร้อยละ 26.67 ตามลำดับ

2.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ด้านภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศุติยาปณิกสูตร เรียงลำดับตามจากมากไปหาน้อย คือควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ของผู้นำ มีภาวะผู้ตามแนวพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการให้นักศึกษาได้แสดงออกมากขึ้นร้อยละ 56.25 ควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีตามแนวพระพุทธศาสนาและมีความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกิจกรรมโครงการ ร้อยละ 43.75 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงพุทธของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ดโดยรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสัปปุริสธรรม 7 รองลงมา ด้านที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักสังคหวัตถุ 4 มี และน้อยสุด ด้านที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงพุทธตามหลักทศุติยาปณิกสูตรที่เป็นเช่นนี้เพราะทั้งนี้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้กำหนดกรอบในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เพื่อให้การปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมในระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะ

ยาวภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และมีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมโลกยุคปัจจุบันเพื่อให้สามารถก้าวเป็นมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เป็นการเปิดโอกาสให้พลเมืองโลกอันมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม สามารถเข้าถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และสามารถบูรณาการองค์ความรู้จากสหวิทยาการให้เกิดงานวิจัยในระดับสากล โดยเน้นการพัฒนาจิตใจและการน้อมนำปรัชญาพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภูมิปัญญา (Human Wisdom) รวมทั้งการเยียวยาฟื้นฟูจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยสู่วิสัยทัศน์ที่ว่า “ร่วมพัฒนาพลเมืองโลก ด้วยการผสมผสานแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ที่มั่นคงให้ดำรงอยู่ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของมนุษย์ในอนาคต” (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564) สำหรับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ คู่ความดี มีทักษะชีวิต มีจิตอาสา พึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับวิถีที่ 1 ปรัชญา สืบสาน ส่งต่อ ต่อยอด ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2561 กล่าวคือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และในคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เกี่ยวกับมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้เหตุและผล มีระเบียบวินัย มีจิตอาสา มีการวางแผนในการทำงานและดำเนินตามแผนที่วางไว้ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผลการเรียนรู้ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบกล่าวคือ 1) นักศึกษามีภาวะผู้นำ รู้จักการใช้เหตุผล วางตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ 2) นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม 3) นักศึกษาสามารถวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ และสภาวะการณ์ได้อย่างเหมาะสม 4) นักศึกษารู้จักวางแผนในการทำงาน และดำเนินตามแผนที่ได้วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ ปยุตโต) (2545) ที่กล่าวว่าพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมสำคัญในการเป็นผู้นำไว้หลายหลักธรรมด้วยกัน เช่น ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย สังคหวัตถุ 4 สปัจริยธรรม 7 และหุติยาปาณิกสูตร เป็นต้น ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวถือเป็นการสร้างเสริมภาวะผู้นำให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารจัดการทั้งสิ้น

ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมได้อาศัยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการกิจการงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อประโยชน์สุขแห่งหมู่คณะองค์กรสังคมอย่างมั่นคง และยั่งยืนตลอดไป สอดคล้องกับพระครูวิจิตรปัญญาภรณ์ (2565) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธในองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัลบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพุทธในองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นบทบาทที่สำคัญของผู้นำองค์กรทุกองค์กร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐหรือองค์กรภาคเอกชนเป็นบุคคลที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ หลักธรรมที่นำมาใช้กับภาวะผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตย สังคหวัตถุ 4 สัมปรัสนธรรม 7 และทศุติยาปณิกสูตร มีความสำคัญต่อองค์กรทุกระดับและถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรในทุกระดับจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อหลักธรรมเพื่อนำไปบูรณาการพัฒนางานองค์การทางการศึกษาต่อไปและสอดคล้องกับงานวิจัยของรภัศรา พิมพา (2557) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของนิสิตครูหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒผลการวิจัยปรากฏว่า1)นิสิตครูหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีลักษณะผู้นำของแต่ละประเภทอยู่ในระดับปานกลาง2) นิสิตครูหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่วนใหญ่เป็นผู้นำแบบจิตวิญญาณ3. ครูที่เลี้ยงนิสิตปฏิบัติการสอน และอาจารย์นิเทศก์ มีความคาดหวังให้นิสิต หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.5 ปี) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้ภาวะผู้นำแบบผสมผสานและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรียา ชำนาญพุฒิพร (2564, หน้า 77) ที่ได้ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองผลจากการศึกษาพบว่าบทบาทภาวะผู้นำนักศึกษสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองที่แสดงออกในเวทีการสนทนากลุ่มย่อย มีจำนวนน้อยคนมากที่จะกล้าแสดงความคิดเห็นหรือร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพราะขาดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในด้านความเป็นผู้ฝึกฝนความรู้หรือการใฝ่รู้ที่สม่ำเสมอและจริงจัง ดังนั้นการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักศึกษา จึงเห็นควรให้มหาวิทยาลัยจัดการฝึกอบรมและสร้างกิจกรรมในการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อสร้างประสบการณ์ในการทำงานเป็นทีม การประสานงาน การติดต่อสื่อสาร และความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นผลจากการศึกษาครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมให้หลากหลายนอกเหนือจากกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และเน้นการมีส่วนร่วมของนักศึกษาให้มากขึ้น โดยครั้งแรกควรจัดอบรมนักศึกษาตามหลักสูตร ภาวะผู้นำแล้วคัดเลือกนักศึกษาที่เหมาะสมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ควบคู่กับการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรมของนักศึกษสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาเพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำเพิ่มขึ้นด้วยกิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำเพิ่มขึ้นเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration Teamwork and Leadership) สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เกี่ยวกับมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้เหตุและผล มีระเบียบวินัย มีจิตอาสา มีการวางแผนในการทำงานและ ดำเนินตามแผนที่วางไว้ มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาผลการเรียนรู้ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านภาวะผู้นำสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา” เพื่อให้สอดคล้องกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กล่าวคือ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่าง มีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พระครูวิจิตรปัญญารักษ์. (2565).ภาวะผู้นำเชิงพุทธในองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารบัณฑิตสา
เกตปริทรรศน์. 7(1), 37-45.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ ปยุตโต). (2545). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : กองทุนอริยมรรค
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2564).แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะ 5 ปี
(พ.ศ. 2564 –2568). สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2565, จาก: <https://mbu.ac.th/mbu plan64-68/#>.
- รภัสศา พิมพา. (2557). ภาวะผู้นำของนิสิตครูหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (กศ.บ. 5 ปี).หลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560).แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.กรุงเทพฯสำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- สุปรีชา ชำนาญพุดผิพร. (2564).บทบาทภาวะผู้นำของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. วารสารสิ
รินธรปริทรรศน์.22(1), 778-791.

สมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
Administrative competency and the effectiveness of school administration among
teachers of Chia Chai School under the Office of the Private Education Commission
Photharam District, Ratchaburi Province

มานชญ์ อรรณภักทรโฆสิต
ดร.โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โนตะวัน กำห่อม
วิทยาลัยทองสุข
Manoch Akkapatkosit
Dr. Sopee Wiwatchankit
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 8 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 8, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับสมรรถนะเชิงบริหาร 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากร จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามการสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ แจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเพศหญิง จำนวน 70 คน อายุ 30-40 ปี จำนวน 40 คน ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 88 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 80 คน ประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 56 คน 1) สมรรถนะเชิงบริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และอันดับสุดท้าย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) ประสิทธิภาพการบริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมาคือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการ

ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูพบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ สมรรถนะเชิงบริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลในระดับสูง

คำสำคัญ: สมรรถนะเชิงบริหาร, ประสิทธิภาพ, การบริหาร

Abstract

The purpose of this study was to study the level of 1) managerial competency 2) to study the effectiveness of school administration and 3) to study the relationship between administrative competency and the effectiveness of school administration of teachers at Chia Chai School. Under the Office of the Private Education Commission, Photharam District Ratchaburi. The population used in this research was 90 personnel. The tool used was a statistical questionnaire used to analyze the data. frequency distribution Finding the percentage mean standard deviation and analysis Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The results of the study found that most of the respondents were female, 70 people aged 30-40 years, 40 people, 88 people with bachelor's degree, average monthly income 10,000-20,000 baht, 80 people, work experience less than 5 years. 56 people 1) Executive competency Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it was found that the first place was the aspect of lumbar self-development, followed by the aspect of achievement. and the final morality, ethics and professional ethics 2) Management effectiveness the overall picture is at a high level. Considering each aspect, it was found that the first place was the ability to solve problems within the school. followed by the ability to produce high-achieving students. The ability to change and develop schools and the final ranking is the ability to develop students to have a positive attitude; and 3) The relationship between administrative competency and the effectiveness of school administration of teachers. It was found that the pair with the highest correlation was executive competence There was a high level of positive correlation with effectiveness.

Keyword: Executive competency, Efficiency, Administration

บทนำ

สถานศึกษาในฐานะเป็นหน่วยงานทางการศึกษามีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ งานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพเกิดและเกิดประสิทธิผลขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงบทบาทของผู้นำทางการศึกษาทั้งในด้านการเรียนการสอน การร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ มีความรอบรู้ทันเหตุการณ์เกี่ยวกับแนวคิดใหม่และนวัตกรรมทางด้านการศึกษาและทำให้มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2561 : 88-89)

ในปัจจุบัน แนวคิดประสิทธิผลขององค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรทุกประเภท เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลในผลผลิต บริการ และผู้รับบริการในทุกกลุ่มและทุกประเภทขององค์กร ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารในฐานะผู้นำจะต้องคำนึงถึงการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์กรเป็นสำคัญ ในด้านการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงขององค์กรและสถานการณ์ปัจจุบัน สิ่งทีทางนักวิชาการทางด้านการศึกษาให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ประการหนึ่งคือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลขององค์กรหรือโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานใดๆ จะเกิดประสิทธิผลได้นั้น ผู้บริหารจะต้องใช้ภาวะผู้นำกระจายความรับผิดชอบอย่างเป็นธรรมไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานของตน ผู้บริหารในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆโดยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ได้ และใช้ความรู้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานอย่างประสิทธิผลด้วย การที่โรงเรียนมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรตลอดจนรัฐบาล หากผู้นำปราศจากภาวะผู้นำแล้ว การบริหารกิจการต่างๆ ก็ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลได้เลย ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ถ้าผู้บริหารโรงเรียนมีความเป็นผู้นำที่ดี สามารถใช้แบบภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยให้ผู้ร่วมงานเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงานและใช้ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อช่วยใช้การปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (เบญจพร ไชกัญหา.2563:11)

ทั้งนี้ ประสิทธิผลที่องค์กรดำเนินการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดโดยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินการของโรงเรียน เนื่องจากแนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเกิดความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งให้เกิดความเสมอภาคของการให้บริการการศึกษาแก่เด็กไทย ทุกคนมีความเท่าเทียมกันในคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนและลดความเหลื่อมล้ำในคุณภาพของผลผลิตซึ่งหมายถึงคุณภาพของผู้เรียนที่ได้มีการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางเป็นสากลดังที่สถาบันนานาชาติเพื่อการวางแผนการศึกษาขององค์กรยูเนสโก ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยมิติที่สัมพันธ์กัน 3 มิติ ได้แก่ คุณภาพของทรัพยากรที่ใช้ในการเรียนการสอนและคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา(Input) คุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน (Teaching Process) และคุณภาพของผลผลิต(Output) กริสเซ และ มาร์เลคค์ (Grisay & Mahlaek, 1991, p. 48 อ้างถึงใน ในตะวัน ก้าหอม.2562: 16) นอกจากนี้ ประสิทธิผลของโรงเรียนในแง่ของความสามารถมี 4 ด้าน ได้แก่

1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งหมายถึงปริมาณและคุณภาพของนักเรียน ประสิทธิภาพของโรงเรียนที่สร้างความเชื่อมั่นได้สูงโดยวัดจากค่านิยมของชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน 2) ความสามารถในการพัฒนาให้นักเรียนมีทัศนคติทางบวก หมายถึง นักเรียนมีความคิดเห็นเท่าที่ความรู้สึกรหรือพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษา แสดงออกในทางที่ดีงาม สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนซึ่งการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่างๆ ของโรงเรียนจะต้องสอดคล้องและทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน วรรณกรรม สื่อการสอนใหม่ๆ มีการค้นคว้าและพัฒนาสื่ออุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียนการบริหารและการจัดการในโรงเรียนควรมีความยืดหยุ่นพอสมควร นับตั้งแต่หลักสูตร ควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สภาพของบุคลากรและทรัพยากรที่มีอยู่ การจัดการวิชาต่างๆ สำหรับการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมควรจัดให้พอเพียงและหลากหลาย

นอกจากนี้ ในประเทศไทยโรงเรียนเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาล และมีเป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีคุณภาพที่สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2515 เพื่อทำหน้าที่ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียนเอกชนให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เป็นหน่วยงานเดียวของรัฐที่จัดการศึกษาเอกชนในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้รัฐสนับสนุนเอกชนในการจัดการศึกษา อบรมให้เกิดคุณธรรม และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเอกชน และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้เพิ่มเติม (พ.ศ. 2545) มาตรา 43 บัญญัติให้รัฐสนับสนุน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยให้ความช่วยเหลือด้านเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อให้โรงเรียนเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้ (นิรันดร์ สูโดด.2561:27)

จากความสำคัญที่กล่าวข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะเชิงบริหารของผู้บริหารสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ประเทศชาติ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ให้มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพและพัฒนาตนเองตามความคาดหวังของทุกฝ่าย โดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะเชิงบริหาร สร้างโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีโอกาสพัฒนาสมรรถนะเชิงบริหารของตนเองไปสู่ความการเป็นผู้บริหารมืออาชีพให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเข้มแข็งจริงจัง เมื่อโอกาสมาถึง และดำเนินงานด้านการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่มีคุณภาพของการจัดการศึกษาทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะเชิงบริหารของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนเจ็ย อำเภโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำนวน 90 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สมรรถนะเชิงบริหารของของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์
 - 1.2 ด้านการพัฒนาตนเอง
 - 1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้
 - 2.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
 - 2.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก
 - 2.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
 - 2.4 ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1.การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 90 ฉบับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนเจ็ยไ้ อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี โดยแบบสอบถาม ดังกล่าวสร้างขึ้นจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยให้เหมาะสม จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องของเครื่องมือ ตรวจสอบหาค่า (IOC) (ตรวจสอบความเที่ยงตรง) และปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (Check List) โดยมีคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามตามตัวแปรที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะเชิงบริหารของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด ได้แก่ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียน

โดยแต่ละข้อคำถามเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่องกับสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ที่มีคำตอบให้เลือกแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม. 2559: 98)

- 5 หมายถึง สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงในเนื้อหา และพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษาที่ใช้สื่อความหมายให้ชัดเจนและใช้ดัชนีความสอดคล้อง หรือเรียกว่า IOC

โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาลงความเห็นว่าข้อคำถามสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้อง

ให้คะแนน 0 ถ้าผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

ให้คะแนน -1 ถ้าผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

2.2 นำแบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาไปทดลองใช้ (Try Out) กับบุคลากร ทางการศึกษา ที่ไม่ได้ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้ความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .972

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมทั้งหมด 30 ชุด เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565

3.3 นำแบบสอบถามมาตรวจสอบดูความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากร กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางด้านสถิติ

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ระดับสมรรถนะเชิงบริหารของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์ (Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559 : 28-29)

ตอนที่ 3 ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้

ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนมาวิเคราะห์ข้อมูล และแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์ เบสส์(Best.1977.pp:47อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม.2559 : 28-29)

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายความว่า	สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิผลมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายความว่า	สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิผลมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายความว่า	สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิผลปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49	หมายความว่า	สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิผลน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายความว่า	สมรรถนะเชิงบริหาร/ประสิทธิผลน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient อ้างถึงในในตะวัน กำหอม 2559 : 116) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้

สูงกว่า 0.90	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
0.71-0.90	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.30-0.70	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
ต่ำกว่า 0.30	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.0	ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 77.77 ส่วนมากมีอายุ 30-40 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 ส่วนมากมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 97.77 ส่วนมากมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ส่วนมากมีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 62.22 ตามลำดับ

2. สมรรถนะเชิงบริหารของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบอันดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาตนเอง รองลงมา คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และอันดับสุดท้าย ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือ มีความสามารถในการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือมีความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น พัฒนาสถานศึกษา มีความเข้าใจในการวางแผนงาน

ด้านการบริหารสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ สำหรับเทคนิควิธีการพัฒนาสมรรถนะมุ่งผลสัมฤทธิ์ของตน และอันดับสุดท้ายคือมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการ

2.2 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่าอันดับที่ 1 คือผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ หนังสือ สื่อ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและศึกษาค้นคว้าปรับปรุงการสอน รองลงมาคือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรในองค์กรอื่น ผู้บริหารควรเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมการมีและการคงอยู่ของวิทยฐานะ ส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากร จัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับครูและบุคลากร วางแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วมประชุม และอบรมเป็นประจำ มีความมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้และนำองค์ความรู้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับใช้ แนวทางการพัฒนาด้านการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติกับครู และบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หากมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รองลงมาคือการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และด้านความซื่อสัตย์ การครองคน มีความรักความสามัคคี มีการทำงาน เป็นทีม มีความเป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และผู้มารับบริการ ผู้บริหารได้รับความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา การครองงาน มีความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับทางราชการ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบ งานที่ได้รับมอบหมาย ใช้ทรัพยากรทางราชการอย่างประหยัด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน และอันดับสุดท้ายคือ การครองตน มีวินัยและความรับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตระหนักในหน้าที่ มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต รู้จักประหยัดอดออม

3. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมาคือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และอันดับสุดท้ายคือด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือนักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมแข่งขันทักษะวิชาการในรอบปีที่ผ่านมา รองลงมาคือโรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศ และ

ทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และอันดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือท่านได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานเป็น รองลงมาคือ ท่านได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารให้ปฏิบัติงานพิเศษเสมอ เมื่อท่านปฏิบัติงานสำเร็จทุกครั้ง ท่านมักจะได้รับความชื่นชมจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเสมอ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของท่าน ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน และอันดับสุดท้ายคือ เพื่อนร่วมงานมักปรึกษาและขอคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากท่าน

3.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือโรงเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการใหม่ๆ รองลงมาคือ โรงเรียนร่วมมือชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นที่เป็นไปตามสภาพปัจจุบัน โรงเรียนเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารงานเพื่อความก้าวหน้า ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอและอันดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร สถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3.4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน รองลงมาคือผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมมือในการแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันแก้ปัญหาด้านความประพฤติของนักเรียนโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและหาผลที่ได้มาวางแผนเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและอันดับสุดท้ายคือผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือการขาดความสามัคคีภายในโรงเรียน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ สมรรถนะเชิงบริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูง รองลงมาคือการพัฒนาตนเอง เท่ากับด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะเชิงบริหารของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่สมรรถนะเชิงบริหารมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาตนเอง รองลงมา ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ และอันดับสุดท้าย

ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์(2564) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับที่ 1 คือมีความสามารถในการติดตามประเมินผลการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือมีความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น พัฒนาสถานศึกษา มีความเข้าใจในการวางแผนงานด้านการบริหารสถานศึกษา มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ สำหรับเทคนิควิธีการพัฒนาสมรรถนะมุ่งผลสัมฤทธิ์ของตน และอันดับสุดท้ายคือมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์ (2564) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น พัฒนาสถานศึกษา มีความเข้าใจในการวางแผนงานด้านการบริหารสถานศึกษา กำหนดขั้นตอน แนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาการสอนและนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานและนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.2 ด้านการพัฒนาตนเอง โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอันดับที่ 1 คือผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อ หนังสือ สื่อ อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและศึกษาค้นคว้าปรับปรุงการสอน รองลงมาคือ มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรในองค์กรอื่น ผู้บริหารควรเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมการมีและการคงอยู่ของวิทยฐานะ ส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากร จัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับครู และบุคลากร วางแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วมประชุม และอบรมเป็นประจำ มีความมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้และนำองค์ความรู้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับใช้ แนวทางการพัฒนา ด้านการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติกับครู และบุคลากร และอันดับสุดท้ายคือกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย หากมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันจะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์พิทักษ์ นามนิตย์(2564) ด้านการพัฒนาตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าร่วม ประชุม และอบรมเป็นประจำ มีความมุ่งมั่นศึกษาหาความรู้และนำองค์ความรู้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับใช้ แนวทางการพัฒนา ด้านการทำงานเป็นทีม จัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติกับครู และบุคลากร ผู้บริหารควรเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ส่งเสริมการมี และการคงอยู่ของวิทยฐานะ ส่งเสริมพัฒนาครู และบุคลากร จัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้กับครู และบุคลากร วางแนวทางในการสร้างขวัญกำลังใจตามบริบทของสถานศึกษา และมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรในสถานศึกษา และบุคลากรในองค์กรอื่น

1.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รองลงมาคือ

การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ด้านความรับผิดชอบในการทำงาน และด้านความซื่อสัตย์ การครองคน มีความรักความสามัคคี มีการทำงาน เป็นทีม มีความเป็นกัลยาณมิตรกับลูกศิษย์และผู้มารับบริการ ผู้บริหาร ได้รับ ความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา การครองงาน มีความเสียสละ อุทิศเวลาให้กับทางราชการ มีความมุ่งมั่น ตั้งใจทำงานให้สำเร็จ มีความรับผิดชอบ งานที่ได้รับมอบหมาย ใช้ทรัพยากรทางราชการอย่างประหยัด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน และอันดับสุดท้ายคือ การครองตน มีวินัยและความรับผิดชอบ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ตระหนักในหน้าที่ มีความพอเพียงในการดำรงชีวิต รู้จักประหยัดคอดออม สอดคล้องกับงานวิจัยของดุสิต ปริพุณ(2561) วิชาชีพครูมีจริยธรรมใน อยู่ใน ระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.09 ด้านการครองตน การครองคนและครองงาน มีคะแนนเฉลี่ย 4.21 4.05 และ 4.01

2. ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจ็ยไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชนอำเภอโพธาราม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน รองลงมาคือด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ สกุลวิวรร ธน(2558) ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี ประสิทธิภาพของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่ามัธยฐานเลข คณิตจากมากไปหาน้อย คือ การตรวจสอบ ความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับผู้ปกครอง ท่วมท้นเวลาในการทำงาน สภาพแวดล้อมเป็นระเบียบและปลอดภัย บรรยากาศของความคาดหวัง ที่สูง พันธกิจของโรงเรียนมีความชัดเจน และมีภาวะผู้นำทางวิชาการและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ สุโดด(2561) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของ โรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลาพบว่า ประสิทธิภาพของ โรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของ โรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก คือ ด้าน ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและ พัฒนาโรงเรียน และด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน มีระดับเท่ากัน และด้านที่มีประสิทธิผล ต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือนักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมแข่งขันทักษะ วิชาการในรอบปีที่ผ่านมา รองลงมาคือโรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนมีความสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ โรงเรียนมีการจัดบรรยากาศ และทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และอันดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ สุโตด(2561) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ในด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยมีประสิทธิภาพสูงสุด 3 อันดับแรก คือ โรงเรียนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รองลงมามีนักเรียนมีความสามารถเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ โรงเรียนมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องตามลำดับ และข้อที่มีประสิทธิภาพต่ำสุดคือ นักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมแข่งขันทักษะวิชาการในรอบปีที่ผ่านมา

2.2 ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือท่านได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงานเป็น รองลงมาคือ ท่านได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารให้ปฏิบัติงานพิเศษเสมอ เมื่อท่านปฏิบัติงานสำเร็จทุกครั้ง ท่านมักจะได้รับความชื่นชมจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเสมอ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของท่านได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน และอันดับสุดท้ายคือ เพื่อนร่วมงานมักปรึกษาและขอคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากท่าน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ สุโตด (2561) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ข้อ โดยมีประสิทธิภาพสูงสุด 3 อันดับแรกคือ โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และนักเรียนประพฤติและปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ตามลำดับและข้อที่มีประสิทธิภาพต่ำสุด คือ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของโรงเรียน

2.3 ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า อันดับที่ 1 คือโรงเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการใหม่ๆ รองลงมาคือ โรงเรียนร่วมมือชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นที่เป็นไปตามสภาพปัจจุบัน โรงเรียนเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารงานเพื่อความก้าวหน้า ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอและอันดับสุดท้ายคือ โรงเรียนมีการปรับปรุงและพัฒนาอาคาร สถานที่ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ สุโตด(2561) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา)สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา

ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยมีประสิทธิผลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ รองลงมา โรงเรียนเปลี่ยนแปลงรูปแบบบริหารงานเพื่อความก้าวหน้า โรงเรียนปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการใหม่ๆ ตามลำดับ และข้อที่มีประสิทธิผลต่ำสุด คือโรงเรียนร่วมมือชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับท้องถิ่นที่เป็นไปตามสภาพปัจจุบัน

2.4 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายชื่อ พบว่า อันดับที่ 1 คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน รองลงมาคือผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมมือในการแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันแก้ปัญหาด้านความประพฤติของนักเรียนโรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและนำผลที่ได้มาวางแผนเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและอันดับสุดท้ายคือผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือการขาดความสามัคคีภายในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรันดร์ สุโตด(2561) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา)สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ โดยมีประสิทธิผลสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือการขาดความสามัคคีภายในโรงเรียน รองลงมา ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมมือในการแก้ปัญหาในด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ตามลำดับ และข้อที่มีประสิทธิผลต่ำสุด คือ โรงเรียนมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและนำผลที่ได้มาวางแผนเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะเชิงบริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาของครูโรงเรียนเจียไ้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ สมรรถนะเชิงบริหาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูง รองลงมาคือการพัฒนาตนเอง เท่ากับด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผล ในระดับสูงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการทําวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

2.ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนอื่นที่มีขนาดใหญ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการพัฒนาการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2550).แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ
 สำนัก งานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีกระจาย
 อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย.
- พงษ์พิทักษ์ นามนิตย์.(2564). แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี.ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการ
 การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดุสิต ปรีพูล.(2561).การพัฒนาจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1.หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วราภรณ์ สกุลวิวรรณ.(2558). ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล
 ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี.สูตรปริญญา
 ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิรันดร์ สุโดด.(2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับ
 ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด
 สงขลา.หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัย
 หาดใหญ่.
- รายงานการปฏิบัติตนสถานศึกษาโรงเรียนเจ็ยไ้ อำเภอโศธาราม จังหวัดราชบุรี ปี.2564 (2565).
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์.(2548).บริบทกับการเลือกใช้ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพและแบบแลกเปลี่ยน .สืบค้น
 เมื่อ 1 สิงหาคม 2565, จาก <http://suthep.cru.in.th/leader20.doc>.
- Mott, P.E (1990). The fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization.
 New York: Currency Doubleday.

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง กรุงเทพมหานคร
Participation in academic administration of teachers Naluang School Bangkok

ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์
ดร.ธนกฤต รชตะศิริกุล
ดร.บงอร แก่นจันทร์
วิทยาลัยทองสุข
Dr.Wichan Rianwilairat
Dr.Thanakrit Rachatasirakul
Dr. Bangoon Kaenchan
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 1 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: October 1, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนนาหลวง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 113 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซีและมอร์แกน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .80 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากและรองลงมา 3 ด้าน ดังนี้ คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านนิเทศการศึกษา 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม,การบริหาร,งานวิชาการ

Abstract

The purpose of this research was to study the level and compare the participation in academic administration of teachers at Naluang School. Classified by educational background and work experience. The sample group includes Teachers at Na Luang Wong School, Academic Year 2021, consisted of 113 persons. The sample size was determined from Krejcie & Morgan, tables. Then use Simple random sampling. The instrument used in the research was a questionnaire which was a 5-level estimation scale with a consistency index ranging from .80 - 1.00 and a confidence value of .98. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, portion. standard deviation T-test and one-way analysis of variance.

The results of the research showed that 1) teachers participated in academic administration of teachers at Naluang School. Overall, it's at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high and moderate level. The averages were arranged in descending order from the highest, followed by 3 aspects as follows: the development of the learning process. in terms of promoting academic knowledge to the community educational supervision 2) Teachers with educational qualifications different work experience participate in academic administration no different.

Keyword: Participation, Administration, Academic work

บทนำ

การบริหารโรงเรียนเป็นการบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ด้านผู้บริหาร ครูและด้านระบบงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการและการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนการสร้าง ความสัมพันธ์กับชุมชน จากภารกิจดังกล่าวข้างต้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ระบุให้มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปสู่สถานศึกษาให้มากที่สุดเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการ วัดผลประเมินผล ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2554: 3)

การบริหารงานวิชาการ นับเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานโรงเรียน เพราะโรงเรียนและครูผู้สอนมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยภาพรวม ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญ ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการงานทุกอย่างอย่างไปพร้อมๆกันอย่างมีคุณภาพ โดยมีงานวิชาการเป็นงานหลักและงานอื่นๆเป็นงานสนับสนุน เพื่อประสิทธิภาพของผู้เรียน โดยการบริหารเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ควรเป็นการบริหารที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะทางการศึกษา โดยมีหลักการสำคัญที่มีส่วนในการสร้างบรรยากาศแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ทำให้คนทำงานมีความภาคภูมิใจ การทำงานคนเดียวย่อมสำเร็จได้ยากจึงต้องร่วมแรงร่วมใจกันในองค์กร ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม องค์กรจึงจะพัฒนาไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โครงสร้างการบริหารงานฝ่ายวิชาการ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ งานการจัดการเรียนการสอน งานนิเทศการศึกษา งานทะเบียนวัดผล งานข้อสอบ งานวิจัยในชั้นเรียน งานห้องสมุดและศูนย์การเรียนรู้ ขอบข่ายบริหารงานวิชาการได้กำหนดไว้หลายด้าน ดังนี้ การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถาน ประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา (ศศิกาญจน์ พิโรตมอังกร.2563: 4)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารนับว่าเป็นวิทยาการสมัยใหม่ในการบริหารจัดการอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในองค์กรแล้ว สมาชิกหรือบุคคล ในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปด้วยดี การบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ถูกนำมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งที่จะสร้างความร่วมมือ ร่วมใจเพื่อให้งานสำเร็จ การให้บุคคลได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน ล้วนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับองค์กร ถ้าหากการปฏิบัติงานนั้นมีความไม่เข้าใจกันหรือเกิดความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ และไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรแล้วการบริหารงานขององค์กรก็จะบรรลุผลสำเร็จได้โดยยาก (ธร สุนทรายุทธ 2551 : 539) ปัจจุบันการบริหารงานวิชาการมีทั้งเกณฑ์การ ประกันคุณภาพการศึกษาและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และการจัดการศึกษายังเป็นการ

เรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหารสถานศึกษาระหว่าง สถานศึกษาทุกส่วนของสังคม ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับบุตรหลาน ของตน เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การบริหารจัดการด้านการศึกษาในสถานศึกษาหรือโรงเรียน งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญถือเป็นงานหลักที่ต้องเปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือ ครูได้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการบริหารจัดการ กระบวนการศึกษาได้ประกาศใช้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และ ปัญหาสำคัญของ การบริหารการศึกษาคือ การรวมอำนาจไว้ ส่วนกลางของเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพในการ จัด การศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ขาดการมี ส่วนร่วมของประชาชน ครอบครัว ชุมชน และสถาบัน ทาง สังคมขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา และเป็นผู้นำ ทาง การ ศึกษา ในโรงเรียนและในชุมชนท้องถิ่นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ ต้องปรับปรุงตนเอง ทั้งในด้านความรู้ ความ เข้าใจหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของ ประเทศมีจุดประสงค์ที่ จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความ เป็นไทยและความเป็นสากล โดยกำหนดมาตรฐานการ เรียนรู้ไว้เป็นข้อใน 8 กลุ่มสาระซึ่งสถานศึกษาจะต้องนำ สาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ไปจัดทำหลักสูตรของสถาน ศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับท้องถิ่นและความต้องการของ ผู้เรียน ด้วย เหตุนี้การบริหารงานวิชาการถือเป็นหน้าที่อัน สำคัญยิ่งอันหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาหรือการบริหาร โรงเรียน เพราะวิชาการเป็นเป้าหมายอันสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับการเรียนโดยตรงการบริหารงานวิชาการ จึงเป็น งานที่ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียน เพื่อดำเนินการ และพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ในการส่งเสริมวิชาการในโรงเรียนคือ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียน การปฏิบัติงานนั้นผู้บริหารมีงานหลายด้าน จึงจำเป็นต้องมีผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ดำเนินการ โดยมีหัวหน้า กลุ่มสาระต่างๆ และคณะครู การบริหารงานวิชาการเป็นงาน ที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหาร งานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาโดยเฉพาะ เกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาเป็นเครื่องชี้ ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร(ดวงกมล สิ้นเพ็ง.2554 : 2-3)

การจัดการศึกษาของครูโรงเรียนนาหลวง ได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร พบว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลาย ๆ ด้าน ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อย่างไรก็ตามจากการ บริหารงานที่ผ่านมาก็มักจะประสบปัญหา และมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากการ ใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ใช้อำนาจหน้าที่ตัดสินใจเองเป็นส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมใน การบริหารน้อย ความสามารถในการโน้มน้าวผู้ใต้บังคับบัญชาตอบสนองความต้องการความสำเร็จของโรงเรียน อาจเป็นสาเหตุให้คุณภาพผู้เรียนที่ปรากฏอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลการทดสอบการศึกษา แห่งชาติ (O-NET) ประจำปีการศึกษา 2563 ซึ่งโรงเรียนโรงเรียนนาหลวง คะแนนไม่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด ไว้ เนื่องมาจากครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดหน้าที่และการมอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถครู ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ของโรงเรียน จากข้อมูลผลการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึง

ต้องการจะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวงเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนนาหลวง ปีการศึกษา 2564 จำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนนาหลวง ปีการศึกษา 2564 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน จากตาราง เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559 : 39) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง มี 12 ด้าน ตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนี้ ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันการวัดผลประเมินผล และเทียบโอนการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษาด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของครูโรงเรียนนาหลวง ดังนี้

วุฒิการศึกษา ได้แก่ 1) ปริญญาตรี 2) สูงกว่าปริญญาตรี

ประสบการณ์ทำงาน ได้แก่ 1) ต่ำกว่า 5 ปี 2) 5 - 10 ปี 3) มากกว่า 10 ปี

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนโรงเรียนนาหลวง ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อใช้สอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของครูโรงเรียนนาหลวง มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ถามเกี่ยวกับวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง ทั้ง 12 ด้าน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert.1993 :p 247 อ้างถึงใน วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์.2557: 84) ดังนี้

5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

2. ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษานำแบบสอบถามของ วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557 :124) มาปรับปรุงและหาคุณภาพของเครื่องมือใหม่

3. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับตามแบบของของลิเคิร์ต (Likert)

4. สร้างแบบสอบถามโดยกำหนดประเด็นของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยมปฏิบัติการของตัวแปรในการวิจัย

5. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) กำหนดค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ถือได้ว่ามีความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา ได้ดัชนีความสอดคล้อง .80-1.00

6. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Confident) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและมีค่าความเที่ยงตรงแล้วไปจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนนาหลวง เพื่อขออนุญาต เก็บข้อมูล จากครูในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 113 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปพบกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยชี้แจงวัตถุประสงค์และอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 113 คน แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับกลับคืน 113 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์มาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน โดยการแจกแจงความถี่(Frequency)การหาร้อยละ(Percentage)แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูครูโรงเรียนนาหลวง ใน 12 ด้าน ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น

ที่จัดการศึกษา วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation) แล้วกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของ บุญชม ศรีสะอาด (2553 : 118) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายความว่า มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุดแล้ว
นำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)และการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (scheffe)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการเชฟเฟ (Scheffe)

สรุปผล

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ ปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลการใช้หลักสูตร มีส่วนร่วมในการนิเทศการใช้หลักสูตรสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระวิชาต่าง ๆ

1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามเนื้อหาสาระและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน

1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการนำผลการวัดและประเมินผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงพัฒนา มีส่วนร่วมในการดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาในการวัดและการประเมินผลการเรียน

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ผลงานการวิจัยการศึกษากับสถานศึกษา องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เหมาะสม

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการผลิตหรือพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

1.6 ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่น หรือในเขตพื้นที่ใกล้เคียง ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่มีคุณภาพ

1.7 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการนิเทศ ในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการ

นิเทศ มีส่วนร่วมในการจัดระบบนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย

1.8 ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพ ในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดระบบการแนะแนวทางวิชาการ และวิชาชีพภายในสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาภายในสถานศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลาย

1.9 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการจัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.10 ด้านการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก อันดับมากที่สุดคือ คือ มีส่วนร่วมในการศึกษาสำรวจความต้องการการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียน

1.11 ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนางานวิชาการกับ สถานศึกษาอื่น ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น

1.12 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 2 ลำดับแรก ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในการจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษา ของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ส่วนลำดับสุดท้าย คือ มีส่วนร่วมในการศึกษาและสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน และด้านการแนะแนวการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนด้านอื่นๆไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนนาหลวง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในยุคปฏิรูปการศึกษา สถานศึกษาต่างให้ความสำคัญกับงานวิชาการมากขึ้น เพราะงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของโรงเรียนซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของหาญณรงค์ กระจงจิตร์ (2558: 66) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายการศึกษากรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนตามลำดับเช่นเดียวกับ สิทธิชัย บุญเนื่อง (2559 : 78) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า ครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการระดับมาก

2. ครูโรงเรียนนาหลวง มีส่วนร่วมในด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มากที่สุดทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียน เป็นเป้าหมายหลักในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเข้าสู่มาตรฐานและได้รับการพัฒนาตนเอง กระบวนการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้ให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนจัดสิ่งเร้าและกิจกรรมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถิต ทราญทอง (2552 : 123) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็น ของครูโรงเรียนเทศบาลบ้านศรีตะกั่วป่า พบว่า ครูมีส่วนร่วมในด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในระดับมากเช่นเดียวกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557 : 79) ได้ศึกษา การมี

ส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ 3 อันดับแรกคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามลำดับและสอดคล้องกับงานวิจัยของ หาญณรงค์ กระจงจิตร (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายการศึกษากรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 การศึกษาพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ

3. ครูโรงเรียนนาหลวง ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทุกคนได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและทันต่อการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้ครูทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนควบคู่กันไปกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี และต้องผ่านการอบรมอย่างน้อย 1 ครั้ง ทั้งการอบรมของสถาบันอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีวุฒิบัตรรับรอง ตลอดจนการ ประชุมสัมมนาและการพัฒนาความรู้ของตนเองอยู่เสมอ ดังนั้นครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ มานิตา สุทธิหา (2556 : 100) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับ มูนา รากง (2560 : 134) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยะลา เขต 2 จำแนกระดับวุฒิการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ครูโรงเรียนนาหลวง ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการในทุกด้าน อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนจัดให้ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่อง การมีส่วนร่วมบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจนและทั่วถึง จึงทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ครูที่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับหาญณรงค์ กระจงจิตร (2558 : 266) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเครือข่ายการศึกษากรมหลวงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ระยอง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการโดยรวมไม่แตกต่างกันทั้งนี้ เช่นเดียวกับ เอื้ออารีย์ คำดี

(2559 : 99) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาธ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างก็มีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย บุญเนื่อง (2559 : 66) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ จำแนกประสบการณ์ ทำงานต่างกันโดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยสถาบันอื่นที่มีจัดการศึกษา หลากๆมิติ ศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารการศึกษาและ
2. ควรระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน

เอกสารอ้างอิง

- ดวงกมล สิ้นเพ็ง.(2554).การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรร สุนทรายุทธ.(2556). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป.กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์.
- ในตะวัน กำหอม.(2559). การวิจัยทางการศึกษา. เล่ม 2.กรุงเทพมหานคร:วิทยาลัยทองสุข.
- บุญชม ศรีสะอาด.(2553). การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูล แบบมาตราส่วนประมาณค่า. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2564 จาก : <http://www.watpon.com/boonchom/trans.pdf>.
- มานิตา สุทธิหา.(2556).การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางปะกง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1. งานนิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มูนา ราช.(2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์.(2557).การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศิริกัญญา ตระกูลรัมย์.(2558).การแนะแนว.สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2564 จาก : <http://www.gotoknow.org/>
- ศศิกาญจน์ พิโรตมอังกูร.(2563). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูกลุ่มโรงเรียนท่าระหัดอำเภอมืองสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.วิทยาลัยทองสุข

- สกลิต ทรายทอง.(2552).การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเทศบาล
บ้านศรี ตะกั่วป่า.วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
- สิทธิชัย บุญเนื่อง.(2559).การมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของครูในโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี.การประชุมวิชาการเสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวน
สุนันทา.
- หาญณรงค์ กระจงจิตร. (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
เครือข่ายการศึกษามหาลงชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต
2. งานนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เอื้ออารีย์ คาคี. (2559). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนวัดดอนหวาย
(นครรัฐประสาธ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 2. วิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กระโจมบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์ และการพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม
ตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Krajoom Ban Khwao : Symbolic, Conservation and Development to promote cultural
way of life, Khwao Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province

วีระนุช กุลสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำหอม
วิทยาลัยทองสุข
Weeranuch Kulsuwan
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 5, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติความเป็นมา วิธีการทำ และสื่อสัญลักษณ์ที่ปรากฏ
ในกระโจมบ้านขาว ตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อศึกษา แนวทางการอนุรักษ์ และการ
พัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมของกระโจมบ้านขาว ตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้ คือ กลุ่มบุคคลที่มีข้อมูลเชิง
ลึกเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การทำกระโจม 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ คือ บุคคลที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา
ประเพณี วัฒนธรรม 3) กลุ่มบุคคลทั่วไป คือ ประชาชนทั่วไปที่เคยรับรู้หรือที่เคยเข้ามาท่องเที่ยว การวิจัย
ครั้งนี้ใช้วิธีวิจัย เชิงคุณภาพทางวัฒนธรรม โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจ แบบ
สัมภาษณ์ แบบสังเกต จัดประชุมกลุ่มย่อยและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ตำบลขาวเป็นตำบลที่เก่าแก่ มีการใช้กระโจมมาตั้งแต่ ในช่วงปีพ.ศ. 2408-
2409 และประดิษฐ์กระโจมตามรูปแบบงานหัตถศิลป์ชั้นสูงโดยชาวบ้านปักตามแบบราชสำนัก ซึ่งมักจะใช้
กระโจม 4 รูปแบบ 1) หอดสง (เกราะกษัตริย์) 2)การบวช 3)บุญบั้งไฟ(แข่งผ้าห่ม) 4)ถวายเป็นพุทธบูชาแก่
พระพุทธรูปไม้ อุปกรณ์ที่ใช้ทำประกอบด้วย ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ไหมสี กระจัก ปีกแมลงทับ ดินโลหะทอง เงิน
นอกจากนี้กระโจม บ้านขาว มักจะพบสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นความเชื่อในเรื่องไตรภูมิ ตามคติศาสนาพุทธและ
ฮินดู ที่มีความเชื่อว่า ป่าหิมพานต์เต็มไปด้วยสัตว์นานาชนิด เช่น นก พญานาค นกยูง นอกจากนี้ยังปรากฏ
หม้อปูลงพระ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนยอดกระโจม มักพบ เป็นยอดแหลม 3-9 ยอด แสดงถึงความเชื่อในทาง
พระพุทธศาสนา 2) แนวทางการอนุรักษ์ และการพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม พบว่ามีการดำเนินงาน
ภายใต้สภาวัฒนธรรมตำบลขาว โดยมีการขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในปีพุทธศักราช 2564

สาขาการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและเผยแพร่วัฒนธรรมในรูปแบบนามธรรม คือประเพณี การบวช การฮตสรง การแข่งผ้าห่ม และรูปธรรมคือสินค้าชุมชน

คำสำคัญ: กระโจมบ้านขาว, สื่อสัญลักษณ์, ส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม, การอนุรักษ์, การพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม

Abstract

This research aims to 1) Study the history How to make Krajoom Ban Khwao , Khwao Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province 2) To study symbolic media, conservation and development of Krajoom Ban Khwao and enhancing cultural way of life, Khwao Subdistrict, Selaphum District, Roi Et Province.

This research, a specific population and sample were used, Purposive Sampling 1. Key Informants are group of people with insights into the history of making Krajoom Ban Khwao. 2. Casual Informants are person who gives information about the history, tradition, culture 3. Purposive Informants are General people who have known or who have come to travel. this study the researcher used a Cultural Qualitative Research by using the tools for collecting data, namely, Survey Interview, Participant Observation, Focus Group and Workshop.

The results of the research showed that 1) Tambon Khwao is the oldest sub-district. Around the late Ayutthaya period During the reign of King Petracha adhere to the traditions and teachings of Buddhism The use of Krajoom has been around since 1865-1866. Made a Krajoom to use in the form of high-class handicrafts by the villagers embroidered in the royal court style. Usually use 4 types of tents 1) Hod Song (Thera Phisek) 2) Ordination 3) Bun Bang Fai 4) Offering to Buddha to a wooden Buddha image. The equipment used to make it consists of cotton, silk, colored silk, glass, insect wings, gold and silver metallic threads. 2) Krajoom Ban Khwao are often found in symbolic. which is the belief in Tribhum according to Buddhism and Hinduism. have faith Himmaphan forest is full of various kinds of animals such as birds, serpents, peacocks, and Puranakada pots. The top of the tent, often found as Yok Laem 3-9, represents the belief in Buddhism. Conservation, development and cultural enhancement Lived by the cultural council of the right sub-district by “registering intangible cultural heritage”, research, data collection Disseminate culture in abstract forms, which are traditions, and concrete is community products.

Keyword: Krajoom Ban Khwao, Symbolic, Cultural promotion, Conservation, Development to promote cultural ways

บทนำ

พฤติกรรมการแสดงนั้นอยู่คู่กับสังคมมนุษย์มาเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ตามแบบบทแห่งวัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ ซึ่งผูกพันกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ การฟ้อนรำ ก็เป็นธรรมชาติในการแสดงออกอย่างหนึ่งของมนุษย์เพื่อสื่อความหมายของเนื้อหาอารมณ์เมื่อมนุษย์อยู่ร่วมกันในชุมชน การฟ้อนรำก็เข้ามาทำหน้าที่สื่อความหมายเช่นเดียวกันสำหรับชุมชนนั้น ชาติไทยมีการฟ้อนรำมาแต่โบราณ เมื่อสังคมมีการพัฒนาขึ้น การฟ้อนรำก็พัฒนาตามไปด้วยและมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมของสังคมนั้น นั่นคือเกิดรูปแบบการฟ้อนรำสังคมไทยเห็นดีเห็นงาม พากันยอมรับเป็นแบบแผนกันขึ้นและรักษาไว้ด้วยการสืบทอดต่อมา การฟ้อนรำเป็นกิจกรรมที่ปรากฏออกมาเพื่อให้รู้ว่าอารมณ์เป็นอย่างไร แทนการสื่อสารด้วยภาษา ต่อมามนุษย์ได้เลือกเอากริยาท่าทางซึ่งแสดงออกมาทางอารมณ์เหล่านั้นมาเรียบเรียงให้สอดคล้องเป็นกระบวนการที่สวยงามเกิดเป็นท่าฟ้อนต่างๆเช่นในงาน สงกรานต์ บุญบั้งไฟ เป็นต้น นอกจากจะเป็นการรำเพื่อความสนุกสนานยังเป็นการฟ้อนเพื่อการบวงสรวงเทพเจ้าด้วย (พระครูปริยัติสุทธิคุณ.2564 : 6-7) รูปแบบศิลปะการแสดงของไทยได้มีพัฒนาการมาเป็นลำดับ ทั้งในแนวของศิลปะพื้นบ้านหรือเป็นที่เข้าใจกันว่า การแสดงพื้นบ้าน ส่วนอีกแนวหนึ่งเป็นศิลปะในราชสำนัก การแสดงพื้นบ้านเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นในชนบทของทุกภาคในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความแตกต่างและงดงามตระการตาและสนุกสนานเร้าใจ จุดประสงค์ของการแสดงพื้นบ้านก็เพื่อสะท้อนสภาพสังคมในแต่ละท้องถิ่นออกมาในรูปแบบศิลปะการแสดง ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2562 : 1-4)

การเซิ้งผ้าหมี่เป็นการรวมกลุ่มในสังคมชาวบ้านชาวกับความสัมพันธ์ที่เชื่อดั้งเดิมของคนในสังคมซึ่งรับอิทธิพลมาจากบรรพบุรุษของตนที่อพยพมาจากฝั่งลาวว่า จะต้องมีการบูชาแถนหรือพญาแถน ซึ่งถือว่าเป็นผีหรือเทวดาของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทย-ลาวที่จะคุ้มภัยอันตรายแก่มนุษย์และประทานฝนลงมาให้ ซึ่งกำลังจะทำการทำนา ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในท้องถิ่นตนเอง ในปี 2502 หมู่บ้านชาวไม่ประกอบพิธีประเพณีบุญบั้งไฟ และการเซิ้งผ้าหมี่ สังเกตพบว่าชาวบ้านในหมู่บ้านเกิดล้มตายลงเป็นจำนวนมากในระยะเวลาใกล้เคียงกัน โดยหาสาเหตุไม่ได้ ทำให้ชาวบ้านในหมู่บ้าน ต้องนัดประชุมค้นหาสาเหตุแห่งการตาย ดังกล่าว ชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อกันว่า เป็นเพราะผีสงเทวดาและพระยาแถนโกรธที่ชาวบ้านไม่ประกอบพิธีกรรมบุญบั้งไฟ จึงลงโทษทำให้ชาวบ้านเกิดการล้มตายโดยไม่ทราบสาเหตุ เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวชาวบ้านได้ร่วมกันจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟขึ้นถึงแม้จะเลยเดือน 6 ไปแล้วก็ตาม และการเซิ้งผ้าหมี่ก็ได้เซิ้งบอกกล่าวให้พระยาแถนทราบด้วย หลังจากนั้น การล้มตาย โดยไม่ทราบสาเหตุในระยะใกล้เคียงกันก็ไม่ปรากฏอีกต่อไป และพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ในขณะที่การเซิ้งผ้าหมี่ไปรอบๆหมู่บ้านจะมีผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้านอายุประมาณ 70 ปีขึ้นไป ถึงแม้จะเดินไม่ได้แต่ก็คลาน

ออกมาแล้วยกมือประนมไหว้จนขบวนเซิ้งผ้าห่มผ่านไป ซึ่งผู้ที่เซิ้งผ้าห่มในขบวนได้สอบถามคนแก่ว่า เพราะอะไรถึงยกมือไหว้ขบวนเซิ้งผ้าห่ม ได้รับคำตอบว่าการเซิ้งผ้าห่มผู้เซิ้งคือเทวดาที่ลงมาเซิ้งในโลกมนุษย์นั่นเอง จะสังเกตได้ว่าผู้เซิ้งมีแต่ผู้ชายเท่านั้นการแต่งตัวก็สวมหมวกกระโจมรูปพรหมสีหน้าเหมือนเทวดา นอกจากนั้นพบว่า การเซิ้งผ้าห่มในขณะเซิ้งนำขบวนแห่บั้งไฟ เมื่อผ่านประตูเข้าวัดโบสถ์นั้น ผู้เซิ้งทุกคนจะหุบร่มและเอาสไบที่พาดไหล่ออกมาทางกลุ่มไหล่แล้วใช้มือจับทั้งสองข้างสไบปลิวไสวสวยงามมาก การหุบร่มถือเป็นการทำความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในวัดและคลี่สไบออกให้เกิดความสวยงามและยังต้องเซิ้งอ้อมโบสถ์ของวัดด้วย โดยทุกคนเชื่อว่าเป็นการแสดงความเคารพต่อหลวงปู่ผู้สร้างวัดโบสถ์ตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เมื่อผู้เซิ้งกระทำไปแล้วเชื่อว่าตนเอง ครอบครัว และชุมชน จะอยู่ดีมีความสุข อุดมสมบูรณ์ และอีกประการหนึ่ง ก่อนการเซิ้งผ้าห่มนำหน้าขบวนแห่บั้งไฟคณะผู้เซิ้งจะไปรวมตัวกันที่ดอนปู่ตาใกล้โรงเรียนชุมชนบ้านขาวเพื่อประกอบพิธีสักการะบูชาผีปู่ตาและผีแม่เหล็กหลักบ้านขอความเป็นสิริมงคลแก่ตนและหมู่บ้านผ่านเผ่าเจ้า นอกจากนั้นกระโจมสวมศีรษะ และเครื่องแต่งตัวของผู้เซิ้งผ้าห่ม ชาวบ้านมีความเชื่อว่า วัสดุและลวดลายในกระโจมเป็นการปกป้องหน้าพรหมหรือที่เรียกว่าพรหมสีหน้าบนกระโจมสวมศีรษะทำให้ผู้คนได้ระลึกถึงการปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมอันดี มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ทำให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับสวรรค์ โดยเฉพาะลักษณะการเซิ้งนั้นสะท้อนให้เห็นถึงชั้นของพรหมที่อยู่ในชั้นจาตุมหารัศมี ซึ่งในชั้นนี้มีการแสดงด้วย (ณฐนนท์ ทวีสิน, 2563 : 12)

กระโจมหรือหมวกกาบ เป็นเครื่องประดับศีรษะชนิดหนึ่งที่พบอยู่ในหลากหลายวัฒนธรรมของชาวอีสาน ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศลาว มีวิวัฒนาการการนำมาใช้ในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องทางศาสนา คือ เป็นเครื่องประดับศีรษะของพระเถระในพิธีสดสง ในพิธีการบวชในขั้นตอนของการแห่หน้าสำหรับใส่บวช ในด้านของวิถีชีวิตในประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งวัฒนธรรมการใช้หมวกกาบกระจายอยู่ทั่วบริเวณของภาคอีสานตอนกลางและภาคอีสานตอนใต้เป็นบางพื้นที่ของจังหวัดสุรินทร์ แต่ในปัจจุบันจะเป็นที่พบเห็นมากที่สุดในประเพณีบุญบั้งไฟ ซึ่งใส่สำหรับการฟ้อนเซิ้งในวัฒนธรรมลาว อีสาน มักพบกระโจมหัวหรือหมวกกาบนี้ได้ในพิธีกรรมต่างๆ ที่พบมากคือ การบวชนาค พิธีสด (หุด) สง หรือชัตเจนอย่าง คือการเซิ้งบั้งไฟในพิธีกรรมขอฝนดั้งเดิมของชาวอีสานกระโจมหัวมีรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เฒ่าผู้แก่สมัยก่อนมักเล่าว่าเดิมทีกระโจมนี้ทำมาจากกาบหมากหรือกาบไผ่ อาจจะเพราะเหตุนี้ก็ได้ที่ถูกเรียกว่า “หมวกกาบ” ต่อมาเริ่มมีการนำวัสดุที่หาง่ายและคงทน สวยงาม เช่น กระดาษแข็งตัดขึ้นรูปแล้วห่อด้วยผ้าสีแดง (หรือสีอื่นๆ) ประดับตกแต่งให้สวยงามด้วยลูกปัดหรือด้ายสีต่างๆ ปัจจุบันยังมีให้เห็นได้อยู่โดยเฉพาะในงานบวชนาค (กัณฑ์กรพัชญ์ สุทธิพร, 2563 : 22)

"หมวกกาบ" หรือ "กระโจมหัว" ปรากฏในวรรณกรรมอีสาน-ล้านช้าง ในหลายเรื่อง มักกล่าวถึง "กระโจมคำ" อันหมายถึงขุหาหรือมงกุฎที่ทำจากทองคำ สู่การดัดแปลงในรูปแบบงานผ้าปักด้วยแล่งทอง, ดิ้นทอง, ไหมทอง, ไหมสีต่างๆ รวมถึงปักด้วยอัญมณีมีค่าตามที่พึงหาได้ หมวกกาบ หรือ กระโจมหัวในปัจจุบันพบในวัฒนธรรมอีสานและลาว โดยที่ภาคอีสาน มักใช้ในหลายๆกิจกรรม เช่น การสวมหมวกกาบในการเซิ้งบั้งไฟ ในจังหวัดร้อยเอ็ด, มหาสารคาม และกาฬสินธุ์ การสวมหมวกกาบ ในพิธีบวชนาค โดยยังพบเห็นมากที่สุดใน

ในจังหวัดอุดรธานี โดยมักจะมีผ้าแพรมนลายขีดคลุมหัวนาคก่อนสวมหมวกกบอีกชั้น การเย็บหมวกกบขนาดต่างๆเพื่อถวายพระพุทธรูปไม้สลักตามวัดต่างๆ ซึ่งบางครั้งก็จะมีหมวกกบขนาดเล็กที่สวมได้แค่พระพุทธรูปอย่างเดียว แต่ยังไม่พบการสวมหมวกกบให้กับพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่ การสวมหมวกกบของพระภิกษุสงฆ์ในพิธีเถรภิเษกแบบพื้นบ้าน ที่พบได้ทั้งในไทยและลาว โดยเฉพาะหมวกกบของ แขวงเวียงจันทน์ สปป.ลาว มักจะนิยมปักด้วยดินทองและไหมทอง บนพื้นผ้าไหมสีแดง ใน สปป.ลาว พระสงฆ์บางพื้นที่ก็นิยมสวมหมวกกบเมื่อขึ้นเทศน์มหาชาติบนธรรมาสน์ในงานบุญเดือน4 หรือบุญผะเหวด ส่วนในไทยปรากฏการประดิษฐ์หมวกกบด้วยวัสดุที่หลากหลาย รวมถึงหมวกกบที่เจาะฉลุด้วยใบตาลที่พบในการแข่งบั้งไฟโบราณใน อำเภอกอสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด ส่วนงานที่ปักด้วยดินทองเพ็ญมีการรื้อฟื้นจากรูปแบบโบราณได้ไม่นานนัก วัสดุปักจึงเป็นของนำเข้ามาจากถิ่นอื่น เช่น แล่งและดินทองจากอินเดีย รวมถึงวิธีปักด้วยปีกแมลงทับตามขนบงานปักดินไทยมาผสมผสานให้เกิดรูปแบบพัฒนา (อดิศักดิ์ สาศิริ, ออนไลน์)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง กระบวนการทัศนหรือองค์ความรู้ของคนหรือกลุ่มคนในถิ่นหนึ่ง อันเกิดจากการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือจากประสบการณ์ที่ผ่านการ กลั่นกรอง สั่งสม คิดวิเคราะห์และนำมาใช้จนบังเกิดผล โดยอาศัยการเรียนรู้ที่มี ความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เป็นรากฐานของความรู้ชาวบ้านที่มีลักษณะเป็น นามธรรมและรูปธรรม กระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชน ประกอบด้วย บริบททางกายภาพ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการประกอบ อาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก ความหลากหลายของสภาพนิเวศและอาชีพ ของชุมชน มีความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม และธรรมชาติ บริบททางสังคม มีความสัมพันธ์ช่วยเหลือแบ่งปันแบบเครือญาติมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ต่าง ๆ ประเพณีและวัฒนธรรมความใกล้ชิดกันเป็นกลุ่มสังคม เพื่อนบ้านรวมถึง งานประเพณีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงเปรียบเสมือนเป็นพลังหนุนเสริมในการ ขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน ภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ และการดำเนินการส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการพัฒนากลุ่มอาชีพจะต้อง สร้างจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน ตามปัจจัย คือ การยอมรับศักดิ์ศรีที่เท่า เทียมของภาคีสมาชิก และการมีชุมชนเป้าหมายเป็นศูนย์กลางของการสร้าง ความเข้มแข็ง โดยที่ผลการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับ ชุมชน โดยการพัฒนากลุ่มอาชีพเชิงรูปธรรมได้ทำให้มีการพัฒนา การดึงเอาความรู้ ความสามารถ ของปราชญ์ชาวบ้าน หรือคนในชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา กลไกทางสังคม เพื่อให้สามารถนำมาใช้พัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทิมา จันทรเียด, 2563 : 7)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จัดเวทีเปิดประชาพิจารณ์ กับชุมชน โดยมีประธานกลุ่มเชิงผ้าไหม สภาวัฒนธรรมตำบลขาว ผู้อาวุโสและปราชญ์ ชาวบ้าน ร่วมวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณค่า การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายไปคงอยู่และสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างรายได้ให้ชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากระโຈມบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด

ร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นการนำเอากระบวนการจัดการความรู้เข้ามาเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนในแต่ละท้องถิ่น และเป็นองค์ความรู้ที่ฝังลึก อยู่ในแต่ละคน ซึ่งความรู้ที่มองเห็นไม่ชัดเจน มีการถ่ายทอดให้แกกันและกัน ในลักษณะของรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง แต่ยังขาดการจัดเก็บ การถ่ายทอดอย่าง เป็นระบบ ถึงแม้ว่ากระโจอมบ้านขาว จะมีผู้คิดและประดิษฐ์ไว้แต่ยังขาดการจัดการที่เป็นระบบและไม่สามารถนำข้อมูลมาเผยแพร่ให้เป็น ที่รับรู้ของคนทั่วไป ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญใน อนุรักษ์และพัฒนาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้สนใจและต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา วิธีการทำ และสื่อสัญลักษณ์ที่ปรากฏในกระโจอมบ้านขาว ตำบลขาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม กระโจอมบ้านขาว ตำบลขาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กระโจอมบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขอบเขตด้านประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาเกี่ยวกับกระโจอมบ้านขาว การอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งที่มีการจัดกิจกรรมทางด้านสังคม ประเพณี วัฒนธรรมและการปกครอง เช่นบุญบั้งไฟ การแข่ง การบวช และการทำกระโจอม จำนวนทั้งหมด 16 หมู่บ้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากร
ตำบลขาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. กลุ่มตัวอย่าง (กลุ่มผู้ให้ข้อมูล)

2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและสำคัญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เอกลักษณะการทอผ้า และการแสดงเชิงผ้าไหม การทำกระโจอม ประกอบด้วย 1) สภาวัฒนธรรมตำบลขาว กลุ่มคนรักบ้านเกิด กลุ่มเชิงผ้าไหม จำนวน 16 คน 2) ประชาชนชาวบ้าน ได้แก่ ครู-อาจารย์ที่อยู่ในพื้นที่ศึกษาค้นคว้า ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเชิงผ้าไหม การทำกระโจอม ในพื้นที่เทศบาลตำบลขาว จำนวน 5 คน 3) ชาวบ้านผู้มีบทบาทสำคัญในชุมชน พื้นที่เทศบาลตำบลขาว จำนวน 5 คน

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เป็นกลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลประวัติความเป็นมา ประเพณี วัฒนธรรม กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยตรงเช่นเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลขวาว เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ในพื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 10 คน

2.3 กลุ่มบุคคลทั่วไป (Purposive Informants) ได้แก่ ประชาชนทั่วไป เยาวชน หน่วยงานเอกชน พื้นที่เทศบาลตำบลขวาว จำนวน 6 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ประวัติชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ ศิลธรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ สื่อสัญลักษณ์ การแต่งกาย กระจงม การเซ้ง
2. การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. แนวทาง การอนุรักษ์และพัฒนา กระจงม เพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง กระจงมบ้านขวาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขวาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสำรวจ (Survey) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non- Structure Interview) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) แบบประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ดังนี้ (ใน ตระวัน กำหอม} 2559 : 49-53)

1) แบบสำรวจ (Survey) ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลจัดบันทึกโดยแบ่งประเด็นการสำรวจต่างๆดังนี้

- 1.1 สำรวจสภาพพื้นที่ทำการศึกษาค้นคว้า
- 1.2 สำรวจวิถีชีวิต กิจกรรมทางสังคม
- 1.3 ประเพณี วัฒนธรรม การเซ้งผ้าหมี่ การทำกระจงม

ก่อนทำการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านทั่วไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังได้สอบถามจากหน่วยงานทางราชการและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและสภาวัฒนธรรมตำบลเพื่อนำมาเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นในบริบทพื้นที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้ และนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี 2 แบบดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้แต่ละประเด็นคำถาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคำตอบตามกรอบแนวความคิดและความมุ่งหมายของการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง 3 ชุด ดังนี้

2.1.1 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สัมภาษณ์ ประวัติชุมชน ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ ศิลธรรม จริยธรรม สุนทรียศาสตร์ สื่อสัญลักษณ์ การแต่งกาย อาหารการกิน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สัมภาษณ์การทำกระโจมบ้านขาว

2.1.3 แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 สัมภาษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non - Structured Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไปแบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบเพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎี และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ในชุมชน ผู้วิจัยกำหนดประเด็น คำถาม ข้อมูลรายละเอียดต่างๆดังนี้ 1)ประวัติชุมชนในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน 2) วิถีชีวิต ภาษา ศิลธรรม จริยธรรม อาหารการกิน 3)ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย 4) สุนทรียศาสตร์ สื่อสัญลักษณ์ 5)กระโจม การแข่งผ้าห่ม 6) การขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

3) แบบการสังเกต (Observation) แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ผู้วิจัยเข้าไปพักอาศัยอยู่กับชุมชน โดยร่วมทำกิจกรรม สังเกต เกี่ยวกับบริบทโดยใช้แบบสังเกต เพื่อนำไปกระทำข้อมูลต่อไป

3.2 แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตกิจกรรมในชุมชนอยู่ภายนอกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน

4) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักวิชาการหรือ ประชาชนชาวบ้านและสภาวัฒนธรรมตำบลขาว โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5-10 คน ในพื้นที่ ในการสนทนาผู้วิจัยจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นใบงานประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่น ๆ

5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ผู้วิจัยได้ใช้ วิธีการนี้ ในการศึกษาวิจัยด้วยซึ่งใช้เก็บข้อมูลกลุ่มและเป็นการตรวจสอบข้อมูลในประเด็นต่างๆ โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนที่ทำการศึกษา จำนวนพื้นที่ คือ กลุ่มผู้รู้ ผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประชาชนชาวบ้านและสภาวัฒนธรรมตำบล

ชาว โดยการกำหนดกลุ่มละประมาณ 5-10 คน ประมาณ 10 กลุ่ม ในประชุมเชิงปฏิบัติการจะกล่าวนำและให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นในอย่างเปิดเผยและข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะได้จัดทำเป็นแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำไปวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัยต่อไปพร้อมกับข้อมูลที่ได้จากวิธีอื่นๆ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง กระโจมน้ำชาขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลชาขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ขั้นตอนคือ

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นที่ 1 เรียกว่า การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการศึกษเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ สอบถามข้อมูลจากชุมชน และเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 2 เรียกว่า การเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยผู้เก็บข้อมูลยึดหลัก “องค์รวม” (Holistic) ตามแนวคิดของ(ในตะวัน กำพอม.2559:53-56) ดังนั้นผู้วิจัยใช้เวลาในการศึกษาภาคสนาม(Field Studies)ประมาณ 6 เดือน เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.1.1 แบบสำรวจ ผู้วิจัยขอความร่วมมือและจัดส่งแบบสำรวจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1) การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ(Formal Interviews)โดยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด ทำการสัมภาษณ์ตามแนวแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาคำตอบตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยมีแบบ สัมภาษณ์ และเครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ วีดิโอบันทึกภาพและเสียง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

(1)แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สำหรับสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สภาวัฒนธรรมตำบลชาขาว จำนวน 2 คน

(2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบ่งเป็น 5 ชุด แต่ละชุดใช้ สำหรับ สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 5 กลุ่มคือ กลุ่มผู้นำชุมชน ครู พระสงฆ์ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนชาวบ้าน

2) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ(Informal Interviews)เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Indepth Interviews)เปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อจับประเด็นและนำมาตีความหมายโดยใช้ทฤษฎี

2.3 แบบสังเกต ผู้วิจัยสังเกตการประเพณี ความร่วมมือ ตามแบบสังเกต 2 รูปแบบดังนี้

2.3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observations) ผู้วิจัยได้เข้าไปพักอาศัยอยู่ในชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมในชีวิตประจำวัน สังเกต ซักถามข้อมูลที่ต้องการ จดบันทึกโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับเปิดเผยตัวเองว่าเป็นนักวิจัย

2.3.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Participant and Non-participant Observation) ผู้วิจัยทำการสังเกตกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน โดยไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน แล้วจดบันทึกข้อมูลที่พบโดยใช้แบบสังเกตเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.4 แบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มกับคน ชุมชนในพื้นที่ที่ชุมชนที่ทำการศึกษ จำนวนพื้นที่ พื้นที่ที่ทำการศึกษาและเป็นพื้นที่ ประกอบด้วยผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและ มาร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยใช้แบบบันทึกเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

2.5 การประชุมเชิงปฏิบัติการ(Workshop) ผู้วิจัยใช้เทคนิคการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มกับคนในชุมชนที่ทำการวิจัย มีการร่วมสนทนากลุ่มตามกรอบและจุดมุ่งหมายของการวิจัย กรอบประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อศึกษากระโຈມบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้แบบบันทึกเสียง วิดีโอบันทึกภาพและเสียงเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การจัดกระทำข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลจากเนื้อหาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การบันทึกข้อมูล การสังเกต

1) การบันทึกข้อมูลใช้แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการจดบันทึกลงในสมุดบันทึกและกล้องถ่ายรูปในการบันทึกภาพที่เป็นกิจกรรมทางสังคมซึ่งถือว่าเป็นวิถีชีวิตของชาวชุมชน สถานที่สำคัญ

2) นำข้อมูลในแต่ละวันมาสรุปและจัดหมวดหมู่ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทที่ตั้งไว้ เพื่อตอบคำถามการวิจัยและตามความมุ่งหมายของการวิจัย

3) ข้อมูลเพิ่มเติมในเทปที่บันทึกเสียงมาในแต่ละวันก็จะถอดเทปบันทึกเสียงเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาหรือข้อมูลที่ขาดหายไปจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตและจดบันทึกให้ครบถ้วน ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) หากมีส่วนใดที่ยังไม่สมบูรณ์ จะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเป็นกรณีไป

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการจัดและทำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้มาจากแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การจดบันทึก การอัดเทป และการบันทึกภาพ จัดเป็นหมวดหมู่ตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยแล้ว ดำเนินการนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพตามความมุ่งหมายและกรอบตามความคิดที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิด ของ (ในตะวัน กำหอม.2559:131-144)ได้แก่ การวิเคราะห์แบบอุปมัย(Analytic Induction)และการวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ดังนี้

1) การวิเคราะห์แบบอุปมัย(Analysis Induction)เป็นวิธีวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสร้างข้อมูลจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏที่มองเห็นจากการลงภาคสนาม เป็นต้นว่า กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การ

ประกอบอาชีพ การนำภูมิปัญญาพื้นบ้านมาพัฒนาตลอดทั้งสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและชนบประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ ที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่และหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลมาจัดจำแนกเป็นประเภทตามความมุ่งหมายของการวิจัยและจึงวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี เพื่อมาอธิบาย กระโจมนบ้านขาว : สื่อสัญลักษณ์ การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดโดยใช้วัฒนธรรมและทฤษฎีต่างๆในการวิเคราะห์ตามการมุ่งหมายและกรอบแนวความคิดในการวิจัย

3.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลงานวิจัยนั้น หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนหนึ่งแล้วและเพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้มีการ พิจารณาและวิพากษ์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยเสนอต่อที่ประชุมของกลุ่มและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการวิจัยให้ทราบ ในการพิจารณาตามประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีรวมทั้งของเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลพร้อมภาพประกอบบางขั้นตอน ของการดำรงชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ การทำกระโจม และพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับกระโจม โดยใช้แบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) (ในตะวัน กำหอม, 2559 : 49-53)

สรุปผล

1. ประวัติความเป็นมา วิธีการทำกระโจมนบ้านขาว

1.1 ประวัติความเป็นมาของกระโจม

กระโจม มีการเรียกหลายชื่อ เช่น หมวกกาบ ว้อม หม่อม จวมกรู กระโจม มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานตั้งแต่พระภิกษุขึ้น เข้ามาในเวียดนามจนมาถึงลาว และรับอิทธิพลมาจากประเทศลาว พบหลักฐาน ที่ปรากฏบริเวณเมืองจำหนือหลวงพระบาง และแขวงจำปาสัก ประเทศลาว ที่พระภิกษุสมเลื่อนสมณศักดิ์และเทวรูปปูนปั้นทั้ง 8 องค์ ด้านรอบด้านของพระธาตุอิงฮัง แขวงสุวรรณเขต ต่อมามีการถ่ายโอนวัฒนธรรมเข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2380-2400 ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จากเหตุการณ์อพยพลี้ภัยทางการเมืองจากประเทศฝรั่งเศสของชาวลาวเข้ามาประเทศไทยในภาคอีสานแถบจังหวัดสกลนคร พบหลักฐานการใช้ที่เก่าแก่ที่สุด จากรูปภาพของนายจอห์น ทอมสันในช่วงปีพ.ศ. 2408-2409. ในอัลบั้มรวมภาพมณฑลอีสาน ปรากฏภาพเครื่องธรรมาภิเษกของพระเถระผู้ใหญ่และภาพประเพณีฮีดตรง ที่ตามภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง (ฮูปแต้ม) ทางแถบอีสานจะปรากฏภาพพิธีฮีดตรง แต่ไม่มีการใช้หมวกกาบหรือกระโจมจึงทำให้การใช้หมวกกาบหรือ กระโจมในบุญฮีดตรงนั้น เพิ่งมีการนำมาใช้ในระยะเวลาหลังราว ปีพ.ศ. 2408 และเป็นที่แพร่หลายต่อมา ซึ่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามชุมชนและมีมือผู้ประดิษฐ์รูปแบบของกระโจมพบได้หลากหลายรูปแบบแตกต่างกันออกไปตามภูมิ

ปัญญาของชาวบ้าน แต่ล้วนมีส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ฐาน และยอดมงกุฏ และจัดองค์ประกอบอย่างสวยงามตามฝีมือความสามารถด้วยเพราะการใช้หมวกนั้นไม่ได้เป็นไปในทางศาสนาและ การบูชาอย่างเดียว แต่เพราะในบางโอกาส กระจงจะถูกหยิบยกมาเพื่ออยู่ในพิธีกรรมที่รื่นเริงด้วยเช่นงานบุญบั้งไฟ จึงจะไม่ใช่เป็นการลบหลู่ หรือทำให้ศาสนานั้นถูกแปดเปื้อน ทั้งนี้ กรรมวิธีการสร้างหมวกนั้นจะมีความละเอียดประณีต ตามรูปแบบงานหัตถศิลป์ชั้นสูง มักจะใช้ กระจง 4 รูปแบบ 1) ฮดทรง (เถราภิเชก) 2)การบวช 3)บุญบั้งไฟ 4) ถวายเป็นพุทธบูชาแก่พระพุทธรูปไม้

1.2 วิธีการทำกระจง

การทำกระจง ถือด้านหัตถกรรมพื้นบ้านหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านชาว ที่กำลังจะสูญหายไป โดยในอดีตเป็นการทำเพื่อใช้สอยในงานประเพณีบุญบั้งไฟ ปัจจุบันผลิตเพื่อการอนุรักษ์และเป็นสินค้าทางด้านเศรษฐกิจ การทำกระจง เป็นภูมิปัญญาที่อาศัยวัตถุดิบจากธรรมชาติในการผลิตตั้ง ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ปีแมลงทับ เปลือกหอย เส้นไหมสีต่างๆ ใบลาน ใบตาล แต่เมื่อความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์เข้ามามีการนำกระจงสี เส้นไหมโลหะเงิน เส้นไหมโลหะทอง ที่ตีเกลียวความกับเส้นไหมธรรมชาติเข้ามาประกอบเพื่อให้เกิดความสวยงามขึ้น การปักใช้วิธีการปักแบบชุดโซนเป็นงานปักชั้นสูงโดยวิธีการของราชสำนัก แต่เป็นชาวบ้านทำ อาศัยความเชี่ยวชาญ ลวดลายจะอยู่บนพื้นฐานความเชื่อความศรัทธาและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา เริ่มโดยเตรียมอุปกรณ์ ได้แก่ กี่ สะติง เข็ม ด้าย กระดาษลอกลาย ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ไหมสี กระจง ปักแมลงทับ ขี้ผึ้ง ดิ้นโลหะทอง เงิน โดยเริ่มขั้นตอนจาก 1) นำผ้าไหม หรือผ้าฝ้ายสีแดง ซึ่งตรงกับสะติง หรือทำให้แน่น โดยการรองพื้นด้วยผ้าฝ้ายสีขาว 2) วาดลายด้วยกระดาษแล้วนำไปเย็บลงบนผ้าไหมหรือผ้าย 3) เดินเส้นโลหะไหมทอง โดยการใช้ไหมสีแดงตรง ไหมโลหะทองให้เป็นตามแนวเส้นที่ได้วาดไว้ จนครบลาย 4) ลอกกระดาษที่เป็นแบบออกให้เหลือแต่เส้นทอง 5) ปักด้วยไหมสีต่างๆ 6) ปักกระจง ปีแมลงทับ และเปลือกหอย โดยการปักไหมวนรอบ กระจง ปักแมลงทับ หรือเปลือกหอย ให้แน่นเหลือส่วนตรงกลางไว้ 7) ตัดผ้าที่ปักเรียบร้อยแล้วให้เป็นทรงกระจง 8) เย็บประกอบแล้ว กั้นขอบด้วยผ้าฝ้ายสีขาว ใส่โครงที่ทำจาก ใบตาลด้านใน 9) ตัดไหมสีต่างๆ

2. สื่อสัญลักษณ์การอนุรักษ์พัฒนาและส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม

2.1 สื่อสัญลักษณ์

กระจง บ้านขาว มักจะพบ มีลักษณะเป็น ยอดแหลม 3 5 7 และ 9 ยอด เป็นความเชื่อในเรื่องไตรภูมิ ตามคติศาสนาพุทธและฮินดู มีความเชื่อว่า ป่าหิมพานต์เต็มไปด้วยสัตว์ นานาชนิด รู้จักในนามของสัตว์หิมพานต์ ซึ่งล้วนแปลกประหลาดต่างจากสัตว์ที่มนุษย์ทั่วไปรู้จัก เป็นสัตว์ หลายอย่างผสมกันแล้วตั้งชื่อขึ้นใหม่ สัตว์เหล่านี้เกิดจากจินตนาการของจิตรกรไทยโบราณที่ได้สรรค์สร้าง ภาพจากเอกสารเก่าต่างๆ สัตว์หิมพานต์คือไตรภูมิภูมิกถา สัตว์หิมพานต์คือสัตว์ในจินตนาการที่กวีหรือจิตรกรพรรณนาถึง อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์หรือ เขาไกรลาส ดังที่ปรากฏในวรรณคดีไตรภูมิพระร่วงและรามเกียรติ์ โดยมีลักษณะของสัตว์หลายชนิด มาประกอบกันในตัวเดียวมักพบในกระจงด้วยการปักด้วยไหม และรูปที่ปักลงไปบนกระจงจะเป็นรูป

พระพุทธรูป นกยูง นาค หม้อปुरुณฆะหรือสัตว์มงคลต่างที่ชาวบ้านมีความเชื่อความศรัทธา ใช้เป็นสัญลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อของคนลาวคนอีสานในภูมิภาค ที่เกี่ยวกับประเพณี 12 เดือน ที่มีมานานซึ่งมีการแปลสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆได้มากมาย อาทิเช่น กระโจม 3 ยอด มีนัยความหมายเป็น พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสังฆเจ้า

2.2 การอนุรักษ์พัฒนาและส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม

ผลจากการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมตะวันตกและความเจริญทางด้านเทคโนโลยี ตลอดระยะเวลาเกือบ 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมไทย การรับวัฒนธรรมต่างชาติโดยไม่ได้ปรับให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทยสูญหายไป เกิดการรับค่านิยมและแนวการปฏิบัติที่อาจไม่เหมาะสม วัฒนธรรมและประเพณีที่ดั้งเดิมและหลากหลายในสังคมสูญหายไป หรืออาจถูกบิดเบือนไปจากหลักการดั้งเดิมที่ดี รวมทั้งอาจถูกกลืนเลือนมิได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเท่าที่ควร การรักษาความเสื่อมสลายทางวัฒนธรรมไทยให้กลับคงสภาพเดิม จึงเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนสำหรับการคงอยู่ของสังคม ชุมชนและประเทศชาติ โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็น “แกนนำ” ในการแก้ไขปัญหาและ พัฒนา กระโจมบ้านขาว และเสริมวิถีวัฒนธรรมของตำบลขาว โดยอาศัยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ โดยอาศัยสภาวัฒนธรรมตำบลขาว “การอนุรักษ์เผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนให้คงอยู่ต่อยอด พัฒนาและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีวิธีการดังนี้ 1. การดำเนินการของสภาวัฒนธรรมตำบลขาวโดยมีโครงการ “ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” 2. ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอนุรักษ์เผยแพร่วัฒนธรรมและใช้ประโยชน์ 3.เสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ เผยแพร่และใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย 3.1) กำหนดนิยาม ขอบเขต และเป้าหมายของการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมอย่างชัดเจน 3.2) จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรม 3.3) พัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่น ควบคู่ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟูความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นและชาติพันธุ์ 3.4) กระจายอำนาจและบทบาทการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของรัฐ 3.5) การส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น 3.6) ส่งเสริม “สิทธิทางวัฒนธรรม” “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” และ “การมีส่วนร่วม” 3.7) ส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นทุนทางสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน 3.8) สร้างการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น 3.9) ส่งออกผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมชุมชน ในรูป สินค้า CPOT

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมา และวิธีการทำกระโจม

ตำบลขาวเป็นตำบลที่เก่าแก่ ประมาณสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย ระหว่างรัชสมัยพระเทพราชาครองราชย์ เป็นคนเลี้ยงช้างได้อพยพครอบครัวมายึดทำเลป่า บนเนินสูงติดกับหนองโนนแท่น ตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อ “บ้านขาว” หลังจากตั้งเป็นหมู่บ้านจะขึ้นตรงต่อเมืองยโสธร ต่อมาหัวหน้าหมู่บ้านได้รับแต่งตั้งเป็น “ขุน

ชาวขันธ์บุรี” ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านคือ การยึดถือในจารีตประเพณีและคำสอนของพระพุทธศาสนา ประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลขาว ได้ถือ ฮีต 12 ครอง 14 มาโดยตลอด ถึงแม้คนในชุมชนจะเป็นคนสมัยใหม่แล้วก็ตามทุกคนในชุมชนนับถือศาสนาพุทธและมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับศาสนาพุทธก็ตาม หากแต่ความเชื่อต่างๆที่ถูกถ่ายทอดมาถูกปฏิบัติสืบทอดมาอาทิเช่น ความเชื่อเรื่องผีวิญญาณ แถน ปูตา มเหศักดิ์หลักเมือง ก็ยังคงไม่ละทิ้งเมื่อมีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาครั้งใดความเชื่อเหล่านี้ก็ถูกสอดแทรกเสมอประเพณีในหมู่บ้านขาว เป็นสิ่งที่ชาวบ้าน ประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ประเพณีมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) จารีตประเพณี เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม เช่น การแต่งกาย การแต่งงาน การบวช 2) ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับแบบแผนของสังคมที่สืบทอดกันมา เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการตาย ประเพณีการแห่ดอกไม้ ประเพณีบุญบั้งไฟ 3) ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับการปฏิบัติสิ่งที่ดีงามทั่วไป เช่น การเคารพผู้ใหญ่ การนับถือ แถน และบรรพบุรุษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ในตะวัน กำหอม (2559 : บทคัดย่อ)** เรื่อง ผ้าหมี่ : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถี วัฒนธรรมชุมชน ตำบลขาวอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดผลการวิจัยพบว่า ประวัติบ้านขาว ดังนี้ “อุบล่มน้ำชีหลงคงประเพณีบุญบั้งไฟ อนุรักษ์ไว้ซึ่งผ้าหมี่ อากาศดีหนองโนนแท่น” เป็นคำขวัญประจำหมู่บ้านเก่า ส่วนในปัจจุบันใช้คำขวัญใหม่ คือ “แดนดินถิ่นของดี ประเพณีลอยกระทง เสริมส่งบุญบั้งไฟ ทอผ้าไหมเชิงผ้าหมี่ อนามัยดีทั่วหน้า การศึกษาโดดเด่น มุ่งเน้นพัฒนา ธรรมชาติภูคุดปลาคุณ” เป็นการหลอมรวมจากสภาพการดำรงชีวิตในชุมชน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ช้านาน มาจากสมัยทวารวดี (ไม่มีใครบันทึกไว้ โดยข้อมูลจากการเล่าสู่กันฟัง) ว่าบ้านขาวเป็นหมู่บ้านตั้งแต่สมัยขอมเรืองอำนาจดูได้จาก (ผ้าหมี่เป็นวิธีการทอผ้าและเทคนิควิธีแบบขอม)

2. สื่อสัญลักษณ์การอนุรักษ์พัฒนาและส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม

2.1 สื่อสัญลักษณ์

กระโจมบ้านขาว ที่พบมักมีลักษณะเป็น ยอดแหลม 3 5 7 และ 9 ยอด ซึ่งเป็ความเชื่อในเรื่องไตรภูมิ ตามคติศาสนาพุทธและฮินดู มีความเชื่อว่า ป่าหิมพานต์เต็มไปด้วยสัตว์ นานาชนิด รู้จักในนามของสัตว์หิมพานต์ ซึ่งล้วนแปลกประหลาดต่างจากสัตว์ที่มนุษย์ทั่วไปรู้จัก เป็นสัตว์ หลายอย่างผสมกันแล้วตั้งชื่อขึ้นใหม่ สัตว์เหล่านี้เกิดจากจินตนาการของจิตรกรไทยโบราณที่ได้สรรค์สร้าง ภาพจากเอกสารเก่าต่างๆ สัตว์หิมพานต์คือไตรภูมิภูมิกถา สัตว์หิมพานต์คือสัตว์ในจินตนาการที่กวี หรือจิตรกร พรรณนาถึง อาศัยอยู่ในป่าหิมพานต์หรือ เขาไกรลาส ดังที่ปรากฏในวรรณคดีไตรภูมิพระร่วง และรามเกียรติ์ โดยมีลักษณะของสัตว์หลายชนิด มาประกอบกันในตัวเดียวมักพบในกระโจมด้วยการปักด้วยไหม และรูปที่ปักลงไปบนกระโจมจะเป็นรูปพระพุทธรูป นกยูง นาค หม้อปูลมขมิ้นหรือสัตว์มงคลต่างๆที่ชาวบ้านมีความเชื่อความศรัทธา ใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อของคนลาวคนอีสานในภูมิภาค ที่เกี่ยวกับประเพณี 12 เดือน ที่มีมานานซึ่งมีการแปลสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆได้มากมาย สอดคล้องกับสอดคล้องกับทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ของ **สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2537: 34-37)** ที่กล่าวถึงทฤษฎีสัญลักษณ์สัมพันธ์ (Symbolic Interaction theory) เป็น

กระบวนการกระทำระหว่างกันอันเกิดจากการที่บุคคลแปลหรือให้ความหมายของการกระทำต่อกันผ่านการใช้สัญลักษณ์ และกระบวนการเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดและสนับสนุนแบบแผนของการจัดระเบียบทางสังคมในที่สุด และสอดคล้องกับงานวิชาการของพงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2530:1-6) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการปฏิสังสรรค์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory) ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีการตีความซึ่งกันและกันแทนที่จะมีเพียงปฏิกริยาต่อการกระทำของกันและกัน ในที่นี้หมายถึงการรับรู้จากการที่มนุษย์ตีความสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกโดยมนุษย์เป็นผู้ให้คำนิยามต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเอง ทั้งนี้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกมิได้มีความหมายในตัวเองมาตั้งแต่ต้น นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยโสธรา ศิริภาพระภากร** (2564 : 21) "จวมกรู" มรดกภูมิปัญญาของชาวไทยเชื้อสายเขมรผลการวิจัยพบว่าความเชื่อที่มีต่อจวมกรูของชาวไทยเชื้อสายเขมร

1. ความหมายของจวมกรู คำว่า “จวมกรู” อธิบายและให้ความหมายได้ดังนี้ “จวม” แปลว่า มีลักษณะเป็นกระโຈມ ยอด สูงสุด ส่วนที่สูง “กรู” อธิบายและให้ความหมายได้ ดังนี้ ที่ใช้เรียกผู้ที่ให้ความเคารพที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ในการสอน ให้ความแนะ ให้ความรู้ ให้ความเข้าใจ ให้โอกาส ทั้งยังมีชีวิตอยู่และตายไปแล้วก็ตาม หรือแม้แต่อาจใช้เรียกแทน เทพ เทวดา ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ

2.2 การอนุรักษ์พัฒนาและส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า การแพร่กระจายทางวัฒนธรรมตะวันตกและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีตลอดระยะเวลาเกือบ 4 ทศวรรษที่ผ่านมาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมไทย การรับวัฒนธรรมต่างชาติโดยไม่ได้ปรับให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทยสูญหายไป เกิดการรับค่านิยมและแนวการปฏิบัติที่อาจไม่เหมาะสม วัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามและหลากหลายในสังคมสูญหายไป หรืออาจถูกบิดเบือนไปจากหลักการดั้งเดิมที่ดี รวมทั้งอาจถูกละเลยมิได้นำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนเท่าที่ควร การรักษาความเสื่อมสลายทางวัฒนธรรมไทยให้กลับคงสภาพเดิม จึงเป็นเรื่องจำเป็นและเร่งด่วนสำหรับการคงอยู่ของสังคม ชุมชนและประเทศชาติ โดยใช้มิติทางวัฒนธรรมเป็น “แกนนำ” ในการแก้ไขปัญหาและ พัฒนา กระโຈມบ้านขาว และเสริมวิถีวัฒนธรรมของตำบลขาวอาศัยมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษ ด้วยการอาศัยสภาพวัฒนธรรมตำบลขาว ซึ่งทำงานด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ในฐานะที่มีบทบาทในการส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีของชุมชน สังคมและประเทศ และมีบทบาทในการ “การอนุรักษ์ เผยแพร่ วัฒนธรรมของชุมชนให้ คงอยู่ต่อยอด พัฒนาและใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีวิธีการดังนี้ 1. การดำเนินการของสภาวัฒนธรรมตำบลขาวโดยมีโครงการ “ขึ้นทะเบียนมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ของตำบลขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” 2. ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการอนุรักษ์เผยแพร่และใช้ประโยชน์ 3. เสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ เผยแพร่และใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณฐนนท์ ทวีสิน** (2564 : 66) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ปัญหาที่พบในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าหมี่” ของบ้านขาว อำเภอเสลภูมิ จังหวัด

ร้อยเอ็ด ที่ขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การลงทุนและ ปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล โดยการใช้กลยุทธ์ คือ การประชุมกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วม สรุปผล การอภิปรายผลร่วมกัน ในการแสดงความคิดเห็นเป็นผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า เพื่อให้เกิด แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าไหม” ของบ้านขาว อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีปัจจัยที่ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 4 ประการคือ ค่าตอบแทนในการเข้าร่วมเซิ้งผ้าไหม งบประมาณสนับสนุนในการจัดซื้ออุปกรณ์เซิ้งผ้าไหม จุดศูนย์รวมและ หน่วยงานที่รับผิดชอบการเซิ้งผ้าไหม ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเซิ้งผ้าไหม และแนวทางการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เซิ้งผ้าไหม” มีขั้นตอนทั้งสิ้น 5 ขั้นตอนคือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหาของชุมชน การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต การกำหนดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม และการ ประเมินผล ทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาประเพณีเซิ้งผ้าไหม ชุมชนเกิดความเข้มแข็งพร้อมเผยแพร่ ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ให้ออกสู่สาธารณะชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1.1 ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของผู้อื่นหลายๆคนเพื่อเป็นข้อสังเกตในการศึกษาครั้งต่อไป

1.2 การวิจัยที่สามารถตอบสนองงานระดับชุมชนนั้นจะขาดไม่ได้คือการศึกษา เชิงลึก เข้าชุมชนสร้างความเชื่อให้กับคนในชุมชน ศึกษาเชิงกว้างถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องของชุมชนให้รู้จริงเกี่ยวกับชุมชนและงานวิจัยนั้นเพื่อใช้ในการวิจัยในชั้นเรียน

1.3 ควรมีการศึกษาแบบองค์รวม ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม เพื่อสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ยุคโลกาภิวัตน์

1.4 เป็นการศึกษาสัญลักษณ์ ทางพระพุทธศาสนากับการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ผ่านกระโจมบ้านขาวเท่านั้น ในส่วนของ ลวดลายที่ปรากฏบนกระโจม ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเป็นการศึกษาวิจัย ในพื้นที่อื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์กรพิชญ์ สุทธิพร. (2563). กาบเซิ้ง.สถาบันพัฒนศิลป์.วิทยาลัยนาฏศิลป์.กระทรวงวัฒนธรรม
- จันติมา จันทรเอียด. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของผู้บริโภคกาแฟสด ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา.คณะวิทยาการจัดการ.มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ชัยภัทร ปทุมทา. (2564). สัตว์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา : การสังเคราะห์คตินิยมและความ เชื่อสู่การ
สร้างสรรค์พุทธศิลปกรรมของวัดในจังหวัดพิจิตร.วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.

ณฐนนท์ ทวีสิน. (2563).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม “เชิงผ้า
หมี่” ของบ้านขาวอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด.คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย
ทองสุข.

ในตะวัน กำหอม. (2559).ผ้าหมี่ : การอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อส่งเสริมวิถี วัฒนธรรมชุมชน ตำบลขาว
อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดความหลากหลายทางวัฒนธรรม. คณะวัฒนธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับที่ 26 ปีที่ 12 เดือน พฤษภาคม-สิงหาคม.

_____. (2559). การวิจัยประยุกต์ทางวัฒนธรรม. เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยทองสุข

พระครูปริยัติสุทธิคุณ. (2564). การศึกษารูปแบบและคุณค่าของเหตุผลในการสอนธรรมของพระสงฆ์ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. (2530). กระบวนการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ในสังคมวิทยา กรุงเทพมหานคร : พิมพ์
ลักษณ์.คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระอธิษฐานคุณ รัตนปัญญา. (2563). วิเคราะห์คติความเชื่อที่ปรากฏในสื่อสัญลักษณ์ ทางพระพุทธศาสนา
ในสังคมล้านนา.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.

ยโสธรา ศิริภาพระภากร. (2564). การศึกษาจิตวิทยาศาสตร์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับการ
พัฒนาระหว่างราชอาณาจักรไทยและกัมพูชา.สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะพระพุทธศาสตร์ มหาจุฬา
ลกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2562).ความหมาย วัฒนธรรม-สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข.(2529). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทางการศึกษาวิเคราะห์และวางแผน.
ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา,

_____. (2537). สังคมวิทยาชุมชน: หลักการศึกษาวิเคราะห์และปฏิบัติงานชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชา
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อดิศักดิ์ สาศิริ. (2564). หมวกกาบ หรือ กระโจมหัว.สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2565 จาก:

<https://www.facebook.com/FieldfeelbyV/photos/a.767037180348970/1425842227801792/?type=3>

รูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

A model for promoting the bilateral network of Sukhothai Vocational College

ศุภกานต์ ดิดข้า
เชาวฤทธิ์ จันจัน
หยกแก้ว กมลวรเดช
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
Supakan Didkum
Chaowarit Chanchin
Yokkaew Kamonvaradet
Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 25 ตุลาคม 2565; วันแก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: October 25, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายงานอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย 2) เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมเครือข่าย ระบบทวิภาคีวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยใช้วิธีการผสมผสานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ ประชากรกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2564 ประเภทวิชา บริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน ประเภทวิชาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม สถานประกอบการที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 175 คน ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 โดยการแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีภาคเหนือ ตัวแทนสถานประกอบการ ตัวแทน ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้างานหลักสูตรการเรียนการสอน หัวหน้า สาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี ครูนิเทศ ครูฝึก นักศึกษา วิทยาลัยวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ และ วิทยาลัยพาณิชยการบึงพระพิบูลย์โลก รวมทั้งหมด 18 คนโดยการแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหา และระยะที่ 3 โดยการใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดย การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ คือด้านการจัดแผนการเรียน ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา ด้านกระบวนการบริหารจัดการและอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผลประเมินผล และจากการสนทนากลุ่ม พบว่ารูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยโดยรูปแบบที่มีความเหมาะสมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา ด้านการจัดแผนการเรียน และด้านการวัดผลประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ,การส่งเสริมเครือข่าย,เครือข่ายระบบทวิภาคี

Abstract

This research aimed at1) To study the conditions and problems of promoting the bilateral vocational education network Sukhothai Vocational College2) to create a network promotion model Bilateral System, Sukhothai Vocational College3) To assess the appropriateness and feasibility of the bilateral network promotion model. of Sukhothai Vocational College By using the method of mixing the samples used in the research, divided into 2 groups as follows: The first group of people is the administrators of the educational institutes. teachers and educational personnel and bilateral students of Sukhothai Vocational College Diploma Program (High Vocational Certificate) Academic Year 2021Business Administration Marketing Logistics and Supply Chain Management Tourism industry course Hotel Management Hotels and establishments that have signed a Memorandum of Understanding (MOU) in the management of bilateral education with Sukhothai Vocational College, academic year 2021, totaling 175 persons. In the first phase of data collection by questionnaire, the data was analyzed by means of mean and standard deviation. Phase 2 The sample groups were Personnel of the Northern Bilateral Vocational Center establishment representative of the school administrator Head of the Bilateral Vocational Education System Head of teaching and learning courses Head of the department that offers bilateral teaching system, supervisory teacher, trainer, student, Uttaradit Vocational Collegeand Bueng Phra Phitsanulok College of Commerce, a total of 18 people by interview form. group chat Content

analysis and phase 3 by using the feasibility and feasibility assessment form. The data was analyzed by taking the mean and standard deviation.

The results showed that Conditions and problems in promoting the bilateral vocational education network Sukhothai Vocational College Overall, it is at a high level. when considering each aspect sorted from highest to lowest average It was found that the first place was the personnel aspect, followed by the learning plan arrangement. in terms of courses used in vocational education management The management process aspect and the last one is the evaluation aspect. and from group chat It was found that the model for promoting the bilateral network of Sukhothai Vocational College The appropriate format consists of 5 components: personnel aspect, management process, in terms of courses used in vocational education management in organizing study plans and the measurement and evaluation aspect results of suitability assessment Results of the Appropriateness and Feasibility Assessment of the Bilateral Network System Promotion Model of Sukhothai Vocational College Overall, it is at the highest level.

Keywords: Model, Network Promotion, Bilateral Network

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีรูปแบบการจัดอาชีวศึกษา 3 รูปแบบประกอบด้วยการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีดำเนินการจัดอาชีวศึกษาร่วมกับภาค เอกชน ให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดอาชีวศึกษาในรูปแบบความร่วมมือ(Cooperative Education and Training) โดยจัดการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาครึ่งหลักสูตรแล้วจัดให้มีการฝึกอาชีพในสถานประกอบการอีกครั้งหลักสูตรเรียกว่าการจัดอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี (Dual Vocational Training: DVT) ซึ่งเป็นแนวทางการแก้ปัญหาในด้านคุณภาพของแรงงานระดับฝีมือที่มุ่ง เน้นทักษะ และประสบการณ์ตรง เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานสอดคล้องตามความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการมากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาวิชาชีพ เพื่อพัฒนาากำลังคนระดับกึ่ง ฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขาวิชาชีพ (ระดับเทคนิค) ให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถ เป็นผู้ปฏิบัติงาน หัวหน้างานหรือเป็นผู้ประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระได้โดยเน้นการแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ในอาชีพมีบุคลิกภาพคุณธรรมเจตคติที่ดีใน

ประเพณีวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรมคหกรรมเกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมท่องเที่ยว อุตสาหกรรมสิ่งทอ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งสถานศึกษาได้สนองตอบแนวนโยบายเปลี่ยน คำนิยมต่อการอาชีวศึกษา ที่ผ่านมารัฐบาลไทยพยายามมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสมรรถนะของแรงงานไทย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550:22) การศึกษาทวิภาคีมุ่งเน้นการให้ความรู้ทั้งเชิงทฤษฎีโดย สถาบันการศึกษาและการฝึกทักษะการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการธุรกิจหรืออุตสาหกรรม นักศึกษาในระบบทวิภาคีมี 2 สถานภาพคือนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาและเป็นพนักงานในสถานประกอบการ การศึกษาระบบทวิภาคีจึงไม่เป็นที่นิยมมากนักเนื่องจากประชาชนมีค่านิยมเชิงลบต่อสถาบันอาชีวศึกษาโดย มองว่าเป็นสถานศึกษาของผู้ใช้แรงงานและมีรายได้ต่ำวิวัฒน์ วงษ์ดนตรี(2552:12) อีกทั้งขาดการ ประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักเรียนและผู้ปกครองขาดความเข้าใจและไม่มีความเชื่อมั่นในระบบการศึกษา ตลอดจนความก้าวหน้าในเส้นทางสายอาชีพ

การพัฒนากระบวนการศึกษาทวิภาคีให้มีคุณภาพนำมาซึ่งคุณประโยชน์มากมายทั้งกับตัวผู้เรียน ผู้ประกอบการ ตลอดจนสถานศึกษาในการศึกษาระบบทวิภาคี ผู้เรียนสามารถทำงานจริงในสถานประกอบการ ได้เรียนรู้จากครูฝึกซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานจริงมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านสูง และได้ใช้เครื่องจักร อุปกรณ์ ที่มีความทันสมัยที่ใช้งานจริงในอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดหาได้ การศึกษาระบบทวิภาคียังช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง สามารถลดปัญหาการเรียนไม่ตรงสาขานอกจากนั้นในระหว่างเรียนนักเรียนยังมีรายได้ในฐานะลูกจ้างของ สถานประกอบการ มีโอกาสที่จะได้รับการบรรจุเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษาในขณะที่ผู้ประกอบการ สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนกำลังคนในระยะยาว ด้วยการพัฒนาศักยภาพให้มีคุณภาพมีคุณสมบัติตรง ตามที่ตนต้องการ สามารถปฏิบัติงานกับเทคโนโลยี ขั้นสูงได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างความผูกพันระหว่าง นายจ้างกับลูกจ้าง สร้างความภักดีต่อองค์กร ถ่ายทอดวัฒนธรรมองค์กร อันเป็นหัวใจสำคัญในการดำรงไว้ซึ่ง บุคลากรที่มีคุณภาพลดอัตราการลาออกและยังเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรในการทำงานร่วมกันกับ สังคม อีกทั้งการทำงานใกล้ชิดกับสถานศึกษาทำให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งองค์กรสามารถ นำมาพัฒนาตนเองและสถานศึกษาสามารถนำมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนและพัฒนาครูผู้สอน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพกว่ารูปแบบอื่น ๆ เพราะ นักศึกษาที่ผ่านการศึกษาระบบทวิภาคีจะมีทักษะในด้านการปฏิบัติงานจากการปฏิบัติงานจริง แต่อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังคงมีข้อจำกัดอีกหลายประการ อาทิ ปัญหาจากผู้ประกอบการมี งบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งของสถานศึกษาห่างไกลจากสถาน ประกอบการ พฤติกรรมของนักศึกษาที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถรับผิดชอบงานได้อย่างเต็มที่ และทัศนคติของผู้ปกครองที่เชื่อว่านักศึกษาที่เรียนระบบทวิภาคีนั่นเป็นกลุ่มเด็กที่มาจากครอบครัวยากจน เป็นต้น มณทิรา นพรัตน์ (2560:11)

จากประเด็นปัญหา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา รูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย พร้อมศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในการจัดอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามกรอบมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ และสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากรในการบริหารจัดการการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยเป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นคือแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ในการรวบรวมข้อมูล

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษากับประชากร จำนวนทั้งสิ้น 175 คน โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 66 คน นักศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีการศึกษา 2564 ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด จำนวน 22 คน สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน จำนวน 60 คน ประเภทวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สาขาวิชาการโรงแรม จำนวน 17 คน และสถานประกอบการที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 แห่ง รวม 175 คน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ บุคลากรศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ภาคเหนือ 2 จำนวน 2 คน ตัวแทนสถานประกอบการ จำนวน 2 แห่ง และตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้างานหลักสูตรการเรียนการสอน หัวหน้าสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี ครูนิเทศ ครูฝึก นักศึกษา จำนวน 2 วิทยาลัย คือ วิทยาลัย

อาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ และวิทยาลัยพาณิชยการบึงพระพิบูลย์โลก จำนวน 14 คน รวมทั้งหมด 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) บุคลากรศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ภาคเหนือ 2) ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคี 2) ตัวแทนสถานประกอบการ คือสถานประกอบการที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการ และ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการวิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ และวิทยาลัยพาณิชยการบึงพระพิบูลย์โลก โดยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการต้องดำรงตำแหน่งในวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 2 ปี และมีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป 4) หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องดำรงตำแหน่งในวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 1 ปี 5) หัวหน้างานหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องดำรงตำแหน่งในวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 1 ปี 6) หัวหน้าสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคี ต้องดำรงตำแหน่งในวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 1 ปี 7) ครูนิเทศ ครูผู้รับผิดชอบงานด้านการนิเทศนักศึกษาในการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 2 ปี 8) ครูฝึก ต้องผ่านการอบรมหลักสูตรครูฝึกในสถานประกอบการ ไม่ต่ำกว่า 30 ชั่วโมง 9) นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี

วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 66 คน สถานประกอบการที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 แห่ง รวมทั้งหมด 76 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสม โดยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สภาพปัญหาของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย มี 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ 3) ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา 4) ด้านการจัดแผนการเรียน 5) ด้านการวัดผลประเมินผล

แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประยุกต์ตามแนวคิดของลิเคิร์ทและได้กำหนดค่าของคะแนนช่วงน้ำหนักเป็น 5 ระดับ ดังนี้ ในตะวัน กำหม่อม(2559:39)

5 หมายถึง การส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย อยู่ในระดับดีมาก

4 หมายถึง การส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย อยู่ในระดับดี

3 หมายถึง การส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย อยู่ในระดับพอใช้

1 หมายถึง การส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย อยู่ในระดับปรับปรุง

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยการสนทนากลุ่ม

1. กำหนดประเด็นปัญหาในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ รูปแบบการส่งเสริมเครือข่าย ระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลการสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมเครือข่าย ระบบทวิภาคี ซึ่งมีคำถามนำ คำถามหลัก และคำถามเพื่อสรุป โดยนำ ระดับสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็นมาหาคำตัดสินลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI) แล้วเลือกคำตัดสินลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับ เพื่อนำมาหาแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

ระยะที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้รูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความเหมาะสม และความเป็นไป ได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีมีลักษณะแบบปลายเปิด

สรุปผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย 110 คนคิดเป็นร้อยละ 62.85 ส่วนมากมีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 65.17 ส่วนมากมีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 58.28 ส่วนมากมีสถานภาพเป็นนักศึกษา จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 56.57 รองลงมา คือ สภาพและปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ คือด้านการจัดการแผนการเรียน ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา ด้านกระบวนการบริหารจัดการและอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผลประเมินผล โดยแยกเป็นรายด้านดังนี้

การส่งเสริมเครือข่ายงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านบุคลากร	4.13	0.71	มาก	1
2. ด้านกระบวนการบริหารจัดการ	3.91	0.69	มาก	4
3. ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา	4.01	0.68	มาก	3
4. ด้านการจัดการแผนการเรียน	4.13	0.72	มาก	2
5. ด้านการวัดผลประเมินผล	3.80	0.75	มาก	5
รวม	4.02	0.58	มาก	

ด้านบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่ง คือมีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ รองลงมาคือจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และควบคุม ให้มีการดำเนินการตามที่กำหนด มีการวางแผนการจัดการบุคลากรของอาชีวศึกษา ระยะเวลาาร่วมกับสถานประกอบการ มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากร ที่รับผิดชอบงาน ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวางตนต่อบุคคลทั่วไปอย่างเหมาะสม กับตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จัดประชุมชี้แจงให้กับบุคลากรเพื่อทราบเป้าหมาย การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติต่อบุคลากรในองค์กร ด้วย ความเสมอภาค และเป็นธรรม มีการประชุมชี้แจงบุคลากรเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษาของการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี กำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ครูอาจารย์และสถาน

ประกอบหน้าที่ชัดเจนและอันดับสุดท้ายคือมีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร ในการประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

ด้านกระบวนการบริหารจัดการ โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือสถานศึกษามีการประสานงานกับสถานประกอบการ รองลงมาคือเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และวางแผนการ จัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีระบบการติดต่อสื่อสารของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดประชุม สัมมนา ทุกสิ้นภาคเรียน เพื่อการวางแผนพัฒนาการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงานต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการสำรวจข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ ในการร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ วางแผนดำเนินงานต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และอันดับสุดท้ายคือสถานประกอบการให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามลำดับ

ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีรองลงมาคือ สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดแผนการ เรียนตลอดหลักสูตร ความชัดเจน เหมาะสม ของหลักสูตร ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านการพัฒนาหลักสูตร ให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ มีการควบคุมคุณภาพการศึกษา ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้อง กับความต้องการของตลาดแรงงาน กำหนดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่าง เหมาะสม กำหนดจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้อย่างเหมาะสม การประยุกต์เนื้อหาหมวดวิชาชีพมาใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ได้ศึกษาค้นคว้า ก่อนลงมือปฏิบัติงานจริง ตามลำดับ

ด้านการจัดแผนการเรียนโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือมีการพัฒนา ทักษะการสอน การใช้จิตวิทยาศึกษา ให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ รองลงมาคือสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำ แผนการเรียน มีการชี้แจงรายละเอียดของแผนการสอนของ รายวิชาก่อนสอนทุกรายวิชา มีการจัดทำแผนการสอนของครูผู้สอน และครูฝึกใน สถานประกอบการทุกรายวิชา สถานศึกษา ให้คำปรึกษาในการจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลแก่ครูฝึกใน สถานประกอบการ มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาแสดงความ คิดเห็นในระหว่างการจัดการเรียนการสอน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน

นักศึกษาได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และ เทคโนโลยี ให้กับนักเรียน นักศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ประกอบการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ ตามลำดับ

ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจาก ค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือสถานศึกษา และสถานประกอบการร่วมกัน ประชุม สัมมนา เพื่อ ปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลประเมินผล รองลงมาคือมีการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม การวัดผลและ การ ประเมินผล สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกัน วัดผล ประเมินผล รายวิชาภาคปฏิบัติ แจ้งผลการเรียน ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และสถานประกอบการ ทราบทุกครั้งที่มีการ ประเมิน มีการแจ้งให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทราบผลการ ประเมินผลในแต่ละครั้งเสมอ มีการชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลให้นักเรียน นักศึกษา ทราบก่อนเริ่มสอนในรายวิชานั้น ๆ มีการประเมินผลก่อนเรียนและการประเมินผลหลังเรียนทุกรายวิชา มีการ ประเมินผลระหว่างเรียนอย่างสม่ำเสมอ กำหนดให้มีวิธีการประเมินผลหลายรูปแบบ เช่น การทดสอบ การ เขียนรายงาน การอภิปราย การสังเกต และการปฏิบัติ และอันดับสุดท้ายคือมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผล การฝึกวิชาชีพใน สถานประกอบการ ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์การสร้างรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา ด้าน การจัดการแผนการเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการ ส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ผู้ตอบแบบประเมินมีครูและบุคลากรทางการ ศึกษา จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 86.84 พี่รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.57 เท่ากับ ผู้แทนสถานประกอบการ (MOU) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.57 ตามลำดับ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย ซึ่งผลของการ วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการส่งเสริมเครือข่ายงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าอันดับที่ 1 คือ ด้านบุคลากร รองลงมาคือ คือด้านการจัดการแผนการเรียน ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา ด้าน กระบวนการบริหารจัดการและอันดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผลประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม สราเอกศิริ (2560).ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพ

ในภาคเหนือตอนบน พบว่า ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผนการพัฒนา การตัดสินใจพัฒนาและแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการติดตามและประเมินผล มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบ พบว่า สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการตัดสินใจพัฒนาและแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน ปัจจัยด้านบุคลากร มีความสำคัญเป็นอันดับแรก รองลงมาลำดับ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหาร และด้านหลักสูตร ส่วนแนวทางการร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพ พบว่า องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผนการพัฒนา การตัดสินใจพัฒนาและแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการติดตามและประเมินผล มีความสำคัญในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบ พบว่า สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ด้านการติดตามและประเมินผล โดยแยกเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่ง คือมีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ รองลงมาคือจัดให้มีปฏิทินการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ และควบคุม ให้มีการดำเนินการตามที่กำหนด มีการวางแผนการจัดการบุคลากรของอาชีวศึกษา ระยะเวลาาร่วมกับสถานประกอบการ มีการมอบหมายงานให้แก่บุคลากร ที่รับผิดชอบงาน ด้านการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องวางแผนต่อบุคคลทั่วไปอย่างเหมาะสม กับตำแหน่งหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จัดประชุมชี้แจงให้กับบุคลากรเพื่อทราบเป้าหมาย การดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องปฏิบัติต่อบุคลากรในองค์กรด้วย ความเสมอภาค และเป็นธรรม มีการประชุมชี้แจงบุคลากรเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพการศึกษาของการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี กำหนดกรอบบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ครูอาจารย์ และสถาน ประกอบการที่ชัดเจนและอันดับสุดท้ายคือมีการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากร ใน การประกันคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชต์ ไตรมาลัย.(2561:77)ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเป็น ประเทศไทย 4.0 การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมของผู้บริหาร คณาจารย์ บุคลากรของสถาบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวิทย์ มุงเมือง และบุญสม สราเอกศิริ(2560:67)ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน ด้านบุคลากร พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน ปัจจัยด้านบุคลากร มีความสำคัญเป็นอันดับแรก

1.2 ด้านกระบวนการบริหารจัดการ โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือสถานศึกษามีการประสานงานกับสถานประกอบการ

รองลงมาคือ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และวางแผน การ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีระบบการติดต่อสื่อสารของผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ จัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัด ประชุม สัมมนา ทุกสิ้นภาคเรียน เพื่อการวางแผนพัฒนาการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมี ประสิทธิภาพ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจเปลี่ยนแปลงวิธิตาเนินงานต่างๆ เปิด โอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ กำหนดเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการ สสำรวจข้อมูลความต้องการของสถานประกอบการ ในการร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เปิดโอกาส ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ วางแผนดำเนินงานต่าง ๆ มีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาใช้ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และอันดับสุดท้ายคือสถานประกอบการให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิชา มารแพ (2562:64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประเทศไทย 4.0 ด้านการ บริหารจัดการทั่วไปควรมีการพัฒนาวัตถุประสงค์ พันธกิจ เป้าหมายให้มีความชัดเจนและเป็นแบบเชิงกลยุทธ์ มากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิชา มารแพ (2562:87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการ วางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา วิธีการดำเนินงานประกอบไปด้วยรูปแบบการวางแผนความร่วมมือ รูปแบบการวางแผนการจัดหลักสูตร รูปแบบการวางแผนการจัดการเรียนการสอน/ฝึกอาชีพ รูปแบบการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียน

1.3 ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษาโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระมาก เมื่อพิจารณาตาม รายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือ มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการ อาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีรองลงมาคือ สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมกันจัดแผนการ เรียนตลอด หลักสูตร ความชัดเจน เหมาะสม ของหลักสูตร ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านการพัฒนาหลักสูตร ให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ มีการควบคุมคุณภาพ การศึกษา ในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้มีความสอดคล้อง กับ ความต้องการของตลาดแรงงาน กำหนดการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้อย่าง เหมาะสม กำหนดจำนวนหน่วย กิตของหลักสูตรการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้อย่างเหมาะสม การประยุกต์เนื้อหาหมวดวิชาชีพมา ใช้ในการประกอบ อาชีพได้อย่างเหมาะสม และอันดับสุดท้ายคือ เปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา ได้ศึกษา ค้นคว้า ก่อนลงมือปฏิบัติงานจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิชา มารแพ(2562:76)ได้ศึกษา รูปแบบการ วางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิธีการดำเนินงานประกอบไปด้วยรูปแบบการวางแผนความ ร่วมมือ รูปแบบการวางแผนการจัดหลักสูตร รูปแบบการวางแผนการจัดการเรียนการสอน/ฝึกอาชีพ รูปแบบ การวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดมศักดิ์ มีสุข(2560:61) ได้ ศึกษา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ประกอบด้วยปัจจัยการจัดการ

เรียนการสอนการจัดทำหลักสูตร การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

1.4 ด้านการจัดแผนการเรียนโดยภาพรวมนั้นอยู่ในระลอก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือมีการพัฒนา ทักษะการสอน การใช้จิตวิทยาศึกษา ให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ รองลงมาคือสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน มีการชี้แจงรายละเอียดของแผนการสอนของ รายวิชา ก่อนสอนทุกรายวิชา มีการจัดทำแผนการสอนของครูผู้สอน และครูฝึกใน สถานประกอบการทุกรายวิชา สถานศึกษา ให้คำปรึกษาในการจัดการเรียน การสอน และการวัดผลประเมินผลแก่ครูฝึกใน สถานประกอบการ มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านนวัตกรรม และ เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาให้กับครูผู้สอน และครูฝึกในสถานประกอบการ) มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาแสดงความ คิดเห็นในระหว่างการจัดการเรียนการสอน มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาได้มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน มีการพัฒนาความรู้ ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และ เทคโนโลยี ให้กับนักเรียน นักศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ มีการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาที่ทันสมัย ประกอบการเรียนการสอนของรายวิชาต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์ (2564:71) ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพที่พึง ประสงค์ปฏิบัติในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการ เมื่อ นำมาวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) ระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จุดตัดที่ 3.50 ทำให้ทราบว่าทั้ง 4 ด้าน อยู่ในผลงานไม่ดี ต้องปรับปรุง

1.5 ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมนั้นอยู่ในระลอก เมื่อพิจารณาตามรายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า อันดับหนึ่งคือสถานศึกษา และสถานประกอบการร่วมกัน ประชุม สัมมนา เพื่อปรับปรุงเกณฑ์การวัดผลประเมินผล รองลงมาคือมีการนิเทศ แนะนำ กำกับ ติดตาม การวัดผลและ การประเมินผล สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกัน วัดผล ประเมินผล รายวิชาภาคปฏิบัติ แจ้งผลการเรียน ให้กับนักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และสถานประกอบการ ทราบทุกครั้งที่มีการ ประเมิน มีการแจ้งให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทราบผลการ ประเมินผลในแต่ละครั้งเสมอ มีการชี้แจงเกณฑ์การประเมินผลให้นักเรียน นักศึกษา ทราบก่อนเริ่มสอนในรายวิชานั้น ๆ มีการประเมินผลก่อนเรียนและการประเมินผลหลังเรียนทุกรายวิชา มีการ ประเมินผลระหว่างเรียนอย่างสม่ำเสมอ กำหนดให้มีวิธีการประเมินผลหลายรูปแบบ เช่น การทดสอบ การ เขียนรายงาน การอภิปราย การสังเกต และการปฏิบัติ และอันดับสุดท้ายคือมีการกำหนดเกณฑ์การ ประเมินผล การฝึกวิชาชีพใน สถานประกอบการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิชา มารแพ (2562:44) ได้ทำ การวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ

ภาคีประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ ประกอบไปด้วยเรื่อง ความร่วมมือ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผลการเรียนและยังสอดคล้องกับอุดมคติ มีสุข (2560:56) ได้ศึกษา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ประกอบด้วยปัจจัยการจัดการเรียนการสอนการจัดการหลักสูตร การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผล ทางการศึกษาของนันทิชา มารแพ (2562:45) ได้ศึกษา รูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ ประกอบไปด้วยเรื่อง ความร่วมมือ การจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน/การฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผลการเรียน 2) วัตถุประสงค์ คือ เพื่อวางแผนตามหลักการและวัตถุประสงค์ และตามจุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี 3) โครงสร้างการทำงานประกอบไปด้วยการทำงานของสถานศึกษาและสถานประกอบการ หน้าที่และความรับผิดชอบของสถานศึกษาและสถานประกอบการ หน้าที่ของนักเรียนและผู้ปกครอง 4) วิธีการดำเนินงานประกอบไปด้วยรูปแบบการวางแผนความร่วมมือ รูปแบบการวางแผนการจัดการหลักสูตร รูปแบบการวางแผนการจัดการเรียนการสอน/ฝึกอาชีพ รูปแบบการวางแผนการวัดและประเมินผลการเรียน และ 5) ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบประกอบด้วย นโยบาย ผู้เรียน ครูและบุคลากร สถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้ปกครอง

2. ผลจากการวิเคราะห์การสร้างรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย

2.1 ด้านบุคลากร สอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิชา มารแพ (2562:44) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาความสำเร็จของรูปแบบประกอบด้วย นโยบาย ผู้เรียน ครูและบุคลากร สถานศึกษา สถานประกอบการ ผู้ปกครอง ผลการประเมินรูปแบบเชิงคุณลักษณะตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 15 ท่าน มีความเห็นว่าถูกต้องตามมาตรฐานความถูกต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบ ส่วนการประเมินในภาพรวมด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ การนำไปใช้ประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านกระบวนการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญลือ ทองเกตุแก้ว (2559:32) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 มีวัตถุประสงค์ ศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3 พบว่า การวัดผลประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีเป็นกระบวนการสำคัญที่สถานศึกษาใช้ในการควบคุมคุณภาพโดยใช้เทคนิควิธีการ ที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการติดตาม เช่น การตรวจเยี่ยมและการ สังเกตการณ์ในชั้น เรียน การสอนแนะ (Coaching) การตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ การบันทึก รายงานหลังการสอน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการประเมินผลการฝึกอาชีพ

2.3 ด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการอาชีวศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุระชัย ลาพิมพ์ (2563:22) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ของวิทยาลัยสังกัด

อาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่าคุณภาพการบริหารจัดการมีผลการประเมินความเหมาะสม ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมาใช้ในการประชาสัมพันธ์การวางแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และงบประมาณ พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบสำรองข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มี ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดประชุมคณะกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงาน พัฒนาระบบการจัดการหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และการบริหารจัดการ ด้านการศึกษา ความรู้ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับรายวิชาที่เรียน

2.4 ด้านการจัดแผนการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของศานติกรศรี วงศ์เขียว และอนุชา กอนพ่วง(2561:62) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการเรียนรู้ร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย เครือข่ายภายในและเครือข่ายภายนอก 2) กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การส่งเสริมสนับสนุน การประสานงาน การควบคุม และการรายงานผล 3) ผลผลิต ประกอบด้วย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้าน การเรียนการสอน มาตรฐานด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ร่วม และ มาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย เงื่อนไขภายในและเงื่อนไขภายนอกส่วนที่สาม แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ และส่วนที่สี่ เงื่อนไขความสำเร็จ

2.5 ด้านการวัดผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม สราเอกศิริ (2560:65) ได้ศึกษาสภาพความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน พบว่า องค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผนการพัฒนา การตัดสินใจพัฒนาและแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการติดตามและประเมินผล มีความสำคัญในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบพบว่า สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก คือ ด้านการติดตามและประเมินผล

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมเครือข่ายระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุโขทัย มีความเหมาะสมที่จะนำไปเป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ของหน่วยบริการประจำอำเภอ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานีได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา รวมชมรัตน์ เรื่อง รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการประเมินรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ด้วยวิธีพิจารณาในรูปแบบการวิจัยเชิงอนาคตเทคนิคชาติพรรณวรรณนา พบว่า ทุกองค์ประกอบ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการนำไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยรูปแบบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา รวมชมรัตน์ (2558) รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ณัฐวิทย์ มุ่งเมือง และบุญสม สราเอกศิริ.(2560). ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน.หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์.
- นันทิชา มารแพ.(2562). รูปแบบการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ในตะวัน กำหอม.(2559). การวิจัยการบริหารการศึกษา.มหาสารคาม:โรงพิมพ์ทีคอม.
- บุญลือ ทองเกตุแก้ว.(2559). การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 3. การพัฒนาหลักสูตรพัฒนานักบริหารระดับสูงกระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 6 สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญสม สราเอกศิริ.(2560).สภาพความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพในภาคเหนือตอนบน.หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์.
- มณฑิรา นพรัตน์.(2560).รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- รัชต์ ไตรมาลัย.(2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประเทศไทย 4.0 .ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาอุดมศึกษาภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรวัฒน์ วงษ์ดนตรี.(2552). แนวทางการดำเนินการด้านการอาชีวศึกษาที่ตอบสนองต่อการประกอบอาชีพและเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานในประเทศ.สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.(2550). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ ของเด็กใน การอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุวิทย์ สวัสดิ์ และชัยยุทธ ศิริสุทธิ์ .(2564).กลยุทธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สุระชัย ลาพิมพ์.(2563).การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ ของวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี.หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต.สาขาวิชาการบริหารและ พัฒนาการศึกษ.มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศานติกรดี วงศ์เขียว และอนุชา กอนพวง.(2561).รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการเรียนรู้ร่วมของ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- อุดมศักดิ์ มีสุข.(2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ใน สถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง.ปริญญาเอก สาขาวิชาอาชีวศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นนครปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว
Self-efficacy in Controlling Aggressive Behaviors among Adolescents in Pakse,
Champasak, LAO PDR.

สกาอรัตน์ ทวีนุต

อภิญญา แพนงจันทร์

ทัศนีย์ อุทัยศรี

มหาวิทยาลัยยูเอ็มเออฟลิ่งส์คอลเลจ

Sakaorat Taweenut

Orapinya Pangjan

Tasane Uthaisri

Universal Ministries of The King's College, FL. The USA.

Email: sophahai123@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 22 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: September 21, 2022; Revised: December 22, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มวัยรุ่นชายและหญิงที่มีอายุ 16-18 ปี ในเขตพื้นที่นครปากเซ แขวงจำปาสัก สปป.ลาว จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.38 ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชาวนครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การปรับตัวด้านจิตสังคม และการมองโลกทางบวก ทำให้เด็กวัยรุ่นมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน จึงสามารถ นำข้อมูลพื้นฐานไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของ วัยรุ่นที่เหมาะสมต่อไป และควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพื่อขยายผลของการอธิบายตัวแปรที่มีความ สัมพันธ์และทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นด้วย

คำสำคัญ: การรับรู้สมรรถนะแห่งตน, พฤติกรรมก้าวร้าว, วัยรุ่น

Abstract

This research was to study the perception of self-efficacy in controlling aggressive behavior among adolescents. The sample group was A group of 50 young men and women aged 16-18 years in Pakse, Champasak Province, Lao PDR. The instrument used consisted of a questionnaire on perceptions of self-efficacy in controlling aggressive behavior. Data were analyzed with descriptive statistics. The results of the analysis revealed that the level of perception of self-efficacy in controlling aggressive behavior overall was moderate. The mean level was 4.38. As for the recommendations on the perception of self-efficacy in controlling aggressive behavior among Pakse adolescents, Champasak Province, Lao People's Democratic Republic found that psychosocial adaptation and a positive view of the world This allows adolescents to be aware of their own competencies, so they can use the basic information in planning for the development of perceptions. self-efficacy in controlling the aggressive behavior of the next suitable teenager and other variables should be studied to expand the effect of describing variables that are correlate and predict factors influencing perception self-efficacy in controlling aggressive behavior among adolescents.

Keywords: Self-efficacy, Aggressive behavior, Adolescent

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1999) ให้คำจำกัดความของวัยรุ่นไว้ 3 ลักษณะ คือ เป็นช่วงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย โดยมีการเจริญเติบโตในด้านส่วนสูงน้ำหนัก รวมถึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะเพศในลักษณะที่พร้อมจะมีเพศสัมพันธ์ได้ เป็นระยะที่มีพัฒนาการด้านจิตใจจากเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ (Maturity) มีความสามารถในการคิดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น และเป็นระยะที่มีพัฒนาการทางด้านสังคม โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นในครอบครัวไปสู่ภาวะที่ต้องรับผิดชอบและพึ่งตนเอง (Independence) ดังที่ สุชา จันทน์เอม (2542) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นวัยย่างเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ โดยถือเอาจากความพร้อมทางด้านร่างกายหรือภาวะสูงสุดขีดของร่างกายเป็นเครื่องตัดสิน เป็นระยะที่ร่างกายจะมีการเจริญเติบโตของระบบอวัยวะเพศ และสามารถทำงานได้เต็มที่ พร้อมทั้ง ศรีเรือน แก้วกังวาน (2551) กล่าวว่า วัยรุ่น หมายถึง วัยที่อยู่ในช่วงอายุ 15-18 ปีซึ่งถือว่าเป็นช่วงวัยรุ่นที่แท้จริง เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที่ เป็นช่วงเวลาที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์จิตใจ ค่านิยม อุดมคติ ฯลฯ เด็กกำลังเลียนแบบและทดลองบทบาทเพื่อที่จะเป็นผู้ใหญ่ในวัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นรากฐานของความสนใจ ความมุ่งมั่นในชีวิต อาชีพ ลักษณะของเพื่อน คู่ครอง ฯลฯ (อึ้งโน ปริญา สิริอิตตะกุล และ นภัส ลิ้มอรุณ, 2564 : 35-43)

พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกทางวาจา หรือการกระทำ เช่น การตะโกนเสียงดัง การข่มขู่ การทำลายข้าวของ การทำร้ายตัวเอง เช่น หยิกข่วนตัวเอง เอาศีรษะโขก หากมีพฤติกรรมที่รุนแรงอาจก่อให้เกิดการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นได้ ความก้าวร้าว (Aggression) หมายถึง “พฤติกรรม” ที่มี “เจตนา” ในการทำร้ายหรือทำลายผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ ที่ทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บทางร่างกายหรือทางจิตใจ ความก้าวร้าวโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้นเกิดจากสัญชาตญาณและเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม โดยที่ สัญชาตญาณความก้าวร้าวเป็นส่วนหนึ่งของการอยู่รอด (ในการแย่งชิงทรัพยากร จับคู่ป้องกันอาณาเขต) - มีปัจจัยทางชีวภาพที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ยีนส์ ฮอร์โมน โครงสร้างของสมอง การเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และการเห็นตัวแบบในสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนที่สร้างบรรทัดฐานให้กับบุคคล ทำให้เกิดความชินชาต่อความรุนแรง หรือเป็นส่วนเสริมแรงเมื่อเห็นว่าการก้าวร้าวสามารถนำมาซึ่งสิ่งที่ต้องการได้ ทั้งสองส่วนนี้ได้สร้างแนวโน้มความก้าวร้าวที่แตกต่างไปในแต่ละบุคคล (ทั้งรูปแบบ วิธีการ และระดับความรุนแรง) และบุคคลจะตอบสนองด้วยความก้าวร้าวเมื่อได้รับสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้เกิดความคับข้องใจ หรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของบุคคล เนื่องจากความก้าวร้าวเป็นพฤติกรรมที่นักจิตวิทยาสนใจศึกษากันมาก จึงมีการศึกษาความก้าวร้าวในลักษณะต่างๆ มากมาย จึงเกิดการแบ่งประเภทของความก้าวร้าวได้หลายประเภท ดังเช่นหากแบ่งตามเจตนาในการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว ได้แก่ 1. ความก้าวร้าวแบบที่เป็นการโต้ตอบ (reactive aggression) หมายถึง ความก้าวร้าวที่บุคคลแสดงออกเนื่องมาจากต้องการตอบโต้หรือแก้แค้น และ 2. ความก้าวร้าวแบบที่เป็นเครื่องมือไปสู่เป้าหมาย (instrumental aggression) หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความก้าวร้าว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนต้องการ ปัญหาหนกอกเกี่ยวกับเรื่องวุ่นๆ ของ “วัยรุ่น” คงหนีไม่พ้นเรื่องเพศ การใช้สารเสพติด และความรุนแรงซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เป็นเฉพาะกับวัยรุ่นไทยเท่านั้นแต่เป็นสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นทั่วโลก นายสรรพสิทธิ์ คุ้มประพันธ์ กรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติและผู้อำนวยการบริหารมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ซึ่งได้รับทราบสถานการณ์ด้านเด็กวัยรุ่นทั่วโลก พบว่าสถานการณ์ที่กำลังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับกลุ่มเด็กวัยรุ่น มีด้วยกัน 4 เรื่อง คือ เรื่องเพศ ความรุนแรง การใช้สารเสพติด และ ใช้จ่ายเงินเกินตัวหรือใช้ชีวิตโดยปราศจากทิศทาง ทั้งนี้ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหากับวัยรุ่นทั้ง 4 ประเด็น ไว้อย่างน่าสนใจซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางให้พ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ที่อยู่แวดล้อมเด็ก นำไปปรับใช้ในการดูแลเด็กวัยรุ่นได้ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงในวัยรุ่นเป็นอีกประเด็นที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน เป็นปัญหาที่กำลังได้รับความสนใจจากสังคม สาเหตุของพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ของตัวบุคคลในลักษณะที่สัมพันธ์กัน ปัจจัยภายใน ได้แก่ ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก และลักษณะทางกายภาพ ซึ่งมีผลการศึกษาพบจากการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายใน โดยเฉพาะวัยรุ่นเพศชายมีฮอร์โมนเทสโทสเตอโรนสูงขึ้น ซึ่งอธิบายได้ว่ามีความสัมพันธ์กับการเกิดพฤติกรรมก้าวร้าว (จิราภา เต็งไธรัตน์ และคณะ, 2554 ; สุพัฒนา เดชาตวงศ์ ณ อยุธยา, 2548) นอกจากนี้ปัจจัยภายในยังขึ้นอยู่กับความคิด และความเชื่อของวัยรุ่นที่มีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวด้วย เมื่อวัยรุ่นมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมก้าวร้าวและเชื่อว่าเป็นวิธีการที่สามารถโต้ตอบ

กับบุคคลอื่นให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้อง การก็จะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวออกมา โดยปัจจัยภายนอก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น เช่น ครอบครัว เทคโนโลยี สื่อ เป็นต้น (Bandura, A., 1977) การเมาสุรา หรือสารเสพติดอื่น เช่น แอมเฟตามีน โคเคน หรือสารระเหย ในขณะที่เสพสารเสพติด ผู้เสพอาจมีภาพหลอน หูแว่ว หรือความรู้สึกหุนหันพลันแล่น โดยที่ผู้เสพไม่สามารถควบคุมร่างกายและจิตใจให้เป็นปกติได้ เนื่องจากตกอยู่ในอิทธิพลของสารเสพติด ซึ่งบางครั้งอาจก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นได้ หรือการถอนสารเสพติด เช่น ในผู้ป่วยที่มีอาการถอนสารรุนแรง อาจมีภาวะสับสน (delirium) โดยมีหูแว่วภาพหลอน เห็นผีหรือคนอื่นจะมาทำร้าย อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมรุนแรงขึ้นได้ ในสังคมปัจจุบันข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ มักมีข่าวเรื่องการถูกทำร้าย ความก้าวร้าวและพฤติกรรมรุนแรง ซึ่งเกิดผลกระทบกับสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกลัวและไม่นั่นคงปลอดภัยการเข้าใจสาเหตุและทราบถึงอาการที่ทำนายได้ว่าจะเกิดพฤติกรรมรุนแรง จะทำให้สามารถหลบเลี่ยงสถานการณ์และระมัดระวังตัวจากบุคคลที่อาจมีพฤติกรรมรุนแรงได้

อย่างไรก็ตาม พฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นเป็นไปตามพัฒนาการของวัย ซึ่งสามารถป้องกันและแก้ไขได้ หากผู้ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีแนวทักษะในการสื่อสารที่มีต่อประสิทธิภาพกับวัยรุ่น จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญในการที่จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถก้าวผ่านช่วงวัยและสามารถปรับตัวเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ รวมไปถึงการสื่อสารในครอบครัวด้วยสภาวะจิตแบบพ่อแม่ที่เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ปกป้อง และแบบผู้ใหญ่ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความก้าวร้าวของวัยรุ่นโดยรวม แสดงให้เห็นว่าหากวัยรุ่นได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ปกป้องก็ย่อมส่งผลให้ความก้าวร้าวของวัยรุ่นลดลง และเมื่อพิจารณาสภาพสังคมไทยในปัจจุบันจะพบว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งส่งผลกระทบต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทย เช่น การแข่งขันที่สูง ความกดดันและความคาดหวังจากผู้ปกครอง อาจทำให้เกิดความตึงเครียด และเกิดเป็นความคับข้องใจ จนส่งผลให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมความก้าวร้าวออกมา (อึ้งใน ปริญา สิริอิตตะกุล และ นภัส ลิ้มอรุณ) 2564 : 35-43) เช่นเดียวกับกับที่นครปากเซเองเมื่อสังคมเริ่มมีการขยายตัวของชุมชนเมืองมากขึ้น การรวมตัวของกลุ่มวัยรุ่นในชุมชนเมืองก็เริ่มมากขึ้น เมื่อเกิดการรวมตัวของวัยรุ่นก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆตามมา ดังนั้นหากเราสามารถรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นตามหลักวิชาการไว้ก่อนเป็นการดีที่จะใช้ในการป้องกันพฤติกรรมด้านลบที่จะเกิดขึ้นได้ ขณะเดียวกันก็จะสามารถส่งเสริมพฤติกรรมด้านบวกได้เช่นเดียวกัน

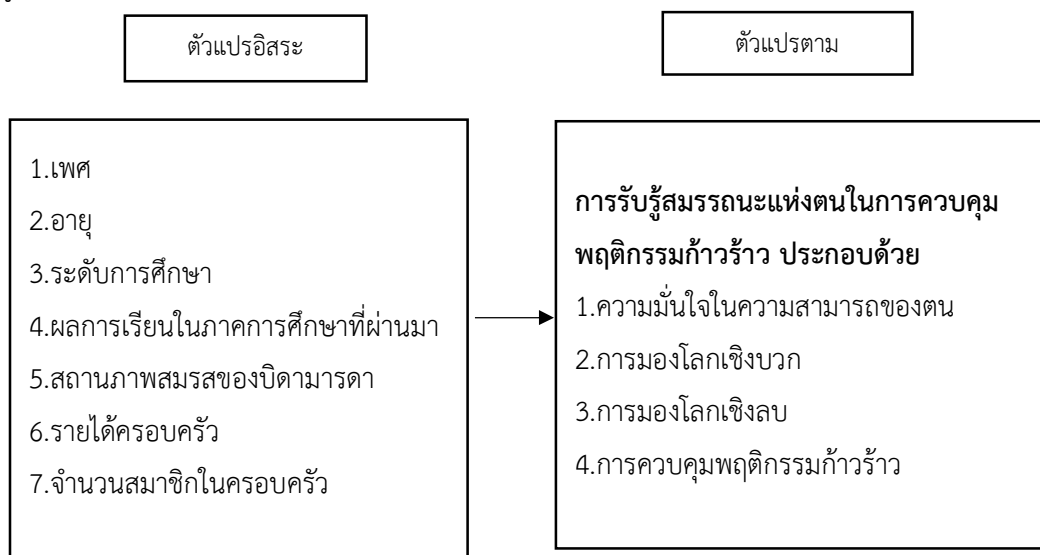
จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นที่อยู่ชานนครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้รับนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (วัยรุ่น) ในนครปากเซ แขวงจำปาสักหรือในพื้นที่อื่นๆในประเทศต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชนครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชนครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่มวัยรุ่นชายและหญิงที่มีอายุ 16-18 ปี ในเขตพื้นที่นครปากเซ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการ คำนวณจากสูตรของ Thorndike (Thorndike, R. M. (1978). ได้จำนวน 80 คนสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Acidental random sampling) (อ้างใน นงลักษณ์ วิชัยรัมย์และคณะ, 2559 : 68)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

1) แบบสอบถามส่วนบุคคล (personal profile) ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลการเรียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมา สถานภาพสมรสของบิดามารดา รายได้ครอบครัว จำนวนสมาชิกใน ครอบครัว

2) แบบสอบถามประเด็นวัดระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชวชนครปากเซ มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งระดับของการวัดออกเป็น 5 ระดับ

คะแนน 5 = มีความคิดเห็นต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน	อยู่ในระดับพอใจมากที่สุด
คะแนน 4 = มีความคิดเห็นต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน	อยู่ในระดับพอใจมาก
คะแนน 3 = มีความคิดเห็นต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน	อยู่ในระดับพอใจปานกลาง
คะแนน 2 = มีความคิดเห็นต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน	อยู่ในระดับพอใจน้อย
คะแนน 1 = มีความคิดเห็นต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตน	อยู่ในระดับพอใจน้อยที่สุด

3) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชวชนครปากเซ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended)

3. การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

3.1 โครงร่างวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยสถาบันธัญญา รักษากรมการแพทย์

3.2 ทำหนังสือชี้แจง (เอกสารแนะนำอาสาสมัคร) ให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์วิธีการดำเนินการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างว่ามีสิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดจะไม่มีการเปิดเผยให้เกิดผลกระทบต่อกลุ่มตัวอย่าง และการนำเสนอข้อมูลจะเสนอในภาพรวมเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาเท่านั้น

3.3 กรณีที่ผู้ปวยอายุ 18 ปีลงมา จะต้องขออนุญาตผู้ปกครองก่อนโดยมีหนังสือยินยอมอาสาสมัครให้ผู้ปกครองเซ็นอนุญาตให้ตอบแบบสอบถามก่อน จึงขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยแนะนำตัวเองกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ รายละเอียดของการวิจัยการพิทักษ์สิทธิ ผู้วิจัยพบกลุ่มตัวอย่างตามวันนัด หมายถึงขั้นตอนการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจนครบและตรวจสอบความสมบูรณ์ด้วยตนเองแล้วจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล สำเร็จรูปทางสถิติมีดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วอธิบายแบบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เกี่ยวกับระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเสนอในรูปตารางแล้วอธิบายแบบความเรียง

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการทำวิจัย 3 ประเภท ได้แก่

6.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

6.2 ข้อมูลระดับความพึงพอใจ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปร

6.3 ข้อมูลที่เป็นข้อเสนอแนะ ด้วยสถิติวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ในแต่ละด้าน ตามวัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดและนิยามศัพท์เฉพาะแจกแจงความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

7. การตรวจแบบวัดและการให้คะแนน

1.แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถามด้าน ประกอบด้วย ข้อมูลเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลการเรียนในภาคการศึกษาที่ผ่านมา, สถานภาพสมรสของบิดามารดา, รายได้ครอบครัว และจำนวนสมาชิกใน ครอบครัว ได้กำหนดเป็นค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ได้กำหนดเกณฑ์ระดับการรับรู้ (บุญชม ศรีสะอาด , 2548 : 99) ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 5.00	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการรับรู้ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัย พบว่าเป็นดังต่อไปนี้

1. คะแนนการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมและรายด้าน ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว (n = 50)

ระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล	อันดับ
ความมั่นใจในความสามารถของตน	4.39	1.24	ปานกลาง	2
การมองโลกเชิงบวก	4.54	0.59	มากที่สุด	1
การมองโลกเชิงลบ	4.29	0.20	ปานกลาง	4
การควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว	4.36	1.02	ปานกลาง	3
ผลรวมทุกด้าน	4.38	-	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.38

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรก คือด้าน การมองโลกเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.54 รองลงมา คือด้านความมั่นใจในความสามารถของตน มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.39 ต่อมาคือ ด้านการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.36 สุดท้ายคือ ด้านการมองโลกเชิงลบ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.29 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นชนวนครปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า การปรับตัวด้านจิตสังคม และการมองโลกทางบวก ทำให้เด็กวัยรุ่นมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน จึงสามารถ นำข้อมูลพื้นฐานไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของ วัยรุ่นที่เหมาะสมต่อไป และควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพื่อขยายผลของการอธิบายตัวแปรที่มีความ สัมพันธ์และทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่นด้วย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.38 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ อันดับแรก คือด้าน การมองโลกเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.54 รองลงมา คือด้านความมั่นใจในความสามารถของตน มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.39 ต่อมาคือ ด้านการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าว มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.36 สุดท้ายคือ ด้านการมองโลกเชิงลบ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ 4.29 ตามลำดับ อธิบายได้ว่า วัยรุ่นกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มาจาก

ครอบครัวที่อบอุ่นอาศัยอยู่กับพ่อแม่ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนในครอบครัวตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมของชาติเป็นอย่างดี ผู้ใหญ่จะสอนให้เด็กมีพฤติกรรมอ่อนน้อม โอบอ้อมอารี มีสัมมาคารวะต่อผู้อื่นมีความกตัญญูต่อบุพการี และการมีค่านิยมการแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าวเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา สิริอิตตะกุล และ นภส ลิ้มอรุณ. (2564: 35-43) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นตอนปลาย:การประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง ซึ่งเมื่อพิจารณาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความก้าวร้าวของวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูด้านลบมีอิทธิพลทางตรงต่อความก้าวร้าวมากที่สุด โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.736 แสดงว่าหากวัยรุ่นตอนปลายได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านลบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะส่งผลให้วัยรุ่นตอนปลายมีพฤติกรรมก้าวร้าวเพิ่มมากขึ้นและตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูด้านลบมีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนทางสังคมโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ -0.569 แสดงว่าหากวัยรุ่นตอนปลายได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้านลบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันจะส่งผลให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมน้อยลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่าการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวกทำให้เด็กวัยรุ่นมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตน จึงสามารถ นำข้อมูลพื้นฐานไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของ วัยรุ่นที่เหมาะสมต่อไป

1.2 ด้านการวิจัย จากผลการวิจัยควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพื่อขยายผลของการอธิบายตัวแปรที่มีความ สัมพันธ์และทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวกกับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น ในเขตพื้นที่อื่นๆ และวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ เพื่อที่จะได้ข้อมูล มาพัฒนาวัยรุ่นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบกรรมการส่งเสริมการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวกให้แก่ วัยรุ่น โดยมุ่งเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามารถในด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (ออนไลน์). รายงานสถิติคดีประจำปี พ.ศ. 2557. สืบค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2558. จาก: <http://www.djop.moj.go.th/images/djopimage/yaer2557.pdf>
- กรมสุขภาพจิต. (2555). รายงานงานประจำปีกรมสุขภาพจิต 2012. กรุงเทพมหานคร : บางกอกบล็อกล็อก.
- จิราภา เต็งไธรัตน์ และคณะ. (2554). จิตวิทยาทั่วไป. ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7. ธรรมศาสตร์ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นงลักษณ์ วิชัยรัมย์และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวด้านจิตสังคมและการมองโลกทางบวก กับการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่น. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข. 26(2), 65-75.
- บุญชม ศรีสะอาดและคณะ. (2548). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: ศักดาพรการพิมพ์.
- ปริญญญา สิริอิตตะกุล และ นกัสน์ ลิ้มอรุณ. (2564). พฤติกรรมก้าวร้าวในวัยรุ่นตอนปลาย:การประยุกต์ใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง. วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา (e-ISSN: 2730-3616) [35] 10(2), 35-43.
- พิทักษ์พล บุญมาลิก และคณะ. (2555). การพัฒนาและศึกษาความเที่ยงตรงของเครื่องมือประเมินเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขความรุนแรงของนักเรียนอาชีวศึกษา. วารสารสมาคมจิตเวชแห่งประเทศไทย. 57(1), 1-18.
- รัตนดา ตาบัง. (2550). ผลของโปรแกรมการกำกับตนเองต่อการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการควบคุมพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2551). ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.(ออนไลน์). รายงานการสำรวจของสถาบันประชากรและสังคมปี พ.ศ. 2557. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2557 จาก: <http://www.ipsr.mahidol.ac.th/ipsr/AnnualConference/ConferenceX/Download.htm>.
- สิริพัช ชำนาญ. (2552). อัตมโนทัศน์การสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: แพร์พิตยา.
- สุพัฒนา เดชาดิวงศ์ ณ อยุธยา. (2548). คู่มือบทความเพื่อสุขภาพจิต. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- อวิรุทธ์ ผลทรัพย์. (2551). ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความคิดเชิงบวกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1. ปริญญานิพนธ์, กศ.ม.(การวิจัยและสถิติทางการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรจน์.
- Arnett, JJ. (2010). Adolescence and emerging adulthood : A cultural approach . (4thed). Boston: PrenticeHall.

- Bandura, A. (1977). **Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change.** Psychological Review 1977, 84: 191-215.
- _____. (1986). **Social foundations of thought and action.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall 3.
- _____. (2004). **A. Swimming against the mainstream: The early years from chilly tributary to trans formative mainstream.** Behavior Research and Therapy ; 2004 ; 42 : 618-630.
- Carver, C.S., M.F.Scheier, and J.K. Weintraub. (1989). **Assessing coping strategies: A theoretically based approach.** Journal of Personality and Social Psychology, 56 (1): 267-283.
- Demiray, B., & Freund, A. M. (2017). **The psychological distance of memories: Examining causal relations with mood and self-esteem in young, middle-aged and older adults.** Consciousness and Cognition, 49, 117-131
- Koizumi, M. (1985). **Citrus canker: the world situation.** In : L.W. Timmer. (eds.). Citrus canker : An international perspective. University of Florida, Lake Alfred.
- Roy, C., Heather, AA. (1999). **The royadaptatoin model.** Stamford: Appletion & Lange.
- Thorndike, R. M. (1978). **Correlation Procedures for Research.** New York: Gardner Press.

ระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและ
เทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
Levels of Leadership Characteristics of Educational Personnel,
Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology

สิทธิศักดิ์ มนต์ฤทธานภาพ
ดร.วิชาญ เจริญวิไลรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิตะวัน กำห่อม
วิทยาลัยทองสุข
Sittisak Monritthanupap
Dr. Wichan Reenwilairat
Assistant professor Dr.Naitawan Kumhom
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 5, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา 2) เพื่อศึกษา
ระดับจิตอาสาของบุคลากรทางการศึกษา และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะผู้นำต่อความมีจิต
อาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอ
สีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 57 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและ
เทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงที่สุด 2) ระดับ
จิตอาสาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัด
นครราชสีมา พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมาส่วนใหญ่มีจิต
อาสามากที่สุด รองลงมาคือจิตอาสาปานกลางน้อยที่สุด 3) ความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะ
ผู้นำและความมีจิตอาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี
นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (.023)

คำสำคัญ: ความมีจิตอาสา, ลักษณะภาวะผู้นำ, บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) Levels of leadership characteristics of educational personnel, 2) Volunteer level of educational personnel, and 3) Relationship of Leadership Characteristics to Volunteering in School Management of Educational Personnel Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province. The population used in the research consisted of 57 people. The research instruments were questionnaires, statistical data analysis, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient.

The results of the research showed that 1) Levels of leadership characteristics of educational personnel Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province Has the highest democratic leadership. 2) Volunteer level of educational personnel Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province found that teachers and educational personnel Most of Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology had 39 volunteers. followed by 16 volunteers, and 2 moderate volunteers. 3) Relationship of Leadership Characteristics and Volunteer Spirit in School Management of Educational Personnel Nakhon Ratchasima College of Agriculture and Technology, Sikhio District, Nakhon Ratchasima Province Low correlation.

Keyword: Public Consciousness, Community Leader, Educational Personnel

บทนำ

จากสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการสื่อสารอย่างไร้พรมแดน การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดค่านิยมทางวัตถุเพิ่มมากขึ้นจนทำให้เกิดการแข่งขัน เอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน โดยที่สิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ล้วนแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมไทยในบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุ การค้า การลงทุน การแลกเปลี่ยน และนวัตกรรม ที่สำคัญได้นำวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาจนทำให้ประชาชนเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตเป็นสังคมวัตถุนิยม บริโภคนิยม มีวิถีชีวิตแบบฟุ้งเฟ้อ รักสบาย เห็นแก่ตัว ขาดจิตสำนึก มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเองมากกว่าส่วนรวม ความสำนึกต่อส่วนรวมจึงลดน้อยลงทุกวันจนทำให้ไม่มีความสามัคคี จากสภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการขาดจิตอาสา (อัจฉนาถ ไชยนาพงษ์.2557:1)

จิตอาสา หรือ จิตสำนึกสาธารณะ คือ การตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนร่วมรวมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันกับตน (มัลลิกา มัติโก.2541:5)คุณลักษณะของบุคคลที่มีจิตอาสา ที่จะ

ประกอบไปด้วยพฤติกรรมหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้อื่นและคนในสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ประกอบด้วย การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่นและการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น ด้านที่ 2 ด้านเสียสละต่อสังคมเป็นพฤติกรรมที่บุคคลจะ สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มาก ได้แก่ การสละเงิน แรงกาย เพื่อผู้อื่นในสังคม และการสละเวลาและการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ด้านที่ 3 ด้านมุ่งมั่นพัฒนาสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ได้แก่ การสนใจในปัญหา และการเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคมและการร่วมพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างจิตอาสาเพื่อสังคมอย่างสร้างสรรค์และหลากหลาย (ณัฐนิชกร ศรีบริบูรณ์.2550:25)

ผู้บริหารสถานศึกษาคือ บุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้ามีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา (สุจิตรา เกิดุฒิพร.2541:10) ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะสามารถบันดาลให้การปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนเกิดขึ้นได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ครบถ้วนในกระบวนการ เพราะผู้บริหารโรงเรียนคือผู้นำ ที่จะชี้แนะ สั่งการ และวางกรอบทิศทางทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นไปตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ ครุยุคใหม่ที่กำลังทำการปฏิรูปการเรียนรู้ย่อมปรารถนาผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ ที่มีแนวการบริหารตอบสนองต่อการปฏิรูปการเรียนรู้เช่นเดียวกัน ผู้บริหารยุคใหม่จะมีบทบาทอย่างสำคัญในการบริหารโรงเรียนตามแนวการบริหารแบบใหม่มีปรัชญา แนวคิด วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และวิธีการทำงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เช่นมีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษา ใฝ่รู้ และติดตามข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงของสังคม ประเทศ และในโลกอยู่เสมอ มีแนวทางการบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ หรือการบริหารจัดการแบบที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน(พระมหาสมบุญ สุธมโม. 2557:89)

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาเพราะพฤติกรรมจิตอาสาเป็นความงดงามของสังคมเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลต่อกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษาอย่างไร องค์ความรู้ที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีประโยชน์ในการนำไปพัฒนาและเอื้อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมนำไปสู่สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันต่อไปในอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับจิตอาสาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะผู้นำต่อความมีจิตอาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องระดับลักษณะภาวะผู้นำของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาผู้วิจัย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี นครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 57 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะของผู้นำ ดังนี้
 - 1.1 ผู้นำแบบเผด็จการ
 - 1.2 ผู้นำแบบประชาธิปไตย
 - 1.3 ผู้นำแบบเสรีนิยม
2. ตัวแปรตาม คือ ดังนี้
 - 2.1 การช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.2 การเสียสละต่อสังคม
 - 2.3 ความมุ่งมั่นพัฒนา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย กรอบแนวคิดของการวิจัย มากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อใช้ในการสร้างแบบสอบถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่องให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยเป็นแบบสอบถามชนิดให้เลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นระดับจิตอาสาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยคำถามมีลักษณะปลายปิด ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคม ด้านความมุ่งมั่นพัฒนาคำถามแต่ละข้อมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) (ในตะวัน กำหอม, 2559: 38)

- 5 หมายถึง ระดับจิตอาสามากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับจิตอาสา
- 2 หมายถึง ระดับจิตอาสาปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับจิตอาसान้อย
- 1 หมายถึง ระดับจิตอาसान้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะผู้นำต่อความมีจิตอาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยแต่ละข้อเป็นการให้ความสำคัญในแต่ละเรื่อง ที่มีคำตอบให้เลือก แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวความคิดของลิเคอร์ท สเกล (Likert Scale) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559: 28)

- 5 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำ
- 3 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำน้อย
- 1 หมายถึง ระดับภาวะผู้นำน้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ร่างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (IOC) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบและให้ความคิดเห็น โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (ในตะวัน กำหอม, 2559: 98)

คะแนน	+ 1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน	0	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าคำถามนั้นสอดคล้อง
คะแนน	-1	หมายถึง	ผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้อง

เมื่อผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาพิจารณารวมกันเป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) หากมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.61 – 1.0 จะเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้

2.2 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรจำนวน 30 คน

2.3 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α -Coefficient) ตามแบบครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .97

2.4 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมทั้งหมด 57 ชุด เท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแก่ผู้ตอบแบบสอบถาม และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565

3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนประชากรกรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมด ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้ค่าสถิติ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลแบบสอบถามระดับจิตอาสาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยวิเคราะห์ข้อมูลและ แปลความหมายจากค่าเฉลี่ยที่ได้โดยใช้เกณฑ์การประมาณค่า ตามแนวคิดของ ดังนี เบสท์ (Best. 1977: 147 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม. 2559: 38) การแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	ระดับจิตอาสามากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	ระดับจิตอาสามาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	ระดับจิตอาสาปานกลาง

1.50 - 2.49	หมายถึง	ระดับจิตอาสาต่ำ
1.00 - 1.49	หมายถึง	ระดับจิตอาสาต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะผู้นำต่อความมีจิตอาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปร(Pearson's product moment correlation coefficient (r)) ตามเกณฑ์ของ(ในตะวัน กำหม่อม, 2552: 57) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.91-1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.71-.90	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.31 -.70	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.01 - .30	หมายถึง	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะของผู้นำ พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงที่สุด รองลงมา ผู้นำแบบเสรีนิยม และผู้นำแบบเผด็จการ โดยมีคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำ แตกต่างกัน ในระดับน้อย

2. ปัจจัยรายด้านจิตอาสา พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมาส่วนใหญ่มีจิตอาสามากที่สุดจำนวน 39 คน รองลงมา มีจิตอาสาจำนวน 16 คน และมีจิตอาสาปานกลางจำนวน 2 คน โดยมี จิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคมและด้านด้านความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีจำนวนและร้อยละแตกต่างกัน

3 ความสัมพันธ์ของลักษณะภาวะผู้นำและความมีจิตอาสาในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ (.023)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความมีจิตอาสา ผลการวิจัย พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมาส่วนใหญ่มีจิตอาสามากที่สุดจำนวน 39 คนคิดเป็นร้อยละ 68.4 รองลงมา มีจิตอาสาจำนวน 16 คนเป็นร้อยละ 28.1 และมีจิตอาสาปานกลางจำนวน 2 คนเป็นร้อยละ 3.5 โดยมี จิตอาสาด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการเสียสละต่อสังคมและด้านด้านความมุ่งมั่นพัฒนา โดยมีจำนวนและร้อยละแตกต่างกัน เนื่องจาก

จะเห็นว่าด้านการช่วยเหลือผู้อื่นนั้นถือเป็นความมีจิตอาสาที่กระทำได้ง่ายกว่าด้านความมุ่งมั่นพัฒนาและด้านการเสียสละต่อสังคม เนื่องจากด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ผู้นำสามารถแสดงได้ง่ายกว่า เพราะเป็นเรื่องของการแสดงความรู้สึกจิตใจ ความโอปอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การอำนวยความสะดวก การแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น แต่ด้านการเสียสละต่อสังคมเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เห็นเป็นรูปธรรมในระดับที่สูงกว่าด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือในรูปร่างกายแรงใจ เช่น การเสียสละเวลาใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สละกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น การรู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อประโยชน์ของคนหมู่ใหญ่หรือคนที่อ่อนแอกว่า ส่วนด้านความมุ่งมั่นพัฒนานั้นถือเป็นความมีจิตอาสาที่กระทำได้ค่อนข้างยากที่สุด เพราะความมุ่งมั่นเป็นความมีจิตอาสาในระดับสูงที่มาจากความคิดริเริ่มในการพัฒนาคน พัฒนาสังคมความตั้งใจที่จะทำงานส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสายใจ เรือนใจหลัก (2553) พบว่า ผู้นำมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง กระตุ้น ชี้นำผลักดันให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กรเป็นเป้าหมาย มาลีรัตน์ ทวีเจริญ (2550) พบว่า ผู้นำชุมชนจะเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของคนในชุมชน ผู้นำควรเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เคารพกฎระเบียบและเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในชุมชน มาลีรัตน์ ทวีเจริญ (2550) พบว่า ผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดแพร่มีความต้องการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากทั้งในด้านบุคลิกภาพด้านการบริหาร การปฏิบัติงาน ด้านจริยธรรม และด้านสุขภาพ และ วัฒนวิทย์ ขำพร้อม (2555) พบว่า วิธีการพัฒนาผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการชุมชนส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจในตัวเองและความต้องการพัฒนาตนเองในการบริหารจัดการชุมชน ดังนั้น ความมีจิตอาสด้านความมุ่งมั่นพัฒนา ด้านการเสียสละ และ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นจึงส่งผลให้ระดับความมีจิตอาสาในภาพรวมของครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมาอยู่ใน ระดับมากที่สุด

2. ลักษณะผู้นำ ผลการวิจัยพบว่า พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา มีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.88 (SD=3.338) รองลงมา ผู้นำแบบเสรีนิยม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.81 (SD=2.302) และผู้นำแบบเผด็จการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.16 (SD=3.654) โดยมีคะแนนลักษณะความเป็นผู้นำ แตกต่างกัน ในระดับน้อยตามลำดับ เนื่องมาจากการแสดงออกของพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมของผู้นำวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมาเป็นลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยและเสรีนิยมมีจำนวน มากกว่า ลักษณะผู้นำแบบเผด็จการ ซึ่ง เป็นลักษณะผู้นำที่เน้นถึงการบังคับบัญชาและการออกคำสั่ง (Commanding and order giving) เป็นสำคัญ ผู้นำชนิดนี้มักจะทำ การตัดสินใจด้วยตนเองเป็นส่วนมาก และจะไม่ค่อยมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา สถานภาพของผู้นำชนิดนี้จะไปในลักษณะที่ว่าเป็นเจ้านาย (Boss) อย่างเด่นชัด โดยอาจเห็นความสำคัญในด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านความมุ่งมั่นพัฒนาและ ด้านการเสียสละต่อสังคมน้อยกว่า ลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตย และลักษณะผู้นำแบบเสรีนิยม แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่ว่าผู้นำจะมีลักษณะผู้นำแบบใด ก็สามารถ

กล่าวได้ว่าผู้นำทั้ง 3 ลักษณะมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพียงสิ่งเดียว คือ อาสาทำงานเพื่อพัฒนาวิทยาลัย ซึ่งถือว่าเป็นความมีจิตอาสาลักษณะหนึ่ง ดังเช่นบทความของ ชิตา จำปาเทศ ยอดสุทธิ กล่าว ว่า การทำงานอาสาสมัครเพื่อพัฒนาคนในหลาย ๆ ด้าน เช่น การฝึกการทำงานร่วมกันเป็นทีม การพัฒนาภาวะผู้นำ การพัฒนาจิตใจให้มีความเอื้อเพื่อให้ผู้อื่น จัดว่าเป็นจิตอาสาอีกลักษณะหนึ่ง เพราะ ภาวะผู้นำเป็นการรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมไปพร้อม ๆ กัน โดยจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลตั้งแต่ 2 บุคคลขึ้นไป เพื่อพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.ควรศึกษาในตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อความมีจิตอาสา เช่น บุคลิกภาพ ทักษะคิด ค่านิยม หรือ ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้นำที่เคยมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา กับบุคคลที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น จะทำให้ทราบปัจจัยใดเกี่ยวข้องกับจิตอาสา เพื่อเพิ่มแนวทางในการส่งเสริมจิตอาสา ให้มีหลายช่องทางมากขึ้น

2. ศึกษากลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น เช่น เด็กและเยาวชน มหาวิทยาลัยในหลาย ๆ ภูมิภาค เพื่อให้ได้ข้อมูลหลายแง่มุม และแนวโน้มของผลการศึกษาเทียบกับสถานการณ์ความเป็นจริงได้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์.(2550).การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ในตะวัน กำหม่อม.(2559). การวิจัยทางการศึกษา เล่ม 2. วิทยาลัยทองสุข:กรุงเทพมหานคร.
- พระมหาสมบุญ สุธมโม.(2557).บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา.วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 1(1), 89.
- มัลลิกา มัติโก.(2541). จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุจิตรา เกิดวุฒิพร.(2541). ความเห็นของครูปฐมวัยที่มีต่อพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉนาถ ไชยนาพงษ์.(2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมีจิตอาสาทางสาธารณสุขของผู้นำชุมชนในจังหวัดชลบุรี.วิทยานิพนธ์การศึกษาด้านสุขศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมวาสน
แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
Needs of Population for Participating in Wat Puranawat Community Management
Salathammasop Sub- District, Taweewattana District, Bangkok

สุรัชชัย เจนประโคน
วิทยาลัยทองสุข
Surachai Chenprakhon
Thong Sook College
Email: ntawan@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 1 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 21 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: October 1, 2022; Revised: December 21, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการบริหาร 2) เพื่อทราบความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมวาสน แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านการเมืองการปกครอง ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือประชาชนชุมชนวัดปทุมวาสน แขวงศาลาธรรมสพน์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,137 คน กลุ่มตัวอย่างได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 287 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน อายุระหว่าง อายุ 30 – 34 ปี จำนวน 129 คน มีอาชีพพนักงานบริษัทจำนวน 126 คน การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 137 คน 2) ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมวาสน แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองการปกครอง

คำสำคัญ : ความต้องการ,การมีส่วนร่วม,การบริหาร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the people's need for participation in the administration. 2) To know the needs of the people to take part in the management of the Puranawat Temple community. Sala Thammasop Subdistrict, Thawi Watthana District, Bangkok divided into 4 areas: economic development; Social and Community Development political and administrative Resources and Environment The population used in this research was the people of the Puranawat Temple community. Sala Thammasop Subdistrict Bangkok total of 1,137 people were assigned to a sample of 287 people. The research tools were questionnaires. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation.

The results of the study found that 1) Most of the respondents were 183 female respondents, aged between 30-34 years, 129 people, 126 employees, 137 graduates. 2) People's needs to take part in the management of the Puranawat Temple community Sala Thammasop Subdistrict, Thawi Watthana District, Bangkok in total at a large level when considering each aspect In descending order, it was found that people wanted to participate in community management. in order of average as follows: economic development Social and Community Development Resources and Environment and political and administrative

Keywords: Needs, Participation, Management

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจมา 3 ทศวรรษ ส่งผลให้สังคมไทยขาดความสมดุลและนำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่างๆ เช่นความไม่เป็นธรรมด้านการกระจายรายได้ปัญหาการเข้าถึงการบริการขั้นพื้นฐาน สำหรับการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้นำพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศและยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มุ่งเน้นให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืนและการกินดีอยู่ดีมีสุขของคนไทย” โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแบบองค์รวม มีดุลยภาพ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งกำหนดทิศทางและรูปแบบสังคมไทยที่พึงประสงค์โดยมุ่งพัฒนาสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพในสามด้านคือ สังคม คุณภาพ สังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2550 -2554)กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ ให้เป็น “สังคมที่มีความสุข

อย่างยั่งยืน” (Green and Happiness Society) และมีแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญกับการเมืองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้า และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมมากขึ้น เน้นการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในภาพรวมทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมรวมพลังเพื่อให้เมืองและชุมชนมีความสงบ สะอาด ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตดีมีความสุข มีการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ริเริ่มพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ กระตุ้นให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมประเมิณศักยภาพของพื้นที่ กำหนดวิสัยทัศน์ วางเป้าหมายกลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงานหรือกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผลบนพื้นฐานการพึ่งพาทรัพยากรของท้องถิ่นชุมชนเป็นหลัก โดยภาครัฐทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงให้คำปรึกษา แนะนำรวมทั้งถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคมระดับต่างๆ รวมทั้งมีการพัฒนาเมืองและชุมชนให้น่าอยู่ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมให้กระจายครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง และช่วยลดความยากจนในชนบทและเมือง

ชุมชนบูรณาการ เป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยสำนักงานเขตทวีวัฒนา การมีส่วนร่วมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมซึ่งเป็นปัจจัยในการสร้างโอกาสโดยการให้โอกาสกับคนจนคนด้อยโอกาสซึ่งเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการลดปัญหาทางสังคมเป็นสิทธิพื้นฐานทางสังคมสร้างโอกาสให้กับคนจนบางกลุ่ม ขาดความล้มเหลวของระบบตลาดและสร้างความสันติสุขให้เกิดแก่ผู้ยากไร้ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. 2546:71-74) การพัฒนาศักยภาพความคิดและจิตใจ โดยภาครัฐ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนและภาคชุมชนเป็นกลไกสำคัญในมีส่วนร่วม โดยการกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบายทางสังคมอย่างเป็นทางการ องค์กรรวมโดยใช้นโยบายศูนย์กลางจึงสามารถป้องกันปัญหาและพัฒนาได้ (อภิญา เวชชัย.2546:47)

สำหรับความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดบูรณาการ แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยองค์กรชุมชนซึ่งมีการบริหาร ด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านการเมืองและการปกครองและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อทุกคนเน้นการสร้าง ความมั่นคง ชุมชนมีการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวม โดยการรับเอา รูปแบบจากภายนอกเข้าไปดำเนินการในชุมชน กิจกรรมบางอย่างริเริ่มทำกันเองในชุมชน กิจกรรมบางอย่างก็ได้รับการสนับสนุน การจัดตั้งเบื้องต้นจากองค์กรภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น การจัดกลุ่มฅาปนกิจ การจัดกลุ่มออมทรัพย์และการจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพ เป็นต้น (อภิญา เวชชัย .2546:143-148) นอกจากนี้ การสร้างหลักประกันในการดำเนินชีวิตของภาคประชาชน ด้วยการพึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่ง กันและกัน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” สังคมตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้เกียรติเคารพและการอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติอย่างเห็นคุณค่าและการมีส่วนร่วมทุกระดับ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2545:52)

ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นแนวคิดหนึ่งที่เน้นให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมที่จะวางรากฐานที่จะพัฒนาสังคมและชุมชนให้เข้มแข็ง มีระบบ มีการจัดการที่ดีในทุกระดับ โดยให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและเน้นให้ความสำคัญในบริบทของความยากจน ความมั่นคงของมนุษย์ทุนทางสังคมและชุมชน การมีส่วนร่วม สวัสดิการสังคมและชุมชน โดยมีแนวคิดพื้นฐานจาก การออมทรัพย์ การผลิต ความเชื่อ จิตวิญญาณ ความศรัทธา และมีเงื่อนไขความสำเร็จจากการนำ ความคิดใน 3 ส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและส่วนที่อยู่ในชุมชนนอกจากนั้นการนำทางจิตวิญญาณของผู้นำที่มีความคิดอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะสามารถทำให้ทุกคนเห็นประโยชน์ร่วมกันเป็นการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน ทุกคนจะต้องไปถึงและมีภารกิจรูปธรรมที่เด่นชัด ปฏิบัติได้เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด พร้อมกันนี้จะต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อกัน สุดท้าย จะต้องมีการจรรโลงรัก อารมณ์ร่วม หรือความต้องการร่วมกัน

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ได้ศึกษา การจัดการองค์ความรู้ KM ในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมเพื่อศึกษา การมีส่วนร่วม การศึกษาความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จะสามารถค้นหาปัจจัยความสำเร็จ รูปแบบ กระบวนการ แนวทาง วิธีการ ตลอดจนวิเคราะห์ความเชื่อมโยงไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนซึ่งจะนำไปสู่การจัดการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส และนำไปปรับใช้กับองค์กรอื่นๆได้อย่างเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อทราบความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) ทำการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่ชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีประชากร ประชากร 1,137 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่ชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,137 คน โดยใช้ตาราง Krejcie และMorgan ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 287 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้ มุ่งศึกษาความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างการบริหารตลอดจนการศึกษากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ อำนาจหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแบบองค์รวม มีคุณภาพ ทั้งทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชนด้านการเมืองและการปกครอง ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร วิธีดำเนินงาน คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่ม องค์กร กิจกรรมของกลุ่ม ที่มาของรายได้ผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มได้รับ รวมถึงปัญหาและอุปสรรค เป้าหมายการดำเนินงานของกลุ่มในอนาคต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา โดยศึกษาปรับปรุงเครื่องมือจากเอกสารการศึกษอิสระ (Independent Studies) เอกสารประกอบการเรียนแล้วนำมาแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 ท่าน คือ 1) ผศ.ดร.ในตะวัน กำหอม 2) ดร.วิสุตา เทศเมือง ผู้เชี่ยวชาญทางวัดผลและประเมินผล เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ ตลอดจนตรวจภาษาและความถูกต้องทางวิชาการแล้วปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน นำมาวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อ (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.5 (ในตะวัน กำหอม. 2559:30)

4. นำข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญ, นำเสนออาจารย์ที่ปฏิบัติงานค้นคว้าอิสระ, เสนอเครื่องมือที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการนำแบบสอบถามลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างวันที่ 15 สิงหาคม – 14 กันยายน 2564 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ขออนุญาตจากผู้บริหารหน่วยงานเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการจัดเก็บ ข้อมูลโดยวิธีการนำแบบสอบถามลงพื้นที่เพื่อจัดเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเองโดยขอความร่วมมือไปยังประธานชุมชนวัดปทุมवास คุณอารีย์ แก้วดี และคุณบุญช่วย เทศพงษ์ ให้การช่วยเหลือในการแจกและเก็บแบบสอบถาม

การจัดทำข้อมูล

1. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม มีความสมบูรณ์จำนวน 287 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. นำแบบสอบถาม มาตรวจให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมระดับมาก
- 3 หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมระดับน้อย
- 1 หมายถึง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

3. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมवास แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งครบถ้วนและสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 287 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส

3. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา เรื่องความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมवास แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

4. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่องความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปทุมवास แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวมแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะสำหรับผู้ทำการศึกษา วิจัย นำมาจัดกลุ่มของคำตอบแล้วเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จัดระบบข้อมูลลงรหัส โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย แปลความหมาย

4.50 - 5.00 มีส่วนร่วมระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 มีส่วนร่วมระดับมาก

2.50 - 3.49 มีส่วนร่วมระดับปานกลาง

1.50 - 2.59 มีส่วนร่วมระดับน้อย

1.00 - 1.49 มีส่วนร่วมระดับน้อยที่สุด

สรุปผล

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 287 คนส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 183 คน มีอายุระหว่าง อายุ 30 – 34 ปี จำนวน 129 คน มีอาชีพพนักงานบริษัทจำนวน 126 คน การศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 137 คน

2. ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ประชาชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองการปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยสามารถอภิปรายประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน เช่น ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม การบริการ ทั้งในส่วนของการผลิต การบริโภคและการกระจายการผลิต โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของชุมชน คือ ได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ บนรากฐานของความสามารถที่มีอยู่จากการใช้ทุนของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประคอง สุคนธจิตต์ (2561) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เศรษฐกิจชุมชน ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการม่วนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวางแผน ด้านการรับผลประโยชน์ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการติดตามผลและด้านการดำเนินการตามลำดับผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศอายุการศึกษาสถานภาพสมรสสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05 ส่วนประชาชนที่มีอาชีพ รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนต่างกัน มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชนแตกต่างกันเฉพาะบางด้านเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยสนับสนุนทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.01 ในระดับปานกลาง และสามารถเรียงอันดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยคือ ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและความเชื่อมั่นในกลุ่ม

2. ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรมีความเห็นว่าการสังคมและชุมชนที่เข้มแข็งนั้นเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ดังนั้นสิ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้สังคมดีขึ้นได้ จำเป็นต้องอาศัยกลไกของรัฐ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้เกี่ยวข้องต้องลงไปทำงานกับประชาชน เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และทำให้งานมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน (People Participation) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมที่ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน การปฏิบัติการร่วมบำรุงรักษา ติดตามและประเมินผล เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน (Felt-Needs) ในการพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชน และองค์กรประชาชนคิด และตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่าเป็นของประชาชน และจะช่วยกันดูแลรักษาภายใต้การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุวดี พ่วงรอด (2564) เรื่อง รูปแบบการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคลองเตยตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) สสำรวจสภาพปัญหาในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน พบว่า สภาพปัญหาด้านผู้นำที่ประชาชนสะท้อนมุมมองในลำดับต้น

ๆ คือ สภาพปัญหาด้านผู้นำวัด รองลงมาคือ สภาพปัญหาด้านผู้นำหมู่บ้าน และสภาพปัญหาด้านผู้นำโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนสภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ประชาชนสะท้อนมุมมองในลำดับต้น ๆ คือ สภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางศาสนา รองลงมาคือ สภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของชุมชน และสภาพปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของโรงเรียน ตามลำดับ สำหรับสภาพปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน พบว่า ไม่มีปัญหา 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งหมด 5 ด้าน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการรับข้อมูลข่าวสาร และรองลงมาตามลำดับ คือ การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกัน และการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล และ 3) รูปแบบการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน พบว่า หัวใจสำคัญที่สุดคือ บทบาทผู้นำตามหลักบวร ทั้งผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำวัด และผู้นำโรงเรียน ทนภายในชุมชน ทั้งปราชญ์ชาวบ้าน วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นตัวถักร้อยเชื่อมโยงคนในชุมชนให้เป็นหนึ่งเดียว นอกจากนี้สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมให้ชุมชนเข้มแข็งแบบภาคประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นมิติของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักบวร ทั้งด้านการรับข้อมูลข่าวสาร ด้านการแสดงความคิดเห็นและร่วมวางแผน ด้านการดำเนินการและตัดสินใจ ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ร่วมกัน ที่สำคัญคือ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การเป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง การเป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ และการเป็นชุมชนที่มีสันติภาพ กล่าวคือ เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนมีจิตใจที่ดีงาม มีคุณภาพ และมีคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนในที่สุด

3. ด้านการเมืองการปกครอง ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จากผลการสำรวจทางการเมืองการปกครองสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย แต่ประชาชนยังมีช่องทางในการควบคุมทางการเมืองการปกครองได้บ้าง โดยขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้น ต้องเป็นไปอย่างกว้างขวาง ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิในการออกเสียง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมือง ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงเห็นว่าประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น เพราะถือเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือ การมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งผู้แทนที่ไม่มีการทุจริตและไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง การเมืองการปกครองเกิดเสถียรภาพ ประชาชนเกิดความสามัคคี ไม่แบ่งพวก ส่งผลต่อความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิลปวิชญ์ น้อยสมมิตร (2562) เรื่อง การมีส่วนร่วมของภาค

ประชาชนตอนนโยบายสาธารณะ บทความนี้กล่าวว่า ที่ต้องการให้ภาคประชาชนมีโอกาสได้มีการเสนอ ความต้องการในฐานะพลเมืองของประเทศหรือผู้เสียภาษีให้กับประเทศย่อมจะมีสิทธิ และเสรีภาพ ในการร่วมกัน เสนอความคิดเห็นเพื่อการวางแผน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการ ประเมินผล และการมีส่วนร่วม ในการกำหนดนโยบายสาธารณะนั้น ๆ รวมถึงของโครงการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งหลักการที่เห็นได้เด่นชัดมากที่สุดก็คือ การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การมี ความสามารถ และการมีความพร้อมที่จะเข้าร่วม รับฟังปัญหาต่าง ๆ ทั้งสามอย่างนี้เป็นจุดชนวน หลักในการส่งเสริมภาคประชาชนในการออกความคิดเห็นต่อ ระบบการบริหารกิจการนโยบาย สาธารณะ ปรับปรุงภาระงานต่าง ๆ ให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดบูรณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จากผลการสำรวจด้าน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หัวใจสำคัญของการแก้ปัญหาขยะที่ทุกคนสามารถทำได้นี่เป็นสิ่งที่ชุมชนวัดบูรณาวาส นำมาใช้และจัดการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ โดยคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย และดำเนินการรีไซเคิลครบวงจรอย่างมีประสิทธิภาพ ถือหลักการกำจัดขยะจากแหล่งกำเนิดต้นทาง ประชาชนได้นำหลักของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชุมชน โดยการผลิตน้ำหมักจาก ขยะอินทรีย์จากเศษผักและเศษอาหาร นำมาทำน้ำยาเอนกประสงค์ ล้างจาน ชักผ้า ซึ่งไม่มีการใช้สารเคมี น้ำ ที่ปล่อยลงตามแม่น้ำ ลำคลอง ก็ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตอีกทั้งยังอนุรักษ์และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา โคเคมาย(2562)เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิก ชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1)การมีส่วนร่วมในการจัดการ สิ่งแวดล้อมภาพรวมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาล ตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ใน ระดับมากที่สุด จาก การวิเคราะห์รายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการรับผลประโยชน์ ชุมชนมี สิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น ชุมชนมีความสะอาดเป็นระเบียบ คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดี ปัญหาขยะ มูลฝอยลดลง ลด ความเสื่อมโทรมของชุมชน และคนในชุมชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการ เข้าร่วมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมมา ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านการปฏิบัติการคนในชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ของตนเองในชุมชน และการเผยแพร่ข่าวสารไปยังสมาชิกชุมชนยัง ไม่ทั่วถึงและ สม่าเสมอ 2)ปัญหา อุปสรรค พบว่า การเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนยังไม่ทั่วถึง แนวทางการแก้ไข คือ เพิ่มเติมจากการประชาสัมพันธ์แบบที่มีอยู่คือ แผ่นป้าย ประชาสัมพันธ์ ประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Facebook, Line และระบบเสียงไร้สาย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรขยายผลการศึกษาค้นคว้าในเชิงคุณภาพถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนวัดปุณณาวาส แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์หรือสินค้าในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ญาณิศา โคเคมาย.(2562). การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของสมาชิกชุมชนในเขตเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี.สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐและคณะ.(2544).สวัสดิการโดยภาคชุมชน (2) กลุ่มผลิตภัณฑ์.คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ในตะวัน กำหอม.(2559). การวิจัยทางวัฒนธรรมและสังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 3.มหาสารคาม: โรงพิมพ์ ที่คอม มหาสารคาม.
- ประคอง สุนทรจิตต์.(2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการเศรษฐกิจชุมชน.คณะศิลปศาสตร์.มหาวิทยาลัยเกริก.
- ยุวดี พ่วงรอด.(2564). รูปแบบการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักบวรเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านคลองเตยตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก.สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น.มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ศิลปวิญญ์ น้อยสมมิตร.(2562). การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนต่อนโยบายสาธารณะ.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพมหานคร.
- อภิญา เวชชัย และกิตติพัฒน์ นนทบุรีมະคຸລຸຍ.(2546). การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจน และคนด้อยโอกาส : กลุ่มคนจนผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเสี่ยงที่ประสบปัญหาทางสังคม. กรุงเทพมหานคร ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การศึกษานโยบายโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” The Policy Study of “We Travel Together” Project

ภานุวัฒน์ เด็กหลี

สุรัชย์ มูลสาร

อดิศักดิ์ พรหมเมศ

รศ.ดร.สุรัชย์ ท้าวมิตร

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Bhanuwat Dekhlee

Surachai Mulsan

Adisak Phommet

Asst.Prof. Dr. Sonchai Towmit

Doctor of Philosophy Program in Public Administration

Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

Email: surachai@userservices-thailand.com

วันที่รับบทความ: 27 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 17 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: November 27, 2022; Revised: December 17, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งด้านเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชน รัฐบาลจึงมีนโยบายการแก้ไขปัญหาเยียวยาประชาชนและผู้ประกอบการรายย่อยที่ได้รับผลกระทบ เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว พร้อมกับเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศให้กลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง ภายใต้โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” จุดแข็งของโครงการ คือ จำนวนสิทธิและเงินสนับสนุนของโครงการเป็นแรงจูงใจสำคัญให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นรวมถึงระยะเวลาของโครงการที่ครอบคลุมทุกฤดูกาลท่องเที่ยวในประเทศไทย ส่วนจุดด้อยมีอยู่หลายประการ เช่น โครงการยังมีช่องโหว่ให้เกิดการทุจริต ซึ่งกระทำโดยผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านที่พักหรือโรงแรมมีพฤติกรรมต้องสงสัยอาจเข้าข่ายทุจริตในหลากหลายรูปแบบ ถึงแม้ว่าภาพรวมของโครงการจะกระตุ้นการท่องเที่ยวไม่ได้มาก แต่ก็ทำให้การท่องเที่ยวบางจังหวัดฟื้นตัวได้ โดยรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นรายได้หลัก ซึ่งโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ก็สามารถทดแทนรายได้ที่หายไปได้เพียงเล็กน้อย

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว, นโยบาย, โครงการเราเที่ยวด้วยกัน

Abstract

Situation of the epidemic of the COVID-19 virus that affects the whole family, both the economic checkpoint and the way of life. The government therefore has a policy to solve problems to heal people and small entrepreneurs who are affected to stimulate public spending through domestic tourism. It also helps to increase liquidity for hotel operators and businesses related to the tourism sector along with the restoration of the domestic economy to return to recovery again under the project "We Travel Together". The strength of the project is that the number of privileges and financial support of the project is an important incentive for tourists to want to travel more, including the duration of the project that covers all tourist seasons in Thailand. As for the disadvantages, there are many, for example, the project still has loopholes that cause corruption which is done by operators who provide accommodation services or hotels with suspicious behavior, may be involved in various forms of fraud. Although the project will not stimulate tourism much. But it made tourism in some provinces recover. The income from foreign tourists is the main income, which the project "We Travel Together" can replace a small amount of lost income.

Keywords: Travel, Policy, We Travel Together Project

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยและการท่องเที่ยวโลกอย่างมาก ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย โดยจากข้อมูลของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ชี้ให้เห็นว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสะสมระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม ปี พ.ศ. 2563 มีจำนวน 6.7 ล้านคน โดยลดลงจากช่วงเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 39.9 ล้านคน หรือหดตัวประมาณร้อยละ 83.2 นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเป็นอย่างมาก โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2563 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 332,013 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี 2562 ซึ่งอยู่ที่ 1,911,808 ล้านบาท (ลดลงร้อยละ 82.6) (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562 :13)

หากพิจารณาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อภาคธุรกิจในประเทศไทย จากการวิเคราะห์ของศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ พบว่า ธุรกิจโรงแรม ร้านอาหาร รวมถึงสาย

การบิน ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีการเปิดรับกับความเสี่ยง (Exposure) สูง เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากโควิด-19 จากการที่จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงโดยตรง (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์, 2564 : 33) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่กระทบต่อภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยหนักที่สุดเป็นประวัติการณ์ และทำให้ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบทันที โดยเฉพาะผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ประกอบกิจการประเภทโรงแรมและที่พัก รวมถึงแรงงานในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวมีส่วนการจ้างงาน คิดเป็นร้อยละ 12.15 ของการจ้างงานทั้งหมดในประเทศ หรือมีจำนวนแรงงานมากกว่า 4.5 ล้านคน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563 : 52)

อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้ดำเนินการควบคุมการระบาดของโควิด-19 โดยมีมาตรการที่สำคัญ คือ การประกาศเคอร์ฟิวหรือการห้ามบุคคลออกนอกเคหสถานใน ช่วงเวลา 22.00-04.00 น. การห้ามจัดประชุม สัมมนา การปิดสถานที่ต่างๆ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว การห้ามเดินทางออกนอกจังหวัดหากไม่มีความจำเป็น การขอความร่วมมือให้สถานประกอบการให้พนักงานทำงานในที่พักอาศัย (Work from Home) และที่สำคัญคือการยกเลิกวันหยุดและกิจกรรม ในช่วงเทศกาลที่สำคัญของทุกปี ซึ่งมาตรการเหล่านี้ส่งผลให้ภาคเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวชะลอตัวลดลง และเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ผ่อนคลายลง จากจำนวนที่มีผู้ติดเชื้อลดน้อยลง ทำให้รัฐบาลมีการผ่อนปรนการเดินทางเพื่อให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการกลับมาได้อีกครั้ง ได้มีนโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโต และช่วยเหลือผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ นโยบายการส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศของรัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ภายใต้ชื่อ โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” และได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนกรกฎาคม-เดือนตุลาคม 2563 เพื่อช่วยกระตุ้นให้คนออกเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

บทบาทการท่องเที่ยวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ในภาวะที่เศรษฐกิจโลกชะลอตัวในปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ภาคการท่องเที่ยวยังมีบทบาทที่ช่วยพยุงเศรษฐกิจไทยไว้ โดยรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยและต่างชาติในช่วงครึ่งแรกของปี 2562 มีบทบาทสำคัญถึงร้อยละ 17 ของ GDP ซึ่งมีระดับใกล้เคียงกับปีก่อน นอกจากนี้ ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวปี 2562 โดย World Economic Forum ที่ไทยติดอันดับ 31 จาก 140 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 3 ของอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย

ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลได้ออก “นโยบายด้านการท่องเที่ยว” เพื่อกระตุ้นรายได้ทั้งจากนักท่องเที่ยวต่างชาติและชาวไทย จากประสบการณ์ในอดีต การกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวมีประสิทธิผลต่อเศรษฐกิจชัดเจน เพราะภาคท่องเที่ยวมีความแข็งแกร่งในระดับหนึ่งเป็นพื้นฐานและตอบสนองเร็วต่อนโยบายการกระตุ้น อีกทั้ง

ยังส่งผลดีไปในหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร ร้านค้าทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก กลุ่มเกษตรกร และธุรกิจขนส่ง เป็นต้น แต่นโยบายเหล่านั้นก็เป็นนโยบายระยะสั้น ซึ่งการพัฒนาศักยภาพภาคการท่องเที่ยวให้สามารถช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยได้อย่างยั่งยืน จะต้องมีการระดมทรัพยากรด้วยเช่นกัน โดยในอดีตที่ผ่านมาภาคการท่องเที่ยวประสบปัญหาเชิงโครงสร้างที่อาจกระทบต่อศักยภาพและการเติบโตในระยะยาวอยู่พอสมควร (นิชาภัทร สุรพัฒน์, 2564 : 4)

การระบาดของโควิดถือเป็นการ Set zero ภาคการท่องเที่ยวไทย การฟื้นตัวในระยะถัดไปจะยั่งยืนและสามารถรองรับความผันผวนได้มากขึ้นขึ้นอยู่กับทางเลือกทางเดินที่จะออกจากวิกฤตครั้งนี้ แนวทางการท่องเที่ยวใหม่ภายใต้ 2 หลักการ ได้แก่ (1) “Value over volume” approach และ (2) Diversification approach โดยเริ่มจากการต่อยอดกิจกรรมที่ไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเดิม ควบคู่กับสร้างกิจกรรมใหม่ๆ ที่คาดว่าจะมีความต้องการเพิ่มขึ้น อนาคตภาคการท่องเที่ยวควรเน้นขยายกลุ่ม/ความถี่ของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติในภูมิภาคให้หลากหลายขึ้นใน 3 กลุ่ม คือ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการทำงาน เพื่อสร้างรายได้ที่มีเสถียรภาพและกระจายตัวสมดุลขึ้น โดยตัวช่วยสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ คือ หน่วยงานและกลไกการขับเคลื่อนนโยบายของภาครัฐที่เป็นเอกภาพ โครงสร้างพื้นฐานทั้งระบบคมนาคมและแพลตฟอร์มด้านการท่องเที่ยว และมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของภาคธุรกิจ เช่น เงินทุน การปรับกฎเกณฑ์ และการ Up-skilled Reskilled แรงงาน (วริษฐา ประจักษ์, 2565 : 2-3)

โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน”

สืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง ทั้งด้านเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชน รัฐบาลจึงมีนโยบายการแก้ไขปัญหา และเยียวยาประชาชน และผู้ประกอบการรายย่อยที่รับผลกระทบ นั่นคือ โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ซึ่งเชื่อว่าจะกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ เพื่อช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการท่องเที่ยว พร้อมกับเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจภายในประเทศให้กับมาฟื้นฟูอีกครั้ง ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” รัฐบาลได้สนับสนุนส่วนลดค่าโรงแรมที่พัก ส่วนลดค่าอาหารและค่าเข้าสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนค่าเดินทางโดยเครื่องบิน โดยสามารถใช้งานได้เมื่อมีโปรแกรมสำเร็จรูปเป่าตั้งในโทรศัพท์มือถือ และให้ความยินยอมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ของผู้ประกอบการ ในการส่งข้อมูลการจองและข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ธนาคารกรุงไทยในฐานะเป็นผู้จัดทำระบบให้กับรัฐบาล (เราเที่ยวด้วยกัน, 2563 : 1)

การดำเนินโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เริ่มโครงการมาในเฟส 1 ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2563 โดยมีรายละเอียดโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ในเฟส 1 ดังนี้ (1) สนับสนุนส่วนลดค่าโรงแรมที่พัก โดยรัฐบาลสนับสนุนค่าโรงแรม 40% ของราคาที่หักต่อห้องต่อคืน ทั้งนี้ไม่เกิน 3,000 บาท ต่อห้องต่อคืน จำกัดสิทธิคน

ละไม่เกิน 10 ห้อง หรือ 10 คืน (มีผลตั้งแต่วันที่ 1 ก.ย. 2563 เป็นต้นไป) และเมื่อจองที่พักแล้ว ไม่สามารถยกเลิกการจองหรือเปลี่ยนแปลงภายหลังได้ (2) สนับสนุนส่วนลดค่าอาหารและค่าเข้าสถานที่ท่องเที่ยว โดยรัฐบาลจะสนับสนุนคูปองอาหาร/ท่องเที่ยวมูลค่า 900 บาทต่อห้องต่อคืน ให้กับประชาชน เมื่อเช็คอิน (Check-in) โรงแรมสำเร็จ (วันจันทร์ - พฤหัสบดี รับ 900 บาท และ วันศุกร์-อาทิตย์ รับ 600 บาท) ได้คูปองอาหาร/ท่องเที่ยว วันละ 1 ครั้ง หลังเวลา 17:00 น. ของวันเช็คอิน (Check-in) โดยคูปองจะหมดอายุเวลา 23:59 น. ของวันเช็คเอาท์ (Check-out) และคูปองอาหาร/ท่องเที่ยวสามารถใช้ได้ที่ร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวที่ร่วมโครงการ โดยประชาชนชำระ 60% และรัฐบาลสนับสนุนอีก 40% ผ่านการตัดเงินจากคูปอง (3) สนับสนุนค่าเดินทางโดยเครื่องบิน ซึ่งประชาชนที่เข้ามากรอกข้อมูลเพื่อรับเงินสนับสนุนค่าตัวเครื่องบิน จะต้องเป็นผู้ที่จองโรงแรมผ่านโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เท่านั้น โดยมีสิทธิในการได้รับเงินสนับสนุนค่าตัวเครื่องบิน 2 สิทธิผู้โดยสารต่อ 1 ห้องโรงแรมที่จอง ทั้งนี้เงินสนับสนุนค่าตัวเครื่องบินเท่ากับ 40% ของราคาค่าตัวเครื่องบิน แต่ไม่เกิน 2,000 บาท ต่อผู้โดยสาร (เริ่มมีผลตั้งแต่วันที่ 1 ก.ย. 2563 เป็นต้นไป) ประชาชนต้องจ่ายเงินค่าตัวเต็มจำนวนไปก่อน ณ ตอนจองตัวเครื่องบิน และต้องมีการเดินทางในเที่ยวบินนั้นจริงรวมถึงเช็คอิน / เช็คเอาท์ (Check-in/Check-out) ที่โรงแรมที่จองไว้กับโครงการจริง ตัวเครื่องบินเป็นประเภทไปหรือกลับหรือทั้งไปและกลับจากจังหวัดที่อยู่ภาคเดียวกัน จังหวัดที่จองโรงแรม โดยวันที่เดินทางไปหรือกลับต้องไม่ห่างจากวัน เช็คอิน / เช็คเอาท์ (Check-in/Check-out) โรงแรมที่จองผ่าน โครงการไม่เกิน 5 วัน และการเดินทางกลับจากการท่องเที่ยวจะต้องอยู่ภายใน 31 ตุลาคม 2563

และต่อมารัฐบาลได้มีการปรับเปลี่ยนรายละเอียดและเงื่อนไขของโครงการมากมาย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ายังมีผู้ลงทะเบียนหรือการใช้สิทธิเข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ยังห่างเป้าหมาย อีกทั้งสถานการณ์ธุรกิจท่องเที่ยวยังไม่ดีขึ้น รัฐบาลจึงเร่งออกโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เฟส 2 เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้คนไทยเที่ยวและเดินทางมากขึ้น เนื่องจากโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ในเฟส 1 มีประชาชนใช้สิทธิไปเพียงประมาณ 5.5 แสนคน จาก 5 ล้านคน ซึ่งคณะกรรมการบริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) หรือ “ศบค.” จึงขยายสิทธิเพิ่มเติมในมาตรการเฟส 2 โดยการขยายสิทธิ จากเดิม 5 คืน/คน เป็น 10 คืน/คน และขยายการสนับสนุนตัวเครื่องบินในการเดินทาง จาก 1,000 บาท/คน เป็น 2,000 บาท/คน รวมทั้งให้บริษัทเอกชนที่ต้องการจัดอบรมและสัมมนาออกสถานที่สามารถใช้สิทธิได้ และนโยบายนี้จะช่วยกระตุ้นให้มีการเดินทางมากขึ้น โดยเฉพาะการเดินทางในระยะทางไกล ซึ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันการท่องเที่ยวยังจำกัดอยู่แค่ในส่วนของกาท่องเที่ยวในระยะที่สามารถขับรถไปถึง จากเดิมกำหนดเวลาของโครงการไว้ที่ 4 เดือน (เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2563) และในเฟส 2 ได้มีการขยายเวลาดำเนินการออกไปอีก เพราะในช่วงไตรมาส 4/2563 จะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในไทยได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจต่อเนื่องทันทีและเพิ่มเติม จากเดิมที่เป็นการท่องเที่ยวในประเทศไทยโดยคนไทยเท่านั้น แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในต่างประเทศที่ยังมีความรุนแรงอยู่ จึงทำให้ไม่มีความชัดเจนที่จะอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามา จึงได้พิจารณาใน

การขยายระยะเวลาในการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศผ่านโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" ในงบประมาณที่เหลืออยู่ ทั้งการกระตุ้นเที่ยวเมืองรองและเที่ยววันธรรมดามากขึ้น รวมถึงจะขยายให้ผู้ประกอบการโรงแรมเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นด้วย (กรุงเทพธุรกิจ, 2565 : 1)

อย่างไรก็ตามเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงได้มีโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 3 โดยรัฐบาลสนับสนุนค่าโรงแรม 40% ให้ผู้ประกอบการ 600 บาทต่อคืน และสนับสนุนค่าตัวเครื่องบินหรือห้องพัก 40% จำนวน 2 ล้านสิทธิ และรวมถึงโครงการทัวร์เที่ยวไทย ที่รัฐบาลสนับสนุนวงเงิน 5,000 บาท ให้ประชาชนเดินทางเที่ยวผ่านบริษัททัวร์ จำนวน 1 ล้านสิทธิ ผ่านเว็บไซต์ www.เราเที่ยวด้วยกัน.com ภายในวันที่ 24 กันยายน 2564 สามารถจองห้องพักได้ในวันที่ 8 ตุลาคม 2564 เพื่อให้สามารถเข้าพักได้ในวันที่ 15 ตุลาคม 2564 เป็นต้นไป โดยจะเปิดให้ลงทะเบียนรับสิทธิพร้อมกันทั้งผู้ที่ยังไม่เคยลงทะเบียน และผู้ที่ลงทะเบียน หรือได้ใช้สิทธิแล้วในระยะก่อนหน้านี้ เพื่อการยืนยันตัวตนกับระบบ และเมื่อยืนยันสิทธิแล้วเสร็จ จะสามารถใช้สิทธิเป็นส่วนลดในการเดินทางท่องเที่ยวได้ในระยะยาวถึงต้นปี 2565 โครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 3 ที่เพิ่มจำนวนห้องพักให้อีก 2 ล้านห้องหรือสิทธินั้น ถือเป็นโครงการต่อเนื่องจากเฟส 1 และเฟส 2 ที่กำหนดให้ผู้ลงทะเบียนใช้สิทธิ มีจำนวนห้องพักที่สามารถใช้สิทธิเป็นส่วนลดในการเข้าพักได้ 10 ห้องหรือสิทธิในเฟส 1 และเพิ่มให้อีก 5 ห้องหรือสิทธิในเฟส 2 รวมเป็น 15 ห้องหรือสิทธิ โดยผู้ที่ใช้สิทธิส่วนลดค่าห้องพักครบ 15 ห้องแล้ว จะไม่ได้สิทธิเข้าร่วมโครงการเราเที่ยวด้วยกันเฟส 3 ส่วนผู้ที่ยังใช้สิทธิในโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 1 และ เฟส 2 ยังไม่หมด สามารถเข้าลงทะเบียนยืนยันรับสิทธิผ่านแอปพลิเคชันเป๋าตัง ในวันที่ 24 กันยายน 2564 พร้อมกับผู้ที่ไม่เคยได้รับสิทธิที่ต้องลงทะเบียนใหม่ โดยสิทธิจำนวนห้องพักของผู้ลงทะเบียน ได้ใช้ในเฟส 1 และเฟส 2 เหลืออยู่เป็นจำนวนเท่าใด หมายความว่าในเฟส 3 ผู้ลงทะเบียนจะมีสิทธิส่วนลดห้องพักเหลือจำนวนเท่านั้น เช่น หาก "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 1 และ 2 ใช้ไปแล้ว 5 ห้อง ในโครงการเราเที่ยวด้วยกัน เฟส 3 จะยังเหลือสิทธิเที่ยวได้อีก 10 ห้อง ซึ่งโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 3 และโครงการทัวร์เที่ยวไทย จะมีเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจในไตรมาส 4 ปี 2564 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2565 จำนวน 27,500 ล้านบาท แยกเป็นค่าใช้จ่ายของประชาชน จำนวนประมาณ 16,500 ล้านบาท หรือ 60% ของค่าใช้จ่ายในโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 3 และ โครงการทัวร์เที่ยวไทย ที่รัฐบาลจ่ายสมทบอัตราส่วน 40% ของค่าใช้จ่ายในโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 3 และ โครงการทัวร์เที่ยวไทย หรือวงเงินประมาณ 11,000 ล้านบาท (กาญจนา ปลอดกระโทก, 2564 :13-14)

และในเวลาต่อมารัฐบาลได้มีการขยายโครงการอีกครั้ง โดยใช้วงเงินของโครงการที่เหลืออยู่ประมาณ 4,000 ล้านบาท ทำโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 4 ขยายจำนวนสิทธิเพิ่มอีก 1.5 ล้านสิทธิ รวมเป็น 3.5 ล้านสิทธิ และขยายระยะเวลาดำเนินการโครงการ จากเดิมเดือนพฤษภาคม เป็น เดือนตุลาคม 2565 เริ่มลงทะเบียนวันนี้เป็นวันแรก 27 มิถุนายน 2565 รายละเอียดโครงการ "เราเที่ยวด้วยกัน" เฟส 4 นั้นมีส่วนลดค่าโรงแรมที่พัก รัฐบาลสนับสนุนค่าโรงแรม 40% หรือสูงสุดไม่เกิน 3,000 บาท/ห้อง/คืน จำกัดสิทธิคนละไม่เกิน 10 ห้อง หรือ 10 คืน เมื่อจองโรงแรมที่พักแล้ว ไม่สามารถยกเลิกได้ แต่สามารถเลื่อนวันเข้า

พักได้ โดยการเลื่อนวันเข้าพักต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่โครงการกำหนด ส่วนลดค่าอาหารและค่าเข้าสถานที่ท่องเที่ยว รัฐบาลจะสนับสนุนคูปองอาหาร-ท่องเที่ยว สำหรับใช้กับร้านอาหารและสถานที่ท่องเที่ยวที่ร่วมโครงการ โดยประชาชนชำระเพียง 60% และรัฐบาลสนับสนุน 40% ผ่านการตัดเงินจากคูปอง รวมมูลค่าสูงสุด 600 บาท/ห้อง/คืน เมื่อเช็คอินโรงแรมที่พักรสำเร็จ จะได้รับคูปองอาหาร-ท่องเที่ยว วันละ 1 ครั้ง หลังเวลา 17.00 น. ของวันเช็คอิน โดยคูปองจะหมดอายุเวลา 23.59 น. ของวันเช็คเอาท์ ค่าเดินทางโดยเครื่องบิน คืนเงินค่าตัวเครื่องบิน 40% แต่ไม่เกิน 3,000 บาท จำกัดห้องพักละ 2 ที่นั่ง ตามจำนวนห้องที่เข้าพักจริง แต่รวมไม่เกิน 20 ที่นั่ง สามารถขอคืนเงินค่าตัวเครื่องบินได้ที่ www.เราเที่ยวด้วยกัน.com ภายใต้เงื่อนไข ต้องจ่ายเงินค่าตัวเครื่องบินเต็มจำนวนไปก่อนตอนจองตัวเครื่องบิน และต้องมีการเดินทางในเที่ยวบินนั้นจริงๆ รวมถึงเช็คอินและเช็คเอาท์ที่โรงแรมที่จองไว้กับโครงการจริง อย่างไรก็ตามเมื่อตรวจสอบสิทธิคงเหลือโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เฟส 4 ณ วันที่ 25 พฤศจิกายน 2565 พบว่า จำนวนสิทธิที่พักเหลือ 7,009 สิทธิ จำนวนสิทธิตัวเครื่องบินเหลือ 59,088 สิทธิ (เราเที่ยวด้วยกัน.com, 2565 : 1)

จุดแข็ง จุดด้อย และศักยภาพโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน”

หากมองในจุดแข็งของโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” นั่นก็คือ จำนวนสิทธิและเงินสนับสนุนของโครงการเป็นแรงจูงใจสำคัญให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้นรวมถึงระยะเวลาของโครงการที่ครอบคลุมทุกฤดูกาลท่องเที่ยวในประเทศไทย นอกจากนี้ โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ยังมีโอกาสที่จะมีจำนวนผู้เข้าร่วม โครงการมากขึ้นจากวันหยุดประจำปี พ.ศ. 2563 และ พ.ศ. 2564 ที่ตรงกับช่วงเวลาของโครงการและการปรับปรุงรายละเอียด โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ที่ให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานของรัฐ สามารถลาพักผ่อนในวันธรรมดาเพิ่มได้ 2 วัน โดยไม่ถือว่าเป็นวันลา เมื่อลงทะเบียนและใช้สิทธิในโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้มีนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีศักยภาพและมีกำลังซื้อเข้าร่วมโครงการ เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเดินทางในวันธรรมดาและมีการใช้จ่ายระหว่างการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ไม่เพียงเท่านั้น ผู้ที่เข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ยังสามารถเข้าร่วมโครงการอื่นๆ ของภาครัฐได้อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็น โครงการ “คนละครึ่ง” หรือ โครงการ “เราชนะ” ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวมีกำลังซื้อเพิ่มมากขึ้นและเป็นแรงจูงใจให้การใช้จ่ายใช้สอยมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตามโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ยังมีจุดด้อยอยู่หลายประการ เช่น โครงการยังมีช่องโหว่ให้เกิดการทุจริต เนื่องจากกระทรวงการคลังและธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ตรวจสอบพบผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านที่พักหรือโรงแรมมีพฤติกรรมต้องสงสัยอาจเข้าข่ายทุจริต จากโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” โดยที่พัสดังกล่าวมียอดการจอง ห้องพักรเต็มตลอดเวลาและเกินกว่าจำนวนห้องพักที่มีอยู่จริง รวมทั้งผู้เข้าพักมีประวัติการใช้ E-Voucher สำหรับการซื้ออาหารในที่พักร โดยที่โรงแรมดังกล่าวไม่มีห้องอาหารไว้ให้บริการแก่ผู้เข้าพัก (Ministry of Finance, 2020 : 23) รวมถึงการจับกุม “ขบวนการทุจริตโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยระบุถึงพฤติกรรมมกลโกงของผู้ประกอบการ ดังนี้ (1) เปิดให้จองห้องพักแต่ไม่มีการเข้า

พักจริง (2) นำคู่มือที่ได้รับหลังจากเช็กอินห้องพักไปสแกนใช้จ่ายกับร้านค้า แต่ไม่มีการซื้อสินค้าจริง (3) บางโรงแรมมีที่ตั้งจริงและลงทะเบียนถูกต้อง แต่ยังไม่เปิดให้บริการ กลับมีการเปิดให้จองห้องพักและ (4) ตั้งราคาจองห้องพักแพงเกินจริงหวังกินส่วนต่างราคาส่วนลด การทุจริตครั้งนี้สร้างความเสียหายให้แก่รัฐมากกว่า 100 ล้านบาท (BBC NEWS Thai, 2021 : 12) นอกจากนี้ ภาครัฐเองยังมีกระบวนการปราบปรามการทุจริตที่ล่าช้า ทำให้การดำเนินการของโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ในระยะที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่องและขาดความน่าเชื่อถือ และยังพบอีกว่า เงื่อนไขและขั้นตอนในการเข้าร่วมโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” มีความยุ่งยากและซับซ้อน อาทิเช่น (1) ผู้เข้าร่วมโครงการต้องรอการยืนยันสิทธิเป็นเวลา 3 วัน ถึงจะทำการจองโรงแรมและที่พักได้ หรือต้องทำการจองที่พักล่วงหน้า 3 วันก่อนวันเดินทางจริง (2) สิทธิตัวเครื่องบินมีเงื่อนไขซับซ้อนและยุ่งยาก อีกทั้ง กระบวนการคืนค่าตัวมีความล่าช้า ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่ทำให้ผู้ใช้สิทธิตัวเครื่องบินเป็นจำนวนน้อย ประการสุดท้ายการใช้งานของแอปพลิเคชัน “เป๋าตัง” และ “ถุงเงิน” ไม่มีเสถียรภาพ ไม่สามารถรองรับการใช้งานจากผู้ใช้งานจำนวนมากๆ กันได้ รวมถึงเงินสนับสนุนค่าเดินทางไม่ครอบคลุมการเดินทางทุกรูปแบบ ทั้งนี้การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในครั้งนี้ทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนไป โดยส่งผลให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เลือกเดินทางโดยรถส่วนตัว เนื่องจากคำนึงถึงความสะดวก ความสะอาดและความปลอดภัยเป็นหลัก อุปสรรคและความท้าทายที่สำคัญของโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ภายในประเทศที่ภาครัฐไม่สามารถจัดการและควบคุมได้ ส่งผลให้ทั้งนักท่องเที่ยวมีความกังวลและหลีกเลี่ยงการเดินทางไปยังสถานที่ที่มีคนจำนวนมาก ขาดความเชื่อมั่นในด้านความปลอดภัยและผู้ประกอบการได้รับผลกระทบจากการยกเลิกการจองห้องพัก นอกจากนี้การแพร่ระบาดของโควิด-19 ยังทำให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยววิถีใหม่ หรือ New Normal โดยในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวมักจะนิยมเดินทางท่องเที่ยวในระยะสั้นๆ และเลือกเดินทางโดยใช้รถส่วนตัว (ธนพล คล่องสมุทร, 2563 : 4)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ไม่ว่านโยบายใดที่รัฐบาล ออกมาต่างมีข้อดี และข้อเสียที่ยังต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาต่อไป เพื่อที่จะได้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบเพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมสำหรับนโยบายโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ในเฟสต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้สอดคล้องสถานการณ์และตอบรับนโยบาย

และหากพิจารณาโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ที่ต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในไทย โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” สามารถกระตุ้นรายได้ท่องเที่ยวไทยได้ 3.6-6.2 หมื่นล้านบาท (Krungthai COMPASS, 2564 : 11) จากมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายใต้โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 (Base Case) คนใช้จ่ายค่าที่พักตามปกติ : หากไม่รวมค่าใช้จ่ายของการเดินทางด้วยเครื่องบิน ผลของมาตรการ “เราเที่ยวด้วยกัน” จะก่อให้เกิดเม็ดเงินสะพัดไปยังธุรกิจบริการท่องเที่ยวมูลค่าประมาณ 3.55 หมื่นล้านบาท โดยเป็นค่าใช้จ่ายด้านที่พักที่มูลค่า 1.13 หมื่นล้านบาท กรณีที่ 2 (Best Case) คนจ่ายค่าที่พักแพงมากเท่าที่จะได้รับส่วนลดจากมาตรการ (ต้องจ่ายค่าห้องพัก 7,500 ต่อคืน

จึงจะได้ส่วนลดเต็มอัตราที่ 3,000 บาทต่อคืน) : หากไม่รวมค่าใช้จ่ายของการเดินทางด้วยเครื่องบิน ผลของมาตรการ “เราเที่ยวด้วยกัน” จะก่อให้เกิดเม็ดเงินสะพัดไปยังธุรกิจบริการท่องเที่ยวมูลค่าประมาณ 6.17 หมื่นล้านบาท โดยเป็นค่าใช้จ่ายด้านที่พักที่มูลค่า 3.75 หมื่นล้านบาท

ถึงแม้ว่าภาพรวมจะกระตุ้นการท่องเที่ยวไม่ได้มาก แต่ก็ทำให้การท่องเที่ยวบางจังหวัดฟื้นตัวได้ โดยรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นรายได้หลัก ซึ่งโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ก็สามารถทดแทนรายได้ที่หายไปได้เพียงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนไทยจะไปเที่ยวเพิ่มขึ้น แต่หารายได้หลักของการท่องเที่ยว นั่นคือ ชาวต่างชาติ รายได้จากคนไทยจะมาทดแทนรายได้จากต่างชาติที่หายไปได้ไม่มากหรือประมาณ 0.5-9% เท่านั้น “เราเที่ยวด้วยกัน” จึงไม่สามารถจะชดเชยรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่หายไปจำนวนมากได้เช่นกัน แต่ทำให้ภาคท่องเที่ยวมีรายรับเพิ่มขึ้นบ้าง และทำให้บางจังหวัดกลับมาคึกคักเหมือนเดิมได้ ซึ่งรายรับที่เพิ่มขึ้นในช่วงที่มีมาตรการ อาจพอทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้นานขึ้น จนถึงเวลาที่ต่างชาติสามารถกลับมาเที่ยวไทยได้อีกครั้ง

บทสรุป

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลให้การท่องเที่ยวไทยหยุดชะงัก รวมถึงส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย ส่งผลรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเป็นอย่างมาก และเมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ผ่อนคลายลง จากจำนวนที่มีผู้ติดเชื้อลดน้อยลง ทำให้รัฐบาลมีการผ่อนปรนการเดินทางเพื่อให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถดำเนินการกลับมาได้อีกครั้ง และนโยบายการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวให้เจริญเติบโต ภายใต้ชื่อโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ภาคการท่องเที่ยวของไทยยังเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีศักยภาพสะท้อนจากอันดับในดัชนีชี้วัดที่เคยมีมาในหลายๆ ปีที่ผ่านมา โดยนโยบายของรัฐบาลโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ได้สนับสนุนส่วนลดค่าโรงแรมที่พัก ส่วนลดค่าอาหารและค่าเข้าสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนค่าเดินทางโดยเครื่องบิน โดยสามารถใช้งานได้เมื่อมีโปรแกรมสำเร็จรูปเป่าดังในโทรศัพท์มือถือ และให้ความยินยอมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ของผู้ประกอบการ ในการส่งข้อมูลการจองและข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่ธนาคารกรุงไทยในฐานะเป็นผู้จัดทำระบบให้กับรัฐบาล และได้ดำเนินโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” ตั้งแต่เฟส 1 ถึง เฟส 4 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสิทธิให้ประชาชน และเพื่อมุ่งหวังให้เห็นผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจในรายได้จากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” นั้นเป็นโครงการที่มีจำนวนสิทธิและเงินสนับสนุนของโครงการเป็นแรงจูงใจสำคัญให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ยังพบข้อบกพร่องที่ทำให้ผู้ประกอบการได้ทำการทุจริตเกิดขึ้นได้ การรับสิทธิ์ส่วนลดนั้น มีขั้นตอนที่ซับซ้อนกว่าโครงการอื่นๆ ที่ผ่านมา ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมยังมีจำนวนน้อย และอาจไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ถึงแม้ว่า โครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” จะไม่สามารถชดเชยรายได้ท่องเที่ยวจากต่างชาติที่หายไปได้แต่ก็ทำให้ภาคท่องเที่ยวมีรายรับเพิ่มขึ้นบ้าง และทำให้บางจังหวัดกลับมาคึกคักเหมือนเดิมได้ ซึ่งรายรับที่เพิ่มขึ้นในช่วงที่มีโครงการนั้น

อาจพอทำให้ธุรกิจท่องเที่ยวสามารถอยู่รอดได้นานขึ้น จนถึงเวลาที่ต่างชาติสามารถกลับมาเที่ยวไทยได้เหมือนในช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่จะทำให้เศรษฐกิจได้เกิดการหมุนเวียนและสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้กับประเทศได้ แต่ขณะเดียวกันรัฐบาลคงต้องขยายผลโครงการ “เราเที่ยวด้วยกัน” อย่างต่อเนื่องรวมทั้งปรับปรุงและปิดช่องโหว่ของโครงการไม่ให้เกิดขึ้นอีกเพื่อจะให้โครงการได้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). **สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวเดือนมกราคม - ธันวาคม 2562**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2565 จาก: https://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?ni112.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา.(2563). **COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2565. จาก: <https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/4>.
- กาญจนา ปลอดกระโทก. (2564). **ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐในโครงการเราเที่ยวด้วยกัน ผ่านการใช้จ่ายทางโปรแกรมสำเร็จรูปเป่าดังที่มีประสิทธิผล ในเขตอำเภอเมือง นครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมา**. สารนิพนธ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2565). **เราเที่ยวด้วยกัน เฟส 4**. สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2565 จาก: <https://www.bangkokbiznews.com>.
- ณิชาภัทร สุวัฒนนานนท์. (2564). **การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง?**. ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค. ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- ธนพล คล่องสมุทร. (2563). **ผลกระทบของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ต่อผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ในพื้นที่ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่**. สารนิพนธ์. สาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2564). **มุมมองแนวโน้มเศรษฐกิจไทย ไตรมาส 3 ปี 2561**. แหล่งที่มา <https://www.scb.co.th/th/about-us/news/jul-2561/nws-eic>.
- เราเที่ยวด้วยกัน (2563). **โครงการเราเที่ยวด้วยกัน**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก: <https://www.xn--12c1bik6bbd8ab6hd1b5jc6jta.com>.
- _____ (2565). **จำนวนสิทธิโครงการเราเที่ยวด้วยกัน**. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก: <https://www.xn--12c1bik6bbd8ab6hd1b5jc6jta.com>.
- วีริษฐา ประจงการ. (2565). **Tourism at a crossroad: อนาคตภาคการท่องเที่ยวไทย**.

สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก:

<https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/Pages/ThailandFutureGrow>.

Ministry of Finance (2020). มาตรการด้านการเงินเพื่อดูแลและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ COVID-19.

สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก: <https://www.fpo.go.th/main>.

BBC NEWS Thai. (2021). เราเที่ยวด้วยกัน : ตร. เปิดกลโกง 2 รร. จับผู้ต้องหา 50 คน ด้านประยุทธ์ปลุก
สำนักคนขโมย ทำประชาชนเดือดร้อน. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565
 จาก: <https://www.bbc.com/>.

Krungthai COMPASS. (2564). ประเมิน “เราเที่ยวด้วยกัน”. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2565 จาก:
<https://krungthai.com/>.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออก

Quality Development Strategy for the Primary School
in Special Economy Eastern Corridor

ธราธิป วงษ์แก้ว

รศ.ดร.ศักดิ์ชัย นิรัญทวี

รศ.ดร.อจรร่า วัฒนารงค์

ผศ.ดร.สมศักดิ์ เอี่ยมคงสี

หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยพะเยา

Tharatip Wongkaew

Assoc. Prof. Dr. Dr. Sakchai Niruntawee

Assoc. Prof. Dr. Atchara Wattananarong

Asst. Prof. Dr. Somsak Iamkongsi

Doctor of Philosophy Program in Educational Administration

University of Phayao

Email: 62160274@up.ac.th

วันที่รับบทความ: 17 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: October 17, 2022; Revised: December 25, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

จากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจภายในประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้จำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะภายในประเทศตนเองเท่านั้น โดยเฉพาะด้านการค้าในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน การขนส่งคมนาคม การติดต่อสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว ทันสมัย ประกอบกับเทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศต่าง ๆ มีโอกาสและสามารถทำการค้าระหว่างประเทศได้สะดวกมาก และรวดเร็วยิ่งขึ้น ส่งผลให้การแข่งขันด้านเศรษฐกิจของโลกเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย รัฐบาลไทยโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีนโยบายพัฒนาประเทศไทย ด้วยการลงทุนด้านอุตสาหกรรมเพื่อต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีอยู่ และจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ที่ครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรีและระยอง รวมถึงเขตจังหวัดอื่นที่ติดต่อหรือเกี่ยวข้องตามที่คณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกกำหนดเพิ่มเติมโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิรูประบบเศรษฐกิจของประเทศไทยและยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รับผิดชอบต่อการสังคม มีการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก

มีศักยภาพในการแข่งขันทุกด้านและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยรวม ตลอดจนการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม พร้อมนี้รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในประเทศเพื่อรองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การคมนาคมและการขนส่งพื้นฐานทั้งสนามบิน ท่าเรือ ถนน ระบบโทรคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค ต่าง ๆ และโลจิสติกส์ให้เชื่อมโยงพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไทยบูรณาการตามนโยบายการพัฒนาประเทศ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ Thailand 4.0 “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้เสนอโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) ต่อคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่เสนอและมอบหมายให้นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี ร่วมกับกระทรวงคมนาคม กองทัพเรือ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาจัดทำรายละเอียดโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรีเพื่อรองรับระบบการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มในการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในอนาคตและให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทุกด้านภายในปี 2561 ทั้งนี้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่ง ที่ 2 /2560 เรื่อง การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สั่ง ณ วันที่ 17 มกราคม 2560 ให้กำหนดมาตรการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกหรือ EEC ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา, เขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

Abstract

Of the changes in the current global economic system, as a result, various countries must accelerate the development of domestic economic systems to keep up with changes and increase competitiveness. as well as the development of the domestic economic system not to be limited to the scope within one's own country only especially in trade in the current economy. transportation communication that is convenient, fast, and modern, together with the technology involved in the economy. This gives countries the opportunity and ability to trade more internationally. It's more convenient and faster. Causing the world's economic competition to increase accordingly the Thai government, headed by General Prayut Chan-o-cha, prime minister, has the policy to develop Thailand with industrial investment to extend the existing industry and establishing the Eastern Economic Corridor (EEC) that covers three provinces, Chachoengsao; Chonburi and Rayong including other provinces that are contacted

or related as further specified by the Eastern Economic Corridor Policy Committee with the approval of the cabinet. The objective is to reform Thailand's economy and improve the people's quality of life for a better quality of life. Socially responsible Consumption that is environmentally friendly and in line with the regulations of the world community. The potential has to compete in all aspects and increase the competitiveness of the country as a whole as well as the distribution of economic and social development to various areas appropriately. At the same time, the government has developed domestic infrastructure to support the expansion of the country's economy, such as transportation and basic transportation, including airports, ports, and road systems. Telecommunications Public utilities and logistics connect to other areas related to the 10 target industries of Thailand integrated according to the country's development policy. Under the philosophy of sufficiency economy towards Thailand 4.0 "Stable, Prosperous, Sustainable"

The Office of the National Economic and Social Development Board proposed the Eastern Economic Corridor Development project to the Cabinet. At the cabinet meeting on June 28, 2016, the Cabinet approved the proposal and assigned Mr. Somkid Jatusripitak deputy prime minister in cooperation with the Ministry of Transport, the Navy, and relevant agencies Jointly consider preparing the details of the Eastern Economic Corridor to the development project. According to the Prime Minister's order to support the economic competition system that tends to expand more in the future and to achieve concrete results in all aspects by the year 2018, General Prayut Chan-o-cha, as the head of the National Council for Peace and Order The National Economic Corridor issued an order No. 2/2560 on the development of the Eastern Economic Corridor ordered on January 17, 2017, to impose measures for the development of the Eastern Economic Corridor (EEC) to achieve concrete results as soon as possible.

Keyword: development strategy, Eastern Economic Corridor: EEC

บทนำ

การพัฒนาเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกหรือการมองว่า เขตระเบียงเศรษฐกิจมีการพัฒนาหรือไม่ จะพิจารณาจาก “คุณภาพของคน” และตัวบ่งชี้ที่บอกคุณภาพคือ “การศึกษา” ที่เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาให้มีคุณภาพการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นตามที่

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มี “ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา” เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โดยให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาให้เต็มศักยภาพ เพื่อเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีการพัฒนาที่สมดุลรอบด้าน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจึงให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาจะต้องมีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา แม้ว่าการพัฒนาให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาจะผ่านไปแล้วช่วงระยะหนึ่งคือ รอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2551) กระแสสังคมก็ยังคงมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยก็ยังไม่สามารถบอกได้ชัดเจนว่ามีคุณภาพจริงหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่สามารถสร้างระบบคุณภาพให้เกิดได้อย่างจริงจัง มีการมุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจากการประเมินภายนอกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการมีส่วนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาให้เป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในภารกิจปกติ โดยเฉพาะการดำเนินงานตามกฎกระทรวงว่าด้วยการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งครอบคลุม 8 ด้าน คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในและจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (การประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553, 2554 หน้า 45)

การประเมินภายนอกรอบสอง (พ.ศ. 2549-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไม่ได้รับการรับรองจากการประเมินในครั้งแรกหลายโรงเรียน จึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงแผนการพัฒนาแล้วดำเนินการส่งแผนการพัฒนาและผลการดำเนินการให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้รับรองให้ กอปรกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประเทศของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) พบว่า สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนไม่ได้รับ

การรับรองมาตรฐานพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตัวบ่งชี้ที่ 5 เกี่ยวกับผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรซึ่งจะเห็นได้จากคะแนนผลการทดสอบระดับชาติหรือ O-NET ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลให้สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ องค์การมหาชน รวมทั้งผลการประเมิน ตัวบ่งชี้ที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจรณ์ญาณมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับพอใช้หรือระดับควรปรับปรุง (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2552 : หน้า 24-25) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาไม่สามารถพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเกิดความสามารถและทักษะกระบวนการคิด และผลสะท้อนจากการทดสอบในระดับชาติ (National Test) พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลการทดสอบต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งทำให้เห็นว่าความสามารถของนักเรียนยังต่ำกว่ามาตรฐาน ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบ และสมควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนจนทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความสามารถและทักษะตามหลักสูตรอย่างหลากหลาย จากสภาพการณ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามาตรฐานการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน ยังต่ำกว่าเกณฑ์ซึ่งเป็นปัญหาด้านการจัดการศึกษาของหน่วยงานในระดับต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาการเรียนรู้ของคนไทยเพิ่มโอกาสทางการศึกษา เรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการศึกษา โดยมีกรอบการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ พัฒนาคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ การปฏิรูปการศึกษาจะประสบความสำเร็จย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลักหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยระดับปฏิบัติ คือระดับสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถภาพและคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการบริหาร (ธีระ รุญเจริญ, 2550 หน้า 4)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วยวิสัยทัศน์และเป้าหมายของชาติ นโยบายแห่งชาติดและมาตรการเฉพาะ ซึ่งเป็นแนวทาง ทิศทางและวิธีการที่ทุกองค์กรและคนไทยทุกคนต้องการบรรลุร่วมกัน คือ ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในทุกสาขาของกำลังอำนาจแห่งชาติ อันได้แก่ การเมืองภายในประเทศ การเมืองต่างประเทศเศรษฐกิจ สังคมจิตวิทยา การทหารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการพลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังวิสัยทัศน์ที่ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่าง

เป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้จัดทำขึ้นในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น โดยได้น้อมนำหลัก "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนในการจัดทำแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งเป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ นอกจากนั้นได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มอาชีพ ระดับภาคและระดับประเทศในทุกขั้นตอนของแผนฯ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งร่วมจัดทำรายละเอียดยุทธศาสตร์ของแผนฯ เพื่อมุ่งสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในการเชื่อมต่อกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในลักษณะการแปลงยุทธศาสตร์ระยะยาวสู่การปฏิบัติ โดยในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาพร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

จากผลการประเมินภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2553) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำให้ทราบว่าสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ไม่ได้ได้รับการรับรองจากการประเมินไม่ได้รับรองมาตรฐานครบทุกสถานศึกษา โดยสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินส่วนใหญ่นั้นมีระดับคุณภาพมาตรฐานขั้นต่ำเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานด้านผู้เรียน เห็นได้จากนักเรียนอ่านไม่คล่อง ขาดคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดนั้นทุกส่วนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะโรงเรียนต่าง ๆ ยังต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และสำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต่าง ๆ จะมีแผนเป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินงานและมีการมอบหมาย

ผู้รับผิดชอบอยู่แล้วแต่อาจจะไม่ได้ดำเนินการได้ครอบคลุมสอดคล้องกับมาตรฐาน ไม่ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ไม่มีการตรวจสอบทบทวนหรือวิเคราะห์ประเมินผลการดำเนินการ หรือแม้แต่นำผลที่ได้ไปแก้ไขปรับปรุงพัฒนา จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว เพื่อตอบสนองการจัดการโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตระยองเศรษฐกิจภาคตะวันออก ว่าด้วยการศึกษาเป็นฐานสร้างคน สร้างชาติ การสะท้อนถึงคุณภาพของผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยอย่างยิ่งการศึกษาเป็นรากฐานทางสังคมหากแต่มีโรงเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลไปถึงการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกบทความนี้จะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ แนวทฤษฎีการบริหารและการจัดการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และการประเมินยุทธศาสตร์

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์เป็นการกำหนดแนวทางการดำเนินงานไปสู่การปฏิบัติ มีนักบริหาร และนักการศึกษาได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ ดังนี้

ความหมายของยุทธศาสตร์

ปัจจุบันสภาวะแวดล้อมและบริบทในการดำเนินงานต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงขึ้นตลอดเวลา การบริหารจัดการองค์กรจึงต้องมีทิศทางและมีแผนยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนองค์กรให้ไปถึงจุดหมายที่ต้องการ (คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553, หน้า 29) สำหรับความหมายของยุทธศาสตร์ มีดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ (Strategy) มีความหมายรวมถึง “จุดหมายปลายทาง (End) และวิธีการสู่จุดหมายปลายทาง (Means) เชิงนโยบาย” ซึ่งใช้ในการกำหนดนโยบายจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT) ตามหลักวิชาการส่วนคำว่า “กลยุทธ์” (Strategies) หมายถึง “วิธีการสู่จุดหมายปลายทาง (Means) ระดับปฏิบัติการและเป็นแนวทางเพื่อตอบสนองวิธีการสู่จุดหมายปลายทางระดับนโยบาย” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 หน้า 5)

ยุทธศาสตร์บัญญัติมาจาก strategy มีความหมายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับยุทธวิธี ซึ่งบัญญัติมาจาก tactics คำนี้จึงมักปรากฏอยู่ในบริบทเดียวกันโดย strategy จะใช้ในรูปเอกพจน์ ส่วน tactics จะใช้ในรูปพหูพจน์ โดยเฉพาะในวงการทหารอาจใช้คำว่า กลยุทธ์แทนยุทธศาสตร์ และใช้กลวิธีแทนยุทธวิธี ทั้ง 4 คำเป็นศัพท์รัฐศาสตร์ของราชบัณฑิตยสถานและยังมีใช้ในทางธุรกิจและทั่วไป ดังนั้น เมื่อความสัมพันธ์ระหว่าง strategy กับ tactics อาจสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ (กลยุทธ์) หมายถึง แผนปฏิบัติการโดยรวมเพื่อให้มีชัยเหนือ

เข้าศึกษาหรือคู่แข่งเพื่อประสบความสำเร็จในธุรกิจเพื่อบรรลุเป้าหมาย เช่น ความก้าวหน้าของหน่วยงาน ส่วนยุทธวิธี หมายถึง วิธีการในระดับรายละเอียดที่นำมาใช้เพื่อดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนกลยุทธ์ที่วางไว้แล้ว สมานิศ วิจิตร (2551 หน้า 1)

เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ (2552 หน้า 921) กล่าวว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง แผนและนโยบายการสู้รบซึ่งจะใช้ควบคู่กับยุทธศาสตร์

นิมิต ผ่องจิต (2556 หน้า 30) กล่าวว่ายุทธศาสตร์ หมายถึง วิธีการ (Ways) ที่จะนำพลังอำนาจ (Power) มาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ (Objective) ที่กำหนดไว้ ยุทธศาสตร์จึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างเครื่องมือ (Means) กับจุดมุ่งหมาย (Ends) แต่เครื่องมือและจุดมุ่งหมายนี้จะไม่มีความไม่เหมาะสมกัน การที่จะหาวิธีการที่สามารถใช้เครื่องมือที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายภายใต้การแข่งขันที่รุนแรงจึงไม่ใช่เรื่องง่าย การค้นหาวิธีการที่เหมาะสมเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดจึงจำเป็นต้องนำมาประกอบการพิจารณา

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2557 หน้า 6) กล่าวว่ายุทธศาสตร์ คือ แนวทางในการบรรลุจุดหมายของหน่วยงาน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2554 หน้า 6) กล่าวว่ายุทธศาสตร์ คือ แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีอุปการะวิถีแบบใดในเชิงบวกภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอนตามที่หน่วยงานกำหนดไว้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ

ดำรงค์ วัฒนา (ม.ป.ป. สื่อออนไลน์) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ หมายถึง การนำองค์การเพื่อมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ที่ได้วางไว้

Goodstein, L.D., Noland, T.M. and J.W. Pfeiffer (1992) ได้ให้ความหมายของยุทธศาสตร์ว่า หมายถึง กระบวนการกำหนดการปฏิบัติและประเมินผล เพื่อใช้ในการตัดสินใจในกิจการรวม ที่ทำให้องค์การสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ระยะยาว

สรุป ยุทธศาสตร์ หมายถึง การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้องค์การปฏิบัติตามเพื่อให้องค์การสามารถปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การวางแผนยุทธศาสตร์

ความหมายของการวางแผนยุทธศาสตร์

การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) เป็นส่วนหนึ่งหรือขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Administration Process) ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ให้ความหมายของการวางแผนยุทธศาสตร์ ดังนี้

ความหมายของการวางแผนยุทธศาสตร์ หรือการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) คือ กระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กร โดยกำหนดสถานการณ์ในอนาคตที่ต้องการบรรลุและกำหนดแนวทางในการบรรลุสภาพการณ์ที่กำหนดบนพื้นฐานข้อมูลรอบด้านอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 หน้า 4) สอดคล้องกับมนตรี สิงห์สุวรรณได้ให้

ความหมายของแผนยุทธศาสตร์ว่า หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจกำหนดการกระทำ และสิ่งที่ควรจะต้องปฏิบัติอย่างเป็นระบบเอาไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งการดำเนินการเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบการใช้ดุลยพินิจเพื่อให้ได้คำตอบว่าองค์กรของเราต้องการจะเป็นอะไร โดยจะต้องทำอย่างไร เพื่อให้ได้อะไร ช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้ นั่นคือ การทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (มนตรี สิงห์สุวรรณ, 2556 หน้า 1) การกำหนดทิศทางการนำองค์กรไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, 2555 หน้า 3) การทำให้กระบวนการทำงานและความคิดริเริ่มในการเรียนรู้สอดคล้องในแนวทางเดียวกันกับทิศทางยุทธศาสตร์ขององค์กรเพื่อทำให้มั่นใจว่า การปรับปรุงและการเรียนรู้ดังกล่าวแสดงถึงการที่องค์กรเตรียมพร้อมในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญและนำสิ่งที่จัดลำดับความสำคัญไปปฏิบัติอย่างจริงจัง(คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560 หน้า 6) การวางแผนยุทธศาสตร์ คือ การนำแนวคิดทฤษฎีการบริหารยุทธศาสตร์ (Strategic Management) ซึ่งเป็นแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ประกอบด้วยกระบวนการหลัก 4 ประการ ได้แก่ การตรวจสอบสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) การนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ (Strategy Implementation) และการประเมินผลและควบคุม (Evaluation and Control) (Morgan G, 1997)

สรุป การวางแผนยุทธศาสตร์ หมายถึง การกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดวิสัยทัศน์ให้เห็นภาพในอนาคต การกำหนดยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการประเมินยุทธศาสตร์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ สรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ คือ แนวทางการดำเนินงานที่กำหนดวิธีการปฏิบัติงานการควบคุม การกำกับติดตาม บุคคลหรือองค์การให้สามารถปฏิบัติงาน บรรลุวัตถุประสงค์ อย่างถูกต้องในระยะเวลาตามที่กำหนด และการจัดทำยุทธศาสตร์ จะต้องประกอบด้วย 1) การประเมินองค์การและสภาพแวดล้อม (Environment Scanning) 2) การกำหนดทิศทาง (Direct Setting) 3) การกำหนดยุทธศาสตร์ (Strategy Formulation) 4) การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (Strategy Implement) และ 5) การประเมินผลและการควบคุม (Evaluation and Control) ซึ่งผู้ศึกษาได้นำผลของการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว พร้อมกับศึกษาความเป็นไปได้ของการนำยุทธศาสตร์ไปใช้ เพื่อกำหนดเป็นกระบวนการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกต่อไป

แนวทฤษฎีการบริหารและการจัดการศึกษา

ทฤษฎีการบริหารและการจัดการมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักบริหารเพราะทฤษฎีการบริหารจะเป็นเครื่องนำทางในการบริหารงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในปัจจุบันมีทฤษฎีการบริหารจัดการหลากหลายแนวคิด ซึ่งมีนักวิชาการ นักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาได้

เสนอไว้สรุปได้ดังนี้ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556, กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ก, Sheldrake, 1996, และ Lunenburg and Ornstein, 2000)

1. ทฤษฎีการบริหารทัศนะดั้งเดิม (Classical Viewpoint)

1.1 ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) หัวใจสำคัญของหลักการดังกล่าวคือ การกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One Best Way) ด้วยการวิเคราะห์สายพานการทำงานแยกแยะงานออกเป็น ส่วน ๆ จัดส่วนที่ไม่จำเป็นออก แล้วกำหนดวิธีการทำงานได้ดี ลดค่าใช้จ่ายเวลาและแรงงานแต่ให้ผลผลิตตามมาตรฐานที่กำหนด โดยมีสิ่งจูงใจที่ดีที่สุดคือเงิน นักทฤษฎี ที่สำคัญคือ Taylor, Gilbreth และ Gantt

1.2 ทฤษฎีการบริหารจัดการ (Administrative Management) ที่มุ่งกำหนดหลักการทางการบริหารไว้ โดยให้นักบริหารเป็นผู้ประสานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรเข้าด้วยกัน ปฏิบัติหน้าที่พื้นฐานด้านการวางแผน การจัดองค์การและการควบคุม มีนักทฤษฎีที่สำคัญคือ Fayol and Barnard หลักการและแนวคิดของ Fayol ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การประสานงาน (Co-ordination) การสั่งการ (Command) การควบคุม (Controlling)

นอกจากนี้ Fayol เชื่อว่าผู้บริหารหากมีการฝึกอบรมก็จะทำให้เป็นนักบริหารที่มีความสามารถได้หากเข้าใจหน้าที่ และหลักการบริหารที่ได้พัฒนาไว้ 14 ประการ ได้แก่ 1) การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญ 2) อำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาควบคู่กับความรับผิดชอบ 3) มีระเบียบวินัย 4) เอกภาพในการการบังคับบัญชา 5) มีเอกภาพในทิศทางขององค์การ 6) ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์องค์การ 7) ความยุติธรรมต่อทั้งนายจ้างและลูกจ้าง 8) การรวมศูนย์อำนาจ 9) การมีสายบังคับบัญชา 10) ความเป็นระเบียบแบบแผน 11) ความเสมอภาค 12) ความมั่นคงในการทำงาน 13) ความริเริ่มสร้างสรรค์ และ 14) ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

1.3 ทฤษฎีการบริหารแบบราชการ (Bureaucratic Management) ที่มุ่งเน้นความเป็นเหตุเป็นผลในองค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์การแทนที่จะปล่อยให้ไปตามอำเภอใจของนักบริหารหรือเจ้าของกิจการ ทฤษฎีนี้มีพื้นฐานจากผลงานของ Max Weber ที่ได้เสนอแนวคิดหลักการการบริหารองค์การ 7 ประการ ได้แก่ 1) มีกฎระเบียบข้อบังคับเพื่อการตัดสินใจ 2) ความไม่เป็นส่วนตัว 3) การแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะทาง 4) มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชา 5) เป็นอาชีพที่มั่นคง 6) มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจ และ 7) ความเป็นเหตุผลในกระบวนการตัดสินใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย

2. ทฤษฎีการบริหารทัศนะเชิงพฤติกรรม (Behavioral Viewpoint)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าคนงานมิได้มีแรงขับภายนอกเท่านั้น แต่ต้องเกิดจากแรงขับภายในด้วย นักทฤษฎีเริ่มแรกคือ Munsterberg ศึกษาวิธีการที่จะทำให้คนงานมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายองค์การ และ Follett มีทรรศนะว่าในองค์การควรมีการปฏิบัติงานแบบมีอำนาจร่วมกันมากกว่าการมีจุดอำนาจเหนือกว่าและการศึกษาที่โรงงานฮอธอร์น (Hawthorne Studies) ของ Western Electric Company ที่ชิคาโก โดย

3. ทฤษฎีทรงศนะเชิงปริมาณ (Quantitative Viewpoint)

4. ทฤษฎีการบริหารทรศนะที่เกิดขึ้นใหม่ (Emerging Viewpoint)

4.1 ทฤษฎี Z เป็นหลักการบริหารแบบญี่ปุ่น มีหลักการสำคัญคือความมั่นคงในงาน การมีส่วนร่วม ดลใจ รับผิดชอบเป็นปัจเจกบุคคล เพิ่มคุณภาพนโยบายความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เน้นการไม่เป็นทางการ เปิดโอกาสในอาชีพที่กว้างขึ้นและควมมีคุณภาพชีวิตทั้งในการทำงานและ

4.3 การบริหารแบบเน้นวัตถุประสงค์ (Management by Objectives: MBO) พัฒนาขึ้นโดย Peter Drucker เป็นหลักการบริหารที่จะจัดให้แต่ละบุคคลได้ทำงานและมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ที่มีทิศทางร่วมกันที่ชัดเจนแน่นอน มีการทำงานเป็นทีม ซึ่งทำให้เกิดการประสานระหว่างวัตถุประสงค์ขององค์กรกับวัตถุประสงค์ขององค์การ

5. ทฤษฎีทรรศนะร่วมสมัย (Contemporary Viewpoint)

5.1 ทฤษฎีเชิงระบบ (Systems Theory) และการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Theory) การบริหารตามทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าองค์การหนึ่ง ๆ สามารถมองเป็นระบบหนึ่ง ๆ ได้ โดยระบบหนึ่ง ๆ นั้นหมายถึง ชุดองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อบรรลุจุดหมายขององค์การร่วมกัน ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต กระบวนการ (Input-output-Process Systems) ปัจจุบันมีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีเชิงระบบในการศึกษาองค์การ 2 แนวทาง คือ แนวคิดเกี่ยวกับระบบปิดซึ่งเน้นความสำคัญขององค์การ โครงสร้างขององค์การเป็นสำคัญ ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับระบบเปิดนั้นเน้นการศึกษาปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเปิดโอกาสให้องค์การได้สำรวจดูความสัมพันธ์ของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมและหาทางปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้้องค์การอยู่รอด ในปัจจุบันทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ ได้ถูกนำไปใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อคุณภาพทั้ง้องค์การ (Total Quality Management TQM)

5.2 ทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency Theory) เป็นวิธีการที่ให้ความสำคัญกับการผสมผสานความคิดของทฤษฎีบริหารต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งมักจะพบว่าวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงภายในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอาจจะไม่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์อื่นได้ ซึ่งก็หมายความว่า เทคนิคอย่างใดอย่างหนึ่งใช้ได้ดีในกรณีหนึ่งไม่ได้หมายความว่าใช้ได้ดีในทุกกรณี หลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถนำเอาชุดของหลักการที่กำหนดไว้แบบสำเร็จรูปแล้วไปใช้อย่างได้ผลในทุกสถานการณ์ในสถานการณ์ที่แตกต่างไป ผู้บริหารอาจกำหนดหลักการเพื่อเป็นเงื่อนไขหรือแนวการบริหารในสถานการณ์นั้น ๆ ได้โดยอาจบูรณาการหลักการจากทฤษฎีต่าง ๆ ซึ่งผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของแต่ละสถานการณ์นั้นเพื่อกำหนดแนวทาง (Solution) ให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์การทรัพยากร เป้าหมายและผู้ปฏิบัติงานใน้องค์การ (Russel, 2003 p. 34)

สรุปว่านักทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์เชื่อว่าหลักการบริหารงานที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสถานการณ์หนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่สามารถเอาชุดหลักการสำเร็จรูปที่มีอยู่แล้วไปใช้ได้ผลทุกสถานการณ์ผู้บริหารจะต้องสามารถวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารให้เหมาะสมกับโครงสร้างองค์การทรัพยากร เป้าหมายและผู้ปฏิบัติการใน้องค์การ การตัดสินใจวางแผนขึ้นกับเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม ลักษณะเด่นของโครงสร้างหน่วยงานควรเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมที่หน่วยงานนั้นสัมพันธ์อยู่

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์ที่ผู้บริหารจะนำมาใช้ จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์กร ทั้งที่มีอยู่และอาจจะมีหรือเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อปรับรูปแบบเข้ามามีการใช้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ภายในองค์กรแล้วจะทำให้้องค์การนั้นสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้มากที่สุดโดยที่ผู้บริหารจะต้องวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ภายใน้องค์การให้เห็นภาพเพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการวางแผน การจัดการด้านโครงสร้าง้องค์การ รวมทั้งการสั่งการและการควบคุมการทำงานเพื่อให้เป้าหมายของ

องค์การที่วางไว้สำเร็จผล ซึ่งการบริหารตามสถานการณ์นี้ผู้บริหารจะต้องมีแนวคิดทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ เปิดประกอบการบริหารให้เป็นประโยชน์ด้วย

สรุป ทฤษฎีการบริหารที่แพร่หลาย และนิยมนำไปใช้มี 5 ทฤษฎี ได้แก่ 1) ทฤษฎีการบริหารที่ชนะดั้งเดิม ประกอบด้วย ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการบริหารจัดการทฤษฎีการบริหารแบบราชการ 2) ทฤษฎีการบริหารที่ชนะเชิงพฤติกรรม ประกอบด้วย ทฤษฎีจูงใจในการปฏิบัติงาน ทฤษฎี X และทฤษฎี Y 3) ทฤษฎีทฤษฎีชนะเชิงปริมาณ มีหลักการสำคัญ 3 หลักการ คือ หลักการบริหารศาสตร์ หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หลักการบริหารเชิงปฏิบัติการ และหลักการระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 4) ทฤษฎีการบริหารทฤษฎีที่เกิเกิดขึ้นใหม่ ประกอบด้วย ทฤษฎี Z การบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) การบริหารแบบเน้นวัตถุประสงค์ (MBO) 5) ทฤษฎีทฤษฎีชนะร่วมสมัย ประกอบด้วย ทฤษฎีเชิงระบบ และทฤษฎีการบริหารตามสถานการณ์

แนวคิดการจัดการ

แนวคิดการบริหาร (Administration) การจัดการ (Management) มีความเหลื่อมทับกัน หากพิจารณาถึงแหล่งนิยมใช้คำว่า “การบริหาร” นิยมใช้ในอเมริกา แคนาดา และออสเตรเลีย ส่วนคำว่า “การจัดการ” นิยมใช้ในอังกฤษ ยุโรปและแอฟริกา สำหรับการบริหาร (Administration) หากพิจารณาที่ตัวบริหาร (Administrator) แล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะพิเศษของ “ผู้นำ” หรือ “ภาวะผู้นำ” เช่น เน้นวิสัยทัศน์ เน้นการกำหนดทิศทางระยะยาว เน้นสภาพอนาคต เน้นการใช้สมอง เน้นประสิทธิภาพ เน้นการตัดสินใจภายนอก เน้นกระตุ้นระดมพลัง มุ่งเปลี่ยนแปลง เป็นต้น ซึ่งแสดงประเด็นเชิงเปรียบเทียบระหว่างลักษณะของการจัดการการบริหาร และภาวะผู้นำ ดังตารางที่ 1 (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2557 หน้า 4)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการจัดการการบริหารและภาวะผู้นำ

การจัดการ (Management)	การบริหาร (Administration)	ภาวะผู้นำ (Leadership)
เน้นการปฏิบัติ เป็นทหารที่ดี ยอมรับสภาพที่เป็นอยู่เลียนแบบ ต้องการทักษะเชิงเทคนิคมากกว่า	เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมาย ต้องการทักษะเชิงบริหารมากกว่าทักษะเชิงเทคนิค	เป็นตัวของตัวเอง มุ่งการเปลี่ยนแปลง ริเริ่ม
มีทัศนคติในระยะสั้น เป็นการตัดสินใจที่เน้นปัจจัยภายในที่ขึ้นกับค่านิยม ความเห็น ความเชื่อของผู้บริหาร เน้นการบริหารจัดการ เน้นที่ระบบและโครงสร้าง อาศัยการควบคุม ความเห็นพ้องต้องกัน สั่งการ และควบคุม ยึดเกี่ยวอำนาจให้ตนเอง	เป็นการตัดสินใจที่เน้นปัจจัยภายนอกที่คำนึงถึงความเห็นสาธารณะ นโยบายของรัฐ ปัจจัยทางสังคม ศาสนา และอื่น ๆ เน้นการตัดสินใจ	มีทัศนคติในระยะยาว เน้นที่คน บันดาลใจ ความไว้วางใจ ความหลากหลายตัดสินใจ ร่วม เสริมพลังอำนาจให้คนอื่น เน้นปัจจัยภายนอก

มุ่งทำให้ถูกต้อง เน้นว่าใครทำและทำอย่างไร ถ้ามถึงอย่างไร และเมื่อไร เชี่ยวชาญในงานและเนื้อหา เชิงปฏิบัติ เกี่ยวกับหน้าที่ การจูงใจและการควบคุมองค์กร	เน้นอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เกี่ยวกับหน้าที่การวางแผนและการจัดองค์กร	ถ้ามถึงอะไรและทำไม ตั้งคำถาม “ทำไม” “ทำไมถึงไม่” มุ่งทำสิ่งที่ถูกต้อง เชี่ยวชาญในบริบท เชิงยุทธศาสตร์
สภาพปัจจุบัน นักปฏิบัติ เน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ทำตามระเบียบวินัยที่กำหนด ประสิทธิภาพ ทำงานตรงกับวัตถุประสงค์	เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวนโยบายหลัก ๆ เน้นการใช้สมองการคิด เน้นหน้าที่เชิงนโยบาย เน้นการตัดสินใจในภาพรวมขององค์กร	สภาพในอนาคต นักวิสัยทัศน์ ประสิทธิภาพ ความสามารถในการสร้างอนาคต ส่งเสริมการเรียนรู้มองไปข้างหน้า
เน้นการกระทำ มองลงล่าง เป็นสำเนา เน้นเนื้อหา เน้นหน้าที่เชิงบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมถูกจำกัด อยู่ที่ “รู้เอาเอง” รวมศูนย์ สายการบังคับบัญชา และใช้อำนาจ โดยตำแหน่งเน้นการตัดสินใจในระดับหน่วยปฏิบัติงาน เน้นภาพความเป็นต้นไม้ให้ได้รับองค์ประกอบ และระบบย่อย ที่เหมาะสม		เป็นต้นฉบับ วินัยในตนเอง เน้นบริบท กระจาย แบบแบนราบ ใช้อำนาจเชิงกระจาย เน้นภาพความเป็นป่า-มองต้นไม้ทั้งหมด ประกอบกันเป็นป่าและความสัมพันธ์โดยภาพ รวมกับระบบอื่นในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่
เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับ กลางและระดับล่าง เป็นกิจกรรมการบริหารระดับ กลางเกี่ยวข้องกับลูกจ้างหรือพนักงานประจำ เน้นทักษะเชิงเทคนิค และทักษะเชิงมนุษย์บอกกล่าว ขยายความคิด สนับสนุน แนะนำ สั่งจัดระเบียบงานเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่	เน้นทักษะเชิงมนทัศน์และทักษะเชิงมนุษย์ เป็นกิจกรรม การบริหารระดับสูง มีสถานะเป็นเจ้าของกิจการที่ลงทุน	เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูง เกี่ยวข้องกับเจ้าของธุรกิจ เชื่อเชียว ปรึกษาหารือ สืบเสาะหา อำนาจความสะดวก กระตุ้น ระดมพลังมุ่งการพัฒนา แก้ปัญหา แบบมีส่วนร่วม

ที่มา: (วิโรจน์ สารรัตน์, 2557 หน้า 4)

จากตารางที่ 1 เห็นได้ว่าการจัดการ (Management) มีลักษณะสำคัญ คือ มองปัจจุบัน เป็นนักปฏิบัติ เป็นทหารที่ดี มีทัศนคติในระยะสั้น ถ้ามถึงอย่างไรและเมื่อไร เน้นภาพความเป็นต้นไม้ม เน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เน้นการทำงานตรงกับวัตถุประสงค์ เน้นการตัดสินใจในระดับหน่วยปฏิบัติงาน เน้นการ

แก้ปัญหาแบบจัดการ เน้นทักษะเชิงเทคนิคและทักษะเชิงมนุษย์ รวมศูนย์ สายการบังคับบัญชา และใช้อำนาจโดยตำแหน่ง เน้นความมีประสิทธิภาพ เน้นความเชี่ยวชาญในงานและเนื้อหาเชิงปฏิบัติ ความเห็นพ้องต้องกัน การสั่งการและควบคุม การบริหาร (Administration) มีลักษณะสำคัญ คือ เน้นหน้าที่เชิงนโยบาย เน้นการกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวนโยบายหลัก ๆ เน้นการใช้สมองการคิด เน้นการตัดสินใจในภาพรวมขององค์กร เป็นการตัดสินใจที่เน้นปัจจัยภายนอก ที่คำนึงถึงความเห็นสาธารณะนโยบายของรัฐ ปัจจัยทางสังคม ศาสนา และอื่น ๆ เน้นทักษะเชิงมนทัศน์และทักษะเชิงมนุษย์ ต้องการทักษะเชิงบริหารมากกว่าทักษะเชิงเทคนิค

ภาวะผู้นำ (Leadership) มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นนักวิสัยทัศน์ มีทัศนะในระยะยาว ถ้ามองถึงอะไรและทำไม มีความสามารถในการสร้างอนาคต มองไปข้างหน้า เน้นปัจจัยภายนอก เป็นต้นฉบับ เน้นที่คนส่งเสริมการเรียนรู้ เน้นบริบท เป็นตัวของตัวเอง มุ่งการเปลี่ยนแปลง ริเริ่ม เน้นภาพความเป็นป่า สภาพในอนาคต มุ่งประสิทธิผล มุ่งทำสิ่งที่ถูกต้อง มีวินัยในตนเอง กระจายแบบแบนราบ ใช้อำนาจเชิงกระจายเชี่ยวชาญในบริบทเชิงยุทธศาสตร์ กระตุ้น ระดมพลัง มุ่งการพัฒนา แก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม บันดาลใจความไว้วางใจ ความหลากหลาย ตัดสินใจร่วม เสริมพลังอำนาจให้คนอื่น เมื่อพิจารณาเจาะจงเฉพาะที่ “การบริหาร” เป็นประเด็นหลัก ก็ต้องพิจารณาที่ลักษณะสำคัญว่าเป็นอย่างไร ในที่นี้ก็คือ เน้นการทำหน้าที่เชิงนโยบาย ความเป็นนักนโยบาย เน้นทักษะเชิงมนทัศน์และทักษะเชิงมนุษย์มากกว่าทักษะเชิงเทคนิค หรือทักษะเชิงบริหารมากกว่าทักษะเชิงเทคนิค ซึ่งต้องใช้สมองการคิดตัดสินใจในภาพรวมขององค์กรที่เน้นปัจจัยภายนอก เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวนโยบายหลัก ๆ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของภาวะผู้นำ (Leadership) ที่มีลักษณะสำคัญคล้ายคลึงกัน ที่ช่วยเสริมลักษณะของการบริหารให้มีความเข้มแข็งชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ ความเป็นนักวิสัยทัศน์ มีทัศนะในระยะยาว ความสามารถในการสร้างอนาคต มองไปข้างหน้า เน้นปัจจัยภายนอก เน้นภาพความเป็นป่า เชี่ยวชาญในบริบทเชิงยุทธศาสตร์ ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นตัวของตัวเอง มุ่งการเปลี่ยนแปลง ริเริ่ม มุ่งประสิทธิผล มุ่งทำสิ่งที่ถูกต้อง มีวินัยในตนเอง กระจายแบบแบนราบ ใช้อำนาจเชิงกระจาย กระตุ้น ระดมพลัง มุ่งการพัฒนาแก้ปัญหาแบบมีส่วนร่วม บันดาลใจความไว้วางใจ ความหลากหลาย ตัดสินใจร่วม เสริมพลังอำนาจให้คนอื่น ส่วน “การจัดการ” มีลักษณะที่ค่อนข้างตรงข้าม กล่าวคือ เน้นความเป็นนักปฏิบัติการเป็นทหารที่ดี มีทัศนะในระยะสั้น มองปัจจุบัน เน้นภาพความเป็นต้นไม้ เน้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ เน้นการทำงานตรงกับวัตถุประสงค์ เน้นการตัดสินใจในระดับหน่วยปฏิบัติงาน เน้นการแก้ปัญหาแบบจัดการ เน้นทักษะเชิงเทคนิคและทักษะเชิงมนุษย์ รวมศูนย์ สายการบังคับบัญชา และใช้อำนาจโดยตำแหน่ง เน้นความมีประสิทธิภาพ เน้นความเชี่ยวชาญในงานและเนื้อหาเชิงปฏิบัติ มุ่งให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน การสั่งการและควบคุม สรุป การบริหารหรือจัดการศึกษา หมายถึง หน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา หรือผู้บริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย และนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตามกรอบภาระงาน 4 ด้าน ได้แก่ งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้านบุคคล และงานด้านบริหารทั่วไป เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ก, หน้า 5) ซึ่งมีนักการศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

ความหมายของการพัฒนา

Swanson, and Holton (2009, อ้างถึงใน จิตติมา อัครธิตพิงศ์, 2556, หน้า 93) ได้นิยามความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการสร้างพลังความรู้ ระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพหรือหาแนวคิดใหม่ ๆ ตามความต้องการเพื่อความอยู่รอด

สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การดำเนินงานตามจุดเน้น จุดเด่น ตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554 หน้า 52)

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อตนเองหรือพัฒนางาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2553 หน้า 4)

สรุป การพัฒนา หมายถึง กระบวนการปรับปรุงส่งเสริมบุคคลให้มีความรู้ ความสามารถอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลงานที่เกิดขึ้นสนองความต้องการของตนเอง หรือองค์กรตามที่กำหนดไว้

ความหมายของคุณภาพการศึกษา

คำว่า “คุณภาพ” คือ สิ่งที่ถูกคำพิงพอใจซึ่งหน่วยงานหรือองค์กรจะต้องผลิตสินค้า หรือบริการที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) โดยจะต้องศึกษาความต้องการของลูกค้าด้วยวิธีการต่าง ๆ (ประเทือง จุลวาทีน, 2556 หน้า 1) คุณภาพเป็นผลผลิตที่สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการ (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2557 หน้า 32)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายถึง ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และมีคุณภาพดีตามมาตรฐานหลักสูตรกำหนด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550 หน้า 22) สอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด (รัตนา ดวงแก้ว, 2556 หน้า 7)

กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง ผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียงและสามารถก้าวทันโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552 หน้า 12) ระบุถึงคุณภาพการศึกษา คือ สิ่ง que ผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรแล้วจะต้องมีสมรรถนะที่สำคัญ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้รับการพัฒนาครบทุกกิจกรรม และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ, 2553ค หน้า 11)

สรุป คุณภาพการจัดการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายถึง ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะตามหลักสูตรกำหนด สามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดมั่นในระบอบการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) มีสาระสำคัญ คือ มุ่งพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การผลิต พัฒนาคู่มือบุคลากรทางการศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ระบบการบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ สำหรับภารกิจของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่ปฏิบัติ ในลักษณะงานในเชิงหน้าที่ (Function) งานในเชิงยุทธศาสตร์ (Agenda) และงานในเชิงพื้นที่ (Area) ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ก่อนเมื่อรัฐบาลหรือกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายสำคัญเพิ่มเติม ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 นอกเหนือจากที่กำหนดหากมีความสอดคล้องกับหลักการนโยบายและจุดเน้นข้างต้น ให้ถือเป็นหน้าที่ของส่วนราชการหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ให้การดำเนินการเกิดผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมด้วยเช่นกัน

นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการปี 2564 ประกอบด้วย การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาการศึกษาเพื่อความมั่นคง การสร้างความสามารถในการแข่งขัน การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นสู่การปฏิบัติ โดยให้ส่วนราชการในสังกัด นำนโยบายและจุดเน้นเป็นกรอบในการวางแผน มีคณะกรรมการติดตามประเมินผล ใช้ภาคีเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่

การพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

การพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เริ่มมาจากแผนยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 ที่ต่อยอดมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern

Seaboard) มีพื้นที่ครอบคลุม 3 จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมายให้เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านการส่งเสริมการลงทุน 10 อุตสาหกรรม ได้แก่ 1) ยานยนต์และชิ้นส่วน 2) ปิโตรเคมีและผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ โทรคมนาคม 4) การเกษตรแปรรูป 5) โลจิสติกส์ 6) อุตสาหกรรมการบิน 7) การแพทย์ครบวงจร 8) หุ่นยนต์ 9) ชิ้นส่วนและอุปกรณ์ดิจิทัล 10) เชื้อเพลิงชีวภาพ พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจึงมีความสำคัญเพราะเป็นศูนย์กลางกลางด้านการลงทุน เป็นฐานอุตสาหกรรมด้านพลังงาน เป็นศูนย์กลางของการคมนาคม และเป็นประตูสู่อาเซียนที่สามารถเข้าถึงประชากรได้มากกว่าครึ่งของประชากรโลก เพราะเป็นศูนย์กลางของความเชื่อมโยงมหาสมุทรแปซิฟิกกับมหาสมุทรอินเดีย รวมถึงประเทศไทยกลุ่มอนุภาคแม่น้ำโขง และทางตอนใต้ของประเทศจีน เมื่อพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีความเจริญมากขึ้นเท่าใดย่อมมีผลกระทบตามมา เช่นผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่ทรุดโทรม อันเนื่องมาจากมีประชากรอาศัยอยู่มาก การจัดการขยะมูลฝอยและเศษปฏิกูลรวมถึงเศษชิ้นส่วนและมลพิษที่เป็นสารเคมีหรือเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งยังไม่มีมาตรการชัดเจนเท่าไรในการป้องกัน กำจัด และดูแลให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันระหว่างภาคการดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนกับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมยังไม่ได้รับการอบรม ดูแล และพัฒนาให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง การมีรายได้ในอาชีพนี้จึงไม่สูงและเพียงพอต่อการดำรงชีวิต สภาพดังกล่าวอาจจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของไทยในอนาคตก็อาจเป็นไปได้ แต่เมื่อพิจารณาในด้านที่เป็นประโยชน์ คือ ทำให้เกิดอาชีพที่หลากหลายประชาชนในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของตนเองได้ การจัดการศึกษาในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐและเอกชนจะต้องร่วมมือกันจัดการศึกษา และส่งเสริมพัฒนากำลังคนให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ โดยกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนให้เป็นบุคลากรที่มีความสามารถสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนการประกอบอาชีพอิสระในเขตพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งนี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จะต้องพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ของรัฐบาลที่มุ่งให้ประเทศไทยเป็น Thailand 4.0 โดยมีการดำเนินการสำคัญ ได้แก่การพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และการประกอบอาชีพ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย รวมถึงพัฒนาสถานศึกษา เพื่อรองรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยดำเนินการภายใต้ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์ ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามกลยุทธ์

การประเมินยุทธศาสตร์

การประเมินยุทธศาสตร์ คือ การตัดสินคุณค่าความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ศักยภาพ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น โดยเทียบมิตัวชี้วัดเทียบกับผลที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะต้องมีความตรงเชื่อถือได้และ

สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยได้นำหลักการประเมินตามแนวคิดของคณะกรรมการด้านมาตรฐานสำหรับการประเมินผลทางการศึกษา มาเป็นแนวทางการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง (Accuracy) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standard) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standard) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standard) กล่าวโดยสรุป การประเมินยุทธศาสตร์ คือ การตัดสินคุณค่าความสอดคล้องของวิสัยทัศน์ศักยภาพ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น โดยเทียบกับตัวชี้วัดเทียบกับผลที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะต้องมีความตรง เชื่อถือได้และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

- คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). **ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์คืออะไรแน่**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก http://www.flas.kps.ku.ac.th/forum/index_php?topic-79.0.
- จิตติมา อัครธิพิงศ์. (2556). **เอกสารประกอบการสอน รหัส 3563404 วิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Development**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2557). **คุณภาพศิษย์เป้าหมายการประเมิน**. กรุงเทพมหานคร: ซีโนพัลลิซซิ่งแอนด์แพคเกจจิ้ง.
- ดำรงค์ วัฒนา (ม.ป.ป., สือออนไลน์)
- เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ. (2552). **พจนานุกรมไทยฉบับใหม่**. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- นิมิต ผ่องจิต. (2556). **วิชายุทธศาสตร์เบื้องต้น**. นครนายก: ส่วนวิชาการทหารโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- ประเทือง จันทาทิน. (2556). **คุณภาพ (Quality)**. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <http://www.uttvc.ac.th>.
- มนตรี สิงห์สุวรรณ. (2556). **การวางแผนกลยุทธ์**. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2561). **การประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563, จาก www.ku.ac.th.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2559). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2554). **การวางแผนยุทธศาสตร์ด้วยการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนที่ทางยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัด**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2563, จาก www.mjmtsci.stou.ac.th.

- _____. (2560). แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก <https://www.wiruch.com>.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). การบริหารการศึกษาในและสำหรับศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมานิต วิจิตร. (2551). ยุทธศาสตร์ (กลยุทธ์) กับยุทธวิธี (กลวิธี). สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2558, จาก http://samanit.glospot.com.2008/09/blog-post_22.html.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554) การประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (ม.ป.ป.). การพัฒนาพื้นที่ EEC. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563, จาก <https://www.eeco.or.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2556). การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.nesdb.go.th>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2557). คู่มือการจัดทำแผนยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). แผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2563, จาก <http://bps://bps.sueksa.go.th/wp-content/uploads/2018/04>.
- _____. (2562). รายงานผลการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2563, จาก <http://www.moe.go.th/websm/2019/1eecpdf>.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2550). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบสอง (พ.ศ.2549-2553). กรุงเทพมหานคร: จุฑทอง.
- _____. (2554). คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2550). กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการศึกษาเล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การค้ำของ สกสค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (ม.ป.ป.). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2554-2579)**. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

_____. (2550). **กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2550-2554)**.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Goodstain, L.D., Nolan, T.M.J.W. Preiffer. (1982). **Applied Strategic Planning. A comprehensive Guide**. San Diago, CA: Pfeiffer and Company.

Morgan G. (1997). **Image of Organization**. CA: Sage.

พุทธวิธีสร้างพลัง “บวร” สันติสุขในสังคมไทย
Buddhist Way of Creating “Boworn” Power for Peace in Thai Society

พระครูธรรมธรสงกรานต์ กิตติวิโส (เมืองประจักษ์)

ผศ.ดร. สิริวัฒน์ ศรีศรีเรือง

พระครูสุตวรธรรมกิจ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Songkran Muangpratab

Asst.Prof.Dr.Siriwat Sikruadong

Phrakhrusutaworathammakit, Asst.Prof. Dr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: sompakdeebhu@gmail.com

วันที่รับบทความ: 24 สิงหาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 28 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: August 24, 2022; Revised: December 28, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” เป็นองค์กรหลักหรือหน่วยกลางในการทำหน้าที่เชื่อมความสัมพันธ์พัฒนา ตัดสินใจ แก้ปัญหา พลังบวรเป็นแหล่งที่ปลูกฝังคุณธรรม แนวคิด วิธีคิด คุณค่า ให้คนที่อยู่ร่วมกันมีความเอื้อ อาทร เกื้อกูล และนำไปสู่สมานฉันท์ภายในท้องถิ่น เพราะเหตุนี้ รากฐานสำคัญ “บวร” ที่จะนำมาซึ่งความ สมานฉันท์ การสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมได้นั้นควรมีองค์ประกอบ 9 ประการดังนี้ 1) ผู้นำบวร 2) คุณธรรม จริยธรรม 3) จิตสาธารณะหรือจิตอาสา 4) การมีส่วนร่วมหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 5) บุรณาการพหุปัญญา 6) เศรษฐกิจพอเพียง 7) หลักธรรมาภิบาล 8) การบูรณาการสร้างสรรค์เชิงภูมิปัญญา ท้องถิ่น และ 9) เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสื่อการเรียนรู้ด้านดิจิทัล

คำสำคัญ : พุทธวิธี, บ้านวัดโรงเรียน, สันติสุข

Abstract

Ban, Wat, School called “Boworn” is the main organization or central unit responsible for connecting relationships, developing, making decisions, and solving problems. Palang Bowon is a source of morality, concepts, ways of thinking and values for people living together with generosity and support and leading to local reconciliation. As a result, the main foundation of “Boworn” leading to reconciliation to create peace in society has to possess 9 elements including 1) leaders, 2) morality and ethics, 3) public mind or volunteerism, 4)

participation or exchange of learning together, 5) integration of multiple intelligence, 6) sufficiency economy, 7) good governance, 8) integration of creativity with local wisdom, and 9) information technology or digital learning media.

Keyword: Buddhist ways, houses, temples and schools, peace

บทนำ

บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นคำที่ได้ยินมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่พบว่าสภาพสังคมที่มีปัญหาจากภาวะต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ ความรู้ ความคิด วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป และส่วนที่สำคัญคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดความเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างเหมาะสม ด้วยวุฒิภาวะที่ยังไม่พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ตามมา (กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว, 2558: 121) ทั้งนี้ การศึกษาเป็นกระบวนการที่มีระบบมีเป้าหมายชัดเจน เพื่อการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพจะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก และแข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระดับโลกได้ อย่างมีประสิทธิภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ดังนั้นการให้การศึกษาแก่ประชาชนของประเทศ จึงเป็นการสร้างพลังอำนาจให้แก่ชาติบ้านเมือง (เรวัณน์ แก้วเก่า, มณฑา จำปาเหลือง, 2557) เป็นเหตุนี้วิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมจึงต้องมีแนวที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในการดำเนินชีวิตเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์และสันติสุขในสังคม โดยมีคุณธรรม จริยธรรมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจด้วยหลักธรรม เช่น ความละเอียดถี่ถ้วน ความเมตตา กรุณา ความหวังดี ความซื่อสัตย์สุจริต ความเห็นอกเห็นใจ ความจริงใจ ความยุติธรรม ความเที่ยงตรง ความเสียสละ ความสามัคคี ความอดทน ความอดกลั้น ความขยัน การให้อภัย และอื่นๆ การฝึกฝนและปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมนั้น ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มุ่งปลูกฝังคุณธรรม 4 ประการ 1) การรักษาความสัตย์ ความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น 3) การอดทน อดกลั้น และอดออม ที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด และ 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้าน (พระบรมราโชวาท 9 มิถุนายน 2549 : ในการพระราชพิธีฉลองการครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ สหรัษฎาร พระที่นั่งอนันตสมาคม)

จากเหตุผลที่กล่าวข้างต้น ถือเป็นตัวสะท้อนบ่งบอกให้รู้ว่าเป็นบ้าน วัด โรงเรียน เป็นสิ่งที่ขาดกันไม่ได้ และมีบทบาทและความสัมพันธ์กับสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า บ้าน วัด โรงเรียน

หรือที่เรียกสั้นๆ ว่า “บวร” เป็นเสมือนทุนมรดกทางสังคมที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างช้านาน ที่ทำให้ผู้เขียนสนใจจะนำเสนอพุทธวิธีสร้างพลัง “บวร” สันติสุขในสังคมไทย ซึ่งบ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับสังคมในมิติต่างๆ อาทิเช่น ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการปกครองในการเสริมพลังสร้างสันติสุข และสามารถช่วยลดยุทธศาสตร์อื่นๆ ได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย ดังนั้นบทความนี้ผู้เขียนจึงจะแยกประเด็นจะอธิบายดังต่อไปนี้ 1) แนวคิด บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) 2) แนวคิดหลักพุทธวิธี 3) บทบาทบ้าน วัด โรงเรียนปลูกฝังพุทธวิธีหรือคุณธรรมที่นำสู่สังคมแห่งสันติสุข 4) การนำหลักพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพลัง บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ในการสร้างสันติสุขในสังคมไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน 5) สรุป

1. แนวคิด บวร (บ้าน วัด โรงเรียน)

การพัฒนาตามระบบโครงสร้างทางสังคมไทยมีบ้าน วัด โรงเรียน รวมเรียกย่อ ๆ ว่า “บ-ว-ร” คำว่า “บวร” ตามพจนานุกรมคำนี้มีมีความหมายถึง ประเสริฐหรือล้ำเลิศ นอกจากนี้ยังเป็นคำราชาศัพท์ที่ใช้กันในราชสำนัก แต่แท้จริงแล้ว “บวร” อยู่ใกล้ชิดเกี่ยวข้องกับคนไทยมาช้านาน ซึ่งเป็นการรวมตัวของหน่วยทางสังคมที่สำคัญที่สุดเพื่อความเจริญงอกงาม บ่งบอกถึงวัฒนธรรมอันจะเกิดจากความดีงามของคนทุกคนที่จะร่วมกันพัฒนาทั้งสามสิ่งไปพร้อม ๆ กัน มีนักปราชญ์และนักวิชาการได้ให้คำ “บ้าน วัด โรงเรียน” เรียกแบบสั้น ๆ ว่า “บ-ว-ร” ซึ่งตัวอักษร 3 ตัวนี้มีความหมายดังนี้ (ภวนัฐสร หนูมาก, 2549)

บ. ใบไม้ แทนความหมายด้วยคำว่า บ้าน ซึ่งบ้านก็คือ ที่พักอาศัยหรือครอบครัวก็ได้ บ้านให้ความรัก ความอบอุ่นผูกพัน แม้จะเป็นหน่วย หรือสถาบันที่เล็กที่สุดในโครงสร้างของสังคมใหญ่ๆ เป็นพื้นฐานเพื่อขึ้นเล็กที่มีความหมายสำคัญมาก

ว. แหวน แทนความหมายด้วยคำว่า วัด วัดเปรียบเสมือนศูนย์กลางทางจิตใจของคนไทยมาแต่ครั้งอดีตเป็นสถาบันที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อบรมสั่งสอนคนในชุมชนรอบๆ วัดให้ประพฤติถูกทำนองคลองธรรม วัดนอกจากจะเป็นสถาบันที่ประกอบศาสนากิจของพระสงฆ์แล้วสำหรับชาวบ้านยังเป็นสถานที่ให้คนในชุมชนพบปะกัน ใครเดือดเนื้อร้อนใจก็มาปรึกษาหารือ กลับจากวัดก็ได้คำสอนดี ๆ กลับไปมากมาย อย่างที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเสรีภาพในการนับถือศาสนาซึ่งทุกศาสนาไม่ว่าเป็น อิสลาม คริสต์ หรือศาสนาอื่น ล้วนมีหลักคำสอนให้ผู้คนประพฤติปฏิบัติ โดยนัย ว. แหวน จึงหมายถึงรวมถึง ศาสนาทุกศาสนาที่อยู่ในผืนแผ่นดินไทย

ร. เรือ แทนความหมายด้วยคำว่า โรงเรียน โรงเรียนคือสถานที่ที่ให้ความรู้อย่างมีแบบแผนสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ภาระของโรงเรียนอาจดูเหมือนจะหนักอยู่บ้างในปัจจุบัน เนื่องจากโรงเรียนต้องดูแลเหล่าลูกศิษย์เหมือนลูกหลายของตน นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องให้ความรู้ทางวิชาการอย่างเต็มที่รวมถึงทำให้ศิษย์เป็นคนดีแก่สังคม

นอกจากนั้นคมสันต์ จันทร์อ่อน (2564) ได้ให้ความหมายตัวย่อ “บวร” ไว้ดังนี้ ตัว บ คือ บ้าน บ้านที่มีชาวบ้าน มีคนอาศัยอยู่ผู้ที่สืบสานวัฒนธรรม ศาสนา และซึมซับคำสอนจากพระสงฆ์ เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาได้ยั่งยืนยาวนานอย่างถึงแก่นแท้ ตัว ว คือ วัด วัดที่มีพระสงฆ์ ผู้ที่อาสาจะละกิเลสทางโลกมาศึกษาพระธรรม เพื่อเผยแผ่หลักพุทธศาสนาให้ชาวบ้านได้เข้าใจถึงการดำรงชีวิตอย่างสงบเป็นสุข และตัว ร คือ โรงเรียน เดิมทีแหล่งที่ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ นั่นคือวัด ต่อมาได้แยกออกมาเป็นโรงเรียนที่เป็นสถานที่การศึกษาโดยตรงต่อทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งปัจจุบันยังมีโรงเรียนอีกหลายแห่งที่ยังมีชื่อวัดเป็นชื่อโรงเรียนอยู่ ฉะนั้นคำว่า “บวร” จึงไม่ใช่เพียงคำประกอบที่ใช้เรียกสถานที่ต่าง ๆ เท่านั้นมันมีที่มาถึงสังคมที่เกื้อกูล ส่งเสริม ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในวงเวียนสังคมนั้น ๆ ความเจริญที่แท้จริงของสังคมที่จะมีความสุขจึงจะสมบูรณ์แบบและสอดคล้องกับ อริย พรหมสุภา (2559) ได้กล่าวถึงความผูกพันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน จึงเป็นทุนทางจิตวิญญาณและทุนทางสังคมในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันตั้งแต่เกิดจนตาย “บ้าน วัด โรงเรียน” จึงเป็นทุนมรดกทางสังคมที่มีมาคู่สังคมไทย ทั้งนี้สถาบันทั้ง 3 จึงมีความสัมพันธ์ในทางสังคมและเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ลักษณะชุมชนที่ปรากฏในสังคมไทยจึงมักประกอบด้วย “บ้าน” (ชุมชนซึ่งเป็นแหล่งรวมของผู้คนและรอบบชีวิตที่ก่อเกิดกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลาย) “วัด” (สถาบันศาสนาซึ่งเป็นตัวขัดเกลาและบ่มเพาะวัฒนธรรมและศูนย์รวมจิตใจของชุมชน) “โรงเรียน” (สถาบันเป็นตัวเพิ่มเติมความรู้และถ่ายทอดการศึกษาอย่างเป็นระบบ) สถาบันทั้ง 3 จึงเป็นสถาบันสำคัญในทางสังคมที่จะสามารถนำมาเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมให้เข้มแข็งพัฒนาให้เกิดเครือข่าย นำสู่การตรภาพและสังคมสมานฉันท์ อันเป็นจุดหมายปลายทางของการพัฒนาการศึกษาและสังคมได้อีกรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น ประชาสังคมแบบ “บวร” จึงหมายถึง การนำเอาสถาบันในชุมชนมาเป็นกลไกในการพัฒนาการศึกษาและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการพัฒนาตัดสินใจแก้ปัญหาตนเอง และชุมชนกำหนดแผนแม่บทชุมชนด้วยการร่วมกันคิดร่วมกันสร้างและบริหารจัดการการศึกษาชุมชนของคนในท้องถิ่นที่ร่วมกันเป็นเจ้าของ (ธนพรรณ ธาณี, 2545)

สถาบันสำคัญในทางสังคม “บวร” จะสามารถเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมชุมชน ในการนำสู่การตรภาพและสังคมสมานฉันท์ อันเป็นความมุ่งหวังของการเชื่อมโยงชุมชนให้มีความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการร่วมมือกันพัฒนาในมิติต่างๆ (นพวรรณ พงษ์เจริญ, 2564) ทั้งนี้ “บวร” เป็นกระบวนการในการสร้างสำนึกรับผิดชอบและความร่วมมือของบุคคล และองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องของศีลธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนการจัดสรรทรัพยากร และการบริหารจัดการการศึกษาของชุมชนและสังคม ซึ่งอาจนำมาประยุกต์ในการดึงเอาสถาบันต่าง ๆ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา การศึกษาอีกทางหนึ่งด้วยเพื่อพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ไม่ตกเป็นเหยื่อของอบายมุขและสิ่งมอมเมาทางสังคม

ดังที่กล่าวข้างต้น ผู้เขียนสามารถสรุปได้ว่า บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) เป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน ถือว่าเป็นการนำทั้งสามเสาหลักของสังคมไทยมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และหล่อหลอมขัดเกลาปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ โดยให้คนมีคุณภาพจะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลกอย่างแท้จริง

2. แนวคิดหลักการสร้างสันติสุขในสังคม

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักการสำคัญคือหลักของเหตุและผล สิ่งต่างๆ ในโลกนี้เกิดขึ้นจากเหตุและส่งผลให้เกิดเป็นสิ่งที่ต่างๆ ที่มีอยู่และเป็นอยู่ดังที่พวกเราได้สัมผัสกันโดยทั่วหน้า การนำหลักพุทธศาสนามาใช้สำหรับมนุษย์เราในการพัฒนาและอบรมสั่งสอนให้เกิด มรรคผลตามจุดประสงค์และเป้าหมายนั้น มีความเป็นไปได้สูงมากเพราะเป็นการนำเหตุผลมาใช้ในการพัฒนากระบวนการคิด (Phrathep Wethi, 1989) ดังนั้นหัวใจของศาสนา คือหลักทางพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขจนถึงความหลุดพ้น หลักธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นหลักธรรมหรือคำสั่งสอนที่มีค่าอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ นอกจากนั้นพระองค์ยังมีวิธีการสอนที่หลากหลาย พระพุทธเจ้าทรงสอนพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาตลอดจนถึงเทวดา ตามพระนามที่ได้รับยกย่องว่าทรงเป็นศาสนาของเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย หลักธรรมของพระพุทธองค์สอนให้เป็นคนมีเหตุผล มีความเชื่อที่ประกอบ ด้วยเหตุผล หลักคำสอนของพระพุทธองค์จึงอยู่บนหลักของเหตุและผล ปัญหาใด ๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนถึงปัญหาการเมืองการปกครอง สามารถแก้ไข ได้ด้วยหลักคำสอนและวิธีการของพระพุทธองค์ พระพุทธศาสนาสอนให้แก้ปัญหามนุษย์โดยมนุษย์เอง ที่ตรงตัวเหตุปัจจัย ไม่ได้จำกัดจำเพาะว่าจะแก้แต่ข้างในหรือแก้แต่ข้างนอก (พระธรรมปิฎก. 2543; 36)

กรอบแนวคิดพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างสังคมสันติสุข: พระพุทธศาสนา คือ สันติภาพภายในของ ตัวมนุษย์ ให้เรารักกัน มีความเมตตากรุณาต่อกัน มีความอดทน ไม่เบียดเบียนกัน มุ่งเน้นให้อยู่ร่วมกันอย่าง สันติสุข หลักพุทธธรรมที่สะท้อนหลักการพื้นฐานต่อการเสริมสร้างสังคมสันติสุข คือ สังคหวัตถุ 4 เพื่อเป็น หลักการเพื่อการสงเคราะห์ สร้างมนุษย์สัมพันธ์ การครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก เป็น เครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สังคหวัตถุมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา 2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจงแนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3. อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญ

ประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญห และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม 4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญห เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน (Phra Bhramakunabhorn (P.A. Payutto), 1997)

กล่าวโดยรวม สังคมสันติสุขคือสังคมที่มี ความเชื่อมั่นในศักยภาพของตน แก้ไขปัญหและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ด้วยตนเอง ทุกคนมีส่วนร่วมในการ ร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของสังคมผ่านกระบวนการสังคม สังคมมุ่งการ พึ่งตนเองเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกสังคมทุกๆ คน และมุ่งหวังการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน มีเครือข่ายความร่วมมือ กับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านชุมชนอื่นๆ ท้องถิ่นภาค ราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการ และอื่นๆ ในลักษณะของการมีความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมใน กระบวนการของชุมชน สมาชิกชุมชนทุกๆ คน มีพื้นฐานของความมีจิตสำนึกที่ต้องการจะมีส่วนร่วมในการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนสรุปหลักการสำคัญในการสอนของพระพุทธเจ้าสี่ประการ คือ **ประการแรก** คือ ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วยปัจจัยสี่ทุนหรือทรัพย์สินสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา **ประการที่สอง** คือ ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพไพเราะ น่ารัก ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผลเป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงาม หรือแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้ กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี สมานสามัคคี เกิดไมตรีทำให้รักใคร่นับถือ และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน **ประการที่สาม** คือ อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวนช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญ ประโยชน์รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญห และช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม และ**ประการที่สี่** คือ สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติสม่ำเสมอทั้งต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบและเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญห เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

3. บทบาท บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ในการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรมที่นำสู่สังคมแห่งสันติสุขในสังคม

สถาบันบ้านหรือชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ นับเป็นรากฐานสำคัญของปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม โดยสถาบันเหล่านี้ล้วนนับเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบของสังคม ให้มีแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีตามกรอบของสังคม ทั้งนี้จะชี้ให้เห็นว่าการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเป็นกระบวนการที่สถาบันทั้ง 3 ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้เขียนจะวิเคราะห์สังเคราะห์บทบาทสถาบันบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมและการปลูกฝังคุณธรรมที่นำสู่สังคมแห่งสันติสุขนั้น ซึ่งแต่ละสถาบันมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

บ้านหรือชุมชน (Home or Community) เป็นการสั่งสอน บ่มเพาะ หรือการปลูกฝังของชุมชน ด้านแบบแผนสังคม ค่านิยม ประเพณี หรืออัตลักษณ์จึงเป็นจุดร่วมกัน จนเป็นรากเหง้าวิถีชีวิตและความเป็นตัวตนของชุมชน ซึ่งเป็นกลไกที่เชื่อมโยงคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบ โดยเน้นการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ จะนำสู่ชีวิตและการอยู่ร่วมกันที่ดี ไม่ใช่การท่องวิชา การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติทำให้ชีวิต เศรษฐกิจและสังคมพัฒนาอย่างบูรณาการ

วัด (Temple) เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของชุมชน จึงเป็นสถาบันที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อบรมสั่งสอน กลุ่มเกลาประชาชนอยู่ในทำนองคลองธรรม ส่วนพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณจะมีบทบาทในการตกแต่งเดือนสมาชิกในหมู่บ้านให้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ไม่ประพฤติดิฉิลาธรรม ซึ่งทำหน้าที่เชื่อมประสานระบบต่างๆ ภายในชุมชนให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันหรือเกิดความสามัคคีปรองดองกัน

โรงเรียน (School) เป็นการอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน เกิดขึ้นจากการขัดเกลาจิตใจจากระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยผ่านเนื้อหา แนวคิดจนแยกย่อยเป็นรายวิชาการที่มีเป้าหมายการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยเป็นปลูกฝังหล่อหลอม บ่มเพาะให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ การแก้ไขปัญหา การทำงานร่วมกับคนอื่น และตลอดถึงค่านิยมต่างๆ ที่เยาวชนจำเป็นต้องมี อาทิเช่น มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต ความกตัญญูกตเวที เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และไม่เห็นแก่ตัว ตลอดจนคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

ที่กล่าวข้างต้นผู้เขียนพอสรุปได้ว่าบทบาทบ้าน วัด โรงเรียน ในสร้างเสริมคุณธรรมให้แก่ประชาชน โดยหน่วยสังคมทั้ง 3 ต้องช่วยกันรับผิดชอบการอบรมสั่งสอนประชาชนในด้านต่างๆ ตามบทบาทของแต่ละหน่วย และยังต้องช่วยกันสอดส่องดูแลด้านอื่นๆ ด้วย โดยมีวิธีการ 4 วิธีในการปฏิบัติ คือ 1) เน้นให้ทำ โดยการสอนแนวทางและวิธีการต่างๆ ก่อนการปฏิบัติ 2) นำให้ดูโดยสอนวิธีการปฏิบัติ 3) อยู่ให้เห็นโดยการดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี 4) เช่นให้ตลอด โดยการมุ่งมั่นที่จะสอนและเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนและเยาวชนให้ดำรงตนอยู่ในจริยธรรมและศีลธรรมที่ดีงาม

4. การนำหลักพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างพลัง บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ในการสร้างสันติสุขในสังคมไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

สถาบันสำคัญของท้องถิ่นที่มี บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) นั้นที่จะประยุกต์หลักพุทธวิธีในการดำรงชีวิตที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือการบูรณาการจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่นหรือชุมชนให้สามารถนำหลักพุทธวิธีประเพณีปฏิบัติในการดำเนินชีวิตให้มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม สติปัญญา นำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าไปสู่ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติให้เกิดความสันติสุขในสังคมไทยได้ ซึ่งผู้เขียนได้ค้นพบองค์ความรู้ เทคนิควิธีการ องค์ประกอบของแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการมีส่วนร่วม

ของบ้าน วัด โรงเรียนที่นำหลักพุทธวิธีเพื่อประยุกต์เพื่อเสริมสร้างพลัง “บวร” ในการสร้างสันติสุขในสังคมไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ดังนี้

หลักพุทธธรรมในการพัฒนาชุมชนที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทที่สอดคล้องกับการ พัฒนาตามโครงการหมู่บ้าน บวร ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561 : 143) พบว่า 1) ทาน การให้วัตถุสิ่งของแก่บุคคลที่สมควรให้ คือการให้ปัจจัย 4 ประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้นการใช้หลักทานในการพัฒนาบ้าน โดยมากมักจะเป็นการให้ความช่วยเหลือหรือการทำบุญตามโอกาสงานมงคล เช่น ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน บวชพระ เป็นต้น และงาน อวมงคลทั่วไป เช่น งานทำบุญฌาปนกิจศพ เป็นต้นการช่วยเหลือคนอื่นในยามวิกฤติในกรณีที่เหมาะสม เช่น ว่าง่าย อุทกภัย อัคคีภัย เป็นต้น การให้คำแนะนำในลักษณะข้อมูลข่าวสารซึ่งจัดเป็นธรรมทาน ในกรณีที่แจ้ง ข่าวสารโรคภัยไข้เจ็บ เช่น การระบาดของไข้เลือดออก โรคระบาดตามฤดูกาล โรคฉี่หนู โรคระบาดไวรัสโควิด 19 เป็นต้น 2) ปิยวาจา การเจรจาด้วยถ้อยคำสื่อสารที่ไพเราะชวนฟัง มีเนื้อหาสาระที่เป็นสารในชีวิตประจำ เพื่อมีโอกาสได้สนทนา การใช้คำพูดในโอกาสที่ได้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือกันขณะที่มีประชุมประจำเดือน หรือมีการประชุมทั่วไปในกรณีเฉพาะกิจ ก็มีความระมัดระวังในการพูดเพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศและรักษา มารยาททางสังคมให้มากที่สุดการพูดในที่ประชุมหรือการพูดในโอกาสทั่วไป ไม่พูดคุยโวโอ้อวดว่าตนเป็นคนดี คนเก่ง ยกตนข่มท่าน รวมทั้งไปติฉินนินทาว่าร้ายหรือเอาดีใส่ตัว เอาชั่วใส่คนอื่นเป็นลักษณะทำนองการพูดส่อ เสี่ยงหรือพาดพิงคนอื่นให้ได้รับความเสียหาย 3) อตถจริยา ได้มีการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อหมู่บ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชน เป็นระยะเวลาที่ยาวนานด้วยการแนะนำการพัฒนาที่สอดคล้องกับการขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และตามสภาพเศรษฐกิจของชุมชนด้วยจิตอาสา ไม่คิดเล็กคิดน้อยเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนราชการ หรือผู้ที่มีหน้าที่โดยตรง เช่น ลดปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดในชุมชนได้ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือกับ วัดและส่วนงานราชการต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ด้วยการประสานงานก่อนที่จะมีการดำเนินงาน ใน ระหว่างการดำเนินกิจกรรมและเมื่อเสร็จภารกิจแล้วอย่างต่อเนื่องเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของหมู่บ้านและ ชุมชน 4) สมานัตตตา ได้มีการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา กฎหมายและ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชุมชนอย่างเคร่งครัด รวมทั้งมาตรการที่ทางส่วนราชการได้ขอความร่วมมือเป็น ระยะ ๆ เช่น ห้ามเผาใบไม้ กิ่งไม้ขยะมูลฝอย เป็นต้น หรือ การเฝ้าระวังมิให้มั่วสุมเล่นการพนันและขมขมกัน ทางการเมืองหรือการเข้าไปในสถานที่ที่อาจแพร่กระจายของโรคไวรัสระบาดโควิด 19 อย่างสม่ำเสมอ การ ประชาสัมพันธ์ในการทำหน้าที่และปฏิบัติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีของหมู่บ้าน วัด และโรงเรียนหรือส่วนราชการ การเข้าร่วมกิจกรรมหมู่บ้านรักษาสี 5 รวมทั้งนโยบายที่ทางส่วนราชการแจ้งมาเป็นระยะ ๆ เพื่อถ่ายทอดให้ พี่น้องประชาชนได้รับทราบ เข้าใจและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน

สรุป

บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” เป็นองค์กรเชื่อมความสัมพันธ์ และเป็นแหล่งที่ปลูกฝังคุณธรรม แนวคิด วิธีคิด วิธีการเรียนรู้ เพิ่มคุณค่าทางวัฒนธรรม ให้คนที่อยู่ร่วมกันมีความเอื้ออาทร เกื้อกูล พร้อมนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้วยทางเทคโนโลยีใหม่ การสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทำให้ วิถีชีวิตคนในสังคมที่เปลี่ยนไป และที่สำคัญคือ เด็กและเยาวชนที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ด้วยวุฒิภาวะที่ยังไม่พร้อมทำให้เกิดปัญหาทางสังคมต่างๆ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่มีเพิ่มมีประสิทธิภาพแก่ประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนของประเทศ การเชื่อมความสัมพันธ์อันดี ระหว่าง บวร และชุมชนสังคม จึงเป็นการสร้างพลังที่ยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคม ผู้มีประสบการณ์มากกว่าได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น ผ่าน “บวร” เพื่อให้มีการดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสมานฉันท์และสันติสุข การฝึกฝนและปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมมีส่วนสำคัญ คือ ความสัตย์ความจริงใจ การรู้จักข่มใจตนเอง การอดทน อดกลั้น และอดออม การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ จึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมมนุษย์อย่างยั่งยืน

ด้วยหลักการหรือแนวทางที่พระพุทธเจ้าทรงวางหลักปฏิบัติไว้มากมายหลายด้าน เช่น การประกอบอาชีพการงาน มีหลักในการทำงานที่สงเคราะห์กัน (สังคหวัตถุ 4 : ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และ สมานัตตา) การอยู่ร่วมกันในสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฯลฯ ดังนั้น “บ้าน วัด โรงเรียน : บวร” ซึ่งถือเป็นองค์กรหลักในการทำหน้าที่เป็นแกนกลางและมีบทบาทใกล้ชิดต่อวิถีชีวิตของคนไทยในการขับเคลื่อนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปลูกฝัง บ่มเพาะและเผยแพร่องค์ความรู้ที่มีประโยชน์เพื่อพัฒนาจิตใจและจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชนทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้รักสามัคคี เสียสละ และกตัญญูรู้คุณ เป็นต้น รวมทั้งให้เป็นแหล่งกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเข้าถึงโครงการต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกัน

ผู้เขียนได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์ความรู้ แนวปฏิบัติที่ดีเพื่อก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จากการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนที่นำหลักพุทธวิธีเพื่อประยุกต์เพื่อเสริมสร้างพลัง “บวร” ในการสร้างสันติสุขในสังคมไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้นั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ 1.ทาน 2.ปิยวาจา 3.อตถจริยา และ 4.สมานัตตา

เอกสารอ้างอิง

- กันยารัตน์ แยมศรีแก้ว. (2558). การบริหารจัดการความร่วมมือของ บ้าน วัด โรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คมสันต์ จันทร์อ่อน. (2564). บวร: บ้าน, วัด, โรงเรียน สังคมแห่งการเกื้อกูล. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564 จาก: <http://prachatai.org/journal/2015/12/62826>.
- นพวรรณ พงษ์เจริญ. (2564). กระบวนการประชาสังคม บ้าน วัด โรงเรียน “บวร”. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2564 จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/365266>.
- ธนพรรณ ธาณี. (2545). การศึกษาชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระไพศาล วิสาโล. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการจัดการความดี ศึกษากรณีมูลนิธิพุทธรธินิจ. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ปยุตโต). (2532). พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). การศึกษา : เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). ธรรมบุญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- ภาณุรัฐสร หนูมาก. (2549). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถี พุทธ. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรวัฒน์ แก้วเก่า, มณฑา จำปาเหลือง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ ของบ้าน วัด โรงเรียน กับคุณลักษณะผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 7 (2), 826-839.
- วินิจ ฝาเจริญ. (2020). การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าต้นน้ำอย่างยั่งยืนตามแนว พระราชดำริ กรณศึกษา บ้านป่าสักงาม ตำบลสองเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 20 (2), 113-126.
- อริยา พรหมสุภา. (2559). "บวร" บ้าน วัด โรงเรียน องค์การแห่งการเรียนรู้ในชุมชน : ชุมชนโป่งคา จังหวัด น่าน และชุมชนแจ่มหลวง จังหวัดเชียงใหม่. กองแผนงานมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี.

- Jaiyakiew, A. (2012). **The practical applications of the philosophy of self-sufficiency economy in schools under Elementary Education Office Chiang Rai, District 3: Bansankong School case study in Mae Chan.** Chiang Rai (Master thesis). Mae Fah Luang University.
- Inthapanyo (Seela), P. Huadsri, C. & Promgun, S. (2021). **Principles of Good Governance Affecting Local Governance in Kantharawichai District, Mahasarakham Province.** School of Administrative Studies Academic Journal. 4 (2), 31-44.
- Pengjan, S. (2020). **Public Participation regarding Community Rights in Natural Resources on Koh Klang Bang Talu, Surat Thani Province.** School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (3), 1-18.
- PhramahaTanongsak Teerasakko (Tadee). (2020). **The Right Livelihood in Theravada Buddhist Philosophy.** School of Administrative Studies Academic Journal. 4 (2), 84-94.
- Sangsod, S. & Manus Suwan, M. (2020). **Strategy for Strengthening Northern Communities, Using Community Economy Based.** School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (2), 40-56.
- Sirisugandha, T. (2020). **Participation in creating value of the elderly through economic wisdom knowledge management in School for the Elderly, Napong sub-district, Thoen district, Lampang Province.** School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (3), 1-18.
- Sukthawee, K. Phengphan, W. Kosaiyawat, S. & Promsuwicha, S., (2020). **The Guidelines on Volunteer Spirit Networks to Promote the Life Skills for Good Relations Building with Others of Senior High School Students in Nakhon Nayok Province.** School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (4), 66-82.
- Techatanminasakul, S. (2020). **The Guidelines to create social capital and social reconciliation in Thailand.** School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (2), 40-56.
- Vanichwatanavorachai, S. & Homfung, C. (2020). **The Creative Integration of Local Wisdom into Teaching and Learning in the 21st Century.** Veridian E-Journal, Silpakorn University. 11 (3), 2551-2563.

Vathakaew, P. & Kaewketpong,P. (2020). **Model of leadership according to Buddhism**. School of Administrative Studies Academic Journal. 3 (3), 94-106.

ภาวะผู้นำแบบเฝ้าบริการของผู้บริหารสถานศึกษา

Servant Leadership for School Administrators

ดร.ปองภพ ภูจอมจิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Dr.Pongphop Phoojomjit
Rajabhat Maha Sarakham University
Email: pongpopdirector@gmail.com

วันที่รับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 30 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565

Received: November 6, 2022; Revised: December 30, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะนำเสนอถึงลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำแบบเฝ้าบริการ จะให้ความสำคัญและรับรู้ถึงคุณค่าของผู้อื่นและการพัฒนาผู้อื่น มองข้ามผลประโยชน์ส่วนตน คอยช่วยให้ผู้อื่นได้พัฒนา เกิดความเจริญงอกงามก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ รวมถึงการลด เลิก การบริหารแบบควบคุมสั่งการให้น้อยลง แต่หันมาสร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ และการสร้างความสามารถของครูและบุคลากร เพื่อให้คนเหล่านี้กลายเป็นผู้นำ และนำการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีผลงานสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การเสริมสร้างพลังอำนาจ 2) การบริการ 3) การตระหนักรู้ 4) ความนอบน้อม และ 5) การโน้มน้าวใจ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำแบบเฝ้าบริการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This academic paper, the author wishes to present the characteristics of school administrators with servant leadership will focus on the value of others and developing others. Overlook their benefits to help others develop, to the Growth of People, Progress and success. They are reducing, canceling, and less controllable management. Create learning opportunities and build the ability of teachers and personnel for these people to become leaders and lead the changes that will happen with creativity. It consists of factors as follows: 1) Empowerment, 2) Service) 3) Awareness, 4) Humility, and 5) Persuasion

Keyword: Servant Leadership, School Administrators

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านวิทยาการ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้แต่ละประเทศต้องร่วมมือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันนอกจากนี้สังคมโลกยังเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารมากมายและสลับซับซ้อน จึงเป็นโลกไร้พรมแดนแห่งข้อมูลข่าวสารและการหลั่งไหลของข้อมูลต่าง ๆ ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้สิ่งเหล่านี้กลายมาเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ดังนั้นองค์กรต่าง ๆ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมรับมือกับปัญหาที่จะตามมาในอนาคต นั้นเพราะความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรสมัยใหม่ แต่อย่างไรก็ตามมีสิ่งหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการองค์กรก็คือ “ผู้นำ” ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางและนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ ดังนั้นผู้นำองค์กรยุคใหม่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากเดิมสู่ผู้นำที่มีกระบวนการทัศนใหม่ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์การบริหารและมีการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็ว (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

การขับเคลื่อนองค์กรต้องอาศัยการมีผู้นำที่ดีและเก่งมีความรู้ มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ในการกำหนดทิศทางขององค์กร เพื่อให้ทีมงานผู้ตามเป็นผู้ที่เดินอยู่ในทิศทางที่ผู้นำกำหนด หากผู้นำกำหนดทิศทางผิดหรือไม่มีความเหมาะสมกับยุคสมัยแล้ว เส้นทางแห่งความสำเร็จย่อมเกิดขึ้นได้ยาก ทีมงานผู้ตามย่อมเกิดความสับสนในการปฏิบัติอย่างแน่นอนและในที่สุดองค์กรย่อมแตกความสามัคคี ในทางตรงกันข้ามหากผู้นำมีภาวะผู้นำที่ดีสอดคล้องกับยุคสมัยย่อมทำให้ทีมงานผู้ตามยอมรับ เกิดศรัทธาและมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำจนสามารถนำทีมงานทั้งหมดไปสู่เส้นทางแห่งความสำเร็จตามเป้าหมายได้ (วิโรจน์ สารรัตนะ และคณะ, 2561) ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาก็เช่นเดียวกัน ซึ่งถือเป็นผู้นำขององค์กรจึงต้องมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีจึงจะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เป็นทั้งยุคศตวรรษที่ 21, ยุคดิจิทัล, New normal, ไทยแลนด์ 4.0 ฯลฯ รวมถึงการรับมือกับความปรกติใหม่หรือฐานวิถีชีวิตใหม่ (The New Normal) หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Post-COVID Era) นี้ด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำกับการบริหาร

คำว่า “ภาวะผู้นำ” หรือ “ความเป็นผู้นำ” (Leadership) การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) หรือบางทีในภาษาไทยก็เรียกควบกันก็มี เช่น การบริหารจัดการ คำดังกล่าวนี้มักพบว่าจะใช้ควบคู่กันเสมอแต่จะมีความแตกต่างกันมาก โดยการบริหารและการจัดการจะคล้ายกัน เป็นเรื่องของระบบและโครงสร้างขององค์กร การดำเนินงานตามหน้าที่หลัก (Functions) ซึ่งเป็นกลไกปกติขององค์กร เช่น การวางแผน (Planning) การจัดองค์การและการจัดระบบ (Organizing) การนำหรือการนำทาง (Leading or Directing) และการควบคุม (Controlling) (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557)

“ภาวะผู้นำ” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal aspects) โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ถือว่าภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับเรื่องของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (Change) เป็นเรื่องของการสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration) การสร้างแรงจูงใจ (Motivation/Persuasion) การใช้อำนาจ (Power) และอิทธิพล (Influence) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทิศทาง (Direction) คอยช่วยให้ทุกคนในองค์กรมั่นใจว่าสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการแน่นอนถูกทิศทาง หรือ “การทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อผลลัพธ์ (Doing the right thing)” ดังนั้นจึงเป็นเรื่องวิสัยทัศน์ (Vision) และการทำให้พันธกิจ (Mission) มีความชัดเจน ไม่ถูกกละเลยหรือเบี่ยงเบนไปโดยผู้ปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การบรรลุผล (Result) หรือความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) นั่นเอง

คำว่า “การบริหาร” สามารถใช้คำสองคำทดแทนกันได้ ได้แก่ คำว่า “การบริหาร (Administration)” และ “การจัดการ (Management)” แต่ในความหมายที่แท้จริงคำว่า การบริหาร จะเน้นในเรื่องของการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมักจะใช้กับการบริหารงานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ส่วนคำว่า การจัดการ มักจะใช้ในงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเอกชน แต่ทั้งสองคำต่างก็มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของผู้บริหารทั้งสิ้น (จันทราณี สงวนนาม, 2551) กล่าวโดยสรุป “การบริหาร” จะเกี่ยวข้องกับความเร็ว (Speed) ในการเดินทางที่ช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมาย หรือจุดหมายที่ต้องการอย่างรวดเร็ว หรือ “การทำให้ถูกต้องตรงตามระเบียบกฎเกณฑ์ (Doing thing right) นั่นคือการจัดโครงสร้าง (Structure) และระบบ (System) เพื่อให้ช่วยบรรลุผลที่ดี หรือมีประสิทธิภาพ (Efficiency) โดยเน้นเรื่องการวิเคราะห์ต้นทุนกำไร (Cost-benefit analysis) นโยบาย ขั้นตอน วิธีการ และการใช้หลักเหตุผลเชิงตรรกวิทยา เป็นต้นอย่างใดก็ตาม ภาวะผู้นำ (Leadership) และการบริหาร (Management) ต่างส่งเสริมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (Complementary) ไม่ได้มีแนวคิดใดที่ตีความกัน แต่เป็นการดำเนินงานที่มีส่วนทับซ้อนกัน (Overlapping) คือ การมีส่วนส่งเสริมให้องค์การบรรลุผลสำเร็จ หรือ Contributing to organizational achievement ในส่วนที่เป็น Leadership เป็นเรื่องของการทำในสิ่งที่ถูกต้อง หรือ Do the right thing ที่เป็นเรื่องของค่านิยม ความเชื่อของตัวบุคคลที่มีภาวะผู้นำ ซึ่งมีคำที่บ่งชี้ถึงภาวะผู้นำ คือ การกล้าเสี่ยง ความเป็นพลวัต การสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลง และวิสัยทัศน์ (Risk taking, Dynamic, Creativity, Change and Vision) ส่วน Management นั้นเป็นเรื่องของการทำให้ถูกต้อง (Do things right) คือ ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ถูกต้องครบถ้วน โดยมีคำที่บ่งชี้ถึงการบริหาร คือ ประสิทธิภาพ การวางแผน การบริหารเอกสาร กระบวนการ กฎระเบียบ การควบคุม และความสม่ำเสมอ (Efficiency, Planning, Paperwork, procedures, Regulations, Control, and Consistency) (Hughes, Ginnett and Curphy, 2012)

สำหรับทัศนะของผู้เขียนมองว่าภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่สำคัญในการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งแน่นอนที่สุดผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนมีแนวปฏิบัติ มีกฎหมาย ระเบียบรองรับในการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่และอำนาจการบริหารตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ กฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาท หรืออำนาจที่มีอยู่นั้นจะไม่

สามารถบรรลุเป้าหมายแห่งความสำเร็จตามจุดเน้น นโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้เลยหากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ นั้นเพราะภาวะผู้นำเป็นเรื่องของการใช้อิทธิพลส่วนบุคคล/กลุ่มบุคคลในการสร้างสรรค์งาน ใช้แรงจูงใจในการกระตุ้นในการทำงาน ใช้มนุษยสัมพันธ์เป็นแรงผลักดันในการปฏิบัติงานด้วยใจที่มุ่งมั่นของผู้ใต้บังคับบัญชา เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายังรวมถึงการมีวิสัยทัศน์ การเป็นแบบอย่างที่ดี ความมุ่งมั่น การสร้างความเชื่อมั่น เชื่อใจ เป็นต้น

ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ (Servant Leadership)

Servant Leadership เรียกเป็นภาษาไทยว่า “ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ” หรือ “ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้” เป็นแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่มีมานานแล้วแต่ไม่ได้มีการศึกษาอย่างจริงจัง จนกระทั่ง ปี ค.ศ. 1970 Robert K. Greenleaf ได้ทำการศึกษาศึกษาและพัฒนาแนวคิดดังกล่าว เพื่อสรุปคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง อีกทั้งภาวะผู้นำลักษณะนี้มีผลอย่างไรต่อการบริหารจัดการ ซึ่งปัจจุบันแนวคิดกับภาวะผู้นำลักษณะดังกล่าวได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยมีการให้ความหมายและอธิบายแนวคิดที่แตกต่างตามแต่มุมมองของนักคิด นักทฤษฎีที่สนใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการเป็นจำนวนมาก (เดชา พนาวรรกุล, 2559) โดย Greenleaf (1970) ได้กล่าวว่า ผู้บริการและผู้นำ บทบาททั้งสองนี้สามารถอยู่รวมกันได้ในทุกบุคคลคนเดียวกันในทุกระดับและทุกบริบทได้จริงหรือไม่ ข้อความดังกล่าวเป็นคำถามที่ Greenleaf ให้ความสนใจซึ่งต่อมาเขาได้อธิบายว่า ผู้บริการ (Servant) และผู้นำ (Leader) มีความหมายตรงข้ามกันเมื่อคำทั้งสองคำถูกนำมาอยู่ด้วยกันในทางที่สร้างสรรค์และเปี่ยมไปด้วยความหมายอาจดูขัดแย้งแต่กลับพบว่าสามารถไปด้วยกันได้ (สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง, 2553) ด้วยเหตุนี้เมื่อคำทั้งสองคำ “ผู้บริการ” และ “ผู้นำ” ถูกนำมาใช้ร่วมกันจึงก่อเกิดความคิดที่ดูเหมือนเป็นไปได้แต่ก็เกิดขึ้นได้จริง นั่นคือแนวคิดภาวะผู้นำใฝ่บริการนั่นเอง (Spears, 2004)

ปัจจุบันนักวิชาการได้ให้ความหมายภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการไว้ค่อนข้างแตกต่างกันตามขอบเขตเนื้อหาและมุมมองของนักวิชาการแต่ละคน ดังเช่น สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง (2553) ที่ได้ให้นิยามของนักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการมาสรุปรวมและจัดประเภทนิยามได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกให้นิยามภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการไว้ค่อนข้างแคบและเฉพาะเจาะจงโดยเน้นที่การรับใช้และบริการคนอื่น เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น Page and Wong ได้นิยามภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการว่า หมายถึง การรับใช้ให้บริการผู้อื่นโดยเป็นการลงทุนด้วยการพัฒนาและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่นเพื่อผลกำไรด้านการประสบความสำเร็จในงานและการบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน กลุ่มที่สองให้นิยามภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการในมุมมองที่กว้างขึ้นโดยเน้นการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญขององค์กรเพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดย Autry กล่าวว่าภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการเป็นการทำตนให้เป็นประโยชน์ (Being useful) และการทำตนให้เป็นทรัพยากร (Being a resource) ความรับผิดชอบของผู้นำ คือ การทำให้แน่ใจว่าผู้ร่วมงานและผู้ตามจะมีทรัพยากรที่จำเป็นในการบรรลุวัตถุประสงค์ และ

ทรัพยากรที่ว่ำนั้ก็คือผู้นำนั้เอง ผู้นำจะมองว่าตนเองเป็นทรัพยากร เป็นผู้บริการซึ่งผู้นำต้องรับใช้ ต้องสร้างชุมชนในทางที่จะสามารถปฏิบัติได้เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายและเพื่อผลลัพธ์ที่ทุกคนจะได้รับร่วมกัน และ Daft (2002) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการ คือ การมองข้ามผ่านผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้ในสิ่งทีผู้อื่นต้องการคอยช่วยให้ผู้อื่นได้พัฒนา และเกิดความเจริญงอกงาม รวมทั้งมีการให้โอกาสผู้อื่นได้ก้าวหน้าเป้าหมายหลักของผู้นำแบบนี้ คือ การช่วยผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ ขณะที่ Laub (2004) ก็ได้ให้คำจำกัดความของภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการไว้ว่า เป็นการเข้าใจและปฏิบัติ ซึ่งถือเอาความต้องการของผู้อื่นอยู่เหนือผลประโยชน์ของตนเอง และเพิ่มคุณค่าในการพัฒนาผู้อื่น ตลอดจนสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา แสดงสภาวะผู้นำเพื่อความต้องการของผู้อื่น และเพื่อการกระจายอำนาจ และสภาพภาพแก่ความต้องการที่มีร่วมกันของแต่ละคน และกลุ่มที่สามให้นิยามคำว่าภาวะผู้นำเฝ้บริการในหลายมิติ โดยให้ความสำคัญทั้งในด้านวิสัยทัศน์ผู้นำ คุณธรรม จริยธรรม การบริการ และคุ้มครองดูแลรักษา (Guardianship) ตลอดจนให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือร่วมใจ (Engagement Building) ในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และในส่วนของ Greenleaf (1970) ได้อธิบายความหมายของภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการว่า เป็นการปฏิบัติที่บุคคลเลือกเป็นฝ่ายบริการเป็นอันดับแรกจากนั้นจึงนำ ซึ่งการนำเป็นผลพวงจากการให้บริการแก่ผู้อื่นและองค์การ ผู้นำแบบเฝ้บริการอาจมีภาวะผู้นำตามตำแหน่งหรือไม่ก็ได้ โดยภาวะผู้นำแบบนี้จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม (Collaboration) ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมองการณ์ไกลการฟัง และการใช้อำนาจทางศีลธรรม รวมถึงการมอบอำนาจด้วย เช่น เดียวกันกับ Spear(2004) ที่ได้อธิบายว่า ภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการ เป็นการให้บริการเป็นอันดับแรกและการกระตุ้นสัมพันธภาพที่ดีโดยการสร้างบรรยากาศของศักดิ์ศรีและความนับถือ การสร้างกลุ่มและทีมและการฟังเพื่อนร่วมงานและพนักงาน และ Yukl (2002) ก็ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการไว้ว่า เป็นการแสดงถึงคามมีจริยธรรม คือ การให้บริการแก่ผู้ตามทั้งในด้านการบำรุงทะนุถนอม ปกป้อง และให้อำนาจแก่ผู้ตามเพื่อช่วยเหลือให้ผู้ตามมีความสามารถเพิ่มขึ้นฉลาดขึ้น และปรารถนาที่จะรับผิดชอบในงานที่ตนทำมากขึ้น

จากแนวคิดภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการดังกล่าว ผู้เขียนสรุปได้ว่าภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการ หมายถึงพฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำองค์กรในการบริหารที่ปฏิบัติตนด้วยการให้บริการเพื่อนร่วมงานหรือผู้ตาม โดยถือเอาความต้องการของผู้อื่นเหนือผลประโยชน์ของตนเอง คอยช่วยเหลือให้โอกาสผู้อื่นได้พัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ปรารถนาที่จะรับผิดชอบในงานที่ตนทำมากขึ้น และมีความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการ

ภาวะผู้นำแบบเฝ้บริการ (Servant leadership) มีแนวคิดพื้นฐานของการทำงานเป็นทีม มีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม มีการดูแลเอาใจใส่เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น และมีการมุ่งพัฒนาให้เพื่อนร่วมงานและผู้อื่นให้เจริญงอกงาม (Spears, 2004) และที่

สำคัญ คือ ภาวะผู้นำแบบไฟบริการจะการมองข้ามผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ผู้อื่นต้องการ คอยช่วยให้ผู้อื่นได้พัฒนาและเกิดความเจริญงอกงามรวมทั้งให้โอกาสผู้อื่นได้ก้าวหน้า และเป้าหมายหลักของผู้นำแบบนี้ คือ การช่วยผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ (Daft, 2002) โดยที่ Greenleaf (2002) และ Russell and Stone (2002) ได้ให้ทัศนะที่สอดคล้องกันไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการ สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้เช่นเดียวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นแบบอย่างของผู้นำแบบนี้จะเหนี่ยวนำให้ผู้ที่ตามได้กลายเป็นผู้บริการด้วย และสิ่งที่ชี้วัดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลหรือไม่นั้น เห็นได้จากการที่ผู้อื่นซึ่งบุคคลนั้นได้รับใช้หรือบริการ ทำงานได้ดีขึ้นทั้งสุขภาพกายและใจ (Healthier) เป็นอิสระมากขึ้น (Freer) เฉลียวฉลาดขึ้น (Wiser) นำตนเองได้มากขึ้น (More Autonomous) และมีการรับใช้ผู้อื่นมากขึ้น ทั้งนี้ผู้เขียนมองเห็นว่า หากผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา และนักวิชาการศึกษามี “ภาวะผู้นำแบบไฟบริการ” จะส่งผลให้องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษามีการบริหารจัดการที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดคุณภาพโดยตรงกับผู้รับบริการทางการศึกษา

ทั้งนี้ในบทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการที่สอดคล้องกับการบริหารการศึกษา ซึ่งผู้สนใจสามารถนำองค์ประกอบในแต่ละด้านที่เหมาะสมไปประยุกต์ใช้กับองค์กร หน่วยงาน และสถานศึกษาได้ตามสภาพการพัฒนา และบริบทที่แตกต่างกัน

Greenleaf (1977) ใช้เวลาหลายปีในการพิจารณาไตร่ตรองถึงประสบการณ์ในเรื่องบทบาทของผู้นำ และได้เขียนนิพนธ์ของผู้นำแบบไฟบริการโดยเชื่อว่าผู้นำต้องเป็นผู้รับใช้ก่อน ซึ่งเริ่มจากความรู้สึกที่เป็นไปตามธรรมชาติที่บุคคลต้องการที่จะรับใช้ผู้อื่น การเลือกในระดับจิตสำนึกจะเป็นแรงบันดาลใจในการนำไปสู่ความเป็นผู้นำแบบไฟ บริการจะแตกต่างอย่างชัดเจนกับผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำก่อน คือ ผู้นำเกิดจากแรงขับของความ ต้องการอำนาจและการครอบครอง ผู้นำแบบนี้การรับใช้จะเป็นตัวเลือกท้ายๆ ผู้นำแบบมีอำนาจและผู้นำแบบไฟบริการจึงมีความแตกต่างแบบ 2 ขั้ว อันเป็นความผสมผสานที่หลากหลายของธรรมชาติมนุษย์ แตกต่างโดยการดูแลรับใช้โดยการเป็นผู้รับใช้ก่อน เพื่อรับใช้ความต้องการตามลำดับสำคัญของความต้องการของมนุษย์ และทดสอบที่ดีและยากสำหรับผู้บริหาร คือ ความพร้อมที่จะรับใช้ความต้องการของผู้อื่นก่อนความต้องการของตนเอง แบบทดสอบที่ดีที่สุดของผู้นำแบบไฟบริการและเป็นสิ่งที่ยากที่สุดสำหรับผู้บริหาร คือ เมื่อเขาได้รับการดูแลรับใช้แล้วช่วยให้เขาเติบโตขึ้นหรือไม่ เมื่อได้รับการดูแลรับใช้แล้วทำให้เขาเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ขึ้น ฉลาดมากขึ้น เป็นอิสระมากขึ้น เป็นตัวของตนเองมากขึ้นและกลายเป็นผู้รับใช้ผู้อื่นมากขึ้นหรือไม่ ต่อมา Greenleaf (1970) ได้กล่าวถึงลักษณะของภาวะผู้นำแบบไฟบริการว่า คือ การเริ่มต้นจากความรู้สึกโดยแท้จริง ที่ต้องการรับใช้ผู้อื่นก่อนจากนั้นจิตสำนึก (Conscious) จะบันดาลใจให้บุคคลนั้นเกิดความต้องการที่จะนำผลลัพธ์ที่เกิดการรับใช้ก่อนคือ การแน่ใจว่าความต้องการสูงสุดของผู้ได้รับการตอบสนองแล้ว สิ่งชี้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลหรือไม่นั้น เห็นได้จากการที่ผู้อื่นซึ่งบุคคลนั้นได้รับใช้ทำงานได้ดีขึ้นทั้งสุขภาพกายและใจ (Healthier) เฉลียวฉลาดขึ้น (Wiser) เป็นอิสระมากขึ้น (Freer) นำตนเองได้มากขึ้น (More autonomous) และมีการรับใช้ผู้อื่นมากขึ้น

The Robert K. Greenleaf Center for Servant – Leadership (2008) ได้ระบุไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการมีค่า นิยามที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

1) การรับใช้ ผู้นำตระหนักว่าสังคมที่ดีจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่มีความสามารถมากกว่ารับใช้หรือบริการผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าอย่างไม่มีเงื่อนไข กล่าวคือ ผู้นำจะรักและรับใช้ผู้อื่น ผู้นำจะต้องการรับใช้เพื่อให้ชีวิตของผู้อื่นเจริญงอกงาม

2) การนำ ผู้นำตระหนักว่าทุกคนต้องการเป็นคนสำคัญและมีความหมาย ผู้นำจะใช้การชักชวนให้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจิตสำนึกของชุมชนแทนการบีบบังคับด้วยการใช้กำลังหรือการควบคุมบงการ

3) การให้คุณค่ากับอิสราภาพและศักดิ์ศรีของบุคคล

4) การเชื่อในพรสวรรค์ ความสามารถพิเศษและความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้นำจะแสวงหาวิธีการพัฒนาพรสวรรค์ของผู้อื่น ชื่นชมจุดเด่นและมอบอำนาจแก่ผู้อื่นในการใช้พรสวรรค์ของบุคคลเหล่านั้นอย่างเต็มที่

5) การสร้างความเจริญงอกงามแก่ผู้อื่นและตนเองให้เกิดขึ้นทุกด้าน ผู้นำจะเห็นคุณค่าของการเยียวยาและการเรียนรู้ว่าเปรียบเสมือนพรสวรรค์ที่มีประโยชน์ และจำเป็นต่อมวลมนุษยชาติ ผู้นำจะทำตนเป็นแบบอย่างและหาวิธีการที่จะนำองค์การและผู้อื่นให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเยียวยาและกระบวนการเจริญงอกงามด้วย

นอกจากนี้ Spears (2004) ยังกล่าวเสริมว่า ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการนอกจากจะมีการรับใช้แล้วยังมีลักษณะเด่นอีกอัน ได้แก่ การมีแนวคิดในการทำงานแบบเป็นองค์รวม (A holistic approach to work) และการสนับสนุนให้เกิดจิตสำนึกของกลุ่มหรือชุมชน และ Yukl (2002) ยังได้กล่าวถึงภาวะผู้นำใฝ่บริการว่า อาจจำแนกอยู่ในกลุ่มของแนวคิดผู้นำทางจริยธรรม (Ethical leadership) โดยการรับใช้ผู้ตามเป็นความรับผิดชอบตามธรรมชาติของผู้นำและเป็นสิ่งจำเป็นของภาวะผู้นำทางจริยธรรม การรับใช้ในที่นี้หมายรวมถึงการบำรุง (Nurturing) การปกป้อง (Defending) และการมอบอำนาจแก่ผู้ตาม ผู้นำแบบใฝ่บริการต้องใส่ใจความต้องการของผู้ตามและช่วยให้ผู้ตามทำงานได้ดีขึ้น เฉลียวฉลาดขึ้นและเต็มใจยอมรับในคำวิจารณ์มากขึ้น ผู้นำเพียงแต่เข้าใจผู้ตามและตอบสนองสิ่งที่ผู้ตามต้องการ ผู้นำต้องยืนยันในสิ่งที่ดีและสิ่งที่ถูกต้อง รวมทั้งผู้นำต้องมอบอำนาจแก่ผู้ตามและผู้นำต้องมีความสุจริต (Honest) และเปิดเผย (Open) กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยมและแสดงความไว้วางใจในตัวผู้ตามแล้วผู้นำจึงจะได้รับความไว้วางใจจากผู้ตามกลับมา

องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ

ผู้เขียนได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งกับผลการศึกษาวิจัยภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

Greenleaf (1977) เสนอองค์ประกอบคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบไฟบริการที่สำคัญ 10 ประการ ได้แก่ 1) การฟัง (Listening) 2) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 3) การเยียวยารักษา (Healing) 4) การตระหนักรู้ (Awareness) 5) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 6) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) 7) การมองการณ์ไกล (Foresight) 8) ความเป็นผู้ดูแล (Stewardship) 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน (Commitment to the Growth of People) และ 10) การสร้างชุมชน (Building Community)

Page and Wong (1998) ได้พัฒนาเครื่องมือในการวัดภาวะผู้นำแบบไฟบริการจำนวน 99 รายการ และจัดหมวดหมู่รายการทั้งหมดได้ 12 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) 2) ความนอบน้อม (Humility) 3) การรับใช้ (Servant) หรือการบริการ (Service) 4) ห่วงใยผู้อื่น (Caring for others) 5) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 6) การพัฒนาผู้อื่น (Developing others) 7) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) 8) การกำหนดเป้าหมายขององค์การ (Goal – Setting) 9) การนำ (Leading) 10) การเป็นต้นแบบ (Role Modeling) 11) การสร้างทีมงาน (Team – Building) และ 12) การตัดสินใจ (Decision - Making)

Russell and Stone (2002) ได้นำเสนอโมเดลทางปฏิบัติของภาวะผู้นำแบบไฟบริการ ที่มีองค์ประกอบ คือ 1) ความซื่อตรง (Honesty) 2) ความไว้วางใจ (Trust) 3) การบริการ (Service) 4) การเป็นต้นแบบ (Modeling) 5) การบุกเบิก (Pioneering) 6) การได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Appreciation of others) และ 7) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

Sendjaya and James (2002) ได้ศึกษาปรัชญาพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบไฟบริการโดยเน้นภาระหน้าที่ของผู้นำ การพัฒนาและการประยุกต์ใช้ในองค์การตามแนวคิดของ Greenleaf และพระเยซูคริสต์ในการมอบอำนาจ คุณภาพ การสร้างทีมงาน และการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมถึงจรรยาบรรณการให้บริการซึ่งรวมอยู่ในปรัชญาการบริหารโดยนำเสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 2) ความเสมอภาค (Equality) 3) การให้คำปรึกษา (Mentoring) 4) การเป็นต้นแบบ (Role Modeling) 5) การตระหนักรู้ (Awareness) และ 6) การรับรู้ (Self - Perception)

Patterson (2003) ได้ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบไฟบริการ เช่นเดียวกับการให้เหตุผลตามแนวทฤษฎีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ไว้นิคุชชินนิพนธ์ โดยการเพิ่มปรากฏการณ์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำไฟบริการ และแนวคิดโครงสร้างของ Kuhn ซึ่งเป็นการพัฒนาทฤษฎีแนวใหม่ปรากฏการณ์ขององค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรักและศรัทธาต่อพระเจ้า (Agapao love) 2) ความนอบน้อม (Humility) 3) การไม่เห็นแก่ตัว (Altruism) 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 5) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) 6) การบริการ (Service)

Winston (2004) ได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการโดยศึกษาจากองค์ประกอบภาวะผู้นำตามแบบของ Patterson และ Winton โดยใช้ผู้นำในวิทยาลัยคาร์ทอลิก เป็นกลุ่มตัวอย่างซึ่งการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนการประยุกต์ใช้รูปแบบภาวะผู้นำของ Patterson และ Winton ที่มีองค์ประกอบ ได้แก่ 1)

ความรักและศรัทธาต่อพระเจ้า (Agapao love) 2) การไม่เห็นแก่ตัว (Altruism) 3) พันธะสัญญาต่อการเป็นผู้นำ (Commitment to the Leader) 4) การจูงใจ (Intrinsic Motivation) 5) การบริการ (Service) และ 6) ศักยภาพแห่งตน (Self-Efficacy) และ 7) ความนอบน้อม (Humility)

Dennis (2004) สรุปองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความรัก (Love) ที่หมายถึง ความห่วงใยผู้อื่น 2) การมอบอำนาจ (Empowerment) ซึ่งเป็นการเสริมแรงให้มีความสำคัญกับทีมงาน 3) วิสัยทัศน์ (Vision) คือ การเปิดใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์ของแต่ละบุคคล 4) ความนอบน้อม (Humility) โดยการแสดงการเคารพสิทธิของผู้ร่วมงานและเห็นคุณค่าของการสร้างทีมงาน และ 5) ความไว้วางใจ (Trust) คือ การแสดงถึงการเปิดใจและมีความไว้วางใจในทีมงาน

Dennis and Bocarnea (2005) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินภาวะผู้นำแบบไฟบริการโดยใช้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการ ตามแนวคิดของ Patterson (2003) พบว่ามีเพียง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรักและศรัทธาต่อพระเจ้า (Agapao love) 2) ความนอบน้อม (Humility) 3) การมีวิสัยทัศน์ (Vision) 4) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) และ 5) ความไว้วางใจ (Trust)

Washington, Sutton and Field Waddell (2006) ได้ศึกษาความแตกต่างด้านบุคลิกภาพหรือคุณลักษณะพิเศษของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำแบบไฟบริการ ซึ่งผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของภาวะผู้นำไฟบริการที่สำคัญ คือ 1) การฟัง (Listening) 2) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 3) การเยียวยารักษา (Healing) 4) การตระหนักรู้ (Awareness) 5) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 6) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) 7) การมองการณ์ไกล (Foresight) 8) ความเป็นผู้ดูแล (Stewardship) 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน (Commitment to the growth of people) และ 10) การสร้างชุมชน (Building community)

Poon (2006) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโมเดลสำหรับภาวะผู้นำแบบไฟบริการในด้านประสิทธิภาพและการเป็นที่ปรึกษา พบว่า โมเดลประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ 1) ศีลธรรม (Moral love) 2) ความนอบน้อม (Humility) 3) การไม่เห็นแก่ตัว (Altruism) 4) การตระหนักรู้ (Awareness) 5) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) และ 6) การบริการ (Service)

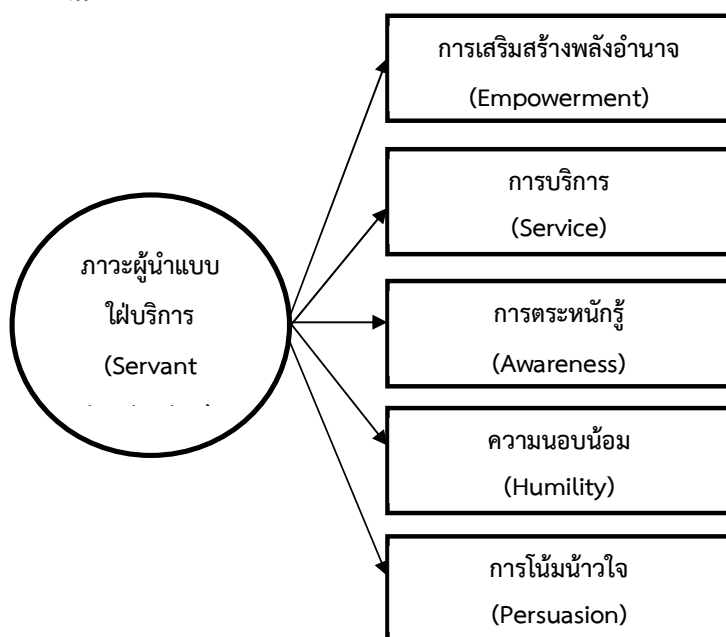
Waddell (2009) ได้นำเสนอชุดปฏิสัมพันธ์เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของภาวะผู้นำไฟบริการและความฉลาดทางอารมณ์ (Emotion intelligence) โดยผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบไฟบริการ คือ คุณลักษณะของภาวะผู้นำไฟบริการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การฟัง (Listening) 2) ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 3) การเยียวยารักษา (Healing) 4) การตระหนักรู้ (Awareness) 5) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 6) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) 7) การมองการณ์ไกล (Foresight) 8) ความเป็นผู้ดูแล (Stewardship) 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน (Commitment to the growth of people) และ 10) การสร้างชุมชน (Building community)

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง (2553) ได้สรุปองค์ประกอบผู้นำแบบใฝ่บริการจากผลการสังเคราะห์ ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้ 1) การตระหนักรู้ (Awareness) 2) การมองการณ์ไกล (Foresight) 3) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) 4) การรับฟังอย่างตั้งใจ (Listening) 5) การกระตุ้นและให้กำลังใจผู้อื่น (Healing) 6) การพิทักษ์รักษา (Stewardship) 7) การเห็นอกเห็นใจ (Empathy) 8) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 9) การมุ่งมั่นพัฒนาคน (Commitment to the Growth of People) และ 10) การสร้างชุมชน (Building Community)

สรายุทธ กันหลง (2553) ได้ศึกษาและสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของผู้บริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed - Methods) ผลการวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบหลัก คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคุ้มครองดูแลรักษา และ 3) การสร้างความร่วมมือร่วมใจ

จิราวรรณ เล่งพานิชย์(2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การบริการ (Service) 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 3) การไม่เห็นแก่ตัว (Altruism) และ 4) ความนอบน้อม (Humility)

จากการศึกษาจากแนวคิดและงานวิจัยดังกล่าว ผู้เขียนได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ สรุปได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) 2) การบริการ (Service) 3) การตระหนักรู้ (Awareness) 4) ความนอบน้อม (Humility) และ 5) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยการมอบอำนาจ หรือความรับผิดชอบ และอิสระในการตัดสินใจ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระดับที่องค์กรต้องการ ตลอดจนการส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากรโดยการสนับสนุนให้ได้รับความรู้ ทักษะ และข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นในการทำงาน

การบริการ (Service) หมายถึง การให้ความสะดวก การช่วยเหลือดูแลเอาใจใส่ ที่สามารถตอบสนองความต้องการความพึงพอใจของบุคลากรหรือผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้รับบริการ ทั้งนี้ต้องเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันเวลา และต่อเนื่องสม่ำเสมอ

การตระหนักรู้ (Awareness) หมายถึง เป็นผู้ที่มีมองการณ์ไกล มีความตื่นตัว รับรู้ตลอดเวลา เป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ตามสถานการณ์ และความเปลี่ยนแปลงและสามารถที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น พร้อมหาทางออก และแก้ไขสถานการณ์ได้

ความนอบน้อม (Humility) หมายถึง การแสดงกิริยาท่าทางและวาจาที่สุภาพ ให้เกียรติเคารพฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งการแสดงออกถึงพฤติกรรมต่างๆจะเป็นไปด้วยธรรมชาติและปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

การโน้มน้าวใจ (Persuasion) หมายถึง การพยายามทำให้บุคลากรเชื่อใจในผู้นำมิใช่การบังคับหรือใช้ตำแหน่งบังคับให้บุคลากรปฏิบัติตาม

สรุป

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการปฏิบัติงาน สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีวิธีการถ่ายทอดและสอนงานให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณลักษณะส่วนตัว (Personal Characteristics) ที่ส่งเสริมต่อการขับเคลื่อนเป็นส่วนสนับสนุนในการสร้างความน่าเชื่อถือของผู้นำแต่ละคนในการใช้ภาวะผู้นำต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ที่ว่า “บุคลิกภาพที่ดีส่งผลต่อความน่าเชื่อถือ” เพื่อพัฒนาไปสู่ภาวะผู้นำทั้งนี้การสร้างภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ความสำคัญด้านการบริหารจัดการยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งทักษะภาวะผู้นำ (Leadership Skills) เป็นกระบวนการใช้ความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานตามหน้าที่และการบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจในประสบการณ์และเข้าใจคุณค่าของความเป็นผู้นำในตัวเอง ตระหนักถึงวิธีการจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพฤติกรรมและพัฒนาความสามารถพิเศษของความเป็นผู้นำมุ่งบรรลุเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกันภายใต้ความท้าทายต่าง ๆ โดยให้ทุกคนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการวางแผนไปสู่เป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับ

ผู้บริหารในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นทักษะภาวะผู้นำที่จะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้นำในระดับต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถมีวิสัยทัศน์ที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดีจึงจะนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จันทราณี สงวนนาม. (2551). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.
- จิรวรรณ เล่งพานิชย์. (2554). **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัย ขอนแก่น.
- เดชา พนารกุล. (2559). **ภาวะผู้นำแบบใ้บริการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- ต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2559). **การเป็นผู้นำยุคเศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา**. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 7(1), 7-20.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). **ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2(1), 4-5.
- ธีระรุญเจริญ. (2557). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา(ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- พรชรรัตน์ พรหมินทร์. (2563). **การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 จังหวัดลพบุรี**. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(8), 37 -40.
- วิโรจน์ สารรัตน์และคณะ. (2561). **ภาวะผู้นำสำหรับศตวรรษที่ 21**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 20(1), 4-7
- สรายุทธ กันหลง. (2553). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. (2557). **ภาวะผู้นำแบบบริการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย**. มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็งและสรายุทธ กันหลง. (2553). **ภาวะผู้นำใ้บริการในองค์กร : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: คลังน่านวิทยา.
- Daft, R.L. (2002). **The Leadership Experience**. 2nd ed. Fort Worth, Tx: Harcourt, College.
- Dennis, R. S. (2004). **Development of the servant leadership assessment**. Dissertation Abstracts International (UMI No. 3133544).

- Dennis, R. S. and Bocarnea, M. (2005). **Development of the servant leadership assessment.** Leadership & Organizational Development Journal. 26(8).
- Greenleaf, R.K. (1970). **The servant as leader.** Indianapolis. Illinouse : The Robert K. GreenleafCenter.
- Greenleaf, R.K. (1977). **Servant Leadership. A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness.** NJ: Paulist Press.
- Greenleaf, R.K. (2002). **Servant Leadership. A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness.** NJ: Paulist Press.
- Hughes, RL; Ginnett, RC; and Curphy, GL. (2012). **Leadership: Enhancing the Lessons of Experience.** 7th ed. New York: McGraw Hill.
- Page, D., & Wong, T. P. (1998). **A conceptual framework for measuring servant leadership.** Unpublished manuscript Langley, Canada: Trinity Western University.
- Laub, J. (2004). **Organizational Leadership Assessment (OLA) Model.** Defining servant leadership and the healthy organization.
- Mujis, D. and Garris, A. (2006). **Teacher led school improvement: Teacher leadership in the UK.** Teaching and Teacher education. (22).
- Patterson, K. (2003). **Servant leadership: A theoretical model.** Doctoral dissertation. Regent University, Virginia Beach, VA. USA.
- Poon, R. (2006). **A Model for Servant Leadership, Self-Efficacy and Mentorship. Servant Leadership Research Roundtable-August 2006.** School of Leadership Studies. Regent University.pp.1-9. Retrieved from: www.regent.edu/acad/publications/sl_Proceedings/2006/poon.pdf.
- Russell, R. F. & Stone. (2002). **A review of servant leadership attributes: Developing a Practical Model.** Journal of Leadership & Organizational Studies. 23(3).
- Sendjaya, S., & James, C.S. (2002). **Servant leadership: Its origin, development and application in Organizations.** Journal of Leadership and Organization Studies. 9(2).
- Spears, L. C.(2004). **The Understanding and practice of Servant - leadership.** In L.C. Spears,& M. Lawrence (Eds), Practicing servant leadership : Succeeding.

- Waddell, T. J. (2009). **Servant leadership. Paper presented at the Servant Leadership Research Roundtable**, Regent University, Virginia Beach, VA. Retrieved from [http://www.regent.edu/acad/sls/ulications/conference proceedings/servant - leadership-roundtable/2006/pdf/waddell.pdf](http://www.regent.edu/acad/sls/ulications/conference%20proceedings/servant%20leadership-roundtable/2006/pdf/waddell.pdf).
- Washington, R. R., Sutton, D. C., & Field, S. H. (2006). **Individual differences in servant leadership: The roles of values and personality**. Leadership & Organization Development Journal. 27(8), 700-716.
- Winston, B. E. (2004). **Servant leadership at Heritage Bible College: A single-case study**. The Leadership & Organization Development Journal, 25(7).
- Yukl. G. A. (2002). **Leadership in Organizations**. Upper Saddle River: Prentice Hall.

การวิเคราะห์นโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2569)
Policy of International Health Center (Medical Hub) (2017-2026)

พระครูใบฎีกาสันต์ หนองทราย
วิชา แสงธิมา
วัฒนา แก้วแย้ม
รศ.ดร.ศรัชย์ ท้าวมิตร
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Prakrubidika.Wasan Nongsai
Watchara Sangthima
Wattana Kaewoyaem
Asst.Prof. Dr Sonchai Towmit
Doctor of Philosophy Program in Public Administration
Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
E-mail: wattanajoe@yahoo.co.th

วันที่รับบทความ: 29 ตุลาคม 2565; วันที่แก้ไขบทความ 22 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: October 29, 2022; Revised: December 22, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเตรียมความพร้อมของหน่วยบริการด้านการแพทย์และสุขภาพในการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ประเทศไทยมีนโยบายการพัฒนาศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2569) โดยมีเป้าหมายการดำเนินงาน 1) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) 2) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาล (Medical Service Hub) 3) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) และ 4) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) จากการดำเนินงานพบว่า ประเทศไทยยังคงมีปัญหาด้านโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของภายในประเทศ โครงสร้างพื้นฐานของการบริการสุขภาพไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ และปัญหาการขาดแคลนกำลังคนด้านสุขภาพ เป็นต้น ดังนั้น จากการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะเพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานให้นโยบายบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) พัฒนาบุคลากรทางแพทย์ให้มีศักยภาพและเหมาะสมกับความต้องการ 2) สร้างความเสมอภาคในการให้บริการด้านการแพทย์แก่ผู้รับบริการทั้งในประเทศและชาวต่างชาติ มีความชัดเจนในการจัดสรรทรัพยากร และ 3) การกำหนดทิศทางของนโยบาย และภาวะผู้นำ จากการทบทวนประเด็นยุทธศาสตร์ตัวชี้วัด และเป้าหมาย สามารถนำไปสู่การพัฒนาต่อเนื่องในระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

Abstracts

The purpose of this academic paper is to study the implementation of the policy of the International Health Center and the guidelines for the preparation of medical and health services in the implementation of the International Health Center Policy. It found that Thailand has a policy to develop an international health center (2017 - 2026) Operational goals 1) Develop Thailand to be a service center for promoting health (Wellness Hub) 2) Develop Thailand to be a center of medical care. (Medical Service Hub) 3) Develop Thailand to be an academic and research service center (Academic Hub) and 4) Develop Thailand to be a center for medicines and health products (Product Hub) From the operations, it found that Thailand still has problems in the structure of the domestic economy. Health service infrastructure is insufficient to meet domestic needs. and the problem of health manpower shortages, etc. Therefore, from the public policy analysis to propose guidelines for the implementation of the policy to achieve its objectives, namely 1) develop medical personnel to have potential and suit their needs, 2) equality and clarity in resource allocation, and 3) determine the direction of Policy and Leadership Based on this review of strategic issues, indicators, and goals, it can lead to further development in the next period of time effectively.

Keyword: Policy International Health Center (Medical Hub)

บทนำ

รัฐบาลประกาศนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติเมื่อปี 2546 จุดเริ่มของนโยบายนี้มาจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์หรือเชิงสุขภาพ (Medical Tourism) ซึ่งเกิดขึ้นในหลายประเทศ โดยมีการจัดให้ผู้ป่วยไปรับบริการด้านการแพทย์หรือด้านสุขภาพในประเทศอื่นที่มีบริการที่มีคุณภาพสูงกว่า หรือมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า หรือเสียเวลารอคิวน้อยกว่า และในบางกรณีก็มีการผสมผสานบริการด้านการรักษาพยาบาลและการพักผ่อนกับการท่องเที่ยว (กองสุขภาพระหว่างประเทศ, 2562) ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติและเป็นประเทศที่เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนและทำงานอย่างกว้างขวางทำให้สถานพยาบาลในประเทศไทยหลายแห่งมีประสบการณ์กับการรักษาชาวต่างชาติอยู่แล้ว ประกอบกับประเทศไทยมีแพทย์ที่ไปศึกษาต่อในต่างประเทศจำนวนมาก ศักยภาพในการรักษาพยาบาลชาวต่างประเทศและนักท่องเที่ยว การขยายบริการในรูปของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่มีการนำคนไข้จากประเทศที่มีกำลังซื้อสูง

มารับบริการทางการแพทย์และสุขภาพในประเทศไทย และดึงดูดผู้เกษียณอายุมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย นโยบายนี้ได้กำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551) (กองสุขภาพระหว่างประเทศ, 2562)

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข (2562) คือหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนและสนับสนุนนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical and Wellness Tourism) โดยรัฐบาลกำหนดนโยบายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต (New Engine of Growth) และผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (S-curve) โดยการต่อยอดอุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-curve) ในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) และเติมอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-curve) ในด้านอุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub) รองรับการขยายตัวของกลุ่มสินค้าและธุรกิจบริการสุขภาพโดยมีเป้าหมายในการเชื่อมต่อการค้าและการลงทุน ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเพื่อจัดบริการสุขภาพที่ลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงระบบสุขภาพตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Value - Based Economy) ซึ่งมีความสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ด้านการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2569) ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ 1) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) 2) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาล (Medical Service Hub) 3) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) และ 4) พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub) ทั้งนี้การดำเนินงานตามนโยบายก็มีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาความเป็นเลิศ 4 ด้านของกระทรวงสาธารณสุข คือ 1) ด้านส่งเสริมสุขภาพและความป้องกันโรคเป็นเลิศ (Prevention & Promotion Excellence) 2) ด้านบริการเป็นเลิศ (Service Excellence) 3) ด้านบุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) และ 4) ด้านบริหารจัดการเป็นเลิศ (Governance Excellence) เพื่อขับเคลื่อนทุกหน่วยงานไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals – SDGs by 2030) เป้าหมายและกรอบแนวทางการดำเนินงานในการพัฒนาด้านสาธารณสุขของประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ประเทศพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นการดำเนินงานตามนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติจึงมีความสอดคล้องและเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ เนื่องจากหากระบบการแพทย์และการสาธารณสุขของประเทศไทยมีคุณภาพและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับย่อมส่งผลให้การดำเนินตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพประสบความสำเร็จได้อย่างชัดเจน (แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านค้ำระหว่างประเทศและสุขภาพ, 2557)

พิพิธ อนุเกณิธิ (2564) ได้กล่าวถึงผลการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาซึ่งยังคงมีประเด็นปัญหาและความท้าทายมากมาย ได้สรุปไว้ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาด้านโครงสร้างที่มุ่งเน้นการรักษาโรคที่ไม่ซับซ้อนและเน้นจุดเด่นด้านการบริการมากกว่าการใช้เทคโนโลยีและการรักษาที่อาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง 2) การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลกระทบต่อ

ท่องเที่ยวโดยรวมและการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คาดการณ์ว่าปี 2567 หรือใช้เวลาอีกประมาณ 4 ปี จำนวนนักท่องเที่ยวเชิงการแพทย์จึงจะฟื้นตัวกลับไปสู่ภาวะปกติที่ 1.2-1.3 ล้านคนต่อปี

3) การแข่งขันที่รุนแรงจากประเทศในภูมิภาค เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ให้เป็นอุตสาหกรรม อาทิ เกาหลีใต้ สิงคโปร์ มาเลเซีย พบว่าจุดแข็งของไทยอยู่ที่ต้นทุนค่ารักษาพยาบาลซึ่งอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ และเมื่อเทียบกับการรักษาที่สหรัฐอเมริกา ประเทศไทยจะประหยัดกว่าร้อยละ 82

จากข้อมูลข้างต้นเห็นได้ว่านโยบายสาธารณะ เรื่องการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ. 2560 - 2569) เพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนนโยบายด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป้าหมายการดำเนินงาน 1) Wellness Hub 2) Medical Service Hub 3) Academic Hub 4) Product Hub และ 5) Medical Hub) ยังคงมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และยังมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนนโยบายเช่นกัน จากการนำข้อมูลที่ได้ศึกษามาสรุปประเด็น วิเคราะห์ และสังเคราะห์นโยบายด้วย SWOT Analysis และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis ภาพรวมของนโยบาย และสามารถสะท้อนภาพผลการดำเนินได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จากนั้นวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อสร้างแบบเชิงบูรณาการของการดำเนินงานตามนโยบายสาธารณะดังกล่าว และนำยุทธศาสตร์ไปสู่การดำเนินงานต่อไป ดังนั้น บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ และเพื่อเสนอแนะแนวทางในการเตรียมความพร้อมของหน่วยบริการด้านการแพทย์และสุขภาพในการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไปของนโยบาย 2) การวิเคราะห์นโยบาย 3) การเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานนโยบาย และ 4) บทสรุปบทความวิชาการ

1. ข้อมูลทั่วไปของนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)

การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ในประเทศไทยเกิดขึ้นหลังปี 25540 จากความพยายามของภาคเอกชนเพื่อแก้ปัญหาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ กล่าวคือในช่วงที่ประเทศไทยอยู่ในภาวะฟองสบู่ขึ้น โรงพยาบาลเอกชนของไทยก็คล้ายกับธุรกิจเอกชนอื่น ๆ ที่ได้มีการลงทุนด้านการก่อสร้างและขยายกิจการอย่างขนานใหญ่ เนื่องจากกลุ่มที่เคยเป็นลูกค้าหลักมีรายได้ลดลงจึงหันไปรับบริการรักษาพยาบาลที่อื่น โรงพยาบาลเหล่านี้จึงพยายามปรับตัวโดยการหาลูกค้าจากประเทศที่มีกำลังซื้อสูง เช่น ญี่ปุ่น ยุโรป และตะวันออกกลางเข้ามาเสริม (แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ, 2557) ในส่วนของภาครัฐนั้นเนื่องจากในช่วงวิกฤติดังกล่าวประเทศไทยมีปัญหาดุลบัญชีเดินสะพัดในอัตราที่สูงติดต่อกันมานานหลายปีหลังจากภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตก รัฐบาลจึงได้พยายามผลักดันให้มีการส่งออกเพิ่มขึ้นซึ่งนอกจากการส่งออกสินค้าและแรงงานไปต่างประเทศแล้ว กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ยังหันมาสนใจการหารายได้เข้าประเทศจากบริการด้านสาธารณสุข ซึ่งที่ผ่านมาสาธารณสุขของไทยมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในระดับภูมิภาคอยู่แล้ว โดยให้มีการขยายบริการในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ที่มีการนำคนไข้จากประเทศที่มี

กำลังซื้อสูงมารับบริการทางการแพทย์และสุขภาพในประเทศไทย และดึงดูดผู้ที่เกษียณอายุมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย นโยบายนี้ได้กำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ. 2547-2551) ทำให้โรงพยาบาลเอกชนที่มีขีดความสามารถถือเป็นโอกาสที่จะพัฒนาบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านบริการทางการแพทย์และสุขภาพ โดยยกระดับมาตรฐานคุณภาพสู่สากล สามารถไปนำเสนอในต่างประเทศได้ เพื่อเป็นแหล่งรายได้ใหม่ที่ประสิทธิภาพและขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องให้กับประเทศ (พงศธร พอกเพิ่มดี, 2563)

รูปที่ 1 แสดงบริการที่ผู้รับบริการแสวงหาใน Wellness Tourism

ที่มา: The Global Wellness Tourism Economy 2013 อ้างอิงใน กองสุขภาพระหว่างประเทศ, 2562

1.1 แนวคิดของนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ (International Trade and Health Programme: ITH) ร่วมกับสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (International Health Policy Program - IHPP) และสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข (2557) ได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคบริการ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 เน้นการปรับโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดความสมดุลและแข่งขันได้ โดยส่งเสริมการลงทุนพัฒนาธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อรองรับตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะด้าน และสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจบริการสุขภาพ การพำนักระยะยาว

2. ศักยภาพและความเติบโตของธุรกิจบริการสุขภาพ ประเทศไทยมีศักยภาพสูงด้านการให้บริการทางการแพทย์ และมีการพัฒนาคุณภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งหลักสูตรทางการแพทย์ของไทยเชื่อมโยงกับหลักสูตรแพทย์ตะวันตกสมัยใหม่ มีแพทย์ที่จบจากสถาบันการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลในจำนวนที่สามารถรองรับความต้องการของผู้รับบริการได้ ผู้ให้บริการทุกประเภทของไทยมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ให้บริการที่ดี และผู้ประกอบการไทยมีขีดความสามารถในการทำการตลาดในต่างประเทศสูง เหล่านี้ล้วน สร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการชาวต่างชาติที่พบว่าเดินทางเข้ามาใช้บริการในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นทุกปี

3. ความพร้อมของผู้ประกอบการและบุคลากรทางการแพทย์ สถานพยาบาลเอกชนมีความพร้อมและบุคลากรทางการแพทย์ของไทยมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ผู้ประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งในและนอกประเทศ มีการปรับปรุงระบบบริการสุขภาพให้ได้มาตรฐานในระดับสากล อัตราค่าบริการที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว

4. ความเชื่อมโยงบริการด้านสุขภาพกับบริการในสาขาอื่น ธุรกิจบริการด้านสุขภาพของไทยมีการเชื่อมโยงประสานกับธุรกิจบริการอื่นที่มีความเกี่ยวเนื่อง เช่น โรงแรม บริษัททัวร์ ผู้ให้บริการด้านคมนาคมระหว่างประเทศ ยังมีธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นกลุ่มจัดหาสินค้า (Suppliers) และกลุ่มผู้ให้บริการ (Service Providers) เป็นต้น ทำให้ชาวต่างชาติที่เดินทางมารับบริการได้รับความสะดวกสบายแบบครบวงจร

5. แรงขับเคลื่อนจากภาคเอกชน จุดเปลี่ยนที่สำคัญของการขยายการให้บริการรักษาผู้ป่วยต่างชาติในประเทศไทย เกิดขึ้นหลังภาวะเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จากความพยายามของภาคเอกชนเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจจากภาวะเตี้ยงว้าง เพราะผู้ใช้บริการคนไทยลดจำนวนลง การพยายามแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของภาคเอกชน เป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่ทำให้เกิดนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติโดยภาคเอกชนยังได้เข้าร่วมในการเสนอเรื่องการสนับสนุนประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ เพื่อพิจารณาผลักดันอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลเชิงรูปธรรมหลายครั้ง

1.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

กระทรวงสาธารณสุข (กองสุขภาพระหว่างประเทศ, 2562) โดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารและขับเคลื่อนนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติของประเทศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบัน โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติรวม 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพของเอเชีย (Center of Excellent Health Care of Asia) (พ.ศ.2547- 2551) โดยมีบริการหลัก 3 ด้าน คือ 1) ธุรกิจบริการรักษาพยาบาล 2) ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาพ และ 3) ธุรกิจผลิตภัณฑ์สุขภาพและสมุนไพรไทย

ฉบับที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Thailand as World Class Health Care Provider) รองรับยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) โดยมุ่งหวังให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับโลกด้านการจัดบริการสุขภาพภายใน 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2557- 2561) โดยมีบริการหลัก 4 ด้าน 1) ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) 2) ศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) 3) ศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) และ 4) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub)

ฉบับที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ระยะ 10 ปี (พ.ศ. 2560 - 2569) มุ่งพัฒนาประเทศไทยให้ก้าวเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาและบูรณาการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำศักยภาพขีดความสามารถ ทรัพยากรสุขภาพและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด ภูมิปัญญาไทยวิถีชุมชน มาสร้างบริการและผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการ

สุขภาพของโลก (Thailand Hub of Wellness and Medical services) ภายใน 10 ปีข้างหน้าและสามารถเพิ่มสัดส่วนรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศเกิดความมั่นคง และมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

1.3 สถานการณ์ปัจจุบันและการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ.2560 - 2569)

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ. 2560-2569) มาแล้ว 3 ปี ซึ่งมีบริบทที่เปลี่ยนไป จึงต้องมีการปรับแผนยุทธศาสตร์ฯ และรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนฯ ดังกล่าว ผลการดำเนินงานยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) (พ.ศ. 2560-2569) สามารถสรุปได้ ดังนี้ (กองสุขภาพระหว่างประเทศ, 2562)

1. ด้านศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub)

1.1 การพัฒนาและสร้างศักยภาพในการให้บริการด้านศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ คือมีการบูรณาการบริการด้านสุขภาพพร้อมกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ สร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ รวมทั้งการพัฒนาเมืองศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness City) เพื่อเป็นต้นแบบ โดยนำร่องในจังหวัดปราจีนบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมและยกระดับธุรกิจของกลุ่มผู้ประกอบการ SME ที่มีความโดดเด่นบนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงสนับสนุนและยกระดับธุรกิจหลักที่ทำได้ดีในปัจจุบันเช่น สปา และนวดไทย ตลอดจนพัฒนาต่อยอดธุรกิจที่มีความเป็นไปได้ในการแข่งขันในอนาคต เช่น Medical spa/ น้ำพุร้อน/ ศูนย์ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ บริการ และประชาสัมพันธ์

1.2 ด้านการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อการให้บริการด้านส่งเสริมสุขภาพ ของผู้ประกอบการภายในประเทศ และพัฒนาไปสู่การให้บริการในต่างประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ นำไปสู่การพัฒนามาตรฐานการให้บริการสู่ระดับสากล ทำให้เกิดการยอมรับในระดับสากล เพื่อการนี้จะต้องจัดให้มีการส่งเสริมและพัฒนากลไกการรับรองมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. ด้านศูนย์กลางบริการรักษาพยาบาล (Medical Service Hub)

2.1 ปัจจุบันบริการรักษาพยาบาลของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากมีความพร้อมด้านบุคลากรและเทคโนโลยีการให้บริการ แต่ภาคเอกชนเสนอว่าภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านการร่วมลงทุน (Public Private Partnership: PPP) เพื่อเป็นการพัฒนาและต่อยอดธุรกิจ

2.2 มุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์บริการด้านสุขภาพของไทยในตลาดต่างประเทศ โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารและขับเคลื่อนนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติเป็นการเฉพาะ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและบูรณาการการทำงาน เพื่อวางแผนและกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจ ดึงดูดผู้รับบริการ

ชาวต่างชาติร่วมกับสำนักงานในกำกับ ซึ่งตั้งอยู่ในกลุ่มประเทศเป้าหมาย อีกประการสำคัญคือ การมีฐานข้อมูลกลางที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อประกอบการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค

2.3 การให้ข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพของประเทศมีความถูกต้องแม่นยำ นำไปสู่การสร้างความน่าเชื่อถือ เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้รับบริการชาวต่างชาติ ควรจัดให้มีผู้ช่วยทูตด้านการแพทย์และสุขภาพ (Medical and Health Attaché) ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานในต่างประเทศ ได้มีเจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย แต่พบปัญหาว่าเมื่อชาวต่างชาติต้องการทราบข้อมูลเฉพาะด้านการแพทย์และสุขภาพ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถให้ข้อมูลดังกล่าวได้

2.4 การจัดทำหน่วยบริการสุขภาพเคลื่อนที่ (Mobile Medical Service) ในตลาดต่างประเทศที่มีความต้องการรับบริการด้านการแพทย์สาธารณสุข

3. ด้านศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub)

3.1 มุ่งเน้นการสร้างรายได้/ มูลค่าทางเศรษฐกิจจากงานวิจัยด้านการแพทย์และสาธารณสุขโดยมีฐานข้อมูล (Database) ที่มีความน่าเชื่อถือ เน้นการผลิตสินค้าและบริการทางด้านสุขภาพของไทย เพื่อดึงดูดการนำเข้าสินค้าบางประเภทจากต่างประเทศ

3.2 การพัฒนาและผลักดันให้สมุนไพรไทยสามารถทดแทนหรือถูกนำมาใช้ในฐานยาแผนปัจจุบัน รวมถึงการผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรมหลักสูตรทางการแพทย์เฉพาะด้าน และส่งเสริมศักยภาพการผลิตตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรทางการแพทย์ของไทย โดยมีการติดตามและประเมินการดำเนินงานเพื่อจัดทำรายงานการดำเนินงานประจำปี (Annual Report)

4. ด้านศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Product Hub)

4.1 ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานสินค้าด้านสุขภาพของไทย โดยเฉพาะ Products Champion 4 ชนิด (กระชายดำ บัวบก ไพล ขมิ้นชัน) โดยสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อรับรองสรรพคุณของสมุนไพรแต่ละชนิด และผลักดันสมุนไพรให้ได้รับการรับรองมาตรฐานทั้งในประเทศ เช่น จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และต่างประเทศ เช่น มาตรฐานฮาลาลสากล เป็นต้น

4.2 สำหรับเครื่องมือทางการแพทย์ ควรมุ่งเน้นการให้ผู้ประกอบการในไทยเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการพัฒนาศักยภาพในการผลิตเครื่องมือทางการแพทย์ เช่น การให้สถาบันการเงินสนับสนุนการกู้เงินแก่ผู้ประกอบการ การจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งให้มีหน่วยงานรับรองมาตรฐานเครื่องมือทางการแพทย์ของไทย เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และให้การสนับสนุนหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการรับรองมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในระดับสากลเพื่อเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ

4.3 ส่งเสริมให้มีการผลิตผลิตภัณฑ์สำหรับการดูแลรักษาสุขภาพรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Age Society) ในอนาคต

4.4 การพัฒนาการตลาดเชิงรุกทั้งในและต่างประเทศ ส่งเสริมด้านการตลาดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย (ผู้บริโภค) รู้จักสินค้าด้านสุขภาพของไทย โดยเน้นการใช้หน่วยงานด้านการตลาดมืออาชีพ (Organizer) ตลอดจนให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา (R&D) ผลิตภัณฑ์ยาสมุนไพร และตำรับยาแผนโบราณเพื่อพัฒนาต่อยอดให้ได้มาตรฐาน และนำไปสู่การรับรองในฐานยาแผนปัจจุบันในอนาคต

5. การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ

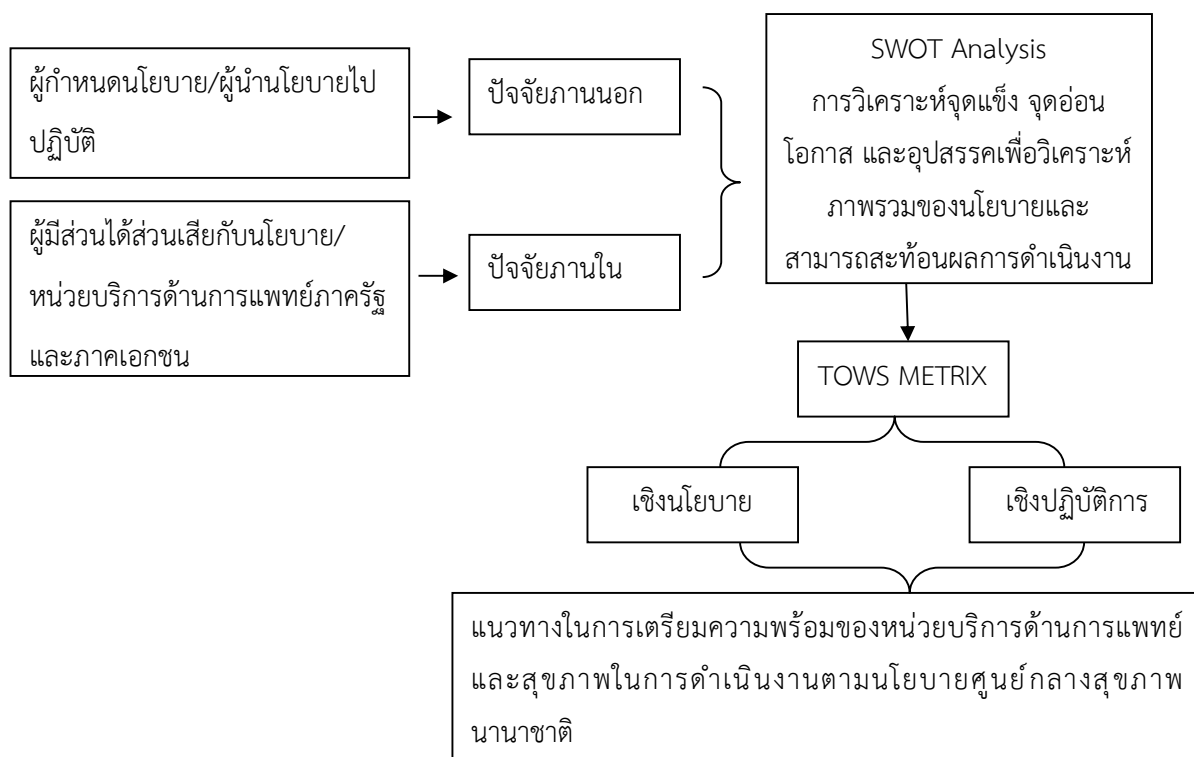
5.1 การวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้วยหลักการ SWOT Analysis

SWOT Analysis คือการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของกิจการ ณ เวลาปัจจุบัน (Kotler, and Armstrong 2018; William, Etzel and Walker, 2007. อ้างอิงใน อุดลย์ จาตุรงค์กุล, 2551) เพื่อให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงของการดำเนินนโยบาย และนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการดำเนินตามนโยบายที่เหมาะสม

1. สภาพแวดล้อมภายใน คือสิ่งที่เกิดขึ้นภายในของกิจการสภาพแวดล้อมภายใน คือ การวิเคราะห์การดำเนินในด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกิจการ แบ่งออกเป็น ส่วนประสมทางการตลาด การเงิน การผลิต บุคลากร การบริหารงาน ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths: S) และจุดอ่อน (Weakness: W) (ธนภณ นิธิเชาวกุล, 2562)

2. สภาพแวดล้อมภายนอก คือสภาวะภายนอกองค์กรที่อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานตามนโยบายซึ่งมีความแตกต่างจากสภาพแวดล้อมภายใน โดยการวิเคราะห์จะมีลักษณะเป็นการวิเคราะห์ โอกาส และอุปสรรคของกิจการที่ได้จากปัจจัยภายนอก ได้แก่โอกาส (Opportunities: O) และอุปสรรค (Threats: T)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้เขียนได้นำการวิเคราะห์ SWOT Analysis จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และร่วมกันวิเคราะห์จากเอกสารทางวิชาการของนักวิชาการและรายการดำเนินการของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่สามารถสืบค้นได้ในปัจจุบันเกี่ยวกับนโยบาย ดังนั้นผู้เขียนได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิเคราะห์นโยบายการดำเนินงานตามนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ เพื่อจะได้ฉกัทัศน์ที่ครบถ้วนในทุกมิติ (รูปที่ 2)

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์นโยบายศูนย์กลางสุขภาพ

5.2 ผลการวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

1. จุดแข็ง คือด้านโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความสมดุลและแข่งขันได้ สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ธุรกิจบริการสุขภาพ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของธุรกิจและบริการที่มีศักยภาพให้เป็นที่ยอมรับ ศักยภาพด้านการให้บริการทางการแพทย์สูง มีชาวต่างชาติเข้ามาใช้บริการด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถานพยาบาลเอกชนมีความพร้อมและบุคลากรทางการแพทย์ของไทยเป็นที่ยอมรับผู้ประกอบการมีศักยภาพในการแข่งขันทั้งในและนอกประเทศ มีการปรับปรุงระบบบริการสุขภาพให้ได้มาตรฐานในระดับสากล อัตราค่าบริการที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับในประเทศพัฒนาแล้วมีความร่วมมือระหว่างธุรกิจบริการด้านสุขภาพกับธุรกิจบริการอื่น เช่น โรงแรม บริษัท เป็นต้น

2. จุดอ่อน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐานของการบริการสุขภาพไม่เพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ทำให้เกิดความวิตกว่าจะเกิดผลกระทบด้านลบกับระบบบริการสุขภาพโดยรวมของประเทศสามารถจำแนกผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ และปัญหาการขาดแคลนกำลังคนด้านสุขภาพ

3. โอกาส คือสถานพยาบาลเอกชนแนวหน้าของไทยได้พัฒนามาระบบศูนย์กลางด้านการแพทย์และสุขภาพมาเป็นเวลานาน และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติอีกทั้งหลักสูตรทางการแพทย์ของไทยเชื่อมโยงกับหลักสูตรแพทย์ตะวันตกสมัยใหม่ มีแพทย์ที่จบจากสถาบันการศึกษาที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

4. อุปสรรค คือด้านการคุ้มครองสิทธิทางด้านกฎหมายของผู้ป่วยในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เช่นการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายเมื่อเกิดความบกพร่องในการรักษาของประเทศปลายทางอาจมีความแตกต่าง และยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอเมื่อเทียบกับประเทศต้นทางของผู้รับบริการ ทั้งนี้ความคาดหวังในคุณภาพของบริการรักษาพยาบาลที่สูงของชาวต่างชาติ ยังสามารถนำมาสู่การเพิ่มขึ้นของการฟ้องร้องระหว่างแพทย์และผู้รับบริการทางการแพทย์ด้วย เพราะการให้บริการการรักษาพยาบาลในระบบตลาดเช่นนี้ ผู้รับบริการจะตระหนักว่าตนเองมีสิทธิอันชอบธรรมในการเรียกร้องหาบริการคุณภาพ และผลของการให้บริการ หากมีผลอันไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น จะสามารถกลายเป็นประเด็นให้เกิดการฟ้องร้องได้ทันที

6. แนวทางการดำเนินงานนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ

การวิเคราะห์นโยบายด้วย SWOT Analysis และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ภาพรวมของนโยบาย จากนั้นวิเคราะห์ TOWS Matrix เพื่อสร้างตัวแบบแนวทางของการดำเนินงานนโยบายพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ได้ดังนี้

1. ส่งเสริมภาครัฐและภาคเอกชนให้พัฒนาระบบศูนย์กลางด้านการแพทย์และสุขภาพและปรับปรุงด้านโครงสร้างระบบต่าง ๆ ที่ส่งเสริม เช่นพัฒนาศักยภาพด้านการศึกษา ฝึกอบรม และความเป็นเลิศทางวิชาการและการรักษาพยาบาลในด้านต่าง ๆ ทั้งสิทธิทางด้านกฎหมายของผู้ป่วยทั้งในประเทศและต่างชาติที่เข้ารับบริการต้องมีความเท่าเทียมกันตามสิทธิ และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการอย่างเท่าเทียมกัน และต้องไม่ปิดกั้นโอกาสการเข้าถึงบริการสุขภาพของผู้ใช้บริการ ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพและระบบอื่น ๆ และต้องสร้างให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ

2. กำหนดแผนและมาตรการที่เป็นหลักประกันการเข้าถึงบริการของศูนย์กลางทางการแพทย์นานาชาติของผู้ป่วยชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างเท่าเทียม

3. ปรับปรุงโครงสร้างระบบที่ล้าหลัง และความร่วมมือระหว่างรัฐและผู้ดำเนินการตามนโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์นานาชาติ และหน่วยงานวิชาการเพื่อติดตาม และประเมินสถานการณ์ในระดับประเทศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเฝ้าระวังสถานการณ์และเสนอแนะมาตรการป้องกันผลกระทบ และมีระบบฐานข้อมูลสุขภาพและส่วนที่เกี่ยวข้องที่ถูกต้อง รวดเร็ว และปลอดภัย

สรุป

ในช่วงหลายปีผ่านมามีนักท่องเที่ยวได้เดินทางเข้ามาใช้บริการรักษาพยาบาลในประเทศไทยในแต่ละปีมากกว่าหนึ่งล้านครั้ง รวมถึงกระแสนโยบายศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติของประเทศต่าง ๆ ทั้งในแถบเอเชียและยุโรป ก็มีการดำเนินการอยู่แล้วและมีการแข่งขันสูง ในขณะที่ประเทศไทยได้มีการผลักดันนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ รวมทั้งการเป็นศูนย์กลางความเป็นเลิศด้านต่าง ๆ หากประเทศไทยต้องการก้าวเดินต่อไปสู่ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ เราควรจะวางแผนและกำหนดทิศทางให้ชัดเจน และเกิดผลกระทบทางลบต่อระบบบริการสุขภาพของไทยน้อยที่สุด ดังนั้นเพื่อขับเคลื่อนและสนับสนุนนโยบาย

ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสู่เป้าหมายคือ 1) Wellness Hub 2) Medical Service Hub 3) Academic Hub 4) Product Hub และ 5) Medical Hub) สามารถสรุปประเด็นผลวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล คือ 1) พัฒนาศักยภาพทางแพทย์ให้มีศักยภาพและเหมาะสมกับความต้องการ 2) ความเสมอภาคและความชัดเจนในการจัดสรรทรัพยากร และ 3) การกำหนดทิศทาง และกำกับนโยบายตลอดจนภาวะผู้นำ ดังนั้นรัฐบาลต้องมีการวิเคราะห์การดำเนินงานตามนโยบายอย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.(2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub)(พ.ศ.2560-2569). ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:เอ็มเอส คอร์ปอเรชั่น จำกัด.
- กองสุขภาพระหว่างประเทศ. (2562). รายงานสรุปผลการดำเนินงานตามนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Medical Hub) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. ม.ม.พ.
- ธนภณ นิธิขาวกุล. (2562). การจัดการการตลาด: เอกสารคำสอน. ชลบุรี: คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา. ม.ม.พ.
- ธรรมรัตน์ มะโรหบุตร. (2561). ยุทธศาสตร์นโยบายการเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์ (Medical Hub) กับสถานการณ์ที่สะท้อนผลกระทบต่อระบบ สุขภาพของประเทศไทย. วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย. 2018(14): น.27-41.
- แผนงานการพัฒนาศักยภาพด้านค้าระหว่างประเทศและสุขภาพ. (2557). ประเทศไทยบนถนนสู่ศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินท์-แอนด์-มี (ประเทศไทย) จำกัด.
- พงศธร พอกเพิ่มดี. (2563). ยุทธศาสตร์การจัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์ของโรงพยาบาลสถาบันทางการแพทย์ และสถาบันการศึกษา ในภาพของประเทศไทยในระยะ 5-10 ปี.วารสารวิชาการสาธารณสุข. 2563(2).
- พิพิธ อเนกนิธิ.(2564). 4 ปัจจัย พาไทยสู่ศูนย์กลางทางการแพทย์ชั้นนำของโลกระยะยาว. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2565. จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/business/973407>.
- วรรัตน์ ศรีสถิตวัฒนา และมนตรี ไสคดียานุรักษ์.(2561). ตัวแบบเชิงบูรณาการของการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการนำยุทธศาสตร์ข้าวไทยไปปฏิบัติ. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม. 6(2) (12), 247.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2551).การบริหารตลาด ฉบับมาตรฐาน. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แนวคิดในการจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ
The concept of school management promotes health and wellness.

อรภิญญา แพงจันทร์
สกวรัตน์ ทวีนิมิต
ทัศนีย์ อุทัยศรี
มหาวิทยาลัยยูเอ็มออฟฟิงส์คอลเลจ
Orapinya Pangjan
Sakaorat Taweenu
Tasanee Uthaisri
Universal Ministries of The King's College, FL. The USA.
Email: sophahai123@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 กันยายน 2565; วันที่แก้ไขบทความ 22 ธันวาคม 2565; วันที่ตอบรับบทความ: 30 ธันวาคม 2565
Received: September 21, 2022; Revised: December 22, 2022; Accepted: December 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอหลักการและแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ, องค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะ, การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การเป็นโรงเรียนสุข ตลอดทั้งการจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ ในอันที่จะทำให้โรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่จะต้องร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเพราะสุขภาพส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรม ที่เป็นพฤติกรรมสุขภาพ ถ้ามีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สุขภาพจะดีตามมา ดังนั้น สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ ช่วยกันสร้างความเข้าใจกันให้แพร่หลายในชุมชนว่า โรงเรียนนอกจะบ่มเพาะความรู้ให้เด็กแล้วยังเป็นที่สร้างสุขภาพและสุขภาวะที่ดี

คำสำคัญ: การจัดการ, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ, โรงเรียนส่งเสริมสุขภาวะ

Abstract

This academic article aims to present the principles and concepts of health and well-being schools, elements of well-being schools, integrated learning towards a happy school. as well as school management to promote health and well-being in order to make the school an educational institution, it must work with families and communities to change children's behavior because most health is caused by behavior. that is healthy behavior If the correct behavior good health will follow, so the first thing to do is Help to create a widespread

understanding in the community that Outside schools foster knowledge and create good health and well-being.

Keywords: management, Health Promotion School, Health Promoting School

บทนำ

จากความสำเร็จของการส่งเสริมสุขภาพเด็กและเยาวชนอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยจึงได้มีการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพในระดับสถานศึกษาเพื่อให้เด็กได้มีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญา โดยได้รับการพัฒนาและส่งเสริมเต็มตามศักยภาพ ดังสาระสำคัญที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการศึกษาเพื่อพัฒนานคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ อยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งนี้ยังส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดแทรกไว้ในทุกงาน โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกัน พัฒนานักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545 : 67) นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้เป็นมาตรฐานของสถานศึกษาโดยให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาเป็นอันดับแรกปรากฏในตัวบ่งชี้พื้นฐาน ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้เรียนมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเอง ให้มีความปลอดภัย และตัวบ่งชี้ที่ 1.2 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ โดยสาระสำคัญมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ รวมทั้งรู้จักดูแลตนเองให้มีความปลอดภัย และผู้เรียนที่มีสุนทรียภาพ มีความซาบซึ้ง รับรู้ในคุณค่าหรือมีอารมณ์ความรู้สึกในสิ่งดีงาม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554 : 15-25) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดไว้เป็นมาตรฐานให้โรงเรียนในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาดของโรค และการป้องกันโรคเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเด็กและเยาวชนในทุกช่วงอายุ เพราะเด็กและเยาวชนจะต้องพัฒนาพฤติกรรมของตนเองเพื่อป้องกันการระบาด เช่น การล้างมือและการสวมหน้ากากอนามัย และการรักษาระยะห่างทางสังคม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย โดยเฉพาะการมาเรียนในสถานศึกษา นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนควรเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากโรคระบาดและมาตรการควบคุมต่าง ๆ ทั้งต่อตัวเองและผู้อื่น โดยครอบคลุมเนื้อหาและประเด็นที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก เช่น การรับรู้อารมณ์ความรู้สึก

ต่าง ๆ ความวิตกกังวลและความเครียดจากการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือผลกระทบต่อคนในชุมชน ตลอดจนการมีทักษะในการรับรู้ข่าวสาร ดังนั้น ครูสามารถใช้โอกาสนี้ในการสอนให้นักเรียนเข้าใจถึงประเด็นและมิติต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องโรคและการป้องกันโรค เพื่อช่วยให้นักเรียนลดความกลัวและวิตกกังวล เสริมความยืดหยุ่นในการรับมือกับสถานการณ์ และผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตของพวกเขา บ่มเพาะความเห็นอกเห็นใจพร้อมทั้งสร้างสรรค์ชุมชนที่มีความปลอดภัยและห่วงใยกันมากยิ่งขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 : 69) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงวิกฤตการณ์โควิด-19 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และเอื้อต่อการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานและคุณภาพและที่สำคัญยิ่งเพื่อสุขภาวะความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและจิตใจของนักเรียนอันเป็นกำลังสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดโรงเรียนสุขภาวะที่มีเป้าหมายสำคัญยิ่งในการสร้างความปลอดภัยทั้งในโรงเรียนสภาพแวดล้อม ครอบครัวและชุมชนและส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งกาย ใจ สังคมและปัญญา

ความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งคุณภาพของผู้เรียนสมควรต้องได้รับการพุ่มพักดูแลทั้งด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจควบคู่กันไปเพราะการมีสุขภาพแข็งแรงจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้ของเด็กในขณะที่การได้รับการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์จะส่งผลให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีมีสุขอนามัยในการดูแลตัวเองให้มีสุขภาพที่ดียิ่งขึ้นไปด้วย ทั้งนี้ ปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติและเป็นทรัพยากรสำคัญในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและคุณภาพต่อผู้เรียนให้มีพื้นฐานสุขอนามัยที่ดี เป็นทั้งคนเก่งและคนดีควบคู่กัน

หลักการและแนวคิดโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ

โรงเรียนเป็นสถานศึกษา ที่จะต้องร่วมกับครอบครัวและชุมชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเพราะสุขภาพส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรม ที่เป็นพฤติกรรมสุขภาพ ถ้ามีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สุขภาพจะดีตามมา ดังนั้น สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ ช่วยกันสร้างความเข้าใจกันให้แพร่หลายในชุมชนว่า โรงเรียนนอกจะบ่มเพาะความรู้ให้แตกฉานแล้วยังเป็นที่สร้างสุขภาพ

1. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ก่อนที่จะทำความเข้าใจกับนิยามของคำว่า “โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ” ได้นั้น เราควรทำความเข้าใจกับคำว่า “การส่งเสริมคุณภาพ” ให้ชัดเจน จากการประชุมที่ Ottawa Charter for Health Promotion โดยองค์การอนามัยโลก ได้กำหนดว่า การส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) หมายถึง กระบวนการเพื่อให้ประชาชนเพิ่มความสามารถในการควบคุมและสร้างเสริมสุขภาพของตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้มีสุขภาพดีด้านร่างกาย จิตใจและสังคม (กรมอนามัย, 2542: 23 อ้างถึง Ottawa Charter for Health Promotion, 1986)

การส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion) หมายถึง การใช้วิทยาศาสตร์และศิลปะในการช่วยเหลือคน ให้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่จะนำไปสู่ภาวะสุขภาพที่เหมาะสมที่สุด สภาวะสุขภาพที่เหมาะสมที่สุด ก็คือ ความสมดุลของร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณ และสติปัญญา การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จะต้องอาศัย ความพยายามในการเพิ่มความตระหนัก (Awareness) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Change behavior) และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (Create environment) เพื่อการสนับสนุนให้เกิดสุขปฏิบัติให้มีสุขภาพที่ดี ซึ่งทั้งสาม ประการที่กล่าวมา จะส่งผลกระทบอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงในที่สุด สภาวะสมดุลของปัจจัยในร่างกาย ดังภาพต่อไปนี้ (American Journal of Health Promotion, 1989 : 254)

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health promoting schools) เป็นสถานที่ซึ่งทุกคนในโรงเรียนร่วมใจกัน จัดโครงสร้างและประสบการณ์ผสมผสานเชิงบวก เพื่อส่งเสริมและปกป้องสุขภาพของนักเรียน กิจกรรมนี้ ประกอบด้วย การเรียนรู้เรื่องสุขภาพทั้งในและนอกหลักสูตร การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาพ การจัดให้มีการบริการสุขภาพที่เหมาะสม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ (ลักขณา เต็มศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรมะ, 2541 : 123)

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง โรงเรียนที่มีการพัฒนาขีดความสามารถตลอดเวลา เพื่อให้โรงเรียน เป็นสถานที่ที่มีคุณลักษณะที่ดี สำหรับกลุ่มเป้าหมายในโรงเรียนเพื่อ 1. การเรียนรู้ 2. การทำงาน และ 3. การ เป็นที่อยู่อาศัย (บวร งามศิริอุดม, 2542 : 159)

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health promoting schools) หมายถึง สถานศึกษาที่เกื้อหนุนด้วยภาวะ ที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บโดยการจัดการศึกษาให้ความรู้และแหล่งความรู้แก่นักเรียนและชุมชน (กรมอนามัย , 2543 : 155)

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ “โรงเรียนที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่งมั่นคง ที่จะเป็นสถานที่ที่มี สุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษา และทำงาน” (กรมอนามัย, 2542)

มุ่งเน้น - การเสริมสร้างสุขภาพและป้องกันโรคที่เปื้อนสาเหตุการตายและความพิการ

ให้ - นักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน สมาชิกในครอบครัวและชุมชน

เพื่อ - ทุกคนสามารถดูแลตนเอง ตัดสินใจควบคุมสภาวะแวดล้อมที่มีผล

ต่อสุขภาพและสร้างสภาวะที่เอื้อต่อสุขภาพ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Health promoting schools) หมายถึง โรงเรียนซึ่งรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ ได้กำหนดไว้และมีการดำเนินงาน โดยได้รับการสนับสนุนและมีข้อตกลงที่จะเพิ่มพลังทางสังคมให้ทุกคนที่ เกี่ยวข้องกับโรงเรียนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ (Health. (2016)

จากที่รวบรวมข้อมูลข้างต้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า 1. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง สถานศึกษาที่ใช้ กระบวนการพัฒนาขีดความสามารถให้นักเรียน ครูอาจารย์ ครอบครัวและชุมชน โดยพัฒนาแบบองค์รวม ทั้ง บุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ให้ทุกคนในโรงเรียนมีสภาวะสุขภาพที่แข็งแรงทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตวิญญาณและสติปัญญา เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การทำงานและการเป็นที่อยู่อาศัยเสมือนบ้าน

และส่งเสริมสุขภาพไปถึงชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั่นเอง 2. โรงเรียนสุภาพะ คือ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ “ผู้เรียนเป็นสุข” โดยการ ปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่างๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพะของผู้เรียนทั้ง ด้านกาย ใจ สังคม และปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการรับการเปลี่ยนแปลงสู่โลก ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล

จากเป้าหมายของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ต้องการให้ “ทุกคนมีอายุยืนยาวขึ้นอย่างมีความสุข” จึงจำเป็น ต้องวางรากฐานการพัฒนา สร้างและเสริมให้เด็กและเยาวชนของไทยมีศักยภาพและคุณภาพที่เพียงพอเหมาะสม สสส. โดยสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง พัฒนาโรงเรียนตามกรอบ แนวคิดเพื่อพัฒนาสุขภาวะของผู้เรียนทั้ง 4 มิติ พร้อมพัฒนาระดับการทำงานโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ฐานการทำงาน (Platform Plan) ของการแก้ปัญหาและพัฒนาสุขภาวะให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้น โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึงปัจจุบัน สสส. ได้ร่วมพัฒนา “โรงเรียนสุภาพะ” ที่เป็นรูปธรรม กว่า 3,000 โรงเรียน ผ่านโครงการและภาคีเครือข่ายต่างๆ รวมถึงยังมีการสร้างความร่วมมือกับ ครุสภา มหาวิทยาลัยราชภัฏนาร่อง 10 แห่ง มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา (IRES) ในการ ปฏิรูประบบการพัฒนาครูแนวใหม่ที่สามารถจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถ พัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องได้

องค์ประกอบของโรงเรียนสุภาพะ

โรงเรียนสุภาพะคือ การจัดการเรียนการสอนโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนเป็นสุขโดยการปรับสภาพเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเพิ่มพฤติกรรมสุขภาพ จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคมและปัญญา โดยองค์ประกอบหลักของ โรงเรียนสุภาพะ 5 ด้านประกอบด้วย (คู่มือ การประเมินตนเองของโรงเรียนสุภาพะ, ออนไลน์).

1. ผู้เรียนเป็นสุข ได้แก่ ผู้เรียนมีสุขภาพดี ผู้เรียนมีทักษะการปฏิเสธให้ตนเองพ้นจากอันตราย ผู้เรียนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ผู้เรียนมีวินัยรู้หน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ อนุรักษ์ ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม และผู้เรียนกระตือรือร้นให้ ความสนใจในการเรียน

2. โรงเรียนเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาวะของผู้เรียน โรงเรียนมีการบูรณาการ กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริม สร้างให้ผู้เรียนมีสุขภาวะโดย สอดคล้องกับบริบทภายในโรงเรียนและท้องถิ่น โรงเรียนมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตาม ประเมินผลร่วมกันภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ ต่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ของผู้เรียน

3. สภาพแวดล้อมเป็นสุข ได้แก่ โรงเรียนเป็นเขตปลอด เหล้า-บุหรี่ การพนัน และสิ่งเสพติด โรงเรียนมีการคัดเลือก วัตถุดิบ เครื่องดื่ม และอาหารว่างที่เป็น ประโยชน์ต่อสุขภาวะ ของผู้เรียน บรรยากาศใน

โรงเรียน และห้องเรียนเอื้อต่อ การจัดกระบวนการ เรียนรู้ของผู้เรียนโรงเรียนมีระบบป้องกันภัยและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ และโรงเรียนมีการจัดสภาพบริเวณโรงเรียนให้มีบรรยากาศร่มรื่นและส่งเสริมการเรียนรู้

4. ครอบครัวเป็นสุข ได้แก่ ครอบครัวรับฟังและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์แก่ ผู้เรียนในการป้องกัน ความเสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ทำลายสุขภาพ ครอบครัวและโรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทาง ด้านสุขภาพ เพื่อร่วมพัฒนาสุขภาพผู้เรียน ครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น การ ดูแลเอาใจใส่ด้านการ เรียน และพฤติกรรมด้วยวิธีเชิงบวก ครอบครัวเข้าไปมีส่วนร่วม ในกระบวนการเสริมสร้าง สุขภาพของ โรงเรียน

5. ชุมชนเป็นสุข ได้แก่ ชุมชนมีสถานที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างเสริมสุขภาพของผู้เรียน เปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชนได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับข้อมูลเชิงสุขภาพของผู้เรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้าง เสริมสุขภาพของผู้เรียน ชุมชนและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การเป็นโรงเรียนสุข

การเรียนรู้แบบบูรณาการสู่การเป็นโรงเรียนสุข โดยใช้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning: PBL) และจิตศึกษาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)

1. การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน Problem - Based Learning (PBL) กระบวนการนี้เน้นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) วิธีการเรียนการสอนจะนำปัญหาหรือสถานการณ์มาเป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ และ ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรียน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การเรียนโดยการกำกับ ตนเอง (Self - Directed Learning) และการทำงานร่วมกันเป็น ทีม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563: 7)

ขั้นตอนที่ 1

- มอบปัญหาโจทย์สถานการณ์จริงในวิชาชีพ
- สร้างตาราง FILA เพื่อหาคำตอบและแก้ปัญหา (ภาพที่ 4)

ขั้นตอนที่ 2

- การเรียนโดยการกำกับตนเอง ศึกษาหาข้อมูลจากวิทยากรภายนอก เช่น ห้องสมุด ตำรา วารสาร อินเทอร์เน็ต สื่อการสอน (ครูจัดสรรให้) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ
- การสังเคราะห์และประยุกต์ นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อประเมินแหล่งข้อมูล ความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ประยุกต์และเลือกนำความรู้ที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงว่าตรงประเด็นเพียงพอใน การแก้ไข ปัญหา หาประเด็นความรู้เพิ่มเติม ในกรณีที่ทำเป็นและสรุป เตรียมสื่อ เลือกวิธีการนำเสนอผลงาน

- การสะท้อนความคิด ให้ข้อมูลย้อนกลับ นำเสนอผลงานกลุ่มด้วยสื่อหลากหลายที่สะท้อนความคิด ทำการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ แก้ปัญหา การสร้างองค์ความรู้ใหม่ การเชื่อมโยงและสรุปภาพรวมเป็นความรู้ทั่วไป (Generalization)

จิตศึกษากับการพัฒนาปัญญาภายใน จิตศึกษานี้เกิดจากความเชื่อว่า “เพราะความสัมพันธ์เชิงบวก เป็นหัวใจของการเรียนรู้” เพราะหากครูและเด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีแล้ว ย่อมทำให้เด็กรู้สึกที่โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มี ความอบอุ่นและส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการที่ดีด้านอารมณ์ สังคมและการเรียนรู้ได้ โดย กิจกรรมส่วนมากมักเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดสมาธิหรือสติมุ่งสร้างพลังความสงบจากภายใน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายในเชิงลึก รวมไปถึงกิจกรรมที่มุ่งสร้างพลังความรัก ความเมตตาด้วย

ตัวอย่างกิจกรรมจิตศึกษา

- โยคะ เพื่อให้ผู้เรียนได้อยู่กับลมหายใจ
- การนวดตนเองหรือนวดเพื่อนเพื่อส่งต่อความรู้สึกดีต่อกัน
- การเดินรอยเท้า การเดินต่อเท้าตามเส้นตรง เพื่อให้เกิดสติเท่าทันอารมณ์
- การส่งเทียน การพับกระดาษ

2. ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ Professional Learning Community (PLC) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการสอนของครู นักปฏิบัติให้เกิดเป็นชุมชนเพื่อสร้างสรรค์ การเรียนแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติ และการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช่รูปแบบการนั่งฟัง สัมมนาหรือบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่เป็น กระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักการศึกษาทำงานร่วมกันในวงจร ของการร่วมกันตั้งคำถามและ ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียน ตามแนว ความเชื่อว่าหัวใจ ของการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้นอยู่ที่การเรียนรู้ที่ฝังอยู่ในการทำงานของครู และ นักการศึกษา

รูปแบบการทำงาน

2.1 ดำเนินการแบบทีม เรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นทีม ในโรงเรียนเดียวกัน หรือ ต่างโรงเรียนกันก็ได้ หรือ แม้แต่โรงเรียนที่อยู่ห่าง ไกลกันโดยแลกเปลี่ยน เรียนรู้กันผ่าน ICT

2.2 มีครูเป็นผู้นำร่วมกัน และผู้บริหารเป็นผู้ ดูแลสนับสนุนเพื่อร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ

2.3 คำนึงถึงความสำคัญ ในเรื่องความสุขของ การทำงานร่วมกันของ สมาชิกในชุมชน

การจัดการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและสุขภาวะ

1. วิธีการสร้างโรงเรียนเป็นสุข การพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะจะเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้อง กับโรงเรียน คือ ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียน ร่วมกัน” และมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวนักเรียน การพัฒนาและสร้างการเปลี่ยนแปลงจึงเน้นการ

จัด กระบวนการทำงานให้เกิดการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (interactive learning) ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้ปกครองและชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกัน พัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก คือ (1) ร่วมสร้างแผนพัฒนาโรงเรียน (School Improvement Plan: SIP) (2) ร่วมออกแบบกระบวนการทำงานในโรงเรียนให้เกิดความยั่งยืน และ (3) ร่วมเรียนรู้การทำงานเป็นทีมโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งจากกระบวนการข้างต้น โรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องคือ ชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู จะร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based development and management: SBM) ปรับเปลี่ยนวิธีคิด จากการรอรับนโยบายและการสั่งการเป็นรับผิดชอบในการบริหารจัดการด้วยตัวเองมากขึ้นตั้งแต่กำหนดเป้าหมาย วางนโยบาย จัดสรรงบประมาณดำเนินการและประเมินผลภายใต้การตัดสินใจของผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน และมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนตามสภาพจริง (authentic school improvement) โดย เป้าหมายการเปลี่ยนแปลง 3 ส่วนคือ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563 : 10-11)

1.1 เสริมสร้างพลังอำนาจผู้มีส่วนได้เสีย (empowering stakeholder) ให้ชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร และครู สามารถ ร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (School-based development and management: SBM) โดยใช้รูปแบบการบริหาร โรงเรียนด้วย คณะกรรมการเป็นกลไกสำคัญ และปรับ เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นคณะที่ปรึกษา (advisory board) ให้มี ลักษณะการทำงานเป็นคณะผู้ร่วมรับผิดชอบมากขึ้น

1.2 ปรับปรุงระบบการทำงานและเงื่อนไขการทำงานในโรงเรียน (adjust systems and Work conditions in school) โดยเน้นการสร้าง กระบวนการพัฒนาโรงเรียนโดยมีผู้อำนวยการ โรงเรียนเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง

1.3 พัฒนาครูเชิงวิชาชีพ (professional development) ให้เกิดชุมชนทาง วิชาชีพ (professional learning Community: PLC) ให้สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งการเรียนรู้จากปัญหา (problem-based Learning) และการบูรณาการวิชาและทักษะต่างๆ เพื่อ การแก้ปัญหาและค้นหาทางออกในสถานการณ์ชีวิต จริง รวมทั้งสร้าง วัฒนธรรมการทำงานใหม่ที่เน้นการ เรียนรู้ร่วมกัน (collective learning) ให้เกิดขึ้นกับครู

2. วิธีสร้างจิตศึกษาในโรงเรียน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2563 : 12) ได้สรุปวิธีสร้างจิตศึกษาใน โรงเรียน ดังนี้

2.1 องค์ประกอบโรงเรียนจิตศึกษา การจะเป็นโรงเรียนจิตศึกษาได้นั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ

2.1.1 สร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนที่เอื้อต่อความ งามงามคนจิตใจ ในที่นี้หมายถึงการมี สภาพแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย ร่มรื่น ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีสัมพันธภาพ ที่ดีต่อกัน รวมถึงการมีวิถี

วัฒนธรรมที่มีเหตุผล ไม่จำเป็นต้องบีบบังคับกัน ทุกคนและทุกหน่วยงาน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันและพร้อมให้ความร่วมมือ

2.1.2 การใช้จิตวิทยาเชิงบวก เน้นการเรียนรู้ที่มีความเชื่อว่าทุกคนควรได้รับคุณค่า ความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน ไม่มีทลงโทษที่รุนแรง เอื้ออำนวยให้เด็กทำงานสำเร็จทุกชิ้น ช่วยให้เด็กรู้สึก มีคุณค่า รู้จักที่จะให้เกียรติ เชื่อใจ และชื่นชมต่อกัน

2.1.3 การพัฒนากิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดสติ รู้ตัวไว มีสมาธิ กิจกรรมรูปแบบเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ เชื่อมโยงตัวเองกับคนอื่น รวมถึงสิ่งต่างๆ รอบตัว โดย เกิดความผ่อนคลายภายในจิตใจ

2.2 กระบวนการจิตศึกษา กระบวนการจิตศึกษาแบ่งเป็น 3 ช่วง

2.2.1 ช่วงเช้า เป็นการเตรียมสมองเด็กก่อนเรียน 20 นาที ช่วยให้เด็กมีสมาธิ มีสติ รู้ตัว และผ่อนคลาย ไม่เครียด ใช้ฐานใจให้คนเปิดใจก่อนเข้าสู่ฐานหัวด้วยการเรียนวิชาหลัก

2.2.2 ช่วงบ่าย ทำ Body Scan 15 นาที แล้วจึงเข้าสู่การเรียนรู้ภาคบ่าย ซึ่งเป็น การบูรณาการแบบสหวิชา ใช้กระบวนการเรียนรู้แบบ PBL เน้น Active Learning เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงให้ครูเป็นผู้กระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2.2.3 ก่อนกลับบ้าน กลับสู่ฐานใจอีกครั้งด้วย AAR ทบทวนการเรียนรู้แต่ละวันว่า พบเจอปัญหาอะไรบ้าง และวางแผนสำหรับการเรียนในวันต่อไป มีชั่วโมง Home Room เพื่อแนะแนว เมื่อนักเรียนกลับบ้านครูจะมาทำ AAR กันต่อว่าตลอดทั้งวันที่ผ่านมา เด็กได้เรียนรู้อะไรไปบ้าง กระบวนการเป็นอย่างไร เกิดปัญหาใดให้แก้ไขหรือไม่

3. การเตรียมความพร้อมให้ครูผู้สอน สำหรับแนวการสอนแบบ PBL

การสอนแบบ PBL อาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ทั้งครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ครูและนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน ครูและครูเรียนรู้ไปด้วยกัน หรืออาจจะใช้ทุกข้อนี้รวม กันทั้งหมดเพื่อให้การสอนแบบ PBL สัมฤทธิ์ผลเกิดประโยชน์สูงสุด แต่ก่อนอื่นครูผู้ สอนเองต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ นวัตกรรมการสอนรูปแบบนี้ตามลำดับขั้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563 : 14)

3.1 จัดประชุมหารือในสถานศึกษา ผู้บริหารและครู เพื่อหาทิศทางการสอนแบบ PBL ร่วมกัน

3.2 ระดมความคิด ให้ครูเป็นผู้ตั้งโจทย์ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง มีความเชื่อมโยงและใกล้ตัวผู้เรียน เช่น ประเด็น ปัญหาในชุมชน

3.3 ครูผู้สอนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การใช้วัสดุธรรมชาติในชุมชนหรือโรงเรียนให้ผู้เรียนได้ออกไปศึกษาเรียนรู้ในชุมชน เพื่อเกิดประสบการณ์จริง พร้อมทั้งเกิดทักษะชีวิตที่สามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ได้

3.4 ครูผู้สอนเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning: AL เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นทักษะการคิด ครูจะไม่บอกคำตอบผู้เรียน แต่ใช้คำถามในการกระตุ้น ให้ผู้เรียนได้คิด

3.5 ครูผู้สอนต้องมีการทดสอบและประเมินผู้เรียนเป็นระยะ ประเมินก่อนเริ่มใช้วัตรกรรม PBL ประเมินระหว่างการใช้วัตรกรรม PBL และประเมินหลังการใช้วัตรกรรม PBL

4. เทคนิคการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของครูแบบมืออาชีพ Professional Learning Community (PLC) กล่าวได้ว่าการใช้ PLC ในโรงเรียนเป็นการพัฒนาครูควบคู่ไปกับการพัฒนาองค์กร รวมถึงตัวผู้เรียนด้วย หัวใจของการทำ PLC อย่างได้ผล ดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563: 17)

4.1 สร้างความเป็นชุมชนในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยของครูและเด็ก เป็นพื้นที่ การแลกเปลี่ยนความรู้ มีการใคร่ครวญวิธีการทำงานของตนเองร่วมกัน และมีวิถีที่มีเหตุผลคงเส้นคงวา เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

4.2 สร้างกิจกรรมให้ชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ได้แก่การสร้างเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ครูได้นำปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดฐานกิจกรรมในห้องเรียนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยองค์ประกอบของการทำวงแลกเปลี่ยน ความรู้ (วง PLC) จะต้องมีการฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังอย่างเคารพกัน และมีการสะท้อนกันอย่างมีเหตุผลที่สำคัญกิจกรรมนี้ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดเป็นวิถีปฏิบัติทุกสัปดาห์ จึงจะเกิดเป็นชุมชนการเรียนรู้ร่วมกัน

ข้อสังเกต

- ทำไมถึงเรียกว่า “วง” PLC เพราะทุกคนนั่งอยู่ในระนาบเดียวกันทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครู จัดให้นั่งเป็นวงกลม มีเบาะรองนั่ง ใครอยากกินอะไรก็นำมากินได้ ไม่ใช่เป็นทางการ ไม่ต้องมีหัวโต๊ะ พอแค่นี้มีผู้นำวง

- ทำไม วง PLC จึงได้ผลดีในบางครั้งการแก้ไขปัญหาของครูท่านเดียวอาจไม่สามารถพัฒนาเด็กได้เต็มที่ ครูสามารถนำปัญหาการพัฒนาเด็กมาพูดคุยในวง PLC แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับ ครูในระดับชั้นต่างๆ นำแนวคิดของครูมาเรียนรู้กัน เมื่อครูทุกคนเปิดใจร่วมกันพัฒนา เด็ก มีเป้าหมายคุยกันในวง ผลที่ตามมาก็จะแสวงหาแนวทางการพัฒนาเด็กได้ดีกว่าเดิม

5. วิธีการประเมินผล หลักการสำคัญที่ใช้ในการประเมินคือ การประเมินตนเอง (Self - Assessment) ของโรงเรียน เพื่อทบทวนกระบวนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดโรงเรียน สุขภาวะทั้ง 5 องค์ประกอบ สรุปดังนี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563: 20-22)

5.1 วิธีการประเมินโรงเรียนจะจัดประชุมคณะครูเพื่อระดมสมอง หาฉันทามติของ ที่ประชุม เพื่อให้ได้ข้อสรุปแต่ละองค์ประกอบว่าโรงเรียนอยู่ใน ระดับใด มีภาพรวมอยู่ในระดับใด

5.2 การประเมินแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

5.2.1 การประเมินผลลัพธ์ที่ตัวผู้เรียน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน จาก 20 ตัวชี้วัดได้แก่ 1) มีทักษะการเรียนรู้ 2) มีทักษะชีวิต 3) มีทักษะสุขภาพ 4) ความเป็นพลเมือง 5) มีสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 6) มีคุณธรรมจริยธรรม โดยจะแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับเพิ่มขึ้น หมายถึง จำนวน นักเรียนที่มีพฤติกรรมนั้นเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้นหลังการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

ระดับเท่าเดิม หมายถึง จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมนั้นยังไม่มีเปลี่ยนแปลงหลังการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

ระดับลดลง หมายถึง จำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ลงหลังการพัฒนาโรงเรียนสุขภาวะ

5.2.2 การประเมินกระบวนการพัฒนาสุขภาวะของโรงเรียน การประเมินระดับการพัฒนาของโรงเรียน แบ่งเป็น Rubric 4 ระดับได้แก่

ระดับ 1 เริ่มต้น Beginning

ระดับ 2 ก้าวหน้า Progressing

ระดับ 3 ปรากฏผล Accomplished

ระดับ 4 ระดับเป็นต้นแบบ Exemplary

โดยจัดการให้คะแนนในหัวข้อองค์ประกอบทั้ง 5 ผู้เรียนเป็นสุข /โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข /ครอบครัวเป็นสุข /ชุมชนเป็นสุข จากนั้นวัดผลโดยดูจากคะแนนรวมในด้านต่างๆ ว่าผลคะแนนออกมาอยู่ในระดับใด

6. เทคนิคการลำดับวิธีสังเกตการเปลี่ยนแปลง ของผู้เรียนเป็นระยะจาก Learning by doing

6.1 กำหนดโจทย์หรือหัวเรื่อง หลังจากนั้นให้ครูสังเกตและกระตุ้นให้เด็กคิดผ่านการสร้างแรงบันดาลใจด้วยวิธีต่างๆ เช่น จัดกิจกรรมตัวอย่าง ดุกลิป จนผู้เรียนเกิดคำถามว่าสิ่งเหล่านั้นเชื่อมโยงกับตนอย่างไร อะไร คือสิ่งที่รู้และยังไม่มีรู้ ให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่อยากรู้ออกมาเป็นประเด็นคำถาม จากการคิด เดียวเป็นการจับคู่ จากการจับคู่สู่การคิดเป็นกลุ่ม เพื่อช่วยกันจับประเด็นหัวเรื่องร่วมกัน

6.2 ออกแบบวางแผนการเรียนรู้ ครูจะต้องพิจารณาว่าสิ่งใดที่เด็กควรรู้และต้องรู้ มีตัวชี้วัดตัวไหนที่สัมพันธ์เชื่อมโยง กับหัวเรื่องที่เด็กเลือก และตัวชี้วัดใดที่เด็กไม่ได้เลือก

6.3 ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ การเรียนในห้องเรียนได้ความรู้ การเรียนนอกห้องเรียนได้ความจริง เมื่อเด็กเริ่มลงมือ ปฏิบัติ ต้องมีการทดสอบเป็นระยะถึงความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ทำ ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นของ กิจกรรม ความเปลี่ยนแปลงรอบด้านของเด็ก ทั้งเรื่องของความคิด ความรู้สึก พฤติกรรม ที่แสดงออกมารวมถึงความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรมนั้นๆ สรุปลองค์ความรู้ที่เด็กเรียนรู้ว่า ได้อะไรนำไปปรับใช้ได้อย่างไร และมีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นหรือไม่

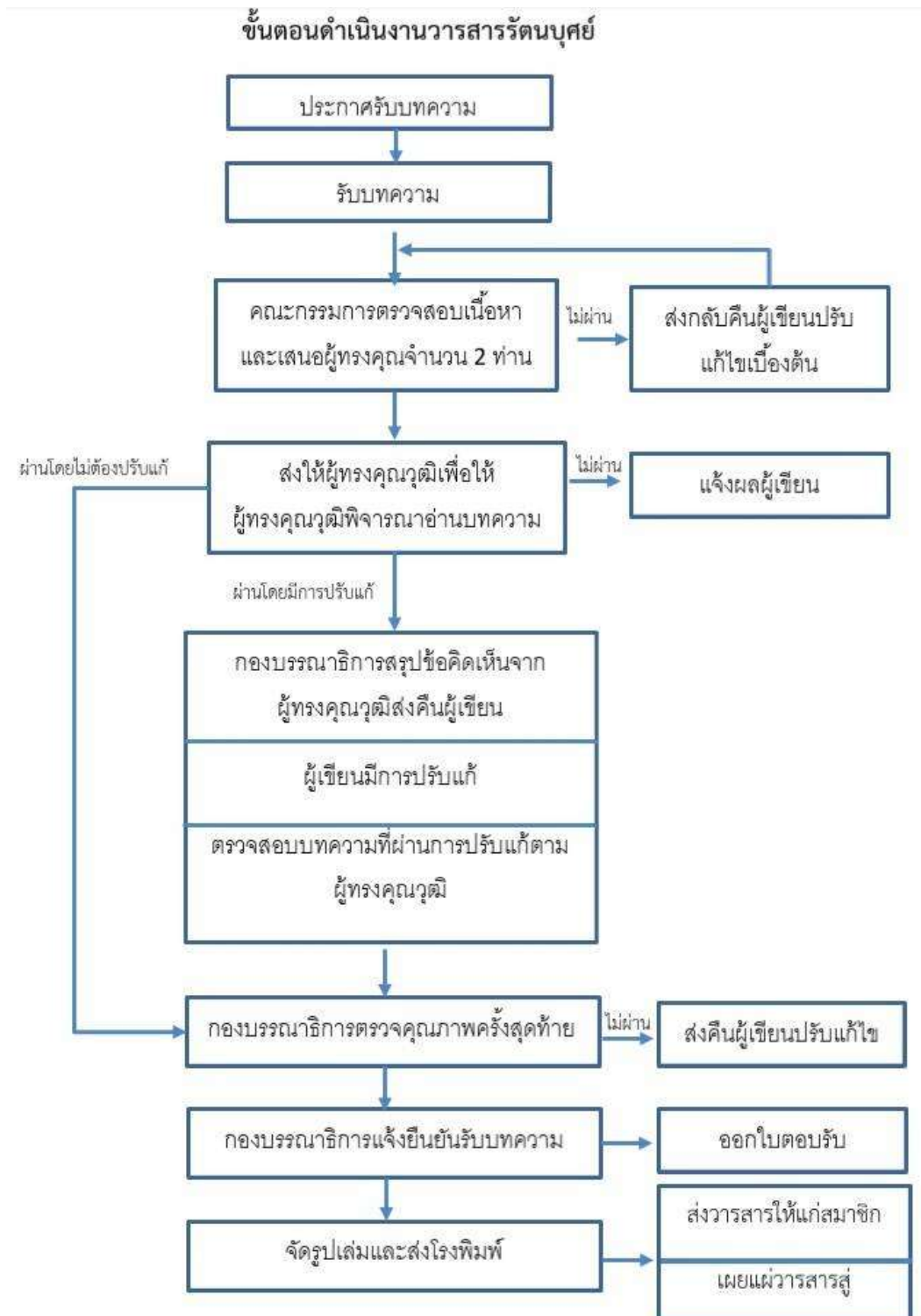
การจัดแสดงผลงานนักเรียน เมื่อการเรียนและกิจกรรมจบควอเตอร์ กิจกรรมแสดงผลงานเป็นอีกตัวแปรที่จะช่วยสรุปองค์ ความรู้โดยทางโรงเรียนจะเชิญผู้ปกครองทุกคนมาที่โรงเรียนเพื่อชมผลงานและกิจกรรมของเด็กที่ ได้เรียนรู้บูรณาการในช่วงระยะเวลานั้นแล้วให้ผู้ปกครองร่วมประเมินผลงานและพัฒนาการของ เด็ก ภายหลังที่ได้ปรับการเรียนการสอน รวมถึงเชิญกรรมการสถานศึกษาและภาคีต่างๆ ในชุมชน เข้าร่วมชม

ผลงานของนักเรียนด้วย การจัดประชุมกรรมการสถานศึกษาและประชุมครูผู้ปกครองถึงผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้น เพื่อสรุปทิศทางการเรียนการสอนที่ปรับสู่โรงเรียนสุขภาวะ ค้นหาแนวทางการพัฒนาต่อเนื่อง รวมทั้งแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นเพิ่มเติม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563 : 23)

สรุป จากแนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาวะของ สสส. ข้างต้น ผู้วิจัยนำไปใช้เป็นข้อมูลและ แนวคิดสำคัญในการกำหนดกรอบการดำเนินงานและบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสุขภาวะเพื่อให้มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทนักเรียน พัฒนาการเรียนรู้ของวัยและสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีด้านการจัดการ โรงเรียนสุขภาวะเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพเกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2542). **คู่มือการควบคุมและป้องกันภาวะโภชนาการเกินในเด็กนักเรียน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.
- กรมอนามัย. (2543). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประวิต เอราวรรณ์.(ออนไลน์).**คู่มือการประเมินตนเองของโรงเรียนสุขภาวะ**.สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2565 จาก: http://www.ires.or.th/wp-content/uploads/2015/07/ires01_manual.pdf
- บวร งามศิริอุดม. (2542). **การพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ลักขณา เต็มศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรมะ. (2541). **ภาคีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2563). **โรงเรียนสุขภาวะ การศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่**. มปท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2563). **มาตรฐานการศึกษาในสถานการณ์โควิด-19**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). **มาตรฐานการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- Editor. (1989). **American Journal of Health Promotion**. 4(1).
- Ottawa Charter for Health Promotion. (1986). **Health Promotion**. n.p.
- Health. (2016). Listeriosis fact sheet. Retrieved from <http://www.health.nsw.gov.au>

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL)

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนต้นฉบับผลงานทางวิชาการสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารรัตนบุศย์ โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเผยแพร่งานวิชาการและนำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

1.2 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วยบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์และบทความปริทัศน์ และการใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการของราชบัณฑิตยสถาน

1.3 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคมและกรกฎาคม-ธันวาคม) ของทุกปี

2. นโยบายการพิจารณากลับรองบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน ขึ้นไปต่อบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 กองบรรณาธิการ อาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1) ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{3}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.) เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.8 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวามือ และซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

2) ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.25 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นทีละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดี่ยว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน เว้น 1 บรรทัด ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษขวาใต้ชื่อเรื่อง

4) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วม ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ชิดขอบกระดาษขวา ต่อจากชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัยคนที่ 1 ตามลำดับ

5) หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

6) หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา

7) รายการอ้างอิง (ดูในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง)

8) ท้ายกระดาษ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย

นักศึกษาหลักสูตร... สาขาวิชา.. สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

ตำแหน่งทางวิชาการประจำ/พิเศษ สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้า แต่ไม่เกิน 15 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทควมวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียน** เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) **คำสำคัญ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ควรเกินจำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัยและควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6) **วัตถุประสงค์** ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) **วิธีการดำเนินงานวิจัย** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อ ดังนี้

7.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

7.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

7.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8) **สรุปผล** สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบ ตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) **อภิปรายผล** การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

10) ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

10.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

11) ตาราง รูปภาพหรือแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นและต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นการตารางคำอธิบายต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นการรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

12) รายการอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA. citation Styls ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย “และคณะหรือ and others”

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) เนื้อหา มีองค์ประกอบดังนี้

5.1) บทนำ ความน่าสนใจของเรื่องที่นำเสนอ ก่อนเข้าสู่เนื้อหา

5.2) เนื้อความ ควรนำเสนอพัฒนาการของเรื่องได้อย่างน่าสนใจและเนื้อเรื่องมีเนื้อหาใหม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

5.4) บทสรุป ควรย่อเฉพาะข้อมูลในเนื้อหาความให้สั้น ได้เนื้อหาสาระของเนื้อหาความครบถ้วน

5.3) เอกสารอ้างอิง ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้เขียนบทความได้นำมาอ้างอิงในบทความวิชาการอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิง APA citation styles ดูรายละเอียดและตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อหาและการอ้างอิงท้ายเล่มในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ข้อมูลทางบรรณานุกรม/อ้างอิง

2) ชื่อผู้วิจารณ์

3) บทวิจารณ์

ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง (การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา เป็นระบบนาม-ปี ให้ข้อมูลผู้แต่ง ปีพิมพ์และเลขหน้าที่มีข้อความที่อ้างอิง ซึ่งมีรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ดังนี้

(ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549, : 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999, p. 85)

กรณีที่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน

(สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2549)

2. เอกสารอ้างอิง

● หนังสือ

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์, เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

มนตรี แยมกลีกร.(2549). การวิจัยและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

Norman, D, A. (2002). *The design of everyday things*. New York, NY: Basic books.

● วารสาร

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า.

มนตรี แยมกลีกร. (2551). เกณฑ์ประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน: ความแตกต่าง 90/90 Standard และ E1/E2. วารสารศึกษาศาสตร์. 19(1), 1-16.

Rinke, C. R. (2011). Career trajectories of urban teachers: A continuum of perspectives, participation, and plans shaping retention in the educational system. *Urban Education*, 46(4), 639-662.

● หนังสือพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์, เลขหน้าซึ่งปรากฏบทความ.

ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา. *เดลินิวส์*, น. 6.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

● วิทยานิพนธ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันศึกษา.

ดร.ณนภา นาชัยฤทธิ์. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: The poetry of Richard Wilbur*.

Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, USA.

- รายงานการประชุม

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. สำนักพิมพ์. หน้า.

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 7-8.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). A motivational approach to self: Integration in personality. In R. Densifier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38. Perspectives on Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. 237-288.

- สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง. (ปี เดือน วันที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. วันที่สืบค้น : URL:<http://>

อานวย สุขเวชช์. (2542, 3 พฤษภาคม). เพื่อคิดประกันชีวิต : ตัวแทนประกันมีบทบาทสำคัญอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2542 จาก: <http://www.thainews.th.com>.

Wollman, N. (1999). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>.

5. การส่งบทความ

5.1 กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

5.2 วิธีการส่งบทความ ผู้เขียนลงทะเบียนเพื่อใช้งานระบบ Thaijo 2.0 และส่งบทความทางออนไลน์ผ่านระบบ ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/index>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เบอร์โทรศัพท์ บรรณาธิการ 08-0169-6593, ผู้ช่วยบรรณาธิการ 09-3562-9856

วารสารวิชาการรัตนบุศย์

RATANABUTH JOURNAL

สมาคมวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

Association of Area-based Academics and Researchers of Local Development

202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลคู่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร 35000

<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb>